NICOLAE C. DINU
FĂURITORII MAGISTRALEI ALBASTRE

Notă:

Personajele menţionate în prezenta lucrare au dorit să rămână în anonimat, iar eu le-am respectat opţiunea şi le-am schimbat numele, profesia, domiciliul şi funcţia îndeplinită. Astfel, orice asemănare de nume cu cele prezentate, este absolut întâmplătoare.

Autorul

Câteva considerente şi date privind istoricul construirii Canalului Dunăre-Marea Neagră

Despre construcţia acestui canal s-a scris mult în România, atât în prima etapă din anii 1949 – 1953, cât, mai ales, în a doua etapă din perioada 1976 – 1984. S-au folosit date, fapte şi argumente destul de solide privind eforturile depuse de cei care au participat efectiv la lucrările care au pus în operă proiectul, dar şi chinurile suferite de unii oameni nevinovaţi, în prima etapă, când s-a urmărit distrugerea intelectualităţii româneşti.

În cuprinsul prezentei lucrări eu nu voi face altceva decât să reamintesc oamenilor – în special celor mai tineri, care nu le-au cunoscut, să le afle – ţinând mult ca să nu fie uitate, ele făcând parte din viaţa poporului nostru.

Menţionez că pentru prima etapă am avut prilejul să studiez câteva documente, unele publicaţii, dar am putut discuta şi cu unii oameni care au lucrat efectiv la canal, fie în calitate de deţinuţi de drept comun, fie deţinuţi politici, rezultând următoarele:

După încheierea celui de-al doilea Război Mondial, trupele sovietice au rămas pe teritoriul României, iar în ministere s-au infiltrat tot felul de consilieri ruşi care dirijau destinele ţării.

Partidul Muncitoresc Român, al cărui Secretar General era Gh. Gheorghiu-Dej, a făcut o mare greşeală istorică, distrugând aproape toate valorile intelectuale ce

se formaseră între cele două războaie mondiale, în numele luptei de clasă, pentru lichidarea burghezo-moşierimii, precum şi marii academicieni, marii literaţi, matematicieni şi profesori universitari de prestigiu, conducători de partide politice etc, care, în perioada 1946 – 1964 au fost scoşi din funcţii, arestaţi şi trimişi în puşcării sau la muncă la acel canal din Dobrogea.

Unii dintre ei au murit de boli, de foame şi de munca istovitoare pe care erau obligaţi s-o presteze, iar alţii, care s-au întors în libertate în anul 1964, ajunseseră nişte „zdrenţe”, cu sănătatea distrusă, storşi de forţă, istoviţi şi suferinzi.

Odată cu colectivizarea agriculturii, au fost arestaţi şi proprietarii de pământuri, care au refuzat să se înscrie în gospodăriile colective (G.A.C. mai târziu C.A.P).

Sub pretextul lichidării exploatatorilor, au fost trimişi în puşcării sau la canal cei mai buni gospodari ai satelor româneşti – aşa zişii chiaburi care posedau câte 10 – 15 ha de pământ – şi care erau numai câteva sute în toată ţara. Aşa cerea învăţătura stalinistă care îi considera duşmani de clasă.

…Ţinutul Dobrogei are o climă de stepă, cu vânturi în sezonul ploios şi geruri aspre, dar, mai ales, are un pământ pietros, vălurit mult, încât fiecare deal este înconjurat de o vale, chiar de o prăpastie, ceea ce confirmă că a fost fund de mare, Marea Sarmatică.

Dar Dobrogea este un pământ încărcat de istorie şi plin de oasele popoarelor barbare, care au trecut peste el, în migraţia lor spre Sud-Vest; în trecerea lor s-au luptat cu geţii, dacii şi alte neamuri care se aşezaseră pe aceste meleaguri, având diferite ocupaţii, mai ales după ce peste solul pietros şi plin de sedimente se depusese un strat de pământ în care plantele de orice soi îşi întingeau rădăcinile.

Numit şi „Pământul dintre ape”, ţinutul Dobrogei a atras oamenii, în drumul lor spre Sud, să-şi construiască adăposturi pentru ei şi animalele care-i însoţeau.

Din vremuri imemoriale – aşa cum se menţionează în

Scrierile vechi – acest pământ a fost frământat de copitele cailor trecând în galop şi de şinele late ale roţilor groase din lemn ale căruţelor în care migratorii duceau tot avutul lor. Azi îmi închid ochii şi mi-i închipui cum trec în şiruri nesfârşite, având în fruntea convoaielor luptători călare, purtând săbii, suliţe şi, poate, chiar steaguri; în urma lor se ridică praful dens, iar la locul de popas, se împrăştie pe tot câmpul.

Peste o vreme îşi reiau drumul spre sud-vest. Dintre migratori, istoria reţine: popoare sălbatice din Nordul Mongoliei care, o vreme au poposit în Crimeea dar şi-au continuat apoi drumul spre sud; tătarii, avarii, gepizii, turcii, cistobocii, cimerienii, apoi grecii, care au fost alungaţi din cetatea Histria după 700 de ani de la stabilirea lor în acel loc; a urmat trecerea popoarelor germanice, care au coborât din Scandinavia şi, în câţiva ani, au ajuns şi ele în stepele din Crimeea, trecând mai apoi peste ţinutul dobrogean.

Istoria ne spune că după destrămarea Imperiului trac Macedonia, pe vremea regelui Filip al II-lea, din care a făcut parte şi Dacia, fenicienii şi grecii, care erau buni navigatori şi constructori de corăbii mari, au pornit pe coastele Mării Mediterane spre Turcia, apoi au pătruns în Marea Neagră şi au continuat exploarările până la Odessa. O parte dintre ei s-au stabilit pe ţărmul bulgăresc, întemeind cetatea Apolonia, iar alţii au întemeiat cetăţile Callatis, Tomis şi Histria, de pe teritoriul Dobrogei, între anii ’800 – 600 î.Hr., intrând în contact cu băştinaşii geţi cu care au făcut comerţ şi au trăit în bună înţelegere. Dorind să se deplaseze înspre sud, şi-au pus problema să construiască un canal până la Cernavodă pentru a ajunge la Dunăre, dar costul era prea mare iar utilaje cu care să-l realizeze nu aveau şi au abandonat acel plan.

*

Despre pământul arid al Dobrogei a scris şi poetul roman Ovidius Nasos, exilat la Pontul Euxin de împăratul roman Augustus. În epistolele sale trimise prietenilor din Roma, menţiona printre altele: *„Este un colţ uitat de lume*

şi neospitalier; *pe câmp, vara nu creşte decât pelinul amar*". N-a pomenit niciun cuvânt despre oamenii locului unde şi-a trăit zilele exilului său.

Ovidius era originar din localitatea Sulmona – Italia de astăzi – iar pentru preţuirea sa, locuitorii Tomis-ului i-au construit o statuie în Piaţa Ovidiu din zona peninsulară, iar o stradă ce dă în piaţă poartă numele Sulmona.

Cele scrise de el în legătură cu pământul Dobrogei poate erau reale atunci, deşi nu a părăsit oraşul Tomis, dar după trecerea anilor toate s-au schimbat, încât dacă ar veni astăzi, ar vedea pe câmpii holde mănoase; de la Vama Veche şi până la Năvodari vezi o salbă de staţiuni balneare, dealurile Murfatlarului sunt acoperite cu viţă de vie nobilă, altele cu pomi fructiferi în care se lăfăie fructele coapte, cu miez aprins, zemos şi dulce.

*

Pământul Dobrogei, de la cistoboci la daci şi romani, apoi până în zilele noastre, a suferit uriaşe transformări, inclusiv străpungerea dealurilor pietroase pentru a face drum apelor Dunării să ajungă mai repede la mare. Au fost epoci în care fiecare generaţie a încercat să-şi întipărească orgoliul în ceva pe care să-l lase generaţiilor următoare. Printre ele a fost şi construcţia Canalului care să unească Dunărea cu Marea Neagră, pe un drum mai scurt; poate a fost o epopeic a vanităţii acelor generaţii, dar a fost şi o necesitate economică. Inginerul Ion Ionescu de la Brad visa încă din 1928 acest canal, dar lipsa utilajelor şi costul uriaş al lucrărilor l-au împiedicat. El a fost inventatorul şampaniei.

Şi alţi oameni au dorit să construiască un astfel de canal pentru a reduce distanţa dintre Constanţa şi Cernavodă, pe unde trece Dunărea, în scopul transportului de mărfuri cu vapoarele: englezii în 1928, austriecii în 1835, turcii, dar s-au lovit de aceleaşi impedimente economice.

...După al doilea Război Mondial, România era sărăcită şi obligată să plătească Rusiei uriaşe daune de război. Gh. Gheorghiu-Dej a mers la Moscova să-i ceară un

sprijin material lui I.V. Stalin pentru a scoate ţara din sărăcie. A aşteptat în hotel multe zile până când a fost primit în audienţă de Stalin, aşa cum scrie Paul Sfetcu în cartea sa „13 ani în anticamera lui Dej”. Când şi-a adus aminte de şeful statului român, Stalin a cerut să fie adus în cabinetul său de lucru, unde a avut loc următoarea discuţie:

— După război, România este săracă. A ajuns ca o barcă care se scufundă, a spus Dej.

— Aruncaţi peste bord o parte din marfa, a răspuns Stalin, privindu-l nepăsător.

— Nu am posibilitatea să dau de lucru oamenilor, care o duc din ce în ce mai greu, a continuat Dej, ignorând aluzia lui Stalin. Mai bântuie şi seceta începută în 1947.

— Încearcă să construieşti o hidrocentrală pe râul Bistriţa sau o termocentrală. Pentru asta îţi pot da câţiva specialişti şi nişte utilaje, dar mai mult nu-ţi pot da, că şi la noi este sărăcie.

A urmat un moment de tăcere, după care l-a întrebat Stalin:

— Conducerea României are cunoştinţă de un proiect întocmit de englezi la începutul secolului al XX-lea pentru construirea unui canal între Dunăre şi Marea Neagră?

— Nu! a răspuns Dej, intrigat să afle acea ştire, întrucât el nu avea cunoştinţă. Când mă voi întoarce acasă voi pune să scotocească arhivele şi îl vom pune în aplicare.

Sigur pe el Stalin i-a replicat:

— Nu trebuie să-l mai căutaţi.

A apăsat un buton de sub biroul său şi în pragul uşii a apărut un bărbat înalt, căruia i-a cerut să-i aducă planul Dunării din România. I-a fost adus destul de repede.

Stalin a desfăşurat proiectul pe masă şi pe desen se vedea conturul canalului tras cu culori îngroşate, albastre, între localităţile Cernavodă şi Năvodari. Era tocmai acel proiect visat de inginerul Ion Ionescu de la Brad, încă din anul 1928, cu care se gândea să aducă apă din Dunăre pentru a iriga ţinutul secetos al Dobrogei, şi să-i fertilizeze solul arid.

De unde aveau ruşii proiectul? îl luaseră din arhivele din România împreună cu alte documente de când consilierii lor se infiltraseră prin toate ministerele.

— Deci, vei construi canalul! îi spune Stalin autoritar.

— Nu ştiu dacă voi putea. România nu este pregătită pentru o asemenea lucrare de amploare pentru că nu dispune de fondurile financiare necesare, nici de utilaje.

Stalin îl privea atent, pregătit să-i dea soluţia. El avea experienţă de la construirea Canalului Volga-Don, apoi pe cel de la Marea Albă, unde folosise mii de oameni fără cheltuieli majore.

— Fonduri se vor găsi, a spus el, iar utilaje de excavare şi de transport le va livra Uniunea Sovietică. Îmi spuneai că burghezia şi chiaburimea satelor se împotrivesc construirii socialismului. Pentru a scăpa de ei, ca şi de şefii partidelor politice, trimite-i pe ei să sape canalul şi în scurtă vreme, vei scăpa şi de sabotaje şi de împotriviri – poate chiar fizic de ei. Aşa am procedat şi eu şi a dat rezultate.

— Vom vedea ce e de făcut, a răspuns Dej, dar, înainte de a se ridica să plece, Stalin l-a întrebat:

— Mai ai alte probleme?

— Nu mă înţeleg cu ungurii din ţară, din Ardeal.

— De ce nu i-aţi scos din România odată cu tăvălugul războiului? Polonezii aşa au procedat, i-au trecut Vistula în 1944, iar acum nu mai au probleme cu ei. Biblia zice: „veţi goni locuitorii străini din ţara voastră, cei rămaşi între voi vor fi spini în ochii voştri şi făpuşi în coastele voastre şi vă vor socoti duşmani în ţara pe care o locuiţi”.

Stalin insista să se înceapă Canalul din proiectul pe care i l-a dat lui Dej, gândind în perspectivă, adică: dacă România va construi canalul Cemavodă-Năvodari, URSS va putea prelua controlul total al gurilor Dunării de jos, pe motiv că România are ieşire la Marea Neagră.

...Întors în ţară, Gh. Dej a informat Comitetul Central al PMR şi în luna februarie 1949 a avut loc Plenara CC, care a hotărât începerea lucrărilor la canal, iar o altă plenară, din 3 – 5 martie 1949 a hotărât cooperativizarea

agriculturii. S-a bazat şi pe sprijinul consilierilor sovietici, care aveau tot interesul să scape de burghezo-moşierime; pe unii i-a trimis în închisori, iar pe alţii la canal, în taberele-închisori de la Cernavodă, Galeşu, Nazarcea şi Peninsula (ultimele deserveau şi tronsonul de canal de la Ovidiu şi Capul Midia).

Lucrările de la canal au început, dar utilajele promise de Stalin nu mai veneau, încât se săpa cu cazmaua şi pământul era transportat cu roaba sau cu căruţele trase de cai şi de boi. Sărăcia a făcut ca din sate să participe cu atelajele 33 de mii de ţărani din Dobrogea şi din ţară, care transportau pământul săpat de deţinuţii politici şi cei de drept comun – 11.000 în total. Mulţi dintre ei au reuşit să înveţe şi o meserie. S-au produs şi evenimente triste, accidente şi chiar morţi, iar medicamentele lipseau, ca şi personalul calificat.

Am reuşit să discut cu câţiva foşti deţinuţi la canal în acea perioadă, precum şi cu foşti muncitori pe şantierele de pe canal. Istorisirile lor m-au impresionat, mai ales cum se proceda la arestarea lor, precum şi la judecarea şi condamnarea, uneori fără judecată: „Te lua noaptea. Simţeai doar o mână brutală care te smulgea din pat şi o lumină provenind de la o lanternă cu care te orbea, fiinduţi proiectată drept în ochi. Te judecau şi fără proces, încât puteai să dispari din închisoare, tot în toiul nopţii şi nimeni nu ştia ce s-a întâmplat cu tine”.

— Condiţiile de muncă şi de viaţă pe raza Canalului au fost groaznice: mâncare proastă şi insuficientă, iar muncă peste puterile unui om normal, bătăi şi chiar torturi – spunea unul care fusese încarcerat la „Peninsula”. Cu această ocazie m-am convins că cea mai mare nenorocire era ca să vorbeşti în somn; de asta nu te puteai apăra.

Eram supuşi la diferite pedepse ca: să nu te lase să-ţi faci necesităţile fiziologice, să stai numai într-un picior ore în şir, te ţineau la interogatorii ore întregi, în special pe timpul nopţii până la epuizarea fizică şi nervoasă, pe timp de somn în dormitoare nu se stingea lumina niciodată, încât pierdeam şirul zilelor şi al nopţilor, etc.

Şi astfel, în faţa durerii fizice aproape toţi oamenii cedau. Normele de săpături erau mari, peste puterile noastre şi puţini le îndeplineau, ştiut fiind că munca cu pământul este grea, norma era 2, 5 – 3 m^3/zi şi ducea la epuizarea fizică ireversibilă, căpătând treptat un caracter sinucigaş, la fel ca „munca la galere” din vremurile de mult trecute, când acei condamnaţi nefericiţi vâsleau, deşi erau ferecaţi în lanţuri, având în spate supraveghetorul pregătit să-l lovească cu biciul pe cel ce încetinea ritmul.

De mare valoare mi s-a părut cartea scriitorului Ion Cârje, fost deţinut la Canalul din Dobrogea. Este prezentarea memoriilor sale din perioada grea în care a simţit atât povara muncii distrugătoare fizic, dar şi practicile inumane ale gardienilor, care îi maltratau. Majoritatea deţinuţilor făceau eforturi să îndeplinească norma de lucru – puţini reuşeau – pentru că le promiseseră conducătorii de şantiere că două zile lucrate cu normă întreagă vor fi considerate trei zile care se vor scădea din durata detenţiei. Iarna pământul era îngheţat, lucrările nu se opreau, dar normele nu se mai îndeplineau, cu toate că se mai dădea un supliment la hrană pentru cei aflaţi pe şantiere.

În perioada 1949 – 1953 au murit aproape 700 deţinuţi din cauza muncii epuizante, a frigului, foamei, bolilor sau ca urmare a unor accidente pe şantiere, aşa cum declara într-un interviu regretatul Corneliu Coposu, fost deţinut şi el la canal o vreme. După revoluţia din 22 dec. 1989 acesta a fost preşedinte al PNŢ şi al Convenţiei Democratice.

După exemplul sovietic şi cu sprijinul consilierilor ruşi aflaţi în România, în aceeaşi perioadă Ministerul de Interne condus de Alexandru Drăghici, a adunat peste 2000 de oameni consideraţi sabotori ai economiei naţionale, pe care i-a dus la Penitenciarul „Poarta Albă” unde s-a instalat un Tribunal Militar prezidat de colonelul Alexandru Petrescu, adus de la pensie pentru a servi regimul comunist. Procesul a fost transmis prin staţiile de radioficare pe toată lungimea Canalului, pentru a afla tot

poporul cum pedepseşte Partidul Muncitoresc Român pe cei care se opun constituirii socialismului.

Unii au fost condamnaţi la ani de închisoare, iar alţii la moarte, ca să fie un exemplu pentru ceilalţi.

Prin anul 1951 au fost şi încercări de evadare de pe şantierele canalului. De exemplu, din punctul de lucru Nazarcea, de la cariera de piatră din vecinătatea localităţii Ovidiu, trei deţinuţi care lucrau pe un autocamion folosit pentru transport au hotărât să nu se mai întoarcă seara la baraca lor din lagăr. Zona era împrejmuită cu un gard din sârmă ghimpată, iar cei trei deţinuţi i-au spus şoferului:

— Accelerează şi treci prin gard!

— Dacă paznicul din observator trage în noi cu automatul, ne omoară pe toţi, replică şoferul.

— Dacă mergem cu viteză mare, nu ne nimereşte.

— Nici nu ne poate urmări, că nu are voie să-şi părăsească postul, intervine alt deţinut.

Aşa s-a întâmplat. Când autocamionul a trecut prin gardul de sârmă, gardianul i-a somat şi a tras o rafală asupra lor, dar nu i-a nimerit pe niciunul, însă a dat alarma, iar când au ajuns în punctul Galeşu au fost încercuiţi, s-a tras cu arma asupra lor, rănind pe unul dintre ei în picior. Toţi au fost prinşi, bătuţi, apoi duşi la penitenciarul din Constanţa, unde au fost interogaţi şi rejudecaţi, mărindu-li-se pedepsele, deşi ei încercaseră să ajungă în libertate.

În închisoare cei patru discutau despre soarta lor:

— Se vede treaba că nu există scăpare din „Infern”, a zis unul dintre ei.

— Întotdeauna mai există una, a spus cel care le propusese să evadeze din punctul de lucru cu autocamionul. Să luăm exemplul peştelui prins în năvod. El nu se luptă cu pescarul, ci se străduieşte singur să scape printre ochiurile năvodului.

— Am auzit că ne duce înapoi, pe şantier, dar ne va pune să lucrăm la vărărie, a spus altul.

— Acolo este foarte periculos, le-a spus şoferul, că varul nestins e pulbere şi când se încarcă în maşini, vântul

îl spulberă şi poate ajunge în ochi, în gură, în plămâni, pe piele. E foarte otrăvitor. I-am văzut pe cei care lucrează la cuptoarele unde se stinge varul.

Când sunt transpiraţi, praful de var se stinge direct pe pielea lor şi produce răni, etc.

— Canalul a devenit un adevărat infern. Este mai rău ca pe vremea Inchiziţiei, când filosofii şi cu oamenii de ştiinţă erau arşi pe rug pentru ideile lor.

— Ehei! Galileo Galilei a mai putut renunţa la unele dintre ideile lui în care credea, pe când noi nu mai avem nicio posibilitate de scăpare, se plânge unul din ei.

— Nici Galilei n-a renunţat în totalitate la ideea lui. Când a văzut că a fost iertat, a spus: *pur Şi*” (şi totuşi se învârteşte).

*

I.V. Stalin a murit la 5 martie 1953, dar lucrările la Canalul Dunăre-Marea Neagră au mai durat câteva luni după moartea lui şi au mai consumat o bună parte din venitul naţional al României.

La 21.07.1953 Plenara CC a PMR a hotărât amânarea lucrărilor canalului, motivându-se urgenţa strângerii recoltelor de pe câmp, care este mai importantă, iar lucrările la canal vor fi reluate în anii următori.

Se contura un adevăr crud: şantierele de pe canal, precum şi taberele închisori se dovediseră prea costisitoare pentru ţară şi nu serveau decât pentru a-i transforma pe unii în călăi şi torţionari şi temniceri, iar pe ceilalţi în oameni abrutizaţi, care trebuiau hrăniţi.

Totuşi, regimul comunist avea nevoie de acel sistem de intimidare şi de imbecilizare, care consumă mulţi bani.

În mărite 1965 a murit şi Gh. Gheorghiu-Dej, în urma unei lungi suferinţe, iar CC al PMR l-a ales pe Nicolae Ceauşescu să conducă partidul, apoi şi Consiliul de Stat, apoi toată România, care devenise Republica Socialistă.

Ideea construirii canalului revine

După „Primăvara de la Praga”, când Nicolae Ceauşescu a criticat invadarea Cehoslovaciei de către armatele ţărilor Tratatului de la Varşovia în frunte cu

Uniunea Sovietică, poziţia ţărilor occidentale faţă de România s-a schimbat în mod pozitiv şi a început să fie invitat să viziteze diferite ţări.

Aşa se face că a ajuns în Marea Britanie, apoi în Olanda şi Suedia, a vizitat şi canalele din aceste ţări, întorcându-se acasă impresionat de frumuseţea şi utilitatea lor, dar, mai ales, de arhitectura lor.

A propus, deci Plenarei CC al PCR din 13.06.1973 să se reia construirea Canalului Dunăre – Marea Neagră; pentru a dovedi superioritatea economiei socialiste româneşti, Plenara a aprobat în unanimitate reluarea lucrărilor din zonă. Imediat, în anul următor, a fost angajat un credit de 12 miliarde de dolari de la Banca Mondială, cu care au fost achiziţionate un număr de maşini şi utilaje din Occident, pe care mai apoi, din ordinul lui N. Ceauşescu, industria românească le-a asimilat şi, în scurt timp, a început să producă autobasculante de 16 tone, 26 tone, 50 tone, 100 tone, precum şi benzi transportoare lungi de mulţi kilometri, etc.

Totul fiind pregătit pentru lucru, în primăvara anului 1976 au fost începute lucrările la canal, prin organizarea de şantiere şi puncte de lucru; pentru birouri, magazii, locuri de cazare, cantine etc, au fost amenajate nouă tabere pe toată lungimea viitorului canal, respectiv la: Cernavodă, Făclia, Medgidia, Valea Seacă, Cumpăna, Agigea, Nazarcea, Lumina şi Năvodari.

Cazarea s-a făcut în barăci, câte 6 – 8 într-o cameră. De asemenea au fost instalate magazine, grădiniţe pentru copii, cluburi pentru tineret, poştă şi toate utilităţile, au fost înglobate în aşa-numitele „oraşe de carton”.

De la începerea lucrărilor pe canal şi până în anul 1980, întreaga activitate a fost organizată şi condusă de ing. Ion Baicu. Acesta a fost înlocuit de general. Vasile Ionel, adjunct al Ministrului Apărării Naţionale.

În acelaşi an, ing. Baicu a suferit o pareză, apoi a decedat ceva mai târziu.

La aceste grandioase lucrări au participat mii de specialişti, ingineri, tehnicieni, muncitori cu înaltă

calificare – care au constituit baza forţei de muncă – precum şi un număr mare de muncitori de diferite meserii, la care au fost ataşate brigăzile de tineret, studenţii şi elevii.

La realizarea proiectului şi-au adus contribuţia şi 38 de institute de cercetare şi proiectare, în special pentru proiectarea şi punerea în operă a celor cinci porturi de pe canal (Cernavodă, Medgidia, Basarabi, Agigea şi Midia) şi celor 36 de poduri pentru trecerea peste canal.

Pentru transport de materiale de tot felul au fost folosite peste 7.000 de autocamioane, autobasculante şi tractoare; zeci de excavatoare au scurmat şi excavat solul, precum şi buldozerele care au deschis căi pentru celelalte utilaje; au fost folosite zeci de drăgi pentru curăţarea fundului de canal şi mii de metri de transportoare care au dus pământul excavat la distanţe mari.

La lucrări au participat cu maşini utilaje sau mânuind diferite unelte, mii de militari ai forţelor noastre armate, conduşi de comandanţi de unităţi, precum şi ofiţeri ingineri, subofiţeri şi militari în termen. Forţele armate au participat cu 850 de autobasculante şi 1200 şoferi militari. Aceştia, precum şi cei destinaţi să execute lucrări manuale, au fost organizaţi pe sectoare, conduse de ofiţeri, separaţi de civili şi au lucrat în trei sau două schimburi, la tal uzarea şi betonarea malurilor canalului.

Pentru cadrele militare ale căror familii au acceptat să le însoţească pe şantierele canalului, au fost luate măsuri pentru cazare în barăcile militare pentru familişti.

Toate rezultatele realizărilor din zona canalului erau raportate conducerii superioare a PCR fiind considerate eforturi depuse de militarii şi oamenii muncii în cinstea Congreselor al XIII-lea şi al XIV-lea ale PCR.

În această perioadă am lucrat şi eu la canal, fiind trimis de conducerea mea profesională să asigur ordinea şi să previn săvârşirea de infracţiuni şi alte fapte antisociale. Astfel am avut prilejul să cunosc mulţi oameni şi toate sectoarele unde se executau lucrări complexe: ecluzele, secţia unde se turnau betoane, stâlpi electrici, dragaje,

taluzări de maluri, precum şi lucrări portuare sau la cele 36 de poduri ce traversează canalul.

Pentru mine au fost importanţi oamenii care lucrau în şantiere, în zonele unde se excava pământul şi se transporta cu autobasculantele sau în locurile unde se depozitau carburanţii şi lubrifianţii, etc.

M-a impresionat gigantica forţă care disloca din dealurile de pe traseul viitorului canal uriaşe cantităţi de pământ şi rocă. Peste tot vedeai excavatoare, buldozere şi autobasculante, care duduiau de zor şi roiau ca într-un stup de albine.

Într-o zi mă aflam în zona Basarabi (Murfatlar) şi urmăream câteva excavatoare care săpau în mal, în dreptul gării din localitate. Două dintre ele au scos din mal oseminte umane, care mi-au dat senzaţia că privesc prăpastia vremurilor de demult trecute, când pe aceste meleaguri se dădeau lupte între băştinaşi şi cuceritoripopoare migratoare în trecere spre sud-vest.

Odată cu oasele scoase la suprafaţă din mal se ridică şi un nor de praf care însoţea trecerea fantomelor celor dispăruţi. Am respirat adânc şi mi-am ridicat privirile spre cerul senin, care mi s-a părut că nu avea nici istorie, nici vârstă şi nici amintiri.

Am stat o vreme pe o lespede de piatră şi am „visat” la trecerea convoaielor popoarelor migratoare peste aceste teritorii ale Dobrogei, pe jos sau în căruţe, ori călare pe cai. M-a trezit din visare sunetul unui claxon. Un şef venise cu maşina să verifice dacă utilajele lucrează şi dacă manevranţii lor au nevoie de ceva.

Obişnuiam să discut cu oamenii de pe şantiere, care erau din toate judeţele ţării, din oraşe şi sate, aducând cu ei graiul specific local. Uneori îi mai întrebam:

— De ce ai venit la canal?

— Ca să câştig bani, era răspunsul lor aproape invariabil, deşi ştiam bine că nu se câştigau prea mulţi bani în raport cu munca pe care o depuneau ei, deşi la canal au fost alocaţi mulţi bani, dar cei care hotărau împărţirea lor nu prea ţineau cont de drepturile egale ale

celor ce munceau. În plus, au fost şi furaţi bani, materiale, combustibili etc, nefiind descoperite toate cazurile de furt sau risipă.

III

Centrala nuclear-electrică de la Cernavodă

Ne aflam în perioada când pe plan mondial energia electrică şi cea termică fuseseră lovite de criză şi se tot scumpeau an de an. Toate ţările căutau să achiziţioneze sau să producă pe plan intern energie cât mai ieftină.

La început România a apelat la Uniunea Sovietică, dar la negocieri au apărut unele inconveniente, care au făcut să se renunţe la contract.

În anul 1970, în România a fost înfiinţat Comitetul de stat pentru Energia Nucleară, iar N. Ceauşescu a propus CC al PCR să se construiască cinci reactoare nucleare, scop în care a negociat cu Franţa şi cu Canada, însă contractul s-a încheiat cu Canada şi în iulie 1979, au început lucrările – săpături, organizare de şantier, etc.

În plantaţia de pe dealul de la est de oraşul Cernavodă sau şi construit două blocuri de locuinţe pentru specialiştii canadieni, dar negocierile au durat aproape cinci ani de zile, în mai multe runde şi abia în 1978 s-a încheiat contractul cu AECL Canada, în care se prevedea asistenţă de specialitate canadiană atât pentru construirea, cât şi pentru montarea şi punerea în funcţiune a reactoarelor nucleare.

Contractul s-a obţinut greu deoarece, la început, se opuneau multe state acestui proiect, crezându-se că N. Ceauşescu dorea să obţină energia nucleară pentru a fabrica, mai târziu, bomba atomică, fapt neadevărat.

Specialiştii canadieni sosiţi în România au indicat ca amplasarea Centralei să se facă pe malul unei ape, aceasta fiind o mare consumatoare de apă şi astfel locul ales a fost în partea de răsărit a oraşului Cernavodă, vecină cu tabăra canalului.

Lucrările au început repede şi utilajele de excavare, precum şi autobasculantele care transportau pământul excavat intraseră în concurs cu cele de pe şantierele

canalului, încât nu le mai ajungeau şoselele.

Se lucra de zor, zi şi noapte, dar Centrala Nucleară avea nevoie de oameni, încât mulţi muncitori au fost ademeniţi de la canal, întrucât acolo se plătea mai bine.

Frontul de lucru înainta rapid, încât, până toamna au fost turnate fundaţiile principalelor încăperi în care urmau să fie amplasate racordările cu apa din canal, aflată la circa 200 m. distanţă, apoi încăperile speciale pentru aparatura ce deservea reactorul.

Fiind aproape de noua construcţie a centralei, am văzut aproape toate lucrările ce se executau. Am avut şi unele probleme specifice cu muncitorii lor, deoarece primiseră aprobarea să locuiască în bărăcile din tabăra canalului. Mai ales şoferii de pe autobasculante încălcau frecvent regulile de circulaţie şi mă determinau să-i sancţionez.

La construirea Centralei nuclear-electrice de la Cernavodă a lucrat şi ing. Valeriu Timofei, un fost coleg de şcoală cu mine până în 1955. Acesta îndeplinea funcţia de director adjunct.

Iniţial se stabilise darea în folosinţă a primului reactor nuclear în anul 1984, însă în 1981 România a intrat în incapacitate de plată şi n-a mai putut să plătească ratele la împrumutul luat de la Banca Mondială şi din ordinul lui Nicolae Ceauşescu au fost oprite lucrările timp de doi ani. Astfel au fost reduse şi importurile unor ţevi din aliaje speciale, care urmau să fie introduse în pardoseala modulelor reactorului. Acestea nu se produceau în ţară.

Situaţia a fost critică, dar s-a remediat mai târziu, cu multe greutăţi şi o mare întârziere.

Primul reactor a fost pus în funcţiune abia în luna aprilie 1996, dar exploatarea comercială a lui a început abia la 02. XII. 1996. Nicolae Ceauşescu n-a mai apucat să-l vadă funcţionând, deoarece, la 22 dec. 1989 a fost judecat împreună cu soţia sa, Elena şi ucişi prin împuşcare într-o unitate militară din Târgovişte.

După acea dată a început şi construcţia celui de-al doilea reactor nuclear, care se află şi acum în probe,

urmând să se ia măsuri pentru realizarea şi a celorlalte trei reactoare.

Un control de rutină la baraca nr. 9

Pe şantierele din zona Cernavodă, în atelierele de fierărie, în balastiere, la depozitele de combustibili, precum şi în dormitoarele din tabără se aciuaseră unii oameni certaţi cu legile. Aveam multe informaţii şi am început să verific fiecare loc de muncă şi fiecare baracă. Aşa am găsit unele persoane condamnate la locul de muncă, multe persoane care nu aveau viză de reşedinţă pe baraca respectivă, deşi aveau cazare legală şi lucrau pe şantiere, precum şi doi urmăriţi general, care se ascundeau la canal, unde considerau ei că nu pot fi depistaţi în vânzoleala care exista acolo.

Verificările le făceam periodic, dar aveam obiceiul să trec de mai multe ori prin locurile cu probleme.

Într-una din zile am verificat barăcile 9 şi 11. La nr. 11 totul a fost în ordine, dar la nr. 9 am găsit doi muncitori noi veniţi, angajaţi cu forme legale, dar condamnaţi la locul de muncă şi alţi doi fără viză de reşedinţă în baraca în care locuiau de aproape un an de zile, care motivau că nu le-a spus nimeni se facă.

Pe primii i-am luat în evidenţă, iar pe cei doi fără viză, i-am invitat la ora I030 la biroul meu pentru a-i pune în legalitate şi, eventual, să-i amendez.

La ora stabilită, când m-am întors de la ecluză, l-am găsit pe hol pe Iaru Mihai care mă aştepta.

— De ce ai venit singur? Unde este celălalt?

— La lucru, fiind în tura de dimineaţă, a răspuns Iaru, care a precizat: i-am adus eu buletinul de identitate.

— Bine. Hai cu mine!

L-am dus în biroul în care lucra o doamnă, care se ocupase şi de vizele locatarilor din tabără: le completa formularele, apoi se prezenta cu ele la Miliţia Cernavodă pentru a obţine vizele în El.

Când am intrat în biroul lor, am găsit veselie mare.

— Bună ziua, doamnelor! le-am salutat eu. Mă bucur că sunteţi vesele astăzi.

— Bună ziua, tovarăşe Maior! Ce ne-aţi adus astăzi?

— Două El pentru viză de reşedinţă. Vi-l las pe tovarăşul Iaru să vă dea declaraţiile necesare.

M-am întors spre Mihai Iaru şi i-am spus:

— După ce termini aici, te aştept vis-à-vis în biroul meu.

— Da, tov. Maior, a răspun Iaru.

Peste zece minute acesta a bătut la uşă, l-am invitat înăuntru şi i-am indicat să se aşeze pe scaunul din partea opusă a biroului la care lucram ceva.

L-am studiat o vreme fără să spun nimic. Mihai Iaru mia atras atenţia de la început, fiind genul de bărbat stilat, calm, bine dezvoltat, care se mişca destul de uşor, în raport cu necesităţile şi reacţiile celorlalţi.

Mi-a făcut impresia că este un tip pe lângă care ai putea trece fără să-l observi, dar el se folosea de acea însuşire, ca de un avantaj. Avea un chip luminos şi plin de candoare, întocmai ca un copil, care îmi dădea o emoţie inexplicabilă, dar plăcută şi o siguranţă în intenţia de a-l apropia şi a-i accepta chiar prietenia.

Asta pentru că, după ce am discutat cu el câteva probleme, mi-am dat seama că se simte străin şi are nevoie de un prieten adevărat, căruia să i se poată confesa, sau, cel puţin, să-l poată consulta în anumite situaţii de viaţă, chiar să-i poată încredinţa tainele sufletului său tânăr, sentimentele şi problemele lui profesionale.

Până în ziua aceea nu ştiam nimic despre el şi m-am mirat când am aflat de la el că în aceste chestiuni personale se orientase tocmai spre mine. Zicea că a constatat că sunt omul potrivit şi nu are motive să se teamă de mine, dimpotrivă. Deci, se deosebea de cei care se temeau de instituţia la care lucram.

Mihai Iaru avea o privire tulburătoare şi din întreaga lui fiinţă se degaja o puternică forţă de atracţie. Avea o voce blândă şi un accent ardelean şi doar un om avizat putea ghici că în el exista multă voinţă, putere de concentrare şi multă linişte. Toate aceste calităţi i-ar fi dat dreptul la aprecieri şi complimente de circumstanţă, însă

el se simţea doar mulţumit şi atât.

L-am simţit apropiat şi l-am acceptat ca prieten, fără să i-o spun, dar l-am încurajat, iar el şi-a deschis sufletul faţă de mine şi numai aşa l-am putut sfătui şi ajuta în continuare. În gând mi-am zis: „acest tânăr trebuie ajutat şi nu respins”.

— Cum merge munca pe şantier? l-am întrebat eu.

— Bine. La început a fost mai greu, dar m-am obişnuit repede, iar acum nu mai sunt probleme. Lucrez la o balastieră în portul nou, aproape de Dunăre.

— Ştiu unde este. Acolo este şef ing. Dolman.

— Da, dânsul este. Deşi împlinesc un an luna viitoare de când lucrez aici, tot n-am înţeles de ce a mai fost necesar acest canal, atâta vreme cât Dunărea avea legătură cu Marea Neagră pe la Sulina, Chilia, Sf. Gheorghe. Vreţi să-mi explicaţi?

— Desigur. Dar dumneata cunoşti bine Dunărea?

— Atât cât am învăţat la şcoală şi privind harta.

— Istoria Dunării datează din vremuri imemoriale. Izvorăşte din munţii Pădurea Neagră de pe teritoriul Germaniei şi, în drumul ei spre Marea Neagră, udă pământul a opt ţări: Germania, Austria, Cehoslovacia, Ungaria, Serbia, Bulgaria, România şi Ucraina pe braţul Chilia.

În România Dunărea intră prin punctul Baziaş, dar cel mai sălbatic punct îl atinge în zona Cazanelor, unde trece vijelios printre cele două lanţuri de munţi – Balcanii şi Carpaţii, unde spaţiul este îngustat şi apa clocoteşte, fierbe ca într-un cazan, de unde i s-a dat şi numele „La Cazane”. Acolo Dunărea spumegă printre stâncile ascuţite, care încearcă să-i pună stavilă în curgerea ei şi se formează bulboane, anafoare şi curenţi puternici.

Dacă priveşti din aval spre Cazane, priveliştea este minunată: vezi munţii învăluiţi într-o pulbere albastră care-şi desenează pe cer onduleurile mari şi vârfurile ascuţite de stânci şi coamele întunecate, care se proiectează pe poalele rubinii ale cerului aprins de razele soarelui înainte să apună dincolo de înălţimi.

Iar Dunărea, după ce a ieşit victorioasă din Cazane, se aşterne la drum liniştită, printre malurile devenite joase şi odată cu înserarea peste tot se lasă o pace sfântă, coborâtă, parcă, din cerul plin de stele. Pare vânătă la culoare ca un drum asfaltat, dar mişcător. Este drumul fără pulbere peste care luna de pe cer lasă o dâră de argint, care te face să te crezi în lumea basmelor.

Apele Dunării constituie hotarul natural al României în partea de sud, pe care o încinge ca un brâu ţărănesc brodat cu nestemate de la Baziaş şi până la Marea Neagră. Acest brâu freamătă, dar se mişcă monoton, iar în liniştea nopţii nu se aude decât clipocitul. Culcată între maluri şi mângâiată de razele lunii, Dunărea parcă visează despre pământurile pe unde a trecut, de la izvoare spre vărsare, în timp ce stelele şi luceferii se oglindesc în undele ei mişcătoare, care le fac să tremure. Dunărea parcurge drumul de la izvoare şi până când se varsă în mare, pe o distanţă de peste 6.000 km; este un traseu foarte frumos prin ţara noastră, de la Baziaş la Sulina.

Sulina este numit Europolis sau „Oraşul lunii”, iar alţii îl numeau „Oraşul de la mare” – poartă maritimă şi fluvială a României; în ţara noastră străbate 1075 km, apoi se varsă în mare, aducând cu ea pământ nou, mâl, nisip, etc.

Locuitorii Sulinei se mândresc, spunând că Dunărea se termină la ei, când se varsă în mare, iar dimineaţa soarele răsare mai întâi pe pământul Sulinei, ieşind din mare.

Pe canalul Sulina, Dunărea murmură cântecele noi, precum şi balade vechi de secole aduse de pe meleagurile ţărilor ale căror pământuri şi hotare le udă. Pescarii spun că seara, când luna răsare printre stelele licărinde, lasă pe canal o cărare argintie. Am fost curios să văd şi eu acest fenomen şi mă uimit.

— Aţi fost la Sulina? mă întreabă Mihai.

— Da. De mai multe ori. Am fost şi pe insula Şerpilor în

1957.

— Sunt şerpi, cu adevărat?

— Desigur. După al doilea Război Mondial, insula ne-a fost luată forţat de URSS şi o folosesc ca punct strategic.

De la farul din Sulina sunt câteva mile marine spre est. Înainte de război, Sulina era un oraş cosmopolit în care trăiau 8.000 de suflete: români, greci, turci, italieni, armeni, dar după 1945, când au venit la conducerea ţării comuniştii, toţi au plecat în ţările de origine; existau băcănii, cafenele şi tot în Sulina funcţiona Comisia Europeană a Dunării în Palatul cu acelaşi nume (CED) şi casa comandorului Jean Bart (Eugen P. Botez), căpitanul portului Sulina între cele 2 războaie mondiale. El a scris cartea Europolis în care Sulina este numit Eldorado – pământ nou unde s-au năruit vise şi speranţe.

Înainte de a fi construit sistemul hidroenergetic şi de navigaţia de la Porţile de Fier, navigaţia în zona Cazanelor se făcea foarte greu, folosind remorchere cu motoare de mare capacitate, ajutate de o locomotivă de pe mal, care remorca convoiul şi-l trecea de punctul periculos. Era o aventură trecerea în amonte şi dovadă de mult curaj.

Astăzi coada lacului de acumulare pentru hidrocentrala Porţile de Fier 1 ajunge aproape de zona vijelioasă şi are rol de liniştire a apelor, care acoperă insula Ada-Kaleh, cu istoria ei.

— Am auzit că s-a construit şi hidrocentrala „Porţile de Fier II”, intervine Mihai Iaru.

— Da. Lucrările au început în anul 1970, dar mai sunt unele probleme.

— Dar mai era nevoie de acest canal, dacă avem o legătură cu marea pe braţul Sulina? revine M. Iaru cu aceeaşi întrebare de mai înainte.

După război, oraşul Sulina a decăzut mult din punct de vedere economic şi nu şi-a mai revenit nici astăzi, deşi acolo au fost construite câteva obiective: o fabrică de conserve din peşte, o fabrică de covoare orientale şi un şantier naval. Mai târziu, pentru exploatarea Deltei Dunării, în scop turistic, dar şi economic, s-a propus construirea unei şosele, pe digul dinspre sud-est, care să

lege Tulcea de Sulina, dar proiectul nu a fost realizat pentru a nu distruge acel peisaj mirific, paradis sălbatic. Mai întrebat dacă mai era nevoie de acest canal: da, era, pentru că de la Cernavodă la Agigea sunt 64 de km, iar de la Cernavodă la Sulina şi apoi la Constanţa sunt 464 km, deci s-ar reduce distanţa de la Dunăre la mare cu 400 km.

— Deci asta era? Distanţa.

— Şi distanţa, dar canalul aduce pe teritoriul secetos al Dobrogei apa necesară pentru irigaţii şi fertilizarea solului. Este visul multor generaţii care au trăit pe acest teritoriu încă de pe vremea cetăţilor Tomis, Callatis şi Histros, întemeiate de grecii care au colonizat zona prin secolul 6 î.Hr. Apoi să nu uităm că Dunărea este cel mai important fluviu european şi axa comerţului dintre Occident şi Orient, care poate uni toate aceste ţări civilizate într-o trainică solidaritate.

— Nu ştiam. Eu am venit doar de trei ori la mare şi m-am bucurat când am trecut peste podul care traversează apa Borcei, apoi a Dunării. M-a impresionat această lucrare grandioasă. Chiar am privit în urmă să văd cei doi dorobanţi de la capul podului, dinspre răsărit.

— Eu am trecut de zeci de ori peste acest pod, dar şi azi mă impresionează cei doi dorobanţi care, se spune că păzesc podul. Până prin anii 1970 podul era păzit efectiv de militari ai Ministerului Apărării Naţionale, fiind considerat un punct strategic căruia trebuia să i se asigure securitatea, dar acum mai trec rar în patrulare militarii.

Podul de la Cernavodă constituia o necesitate pentru a uni Dobrogea de restul ţării; el a fost rodul gândirii genialului inginer Anghel Saligny, care l-a şi proiectat şi construit. Este o împletitură din metal dantelată, care se sprijină pe nişte picioare puternice zidite din piatră şi implantate adânc în solul pietros din fundul Dunării. Pentru a zidi picioarele podului, se hotărâse demolarea cetăţii Capidava, dar s-a opus arhitectul român Tocilescu şi a salvat-o.

Pentru a lăsa loc trecerii fără probleme a vapoarelor, în mijlocul şenalului navigabil a fost lăsată o distanţă mai

mare, deşi înălţimea podului este mult deasupra apei, care te sperie când treci cu trenul peste el.

Greutatea trenului în viteză zguduie podul, care este destul de rezistent şi nu se sinchiseşte, privind în urma lui din dantelăria sa sofisticată, care îi conferă rezistenţa necesară.

Adesea peste Dunăre se lasă o ceaţă difuză, dar când răsare soarele nu rămâne decât o pulbere de aur măruntă care pluteşte încă o vreme pe deasupra apei, sub cerul albastru cu irizări de culori multiple.

Acest pod a fost construit între anii 1890 – 1895, fiind cel mai lung pod de fier din Europa din acea perioadă şi cu cele mai multe inovaţii de construcţie; atunci a fost introdus un nou sistem de grinzi cu console pentru suprastructura lui şi s-a folosit pentru prima dată oţelul moale ca material de construcţie pentru tablierele de poduri.

Ing. Anghel Saligny a mai proiectat şi construit în anii următori silozul de cereale din portul Constanţa, staţiile de petrol din partea de sud a Constanţei, noul port din Constanţa, inaugurat în anul 1909, precum şi amenajarea vechiului port de la mare, unde s-au folosit, pentru prima dată piloţii şi radierele din beton armat în România.

Satul din apropierea taberei, aflat peste deal, îi poartă numele acestui neobosit inginer român şi acolo mai există, încă, o fabrică ce a produs şuruburile cu care a fost asamblată întreaga structură metalică a podului.

Eu l-am iubit şi apreciat mult pe acest inginer, care ne-a lăsat o lucrare monumentală, acea dantelărie de metal de robusteţe care m-a uimit întotdeauna, dar de când lucrez la canal şi văd acest pod atât de des, am început să urăsc şi oraşul Cernavodă şi podul.

— Oraşul Cernavodă mi s-a părut vechi şi prăfuit, parcă alunecă mereu de pe deal, intervine Mihai.

— Da, este un orăşel vechi, dar a fost neglijat de autorităţi şi nu s-a dezvoltat. Pe vremea stăpânirii turcilor localitatea se numea Bogaz-Kioi, adică satul de la vărsarea

în Dunăre a apei Karasu (apa neagră), iar de aici îi vine şi numele de Cernavodă (are o tentă şi o sonoritate mai mult rusească).

Mai târziu şi austriecii au stăpânit o parte de nord a României şi Dunărea. Îşi propuseseră ei să construiască un canal între Cernavodă şi Constanţa în 1835, dar şi-au dat seama că este o lucrare prea costisitoare şi le lipseau utilajele necesare, încât au renunţat, la fel şi turcii şi înaintaşii lor.

Mihai Iaru mă privea fix, atent la tot ce spuneam.

— Cred că ai văzut podul care face legătură între staţia C.F.R. şi centrul oraşului Cernavodă. Ce părere ai?

— Da. Anul trecut încă nu era gata şi trecerea se făcea peste un podeţ format din pontoane. S-a dat în folosinţă anul acesta, dar încă nu a fost vopsit, are tot culoarea roşie a miniului de plumb. S-a construit destul de greu.

— Aşa este, dar lucrarea este importantă, cu grindă continuă, unică în România până în prezent şi are o lungime de 550 de metri. Dar de unde eşti de loc? Mi s-a părut că ai accent de ardelean.

— Sunt născut în Sântana de Mureş, a spus Mihai.

— N-am fost pe acolo, dar pe hartă ştiu unde este situată localitatea. În armată am avut un camarad din comuna Sântana. Se numea Hodoş Alexandru (Şoni) şi era şofer.

— Îl ştiu. Acum locuieşte în Târgu Mureş.

— Te sfătuiesc să fii foarte atent pe aici, pentru că la canal s-au adunat tot felul de oameni, din care şi unii certaţi cu legea, care pot produce mult rău.

— Odată am luat şi eu contact cu ei. Abia trecuse o lună de zile de când lucram aici, la canal şi mi-a cam fost teamă, dar am avut noroc.

— Ce s-a întâmplat?

— Am plecat într-o clipă amiază singur în oraş să pun nişte bani la poştă pentru mama. Pentru a scurta drumul, am trecut pe lângă două blocuri înconjurate de case mici, sus pe deal, apoi am coborât spre centru, dar la

întoarcerea spre tabără, deşi era noapte, am făcut imprudenţa să trec tot prin acel loc, pe drumul mai scurt.

— Cunosc locul. Acolo sunt cele două blocuri care au fost construite pentru specialiştii canadieni, care vor construi Centrala Nuclear – Electrică din apropierea taberei.

— Care centrală? Sau glumiţi? m-a întrebat Mihai.

— Nu glumesc deloc. N-ai văzut că în partea de răsărit a taberei se fac săpături serioase, se excavează mult pământ pe care îl cară basculantele? Acolo va fi construită Centrala nucleară, care va produce curent electric; în clădirea ei vor fi instalate cinci reactoare nucleare, aşa cum s-a prevăzut în contract. Nu ştiai?

— Nu. Dar va fi bine? Nu e periculoasă pentru oraş şi pentru canalul care abia se construieşte?

— Nu este. Totul este asigurat. Continuă, te rog! Cum te-ai întors atunci în tabără?

— Când am ajuns aproape de blocuri, dintr-o curte a ieşit un câine, care m-a lătrat, iar în plantaţie mi-au ieşit în faţă doi tineri; unul s-a apropiat de mine şi mi-a cerut să-i dau banii, iar celălalt a rămas în spatele lui. Din experienţa de pe la noi, de pe Mureş, ştiam că trebuie să loveşti primul, altfel... şi aşa am făcut: din doi pumni zdraveni l-am trimis la pământ, dar celălalt s-a apropiat de mine şi s-a postat în faţa mea, ţinând în mână un cuţit de vânătoare, pe care îl mişca ameninţător. Am vrut să strig după ajutor, dar ştiam că nu mă va auzi nimeni, din cauza unui vânt care vâjâia prin coroanele pomilor.

Norocul meu că vântul a rupt o creangă uscată care a trosnit, iar individul a privit într-acolo, dându-mi prilejul să-l „trăsnesc” direct în bărbie (la box se spune „upercut”, că lovitura i-am plasat-o de jos în sus). L-am lovit cu o forţă care m-a surprins şi pe mine, omul a căzut pe spate, i-am luat cuţitul şi am plecat spre tabără, alergând. Celălalt nu mai era acolo, probabil îşi revenise din lovitură şi pândea din spatele pomilor. Cuţitul îl am în valiză şi acum.

— Eşti sigur că nu te-a recunoscut?

— Nu cred, pentru că în plantaţie era beznă. Nici eu

nu le-am văzut bine feţele.

— E bine să fii precaut şi să pleci în oraş numai în grup cu colegii de muncă. À-propos! Ce meserie ai?

— Pe fişa mea de muncă scrie fierar-betonist, încă de la prima zi de angajare – a spus Mihai, cu vocea sugrumată, după care a clătinat din cap în mod semnificativ, după care n-a mai scos niciun cuvânt.

— Bine, nu mai insist. Dacă nu vrei, nu-mi spune. Poate te mai gândeşti şi-mi vei spune altă dată, când vei mai trece pe la mine. Simt că ai ceva mai deosebit să-mi spui. Aici poţi veni oricând, ca la un prieten, nu ca la un poliţist – am precizat eu, în timp ce îmi cercetam ceasul de la mână.

— Aveţi vreo problemă şi vă grăbiţi? mă întreabă el.

— Da. La ora 13°° trebuie să sosească N. Ceauşescu la ecluză pentru a discuta cu nişte specialişti englezi.

— Este adevărat că englezii plătesc o parte din banii necesari pentru realizarea ecluzei?

— Nu cred. Poate vor să ne acorde asistenţă, fiind proiectul făcut de ei.

Mihai s-a ridicat de pe scaun, m-a salutat şi a părăsit biroul, dar în prag a repetat salutul.

— Să trăiţi, tovarăşe Maior!

— Noroc, Mihai! Şi te rog să nu mi te mai adresezi aşa! Despre asta vom mai discuta. Vino pe la mine oricând ai timp şi ştii că şi eu sunt ceva mai liber.

— Nu prea vă găsesc, că dumneavoastră alergaţi cam mult.

— Eu te aştept.

— Iar eu voi veni! a spus Mihai râzând.

V

Profesorul M. Iaru

Peste zece zile, în localitatea Satu Nou s-a ţinut o adunare populară în apropierea săpăturilor de pe canal.

Plecasem spre acel loc dis-de-dimineaţă pentru a contribui la asigurarea măsurilor de ordine, în aşteptarea tovarăşului N. Ceauşescu şi ai altor conducători din CC al PCR şi din Comitetul Jud. PCR Constanţa.

În circa o oră s-au adunat pe terenul agricol – care fusese nivelat cu buldozerul pe suprafaţă mare – sute de oameni din satele vecine, precum şi elevi şi pionieri, toţi îmbrăcaţi în straie de sărbătoare, purtând în mâini flori, pancarte cu diferite lozinci, precum şi portretele soţilor Ceauşescu.

Pe la ora 103° a sosit şi elicopterul prezidenţial, din care au coborât N. Ceauşescu, Elena Ceauşescu, alţi doi membri ai CC, precum şi Ion Stoian – primul secretar al Comitetului Judeţean de partid Constanţa.

Când elicopterul a coborât pe sol, i-a acoperit de praf pe toţi cei aflaţi în preajma acelui loc. Conducătorii menţionaţi mai sus au fost întâmpinaţi de garda militară care le-a prezentat onorul, precum şi de un grup de pionieri care au oferit flori soţilor Ceauşescu.

La locul acelei adunări fuseseră aduşi ţăranii de prin sate, muncitorii din diferite întreprinderi, profesori, elevi şi activişti de partid din Medgidia şi Constanţa.

Două tinere i-au întâmpinat cu pâine şi cu sare pe oaspeţi, îmbrăcate în straie populare româneşti.

Oaspeţii au urcat la tribuna instalată, de unde tov. N. Ceauşescu a ţinut un discurs în legătură cu desfăşurarea lucrărilor canalului, după care a înşirat toate frazele stereotipe – aproape identice la fiecare adunare populară – încheind cu imbolduri în muncă, după care au urcat în elicopter şi au plecat spre Constanţa. Ceilalţi activişti, directori şi alţi şefi au urcat în limuzine şi au pornit în aceeaşi direcţie, doar ţăranii şi muncitorii din întreprinderi au pornit pe jos spre casele lor.

Începuse să plouă mărunt, iar un director de şantier din Cernavodă m-a observat şi m-a invitat la el în maşină, încât, la ora 13°° am ajuns în tabără.

În timp ce introduceam cheia în yalele de la uşa biroului meu, de afară intra în hol Mihai Iaru.

— Să trăiţi! m-a întâmpinat el.

— Noroc, prietene! Ce faci pe aici? Hai înăuntru!

— De unde veniţi aşa plouat? m-a întrebat el înăuntru.

— De la adunarea populară dun Satu Nou.

— Noi am fost în schimbul de noapte şi nu ne-a luat acolo, dar au fost cei din schimbul II.

— Lasă, că n-ai pierdut nimic. Nu prea aveai ce pierde. Acum stai jos şi povesteşte-mi ce ai mai făcut!

— Noutăţi nu prea am. În noaptea trecută a fost furtună. Credeam că va ploua cu găleata, dar n-a durat decât vreun sfert de oră.

— Ştiu. Eu eram în canal, dincolo de satul A. Saligny. Se excavase mult pământ, dar şoferii de pe autobasculante, în loc să execute cursele, dormeau în cabine, împreună cu cei care le confirmă în foile de parcurs – cursele. Am fost nevoit să iau măsurile legale împotriva acelor normatori necinstiţi, iar pe şoferii leneşi i-am notat şi voi avea o discuţie cu directorul general. De aceea îi găsesc prin sate sau prin Medgidia, vânzând motorina din rezervoare, că au cursele fictiv confirmate.

— Dumneavoastră nu obosiţi niciodată?

— De ce mă întrebi?

— V-am văzut mereu alergând prin balastieră, la ecluză, la depozite sau la ateliere, peste tot. Nu aveţi ajutoare?

— Hm! în schema de organizare a acestui birou ar trebui să mai am patru ofiţeri şi doi subofiţeri, dar cum peste tot se fac economii, nici la noi nu se fac excepţii, nu suntem ocoliţi.

— Eu cred că este foarte greu să lucrezi singur în această aglomeraţie de oameni cu problemele pe care le prezintă fiecare şantier în parte şi cele 18 – 19 barăci din tabără.

Din câte am văzut eu şi un meşter zidar, căruia i se încredinţează construcţia unei case, are nevoie de ajutoare: unul să-i aducă nisipul, cimentul şi să amestece mortarul, altul să-i taie cărămizile potrivite pentru nadă, acolo unde este nevoie.

— Situaţia mea de aici depinde de mulţi factori, Mihai. Hai s-o lăsăm baltă!

— Zilele trecute am văzut că v-au dat şi un subofiţer

pentru dirijarea şi controlul maşinilor în zonă.

— Da, este singurul care-mi dă o mână de ajutor pentru a mai linişti traficul rutier, în condiţiile de haos pe care-l produc miile de vehicule de la canal şi de la Centrala Nucleară. M-aş fi bucurat să-i am pe toţi, dar ceilalţi au fost luaţi şi trimişi în altă parte.

Mă tem că va fi luat şi subofiţerul de circulaţie, dacă se va trezi vreun şef care să-l trimită în alt sector.

Acum să vorbim puţin şi despre dumneata. Pe canal este mizerie mare, muncă multă, salariul nu este pe măsură, iar viaţa în tabere exclude distracţia. De când te-am văzut m-am întrebat: „ce cauţi aici dumneata?” Eu cred şi simt că ai altă pregătire, care nu are nicio legătură cu canalul. Am dreptate?

— Venisem ca să câştig bani, dar, mai ales, să-mi uit trecutul măcar pentru o vreme, iar când am ajuns aici şi am văzut totul, mi-am dat seama că plonjasem în mizerie ca într-o prăpastie – mizeria vieţii mele.

— Şi de ce n-ai plecat?

— Odată chiar am vrut să plec, dar amintindu-mi de un episod care m-a determinat să plec de acasă şi să las totul baltă, am preferat să mă integrez în colectivitate şi să muncesc aici, împreună cu aceşti oameni simpli cu care împart pâinea şi munca, pe care îi simt a fi mai cinstiţi decât alţii. De la ei am învăţat multe pe care nu le ştiam. Ele mi-au folosit să-mi completez şcoala vieţii. Poate vă spun altă dată povestea vieţii mele.

Mihai tace o vreme, rămas pe gânduri, apoi reia discuţia:

— Muncind şi trăind laolaltă cu acei oameni, încet-încet m-am adaptat, iar acum pot spune că mă simt mai bine între ei, care sunt tineri, ca şi mine. Fiecare are problemele lui personale, unii au şi probleme de familie, dar toţi sunt veseli, prietenoşi şi solidari în toate activităţile ceea ce mi-au transmis şi mie, făcându-mă să-mi uit necazurile.

Eu încă mai vizez, încât şi azi mi se pare că munca pe canal şi toată mişcarea de oameni şi utilaje seamănă cu o

„simfonie”, totul imită viaţa dintr-un stup de albine sau dintr-un furnicar, iar eu trăiesc aici şi fac parte din acest furnicar.

Sunt conştient de faptul că nu câştig bani în raport cu eforturile depuse, dar sunt mulţumit că-mi pot ajuta mama, care a rămas singură în sat şi nu mai are decât câteva orătănii pe lângă casă.

— Ce putem face? intervin eu. Timpurile ne împing mereu înainte. Lucrarea în care suntem toţi angrenaţi este importantă – specialiştii şi politicienii o numesc, deja, grandioasă – de aceea are nevoie de mână de lucru.

Totul se realizează cu forţele proprii ale României, iar la aceste eforturi trebuie să participe fiecare om cu partea lui de contribuţie. Dumnezeu l-a creat pe om pentru a acţiona pe spaţii largi, de aceea i se cere să pună umărul pentru realizări măreţe.

Ai văzut că la construcţia acestui canal lucrează şi o parte importantă a armatei române, cu maşini şi utilaje, dar şi cu ostaşi transformaţi în muncitori. Este o lucrare uriaşă, dar folositoare în viitor, deşi acum i se pot aduce multe critici în privinţa organizării, grijii faţă de om, etc.

…Am tăcut amândoi o vreme. Mihai privea un suport de pe biroul meu, în care erau adunate câteva pixuri.

Dorind să-i abat gândurile, l-am întrebat:

— Ce profesie ai, Mihai? Să nu-mi repeţi menţiunea din fişa de angajare – fierar betonist.

— Sunt profesor de istorie şi geografie – a spus el cu vocea sugrumată şi parcă ruşinat că face altceva.

— Profesor… şi ai venit în haosul de aici pentru a câştiga bani?

Răspunsul lui întârzia. L-am văzut cum se freca pe scaun, nehotărât sau încurcat, neputând să-l formuleze.

— Dacă nu poţi să-mi spui, renunţ la întrebare.

— Ba vă pot spune. Nu am nimic de ascuns faţă de dumneavoastră, dar n-aş fi vrut să-mi amintesc de situaţia prin care am trecut.

Din nou tace, privindu-şi mâinile, apoi îşi drege glasul şi începe să ofteze, îndreptându-se în scaun:

— Eram în ultimul an de liceu când a murit tatăl meu. Lucra la un punct forestier, unde muncitorii erau transportaţi zilnic cu un tractor cu remorcă. Într-o zi a plouat, tractorul a derapat şi a intrat într-un copac; au murit doi muncitori, tata fiind unul dintre ei, iar alţii au fost răniţi. Am rămas cu mama şi a trebuit să muncesc. Un vecin care lucrase în echipă cu tata, acum lucra la mina „Roşia Montană" şi într-o zi m-a luat şi m-a dus la conducerea mâncai, care m-a angajat.

Abia peste trei ani am reuşit să redresez situaţia economică a familiei şi mama a fost de acord să merg la facultatea „Babeş-Bolyai" din Cluj, unde am urmat la secţia Istorie şi Geografie şi am terminat cu media 912, care mi-a dat posibilitatea să-mi aleg oraşul în care să lucrez. Am ales Tg. Mureş şi am fost repartizat la liceul nr. 3, însă totul a fost spre nenorocul meu.

— De ce spre nenoroc? l-am întrebat eu.

— Acolo era directoare soţia unui mare ştab de la Comitetul Judeţean de partid. Cu dânsa am avut unele discuţii contradictorii pentru că îmi impunea să execut unele sarcini care erau aberaţii şi nu puteam face asta, ne-am contrazis de mai multe ori, motiv pentru care, la sfârşitul lunii august 1978 m-am trezit chemat la Inspectoratul Judeţean de învăţământ, unde mi s-a adus la cunoştinţă că voi fi mutat ca profesor în comuna Recaş. Am încercat să explic situaţia dar n-am obţinut nimic. În facultate am fost coleg cu unul care era în funcţie de inspector la acest Inspectorat (absolvise cu doi ani înaintea mea) şi am încercat să-i cer sprijinul, dar şi el gândea la fel ca ceilalţi şi mi-a spus: „Te sfătuiesc să nu refuzi postul, pentru a nu suporta ulterior alte consecinţe". „Răspunsul meu este NU!" am răspuns eu cu hotărâre şi revoltă în glas. „Ce vei face în continuare?" „Voi vede eu ce fac, dar nu accept postul acolo. Măsura este abuzivă din partea celor care ne conduc, iar eu consider că merit mai mult. Îmi voi face lichidarea deocamdată".

Era prima dată în viaţa mea când se întâmpla să fiu nedreptăţit şi trimis undeva împotriva voinţei mele, ceea

ce n-am putut suporta, pentru că îmi încălca demnitatea. Eram atât de supărat, încât atunci când am ieşit din clădirea Inspectoratului şi am coborât pe treptale scării, mi se împleticeau picioarele.

Această măsură abuzivă mă zdrobise moral şi în sufletul meu simţeam o mare dezamăgire, amestecată cu suferinţă şi furie, care mă transformaseră în alt om, parcă eram la marginea unei prăpăstii şi priveam în abisul întunecat din fundul ei. Nu mai aveam vreo speranţă că situaţia mea se va mai îndrepta vreodată, în sensul de a-mi recăpăta postul.

Mi-am aprins o ţigară, am tras două fumuri pe care le-am suflat în atmosferă, lungi şi albăstrui şi am pornit pe stradă. Otrava ţigării părea să-mi destindă nervii întinşi precum strunele unei viori gata să primească mângâierea arcuşului şi să trimită sunetele în eter. Afară era o zi glorioasă de început de toamnă, în jur totul era frumos, chiar cald, unde plutea o nemărginită strălucire, iar aerul părea aşa de curat, ca după o ploaie. Mergeam cu paşi mici pe trotuar.

În centru, oraşul clocotea de lume, pe trotuare şi prin magazine, iar pe carosabilul străzii era o circulaţie nebună, parcă turbaseră şoferii, alergând de colo – colo.

La intersecţie, cufundat în gândurile mele, am traversat strada printre maşinile oprite la stop. Agentul de circulaţie m-a văzut şi m-a certat: „Ce faci, domnule? De ce eşti neatent şi te expui accidentelor rutiere?” Mi-am cerut scuze, dar mi-am continuat traversarea pentru a ajunge la un chioşc de ziare, de unde am cumpărat ziarul local şi ziarul central „Scânteia”.

Trecând la umbra chioşcului, am frunzărit puţin ziarul Scânteia, în care am descoperit un titlu scris cu litere groase: „Eroii de pe Canalul Dunăre-Marea Neagră”. L-am parcurs în întregime. Mai reţin şi acum – cu aproximaţie – câteva fraze: „Munca entuziastă a tinerilor de pe şantierele Centralei Canalului Dunăre-M. Neagră a făcut ca lucrările să avanseze tot mai repede, încât, peste doi sau trei ani canalul să unească apele Dunării cu marea.

Deja se lucrează intens la definitivarea ecluzelor de la Cernavodă şi de la Agigea”.

Am împăturit ziarul şi mi-am zis: „Gata! Plec la Constanţa. M-am hotărât! Am gemut destul ca o pasăre bolnavă. Am nevoie de variaţie, nu vreau să mă îmbolnăvesc de nervi. Ce este aia? Cum se propagă o astfel de boală? Ce cauze o fi având?”, îmi tot ziceam în gând.

De fapt nu eram bolnav, doar necăjit profund de nişte şefi obtuzi la minte sau aserviţi, care s-au dovedit abuzivi cu un profesor, care eram eu. După acest zbucium interior, am început să mă simt mai bine şi am pornit spre gară, dar când am ajuns în gară, am constatat că nu aveam niciun fel de bagaj care se preta la un asemenea drum.

„Nu-i nimic, voi cumpăra cele necesare, când voi ajunge în Constanţa. Bani am, că doar luasem salariul, mi-am zis. Abia că nu mai duc grija bagajului. Dar cu mama ce fac? îi scriu din Constanţa că am plecat la mare şi în scrisoare îi voi da toate detaliile”.

Cu aceste gânduri m-am îndreptat spre casierie şi am cerut un bilet de clasa a II-a pentru Constanţa.

Aşteptând trenul spre Bucureşti, m-am aşezat pe bancă şi deodată am avut senzaţia stranie, nelămurită, parcă pierdusem orice legătură cu acea lume din care făcusem şi eu parte până atunci şi o lăsam în urmă, plecând departe, pe alte meleaguri. A venit trenul, am urcat în vagonul indicat pe bilet şi mi-am ocupat locul de la fereastră; în compartiment mai era doar o femeie în vârstă care cobora la Ploieşti. Am ajuns în Bucureşti la ora 1245 şi aveam tren spre Constanţa abia la ora 347. Mi se făcuse foame şi am mers la restaurantul gării, unde am mâncat o friptură şi am băut o halbă cu bere. La ora stabilită am urcat în trenul pentru Constanţa, care era tras la linia nr. 10.

Trenul era cam aglomerat, multă lume mergea la mare, dar în vagonul nostru erau persoane cu o stare mai modestă şi au coborât în Ciulniţa şi Feteşti, încât de la Feteşti am rămas doar eu şi un bărbat şi ne-am culcat, dormind până aproape de gara Constanţa, când l-am auzit

pe conductorul de tren strigând: „Urmează gara Constanţa!”

Am coborât din tren şi am întrebat o doamnă ce mijloc de transport să iau până la plaja cea mai apropiată.

— Troleibuzul nr. 43 şi coborâţi în staţia „Farmacia Miga” Dar luaţi bilet de la chioşcul de acolo!

Aşa am făcut. Când am ajuns în staţia indicată, am coborât şi am mers pe jos până la scări, de unde am coborât pe plajă, după ce am privit de sus, de pe mal, marea liniştită de culoare albastră şi lume multă întinsă la soare pe cearşafuri albe, chioşcuri cu răcoritoare şi unele preparate adhoc.

Era o zi caldă, cu un soare dogoritor care continua să ademenească turiştii. Când am ajuns jos, pe nisip, am cumpărat slipi pentru plajă şi am mers într-o cabină din marginea plajei unde m-am schimbat şi am revenit pe nisipul fierbinte, cearşaful lipsindu-mi.

Ultima dată am fost la Constanţa când eram elev la liceu în clasa a X-a. Nu mai văzusem fete şi femei dezbrăcate pe plajă de atunci. Acum parcă era altfel, ele treceau pe lângă mine spre apă sau când se întorceau din apă, legănându-se ca nişte corăbii cu pânze, visătoare şi luminate de razele soarelui, zvelte şi cu mersul de feline, călcând cu grijă pe nisipul fierbinte.

…Sub arşiţa soarelui, trupul mi s-a încins şi am fost nevoit să merg în apă; lângă mine era o familie şi am apelat la soţia – mama copiilor, care nu mergea în apă, să supravegheze şi hainele mele până mă întorc din apă, iar aceasta a acceptat. Când m-am întors mi se făcuse foame şi m-am îndreptat spre chioşcul din apropiere de unde am mâncat patru mici cu pâine şi am băut o sticlă cu bere. Pe grătarul încins sfârâiau câteva zeci de mici aliniaţi ca soldaţii pe rânduri, câte 15 pe rând; i-am numărat de foame, cât am stat la rând ca să fiu servit.

Pe la ora 1240, după ce mi s-a uscat slipul, m-am îmbrăcat, le-am mulţumit vecinilor mei pentru grija hainelor şi am pornit spre scări.

Ajuns în staţia de la Miga, am întrebat de unde pot

lua autobuzul spre gară pentru a ajunge la canalul de la Dunăre. Când am venit cu trenul, am dormit şi n-am văzut nimic, pentru că eram foarte obosit.

Când tot întrebam eu, au trecut pe lângă noi doi tineri, care s-au oferit să mă ajute, spunând:

— Mergem şi noi tot la gară, iar de acolo la canal, lângă oraşul Cernavodă. Hai cu noi!

...Deodată Mihai Iaru s-a oprit din povestit şi cu o mină vinovată şi-a cerut scuze:

— Iertaţi-mă, tov. Maior, că vă plictisesc cu amănunte din viaţa mea, care nu au nicio importanţă, dar...

— Nu mă plictiseşti deloc, îmi face plăcere să te ascult.

Adevărul este că m-a înduioşat povestea lui, dar la început am crezut că fuge pentru ceva ce are legătură cu vreo pedeapsă penală, mai ales că poate fi ceva cu vreo cantitate de aur de când lucrase la Roşia Montană şi afirmase că şi-a redresat situaţia materială, dar nu era nimic din toate astea, ci fugea de cei care îl nedreptăţiseră şi voia să nu-i mai vadă şi astfel să-şi uite trecutul.

Îl ascultam cu atenţie şi îmi plăcea cum povesteşte.

— Te rog să continui! l-am încurajat eu.

— Cei doi au insistat să mă ajute. Mi-au spus că şi ei lucrează la canal şi mi-au dat tot felul de date în legătură cu cazarea şi munca pe şantier. Totuşi mă temeam să merg cu ei, mi se părea suspecţi, din cauza amabilităţii lor, care mi se părea exagerată şi-mi ziceam în gând: „Dacă sunt hoţi, care abia aşteaptă să le cad în plasă şi să mă jefuiască?” Atunci i-am întrebat:

— Dacă lucraţi la canal, în zona Cernavodă, cum se face că umblaţi prin oraşul Constanţa?

— Astăzi suntem liberi, dar diseară mergem la muncă, în schimbul de noapte de la ora 22°°. Ai să ne vezi mâine, când vom veni obosiţi de la muncă. Dar eu am impresia că nu ai încredere în noi, păi să ne prezentăm: Eu sunt Gică Grosu din comuna Mătăsari – Argeş.

— Iar eu sunt Traian Badiu din localitatea Negreşti-Oaş.

— Atunci vă spun şi eu că sunt Mihai Iaru din localitatea Sântana de Mureş – jud. Mureş.

— Acum mergi cu noi la Cernavodă? mă întreabă Gică.

— Merg, dar mai întâi trebuie să-mi cumpăr nişte obiecte de lenjerie intimă, geamantan şi ustensile de ras.

— Dacă vrei, te însoţim la magazin să-ţi iei toate acestea, dar să ne grăbim că avem tren la ora 17 °, m-a atenţionat Gică Grosu.

M-au însoţit amândoi la magazin de unde am luat cele necesare, apoi am mers la autobuz. Când am ajuns în gară, trenul nostru era la peron, iar peste 40 de minute coboram toţi trei în gara Cernavodă. M-au condus în tabără, la baraca nr. 9, unde locuiesc şi astăzi, iar noaptea am dormit în patul lui Gică, el fiind plecat în tura de noapte.

Cred că îi cunoaşteţi.

— Da, îi cunosc pe amândoi, dar n-am prea discutat cu ei. Mai era acolo şi un bărbat mai în vârstă pe nume Banciu. Mie mi s-a părut om serios.

— Este şi acum acolo cu noi. Se numeşte Boncu şi este, într-adevăr, un om serios, în vârstă de 40 de ani. Cândva a fost mecanic de vapor pe Dunăre în zona Brăilei, dar soţia l-a părăsit şi atunci a plecat din navigaţie şi s-a angajat la Canal.

— Şi zici că cei doi te-au adus la canal şi te-au făcut de-al lor, încerc eu să-l aduc pe firul povestirii.

— Da, aşa este. În tren mi-au povestit ei cum este cu serviciul, cu cazarea, cu lucrul în trei schimburi. Când am auzit de schimbul de noapte, s-a zburlit pielea pe mine şi m-a cuprins un fel de lehamite de viaţă, dar mi-am spus în gând: „Trebuie să încerc! O fi şi asta o lecţie de viaţă”. Noii mei prieteni mi-au făcut cunoştinţă cu un tânăr, Cornel, singurul care era în cameră, ceilalţi trei fiind în schimbul de noapte, dar erau la cantină să mănânce, înainte de a intra în „şut”.

Gică ne-a făcut prezentarea în felul lui:

— El este colegul nostru de muncă Cornel Neagoie,

iar el – şi arată spre mine – este Mihai Iaru; începând de mâine va fi colegul nostru de muncă. Dă mâna cu el Cornele, nu fi mojic! la certat Geică.

După ce ne-am strâns mâinile, Gică a continuat:

— Cornel este băiat isteţ, dar astăzi este cam somnoros.

În cameră era o atmosferă caldă, plăcută şi liniştită, aşa, ca în băile termale, unde se aude doar clipocitul apei. Mi s-a părut că este prea multă linişte, ca la un început de lume – când s-a zidit lumea, cum am citit eu undeva. Chiar şi până când am adormit, am avut senzaţia că mă aflam pe o insulă îndepărtată, într-o vacanţă, deşi mai spre sud de noi – la 400 m – era canalul.

Pe masă, într-un borcan erau flori proaspete, deoarece Cornel era mare iubitor de flori, pe care le aducea numai el ştia de unde. Florile lui aveau un parfum aparte pe care şi azi îl mai simt când închid ochii şi mi-l amintesc.

După ce am aşezat geamantanul sus pe dulap, Gică Grosu mi-a arătat patul lui şi mi-a spus:

— În această noapte vei dormi aici, în patul meu sau al lui Traian, la alegere. Noi trecem pe la cantină ca să halim ceva, iar la ora 22°° intrăm în „şut”. Ne întâlnim mâine dimineaţă pe la ora 7°°. La revedere, somn uşor!

Dimineaţa i-am aşteptat şi le-am spus că dacă voi fi angajat, vreau să rămân cu ei în cameră.

— Poate să rămână în patul meu, că eu plec la prietenul şi consăteanul meu din camera alăturată, zice Cornel.

— Vezi că s-a rezolvat? spune Gică zâmbindu-mi.

— Dacă mă mut iau şi cazarmamentul, că cel care a plecat din cealaltă cameră, a predat totul la magazie, îi anunţă Cornel.

— Nu-i nimic, de la magazie va primi şi Mihai tot cazarmamentul după ce obţine angajarea şi bonul de la administratorul şantierului.

Seara, după plecarea lui Gică şi a lui Traian la tura de noapte, cam la o oră distanţă, a intrat în încăpere un

bărbat în vârstă de 38 – 40 de ani, care m-a salutat şi a trecut spre patul lui. Întrucât se întâlnise cu cei doi la cantină, ştia despre mine. Mi-a spus că se numeşte Mircea Boncu şi am discutat amândoi până spre miezul nopţii. Nea Mircea m-a pus în temă cu majoritatea problemelor, despre şantier, condiţii de lucru şi despre cantină, etc. În final mi-a spus:

— Dacă vrei să lucrezi cu mine, când ajungi la şeful de cadre, cere-te să lucrezi la şanierul 18, la ing. Dolman. Eu lucrez în schimbul II, de la ora 1400 la 22°°.

— Da, nea Mircea, mi-ar face plăcere.

A doua zi de dimineaţă, au sosit de la lucru cei doi, Gică şi Traian.

— Bună dimineaţa, dragi colegi! ne-a salutat Gică, râzând în hohote, plin de veselie după o noapte de muncă. Cum ai dormit prietene în patul meu plin de vise? N-ai vista-o pe Maria, babuşca mea? Mie mi se mai întâmplă câteodată şi atunci dau fuga până la ea acasă şi mă liniştesc.

— Lasă-l măi Gică cu babuşca ta, că el nu are de unde să ştie la ce te referi! intervine Mircea.

— Dacă nu ştie, trebuie să-l informăm, oricum va afla.

— Îi vei spune altă dată, dar acum spălaţi-vă şi mergeţi la cantină să mâncăm ceva!

— Cu Mihai ce facem? întreabă Traian. El n-are cartelă de masă.

— Îi vom aduce câteva bucăţi de pâine şi ce vom mai găsi pe acolo, îl liniştеşte Gică, care, întorcându-se din drum, mă întreabă:

— Măi, Mihai, ţie cum ţi se spunea acasă?

— Mihu, i-am răspuns.

— Bine, Mihule, de astăzi aşa îţi vom spune şi noi, iar azi este 18 august 1978, declamă Gică solemn. Este prima zi când vei lua contact cu conducerea şantierului şi cu şeful de cadre, apoi cu administratorul nostru drag.

De la cantină s-au întors repede şi mi-au adus nişte pâine şi puţină brânză.

— Mănâncă, Mihule, că doar atât am găsit şi ţi-am

putut aduce. Nu era decât ceai, gem şi puţină brânză, lămureşte Gică toată situaţia.

— Mulţumesc! Dar nu trebuia să vă deranjaţi atât!

— Nu este niciun deranj. Acum vom merge la şeful de cadre, apoi la ing. Dolman şi de acolo la administrator, apoi vom trece pe la un chioşc din tabără, poate găsim ceva de haleală. E bine? Hai să mergem!

Primul cu care am luat contact a fost şeful de cadre, un bărbat blond în vârstă de 40 – 45 de ani, cu o faţă alungită, ca de vulpe, nas puternic şi o bărbie proeminentă, buze subţiri, pe care se desena o mustaţă la fel de subţire şi cam roşcată. Tipul avea o voce puternică, dar se mişca uşor, cu o graţie feminină.

L-am găsit stând la birou, pe un scaun mare cu braţe lustruite; avea chipul luminat de un zâmbet care arăta o stare de mulţumire, dar pe cap, părul lui rar era destul de bine pieptănat cu cărare pe dreapta. Purta o cămaşă albă, peste care avea o vestă de culoare gri, care i se mula pe bustul plinuţ. Mi-au atras atenţia ochii lui albaştri cu o tentă spre cenuşiu cu care mă privea iscoditor, pe sub sprâncenele maronii.

— Ia zi, tinere, care este problema!? mi s-a adresat el.

— Vreau să lucrez şi eu la canal, am răspuns.

— Ai vreo meserie? Ce studii ai? Ar fi bine să ai.

— Am opt clase şi nu ştiu să fac nimic. Vin de la ţară.

— Atunci te facem fierar-betonist. Ce zici?

— Da, accept, dar aş vrea să lucrez la şantierul 18, la balastieră, de azi, în schimbul II cu un prieten, cu care vreau să fiu în aceeaşi tură.

— Bravo, măi! Văd că eşti dornic să lucrezi şi asta este foarte bine.

M-a mai privit o dată, apoi mi-a făcut fişa şi formele de angajare, apoi mi-a înapoiat buletinul de identitate, însoţit de o legitimaţie de şantier şi un bilet către administrator şi altul pentru şeful şantierului 18, ing. Dolman.

Mi-a dat indicaţii ce să fac cu fiecare, inclusiv să trec

pe la cantină şi să-mi cumpăr cartela de masă.

Înainte de a părăsi biroul lui, a făcut menţiunea: „Vezi să fii disciplinat, să înveţi meseria şi să nu ne dai de lucru!” I-am promis că aşa voi face, l-am salutat şi am ieşit. Gică n-a apucat să scoată niciun cuvânt.

— Acasă când ai reuşit să scrii? l-am întrebat eu, întrerupându-l din povestit.

— Abia duminica următoare i-am scris mamei, spre ruşinea mea. Trecuse deja o săptămână de zile. I-am explicat toată situaţia cu lux de amănunte, iar când am luat şi eu primul salariu i-am trimis prin poştă 500 de lei. Mi-a răspuns că a primit banii, dar era foarte îngrijorată că nu ştia pe unde sunt.

— Aşa sunt toţi părinţii, îşi fac griji pentru copiii lor. Te rog să continui! i-am zis.

— Când am ieşit de la şeful de cadre, i-am spus lui Gică: Tipul este destul de autoritar şi direct.

— Da, este fost ofiţer de securitate, dar despre asta vom mai vorbi noi altă dată. Acum hai la administrator, dar să trecem, mai întâi, pe la cantină să-ţi iei cartela de masă pentru toată luna!

La administrator am primit cazarmamentul şi repartizarea în baraca nr. 9, camera 17, unde ne-am întors.

— Aţi terminat? ne-a întrebat nea Mircea în şoaptă, pentru a nu-l trezi din somn pe Traian, care dormea.

— Da. Şi am primit repartizarea la Şantierul 18, în balastieră, schimbul II, i-am răspuns eu.

— La ora 1250 mergem la masă, iar la 13°° să fim la ing. Dolman. Cartelă ai luat?

— Da.

— Acum suntem colegi de muncă, a spus Mircea încet.

Am mâncat şi am pornit spre şantier împreună, iar când am intrat în biroul ing. Dolman, acesta lipsea, iar pe un fotoliu mare şedea o femeie tânără. Am salutat-o şi până s-o întrebăm noi de şef, în birou a intrat un bărbat scund şi gras, care i s-a adresat doamnei, semn că se cunoşteau:

— Sărut mâna! Bine aţi venit printre noi, doamnă Dolman. Unde este domnul director?

— A fost chemat în balastieră, a răspuns doamna, fără nicio tragere de inimă. Probabil s-a întâmplat ceva acolo, a mai spus ea cu o voce plăcută, blândă, dar la fel de rece ca întreaga ei făptură.

— Voi reveni mai târziu, a spus el, privind în jur, cu nişte ochi ca de viezure, hotărât să nu-i scape nimic din ceea ce vedea.

În scurta vreme cât a discutat cu acea doamnă, l-am studiat atent: vârsta cam 39 – 40 de ani, înalt, proaspăt bărbierit, purta un costum de culoare albastră, ca şi ochii lui, iar pe cap avea o claie de păr castaniu, cam împrăştiat; chipul său arăta inteligenţă.

Am stat, împreună cu nea Mircea, în picioare până când doamna ne-a invitat să ne aşezăm pe scaunele dinspre fereastră. De acolo am continuat s-o studiez atent, dar discret. Avea un păr bogat, castaniu, dar soarele i-l decolorase, încât devenise auriu şi-i cădea în valuri peste umerii albi, bine modelaţi, care îi ieşeau din rochia de culoare mov, decoltată şi fără mâneci, dar care-i punea în evidenţă şi mai mult frumuseţea. Mi-am zis în gând: „ar putea fi soţia ing. Dolman?”

Peste câteva minute a intrat în birou un bărbat şi nea Mircea s-a ridicat în picioare, salutându-l: „să trăiţi, domnule inginer!”. M-am ridicat şi eu, dar am tăcut.

După ce ne-a ascultat, pe rând, ne-a expediat în şantier, la balastieră, unde am lucrat până la ora 22°° după care ne-am întors în tabără. Obosisem ca un câine, încât abia am trecut pe la cantină şi am mâncat ceva, după care am mers în cameră, neam spălat şi ne-am culcat.

Aşa am început eu prima mea zi de muncă la canal.

— Este o mare diferenţă între munca fizică, brută şi munca intelectuală, nu-i aşa domnule profesor? De aceea o poate executa numai o persoană care este obişnuită cu ea – i-am spus eu, zâmbind.

— Da, a fost greu şi m-am adaptat greu. Mai ales la început, când am văzut mizeria din camere, apoi munca

brută şi istovitoare de pe şantier. Am realizat că în umbra lor nu voi reuşi niciodată să-mi recapăt identitatea. Ce era de făcut? Să fac ceea ce fac toţi ceilalţi muncitori şi să nu le spun nimic despre mine.

Fusesem angajat fierar-betonist şi le-am artat că asta sunt. Acum am o rugăminte la dumneavoastră, tovarăşe Maior.

— Te ascult.

— Să nu le spuneţi colegilor mei de muncă că sunt profesor. Eu abia m-am obişnuit să trăiesc printre ei, i-am acceptat aşa cum sunt şi ţin mult la ei, încât nu aş vrea să se îndepărteze de mine. În decursul unui an de zile de când lucrez aici, am trăit multe evenimente împreună, pe care vi le voi povesti, dacă vom avea prilejul.

De aceea vreau ca ei să mă simtă şi să mă considere că sunt de-al lor.

— De acord. Voi avea grijă ca în prezenţa lor să mă adresez dumitale oficial, dar pentru mine rămâi tot profesorul Mihai Iaru.

Cât de frumos răsună glasul omului atunci când el rosteşte adevărul! Parcă îl scoate din sufletul lui şi ţi-l oferă, fără cuvinte, totuşi grăind: „Îţi place sufletul meu? Dacă îţi place, păstrează-l! Aşa arată el”.

*

Îl priveam cu drag. Mihai era un tânăr curat la suflet, modest, dar frumos, educat în cinste şi dreptate, era de o bunătate greu de descris, preferabilă răutăţii şi urii.

De câte ori intra în biroul meu, faţa lui se lumina de zâmbetul sincer şi încântare. Niciodată nu întindea coarda, nu depăşea buna cuviinţă şi respectul, ştia când trebuie să se ridice şi să plece.

Tocmai aceste calităţi l-au apropiat de mine şi de atunci l-am considerat prietenul meu şi fratele meu mai mic, care merită din partea mea atenţie şi căldură sufletească. El mi-a întărit convingerea că pretutindeni există oameni de calitate, care, din diferite cauze, s-au rătăcit prin lume, iar cultura şi inteligenţa pot zdrobi orice barieră dintre ei, chiar dacă sunt înveşmântate într-o

uniformă de poliţist. Această reflecţie mi-a adus aminte de perioada de unsprezece ani şi patru luni pe care am petrecut-o departe de Constanţa şi de Marea Neagră – pe care am iubit-o de când eram copil.

Fusesem mutat prin ordinul Ministrului de Interne, la Tulcea în 1968 când se înfiinţaseră judeţele, apoi la Buzău, din februarie 1971 iunie 1979. În toată acea perioadă am muncit enorm de mult, dar m-am simţit străin, ca un exilat. Când m-am întors la Constanţa cu speranţe mari că mă întorc acasă, foştii mei colegi m-au întâmpinat cu răceală, unii chiar cu ură, temându-se că le voi lua funcţiile, iar unii şefi aroganţi, dar şi limitaţi, au căutat prilej să-mi arate cât de mari sunt ei şi ce puetere au, fiindu-mi ostili pe faţă.

Recunosc şi astăzi că atunci am trecut printr-o veritabilă „cumpănă”, când inimile simţitoare suferă şi îşi revin foarte greu, fiind de-a dreptul copleşite de nenorocirile care se abat asupra lor, iar relele nu mai pot fi lesne îndreptate.

Să revenim la Mihai Iaru:

Mi l-am apropiat şi pentru un motiv sentimental, purta acelaşi nume cu fiul meu mai mic, care se numea tot Mihai, ceea ce mă bucura de fiecare dată când venea în biroul meu. Era de o cinste nativă, neprefăcută, iar caracterul lui încă nu fusese viciat. Simţeam că şi el ţinea la mine şi mă căuta des pentru a obţine sfaturi de viaţă, pe care eu i le ofeream dezinteresat. Observasem că el dispune de o gândire profundă şi eficientă, precum şi de un spirit critic, dar şi analitic, sintetic şi explicit în ceea ce priveşte organizarea raţională a lumii înconjurătoare. Păcat că n-a fost înţeles şi a fost mai uşor să-i rănească demnitatea.

Mi-am dat seama repede că el nu mă căuta şi nu mă respecta pentru gradul sau instituţia în care lucram, ci pentru că vedea în mine un prieten de „valoare”, cum se exprima adesea, când îl întrebam de ce mă caută.

*

— Cred că v-am plictisit cu toate problemele mele dar aşa s-au petrecut toate, a spus Mihai puţin încurcat.

— Nu m-ai plictisit deloc, doar mi-ai adus aminte de unele evenimente prin care am trecut şi eu.

— Trebuie să plec, a mai spus ridicându-se de pe scaun.

— La revedere, profesore! Vino oricând la mine!

— Să trăiţi! Iertaţi-mă! Obişnuinţa a făcut să nu pot respecta modul de adresare pe care pe care l-am stabilit împreună. La revedere!

L-am condus pe hol, iar la ieşire i-am strâns mâna prieteneşte, privind din uşă în urma lui.

Afară nu mai ploua, că ploaia îşi epuizase forţele. Mă gândeam că fusese suficientă ca să spele asfaltul, pietrele şi oasele scoase la suprafaţă de excavatoare, dar înmuiase bine şi pământul excavat, erodând malurile printre care va trece apa din Dunăre spre mare. Acoperişurile barăcilor erau lustruite de ploaie, iar prin oraş ţiglele erau roşii, curate, ca penele de pescăruşi, vrăbiile care se aliniaseră pe coama clădirilor, îşi scuturau penele de apă. Din apa Karasu, pe unde va trece şi un braţ al canalului se ridicau aburi, care formau un fel de eşarfă de ceaţă, care plutea peste canal şi peste pământul dimprejur.

VI

Viaţa în şantier cu bune şi rele într-o zi, Mihai Iaru a lipsit din cameră mai multe ore, iar colegii lui s-au tot întrebat pe unde umblă. Altă dată plecau în grup, iar dacă pleca la poştă să pună bani mamei sale sau scrisori, le spunea.

Când s-a întors, Mircea l-a întrebat:

— Mai plouă afară?

— Nu mai plouă, nea Mircea, dar peste canal s-a lăsat o ceaţă densă şi cam aurie.

— Bine că nu mai plouă. Culcă-te şi tu puţin că peste patru ore intrăm în tură şi ştii cât de greu este noaptea.

— Dar tu unde ai fost, şmechere? l-a întrebat Gică, aflat în faţa oglinzii, săpunit şi gata pentru bărbierit.

— Ghici? a spus Mihai.

— A fost la fete, mă, unde se putea duce? sare Traian Badiu, vrând să răspundă în locul lui Mihai, în timp ce îşi

ridica privirea de pe un ziar pe care tocmai îl citea.

— Uite că n-ai ghicit nici tu, îl sâcâie Mihai.

— Atunci spune tu unde ai fost, nu ne mai ţine pe jar! ripostează Traian.

— Am fost până la şeful Miliţiei Canal.

— Te pomeneşti că ai devenit şi tu ciripitor? Asta ne mai lipsea, s-a arătat contrariat Gică. Atenţie, fraţilor! Mă şi întreb: ce tot discutaţi voi acolo?

— Banalităţi, Gică, nu-ţi face tu griji, că Maiorul n-are nevoie de ciripitori ca noi. Este el suficient de deştept şi află că ştie tot ce mişcă pe şantiere, prin depozite şi chiar pe aici, prin tabără. Dacă discuţi cu el despre viaţă, în general, ai să constaţi că are o experienţă şi o cultură de excepţie. În plus poate să urce şi să coboare la nivelul oricărui interlocutor, mă refer la orice persoană cu care discută.

— Vrei să spui că „omul” este uns cu toate alifiile? traduce în limbajul său, complotând cele spuse de Mihai.

— Poate fi şi cum spui tu, dar totdeauna discută relaxat, la obiect şi te ascultă să-ţi duci ideea până la capăt, urmărindute cu o privire blândă, cercetătoare, care îţi transmite mesajul că a văzut multe în viaţa lui.

— Măi băiete, am impresia că acest maior te-a fermecat, spune Gică. Te compătimesc. Ia spune, câţi ani are poliţistul tău? Mă refer la maior, bineînţeles.

— Mi-a spus că are patruzeci şi unu de ani, dar mie mi se pare mai tânăr. Uneori rămâne pe gânduri, fiind preocupat de ceva. Cred că are şi el unele nemulţumiri, care îl arată obosit, cu o figură împietrită, care exprimă o supărare interioară, dar în exterior e jovial şi te priveşte cu blândeţe, fără răutate. Uneori are ochii trişti.

— Măi, fii atent, mă! intervine Traian. Toţi poliţiştii sunt răi, îţi spun eu, care îi cunosc bine. Asta le este meseria. Eu am avut de-a face cu ei odată.

— Asta nu este rău, Traiane. Vi-l amintiţi prima dată când a făcut control la noi în baracă şi ne-a găsit pe amândoi fără viză de reşedinţă.

— Da, fără viză de flotant. A mea era expirată. Şi ce?

— Aia. Nu ne-a sancţionat, că ştia ce salariu avem. În plus, ne-a pus şi în legalitate şi ne-a atras atenţia să nu se mai repete. Asta înseamnă că e rău?

— Când a fost asta, mă? întreabă Gică.

— Nu ţi-l aduci aminte pe maiorul îmbrăcat într-o pelerină albastră şi, când a intrat aici, în cameră, ne-a spus: „Sunt şeful Miliţieie Canal din zona Cernavodă. Actele la control! Buletinele şi legitimaţiile de servicii”.

— Da, măi, atunci am aflat şi eu unde are biroul.

— Şi de când ai aflat îl vizitezi destul de des. Bine, prietene, m-ai convins. De atunci a mai venit la noi în baracă o singură dată şi a intrat în cameră, s-a aşezat pe un pat – spunând că este doar în vizită, ne-a servit cu câte o ţigară Dunhil, aia cu doi cai pe pachet şi a fumat împreună cu noi, apoi a răspuns la toate întrebările noastre.

Dacă este întotdeauna ca atunci, e un poliţist „brava”.

— Da, măi, îmi aduc aminte că atunci, Cornel îl întrebase ceva despre care citise el undeva, zice Traian.

— Era vorba de hoţi, tâlhari şi criminali care folosesc otrava pentru a omorî oamenii, a intervenit Mihai, iar maiorul a răspuns că în România nu s-a semnalat o astfel de faptă, dat fiind faptul că graniţele sunt închise şi bine păzite. Există asemenea fapte în ţările occidentale şi acei infractori folosesc pulverizatoare fine şi silenţioase: câteva picături de otravă pot fi letale pentru cel atacat. Alţii folosesc bacterii pe care, fie le pulverizează, fie le introduce în mâncare, băuturi răcoritoare etc, dar ele acţionează pe timp mai îndelungat, dar au acelaşi final.

— Îmi aduc aminte, Mihai, de acea vizită la voi în cameră – l-am oprit eu din povestit. Venisem la voi intenţionat pentru a lua pulsul activităţilor privind achiziţionarea ţigărilor străine (mă refer la Kent şi la Marlboro), precum şi drogurile, care se vindeau în tabără de către indivizi cunoscuţi de Poliţie. Am prins doi, pentru că nu mă cunoşteau şi au vrut să-mi vândă droguri chiar mie. Finalul ţi-l închipui.

Drogurile sunt foarte periculoase pentru oameni, dar şi traficanţii de droguri sunt periculoşi.

Atunci, colegii dumitale de cameră m-au întrebat mai multe, dar le-am răspuns numai în scop preventiv, să se ferească de faptele nelegale. Nu puteam să le spun cum procedăm noi ca să prindem infractorii şi nici glume deocheate nu puteam face cu voi acolo, chiar şi unele glume nevinovate, care mai pot fi trecute cu vederea. E drept că în acea perioadă aveam o stare sufletească plină de gânduri negre şi de amărăciune.

*

— Dumneata nu zici nimic, nea Mircea? şi-a continuat Mihai povestirea.

— Ce să zic, mă? Cred că Maiorul e un om bun, dar funcţia lui cere să fie sever şi să ia măsuri.

— Ţi se pare matale, nea Mircea. E bun până când îi cazi în mână, insistă Traian.

— Mie îmi place acest om, pentru că ştie foarte multe lucruri şi poţi învăţa de la el, am spus eu. Voi ştiţi că este jurist? Are demnitate, umblă totdeauna destul de curat, deşi aleargă toată ziua prin şantiere. Uneori pare aspru, dar nu este aşa, este calm şi omenos.

— Nu v-am spus eu? intervine Gică. Ofiţerul l-a fermecat pe Mihai, iar acum îi face reclamă.

Îl întrerup din nou din povestit şi îl cert puţin:

— Vezi, Mihai, aşa-zisa reclamă la care se referă Gică, mie îmi face un deserviciu. De ce crezi dumneata că eu aş avea nevoie de cineva care să mă laude? Te rog să n-o mai faci că vom pierde amândoi: eu pentru că devin un om slab în faţa lor, iar dumneata pentru că poţi căpăta, în mijlocul lor, porecla de „ciripitor”, aşa cum te-a etichetat Gică mai înainte şi ştim bine amândoi că nu este nimic adevărat.

— Eu ţin la dumneavoastră şi vreau să ştie şi ei că nu sunteţi un om rău.

— Dacă ai o asemenea prere despre mine, păstraz-o pentru dumneata. Sper că ne-am înţeles?!

Acum te rog să continui povestea! i-am spus eu.

— Da. Într-o zi venisem din tura de dimineaţă şi cineva a adus o sticlă de vin „Murfatlar”, cel cu corăbioarele pe ambalaj, eu eram cam supărat pentru că îmi scrisese mama că i-a murit vaca şi nu aveam bani suficienţi să-i trimit ca să cumpere alta. Mizeria din tabără mă inhiba şi mă gândeam să mă întorc acasă, îmi dădeam seama că luasem startul greşit şi mă gândeam să mă resemnez că nu e o muncă pentru mine aici. Traian m-a văzut şi m-a întrebat:

— De ce eşti necăjit, Mihai? Alături de noi ai să fii fericit, nu mai fi trist!

Nea Boncu, de pe pat a adăugat şi el:

— Cu noi vei avea viitorul de aur al omenirii, că doar nu degeaba se spune: „Comunismul este viitorul de aur al omenirii” Ce ştiţi voi? „Generaţii întregi de oameni s-au sacrificat pentru ca noi să trăim mai bine, începând cu V.I. Lenin şi cei care i-au urmat, plătind cu închisoarea sau cu viaţa până astăzi când a venit rândul generaţiei noastre”.

— De ce te uiţi aşa, Mihai? întreabă Gică. Tu nu crezi în comunism? spune mai departe privindu-l pe sub sprâncene.

— Lasă Gică, ce cred eu! Vreau să-mi rămână acolo în devlă (cap).

— Hai, măi, te-ai supărat? A fost doar o glumă, încearcă el să-şi repare greşeala. Te vei convinge cu timpul că noi suntem oameni „de comitet” şi nu-ţi vrem răul.

Nea Mircea, care meşterea ceva pe masă s-a oprit şi a zis:

— Măi, Gică, tu pe lângă faptul că eşti fotogenic – aşa cum ţi-a zis şeful de cadre – eşti şi rău de gură. Noroc că n-o faci prea des. Mie îmi place să te ascult când vorbeşti frumos şi ai miez în ce spui. Ţine-o tot aşa!

— Nu-l lua în seamă, nea Mircea, intervine Traian. Dacă îl tot lauzi, şi-o ia în cap şi poate să pretindă să i se pună poza pe pateurile de ficat sau chibriturile alea pliante făcute din carton şi care iau foc unul din zece.

— Bă băiete, pe chibriturile alea să-l pună pe şeful nostru de cadre, spune Gică.

— De ce? Vrei să scapi tu? îl întreabă Traian.

— El este mai bun acolo că dacă l-or vede fumătorii, poate s-or speria şi n-or mai arunca beţele folosite şi chiştoacele ţigărilor peste tot, le-or pune în coşul de gunoi şi n-ar fi atâta mizerie pe străzi. Iar pe mine lăsaţi-mă aşa cum sunt.

— Da ce ai tu, mă, cu şeful de cadre? îl întreabă Mircea.

— Ce să am? E securist şi nu ştie decât „dosar de cadre”. Am mai văzut oameni cretini, dar ăsta îi întrece pe toţi. Cred că d-aia l-a „măturat” din securitate.

Cumpărături, băutură, femei şi destăinuiri într-o sâmbătă n-am plecat acasă la Constanţa, pentru că pe şantier se anunţase că se va lucra în toate schimburile şi sâmbătă şi duminică. De atunci acest program non-stop s-a păstrat tot anul.

Mă aflam afară, pe banca de lângă poarta de intrare în tabără şi urmăream cum schimbul I se întorcea de la muncă, iar schimbul II plecase deja.

În tabără intrau Gică şi Mihai şi s-au oprit, m-au salutat şi Mihai mi-a făcut semn că vrea să treacă pe la mine. L-am aşteptat în birou, dar a întârziat o jumătate de oră la masa de prânz.

— Ia loc pe scaun şi spune ce probleme ai!

— Joi am participat la o şedinţă fulger cu administratorul şi directorul adjunct. Un tânăr a fost bătut de nişte muncitori de la baraca nr. 10 pentru că a fost văzut discutând cu administratorul, iar după aceea administratorul a trecut printre barăci, a auzit gălăgie şi îndemnuri, ca: „Hai noroc! mai toarnă-mi şi mie!” şi fiind ferestrele deschise, s-a uitat în cameră şi a văzut tot. A intrat, le-a luat datele şi i-a chemat la directorul general Ionescu, care i-a sancţionat cu 15% din salariu.

Am fost puşi să vorbim mai mulţi, dar din camera noastră doar eu şi Gică Grosu. După şedinţă, am plecat în oraş, însoţit de Gică şi Traian, iar până în centru am tot discutat despre acel inconvenient.

— Mi-a plăcut cum ai vorbit la adunarea de la

Administraţie, cu sala plină, m-a lăudat Gică, dar mai ales m-a uns la inimă cum l-ai contrat pe Moxu.

Tu eşti om bun, cu suflet mare, dar nu te credeam atât de îndrăzneţ. Să ştii că vorbeşti foarte frumos şi critic.

— La ce referi? l-am întrebat.

— La Moxu. Nimeni n-a îndrăznit, până azi să-l contrazică. De fapt Moxu e porecla lui, îl cheamă Zarcu.

— Şi cine este acest Moxu? Ce este cu el?

— Este un fost locatar al penitenciarelor, condamnat pentru furt, bătăi în cârciumi, bişniţă, etc. Colindând puşcăriile a învăţat multe, e tare hârşit. D-aia nu se teme de nimic şi de nimeni. Odată a venit un plutonier de miliţie de la Cernavodă, care ne spunea că Moxu a fost un băiat bun, doar că avea „arţag" la băutură şi s-a bătut cu unii, iar el i-a învins, dar a ajuns în puşcărie, unde se vede că a învăţat şi altele. Când s-a întors acasă a aflat că soţia lui s-a „greşit" cu altul şi a bătut-o rău, de i-a scos un ochi, aşa că s-a întors iar de unde abia venise şi tot aşa.

Ăsta e Moxu şi gata. Acum este şeful echipei de ţigani de la fierărie, unde întinde şi taie fier beton.

— Măi, Gică, de ce se tem toţi de şeful nostru de cadre, îl întreabă Traian.

— Păi, dacă este securist. N-ai auzit şi tu că şefii de cadre toţi sunt securişti sau miliţieni, care au primit trei cizme în fund? Din cauza profesiei lor au o deformaţie de apreciere a oamenilor, li se pare că toţi oamenii sunt „pătaţi", precum câinii ăia de le zice dalmaţieni şi îi tot suspectează şi verifică.

— Îi mai suspectează şi acum, după atâţia ani de comunism?

— Da, dar pentru uneltiri contra regimului comunist nu-i suspectezi numai pe cei din clasele foste burghezo-moşiereşti, ci şi pe cei care s-au născut şi au crescut sub ochii lor. Abia aşteaptă să-ţi găsească o pată în autobiografie, ca de exemplu: o rudă plecată în străinătate, care a refuzat să se mai întoarcă în ţară, o rudă care a făcut puşcărie şi atunci adio promovare într-o funcţie, cineva din familie care s-a bătut la cârciumă şi a făcut

puşcărie şi altele.

— Dacă dăunează numai celor care vor să ocupe funcţii mari, înseamnă că pe noi nu ne atinge, nici nu cerem să ne înscriem în partid, se linişteşte Traian.

— D-aia vă spun eu să vă feriţi de şefii de cadre.

— Măi Gică, ştii ce cred eu? Mă tot gândesc la cei care l-au bătut pe acel tânăr. Trebuie să facem ceva ca să nu se mai repete. Să facem ceva cu aceşti indivizi periculoşi din tabără, într-o zi l-am întrebat pe maiorul nostru din tabără câţi condamnaţi la locul de muncă sunt în tabără şi mi-a spus că sunt 100, pe care i-a dat în primire colectivelor de muncă, pe secţii, şantiere, puncte de lucru, dar nu se mai ocupă nimeni de ei şi se plimbă printre noi.

— Şi vrei tu să porneşti lupta împotriva infractorilor?

— Trebuie făcut ceva, dar nu ştiou cum, am insistat eu.

— Lasă asta acum. Iată cârciuma! Dai şi tu o bere? Aşa, una rece?

— Dau, mă, că nu sunt rău de plată sau de pagubă, cum se zice. Era bine dacă era şi nea Mircea cu noi.

— E la lucru, spune Gică. De ce şi-o fi schimbat el tura, tot nu înţeleg.

— Ca să-şi repare dantura. Doctoriţa Zama i-a făcut un program pe care îl respectă întocmai, cu ceasul în mână.

— Intrăm odată? întreabă Traian.

— Măi, da mare sugativă mai eşti! îl ceartă Gică.

— Ăla nu e Cornel? Ce-o căuta singur pe aici? Hai să-l chemăm şi pe el, să nu rămână singur.

— Comele! Cornele! Fă-te încoa! l-a strigat Gică.

— Ce faci pe aici, mă? îl întreabă Traian.

— La cumpărături, dar am luat nişte nimicuri: lame de ras, ciorapi şi un săpun de faţă.

— Hai înăuntru! l-am invitat eu. Intraţi! Plătesc eu.

— Abia aştept să-nghit o bere, că mor de sete, zice Gică, făcându-şi loc să intre primul în restaurant.

Am comandat pentru fiecare câte patru mici şi câte o

sticlă cu bere, dar pe lângă alea au mai venit încă 16 sticle; la ultimele sticle am comandat câte un coniac pe care l-am turnat în paharul cu bere.

— Bă, băiete, faci carcalet? m-a întrebat Gică, dar toţi m-au imitat, avea să-mi povestească Mihai peste trei zile când m-a vizitat din nou la birou.

*

— Îmi este ruşine să vă povestesc ce am făcut noi în continuare. A fost ceva ieşit din comun.

— Te rog să continui! am insistat eu.

— Nu vă plictisesc cu beţiile noastre?

— Nu. Abia te cunosc mai bine. Hai, să-i drumul!

— Nu ne-am dat seama când am intrat în acel ritm lent din cauza aburului alcoolului, care ne-a ameţit, aducându-ne la nivelul beţivilor de rând. N-am plecat din cârciumă decât după miezul nopţii, când chelnerii aşezau scaunele pe mese cu picioarele în sus şi măturau duşumeaua. Era semnalul că trebuie să părăsim localul. Unul zicea: Gata băieţe! Hai să mergem acasă! Afară era noapte neagră, la ora când şi copacii vorbesc, mişcaţi de vântul uşor al zorilor încă nevăzute şi când fantomele se întorc în adăpostul lor, după ce au colindat; era ora când în case mobilele trosnesc misterios, iar în păduri şi câmpii animalele şi păsările de pradă şi-au încheiat vânătoarea, ca şi ospăţul nocturn, iar acum îşi privesc cu jind rămăşiţele lui.

Pe cer răsare luna plină, luminând casele din cartier, o noapte frumoasă în care oamenii se odihneau, numai noi, patru beţivi mergeam pe stradă cântând fiecare pe limba lui sau vorbind tare, când nu cântam.

Eram tare obosit şi ameţit de alcool, că nu ştiu când am ajuns în tabără şi ne-am culcat îmbrăcaţi.

Aveam senzaţia că cineva ne-a zăvorât uşa şi nu mai aveam aer şi spaţiu, fiind întuneric beznă.

— Era efectul carcaletelui. Vezi, Mihai, tot ce este mai mult decât normal, în toate, strică. Învaţă!

— Dimineaţa m-am trezit cu capul greu şi trebuia să plec la lucru. Gică şi Traian mă aşteptau afară, lângă

intrarea în baracă. Abia m-am spălat şi m-am îmbrăcat, apoi am plecat cu ei la şantier.

În săptămâna următoare schimbau tura şi urma să fiu de noapte, deci duminică eram liberi. Sâmbătă, după serviciu, Traian şi Cornel de la camera 16 trecuseră prin oraş, iar la ora 1430 s-au întors cu o geantă de voiaj plină cu sticle cu vin „Murfatlar" cu etichetă cu corăbioare, din cel cu preţ 12, 50 lei. Toţi patru fuseseră în schimbul I iar luni treceau în schimbul III (de noapte).

Mircea îşi ţinea schimbul III şi duminică şi luni, deci sâmbătă seara era la lucru, iar noi, ceilalţi, eram liberi până luni. Am mers toţi la cantină şi am mâncat, iar când ne-am întors în cameră, Traian i-a spus lui Cornel:

— Îţi poruncesc să torni în pahare!

— Măi, copii, de ce vă beţi voi banii, munca voastră şi nu economisiţi pentru zile mai grele? îi certa nea Mircea.

— Lasă nea Mircea, că tot nu ne îmbogăţim noi din salariul pe care îl avem, replică Traian. Mai bine să-i bem noi, decât să ne sărăcească alţii.

— Alţii s-au îmbogăţit, punând, de fiecare dată, câte un leu deoparte.

— Ăia s-au îmbogăţit furând, nea Mircea, intervine Gică, că aşa fură şi azi, pe diferite căi şi oricât ar avea de mulţi bani, lor tot nu le ajunge.

— Păi, nu degeaba se spune că „ban la ban trage". Dar nu uitaţi că banul este ochiul dracului şi a pierdut mulţi oameni, care au intrat în pământ înainte de vreme.

— Vezi? D-aia spun eu că ar fi foarte bine să ajungem mai repede în comunism, că atunci se desfiinţează banii, care nu vor mai constitui mijloc de schimb (de plată), iar repartiţia bunurilor materiale se va face după nevoi, adică i se va da fiecăruia atât cât are nevoie – aşa cum spunea V.I. Lenin, iar mai târziu Hruşciov.

— Te cam grăbeşti, Gică! îl atenţionează Mircea. Nu crezi că ar fi mai bine să economiseşti şi tu ceva până vom ajunge acolo?

— Păi, sărac am fost toată viaţa mea, cum m-aş putea închipui altfel? Cum mi-ar sta mie să fiu bogat? Poate aş

intra în conflict cu autorităţile statului.

— Măi, nu uita că gloria, viaţa şi firea sunt fragile, sau perisabile, cum le numesc alţii.

— Ştiu şi eu că viaţa este unică, dar de ce o fi aşa de scurtă? La fel şi bucuriile sunt limitate, prea limitate, iar dacă le-ai prins – bine, dacă nu, se duc odată cu viaţa, pe măsură ce înaintezi în vârstă. Toate se duc, numai frumuseţea morală mai dăinuie o vreme la cel ce o are.

De la o vreme, frumuseţea asta morală a devenit aşa de rară, încât uneori constaţi că lipseşte cu desăvârşire.

— Lasă-l Gică pe nea Mircea! intervine Traian. Este om bătrân, tăbăcit de viaţă. Nu crezi că ar fi mai bine să vorbim despre femei?

— Da, Traiane, ai dreptate. Tu cum mai stai cu gagicile, Cornele?

— Prost de tot. Dar cred că e mai bine aşa, decât să te îmbolnăveşti de boli venerice, cum a păţit Petrică Banu de la camera nr. 4, încât s-a chinuit două săptămâni cu injecţii de penicilină, de i-au făcut fundul poligon. Apoi a fost obligat să ţină regim sever şi să nu se atingă de alcool. După atâta suferinţă cred că s-a învăţat minte.

— Măi băiete, din greşeli învaţă omul. Dar fiecare bărbat când merge la o femeie trebuie să caşte bine ochii, să fie atent cu cine face dragoste, altfel riscă ca o femeie bolnavă să-i transfere pe loc „vaca cu lapte”, apoi tragi necazul şi poţi rămâne şi cu sechele, iar dacă nu mergi la medic să te tratezi la timp, rişti să transmiţi soţiei tale microbul, ca şi urmaşilor tăi, care iau boala de la mama lor în timpul vieţii intrauterine, explică Gică.

Bărbatul nu trebuie să se încreadă în buzele femeilor, continuă el, că poţi avea surprize, ca şi cu fructele: sunt frumoase pe dinafară, dar înăuntru sunt viermănoase, uneori chiar otrăvitoare.

— Hai noroc, fraţilor! strigă Traian, ridicând sus paharul.

Au ciocnit toţi, mai puţin Mircea care urma să intre în tura de noapte, explicând astfel abţinerea:

— Eu nu beau niciodată când ştiu că trebuie să plec

la lucru, unde se pot întâmpla multe, chiar şi accidente. Nu vreau să-mi supăr şefii, care au căpătat încredere în mine. În noaptea trecută am aflat că şeful şantierului a promis o primă de 2000 lei pentru fiecare dacă vom îndeplini planul şi-l vom depăşi puţin.

— Chiar dacă-l vom îndeplini sau depăşi, banii de care spui dumneata, cei mari nu ni-i vor da nouă ci altora; noi poate vom primi 100 – 200 lei, ca şi altă dată. Ştiu eu cine sunt ăştia, bombăne Cornel mai departe.

— Poate ni-i dă nouă de data asta – îşi spune părerea Traian, care face oficiul să umple, din nou, paharele.

— Măi, nouă ne-a promis şeful şantierului şi nu cred că minte el – susţine, în continuare Mircea.

— Iar eu vă spun tuturor, că nu trebuie să ne încredem în promisiunile lor, îl contrazice Gică Grosu. Noi suntem pe acest şantier din vara anului 1976. De câte ori am primit primă mai mare de 200 lei?

Seara, Mircea a plecat la cantină să mănânce, iar de acolo la tură de noapte. I-a întrebat pe toţi:

— Care mergeţi la cantină?

— Eu, a răspuns Traian.

Ceilalţi au tăcut. Peste 20 de minute s-a întors dezamăgit şi le-a spus:

— Aţi făcut bine că n-aţi mers. Mâncarea n-a fost grozavă, nişte macaroane sleite. Dar la barăcile dinspre malul de pământ, la barăcile militarilor au adus ofiţeri cu familiile lor şi mulţi soldaţi în termen.

Se descarcă mobile şi alte bagaje.

— Ce-o face cu atâţia militari? se întreabă Marcel, intrigat. Încap ei toţi în acele barăci?

— Ce să facă? intervine Mihai. îi organizează pe grupe şi pe sectoarele de pe canal, le dă de lucru şi-i controlează permanent şefii lor.

Gică Grosu a ascultat un timp, apoi a spus puţin supărat:

— Îi fericesc pe cei care au venit aici cu soţiile lor pentru că vor avea zilnic mâncare caldă, nu vor mai duce grija familiilor rămase acasă şi îşi vor putea vede de lucru,

filosofează el. Într-o familie armoniaosă aş fi vrut să trăiesc şi eu, dar tata ne-a părăsit când eu abia împlinisem doi ani, iar eu am rămas cu mama, care s-a îmbolnăvit şi s-a stins ca o lumânare când abia eram în clasa a VI-a, lăsându-mă cu bunicii din partea mamei; în vara anului 1969 s-a prăpădit şi bunicul şi, rămânând cu bunica, femeie de 61 de ani, am început să învăţ cum să mă descurc în viaţă.

Abia am terminat liceul, la insistenţele asiduie ale bunicii, dar n-am mai putut susţine examenul de bacalaureat, pentru că a trebuit să plec la muncă pentru a ne întreţine. De facultate nici vorbă. Aşa că azi eu pot spune că sunt un produs al epocii socialiste, fiu al poporului român şi voi trăi cum voi putea, cu gândul împăcat că toţi oamenii, fie ei mari sau mici, vor sfârşi la fel pentru că toţi suntem muritori.

Asta este! Declar că eu n-am cerut, nici n-am dorit să mă nasc, dar dacă tot am venit pe lume, trebuia să-mi trăiesc viaţa care mi-a fost hărăzită de Dumnezeu, aşa cum m-a învăţat bunica mea dragă.

Citeam undeva că copiii abandonaţi de părinţii lor, precum şi cei din orfelinate o duc greu acolo, dar când ajung la majorat, nu-i ajută nimeni, sunt liberi, dar trebuie să se descurce singuri, cum pot ei.

*

Gică Grosu suferea, de aceea a spus atâtea lucruri dureroase. Avea vârsta de 26 de ani, născut n comuna Mătăsari jud. Argeş. Era un bărbat înalt de 1, 76 m, uscăţiv la trup, o faţă ovală pe care trona un nas coroiat, doi ochi căprui, ageri, o gură mică ce se deschidea când râdea, iar buza de sus se ridica mult dezvelindu-i nişte dinţi galbeni, a căror culoare el o justifica ca fiind efectul cafelei şi ţigărilor tari ce le fuma.

Avea o frunte îngustă şi un pe negru, pe care îl purta cu cărare pe partea dreaptă.

În general, Gică era un tip vesel, sărea des în ajutorul celorlalţi, făcea glume şi participa la glumele celorlalţi, era prietenos cu colegii de muncă, făcând năzdrăvănii tinereşti împreună cu ei. Totuşi, era frământat de unele grija care îl

tulburau. Tânjea să aibă familia sa şi să se bucure de o viaţă tihnită pe care n-o avusese în copilărie.

Se simţea bine în colectivitatea lor de tineri de vârstă apropiată dar îi plăcea să fie lider, motiv pentru care vorbea mult, ca unul care le ştie pe toate şi avea pretenţia să fie ascultat.

În comparaţie cu el, Traian Badiu se lăsa condus, cu condiţia să se ştie ocrotit şi să poată bea ceva. Era fiu de moroşan din comuna Negreşti-Oaş, în vârstă de 28 de ani, necăjit că iubita lui din sat s-a măritat cu un ţapinar. Traian era puţin timid, dar orgolios şi se irita uşor. Spre deosebire de Gică, acesta când zâmbea, zâmbetul lui era expresiv şi te oprea să mai continui în vreo problemă. În rest era un tip serios şi îşi respecta cuvântul dat.

Pe parcursul evoluţiei prezentei lucrări, pe lângă cele de până acum, vor apărea şi alte personaje care vor contribui la viaţa lor comună în şantiere şi tabere. Cu timpul, mulţi vor învăţa o meserie nouă şi îşi vor căli voinţa, în general vor deveni oameni demni şi vor creşte odată cu canalul.

Impresionat de cele povestite de Gică, am rămas pe gânduri, povesteşte mai departe Mihai Iaru. Peste vreo zece minute l-am întrebat:

— De ce eşti tu atât de pornit împotriva celor bogaţi, dacă ştii bine că toţi sfârşim la fel? Care e teoria ta?

— Iar Gică ţi-a răspuns? îl chestionez eu.

— Că în faţa morţii suntem egali, indiferent cât de deştepţi am fost în viaţă, cât de bogaţi sau cât de înalte au fost funcţiile în care am fost cocoţaţi, pe treptele ierarhiei sociale. Fiecare va pleca sărac, fără a mai putea lua ceva cu el „dincolo”; toată gloria, ştiinţa şi averea lui se vor rezuma la cele patru scânduri din care este făcut sicriul, indiferent dacă ele sunt geluite, vopsite sau lustruite sau sunt nişte scânduri brute, proaspăt tăiate. Diferenţele dintre oameni există doar în viaţa de pe pământ şi ele constau în haine luxoase, o hrană mai bună, precum şi onorurile care le gâdilă orgoliile, accesul mai uşor la femei şi la viaţa destrăbălată, etc.

Pentru cei bogaţi e dureros când părăsesc acest pământ săraci, pentru că ştiu ce se întâmplă cu bogăţiile lor: urmaşii lor fie le înmulţesc, după priceperea, dorinţa şi grija lor, fie le

„Toacă” rapid, fiind conştienţi că pe ei nu i-a costat nimic şi n-au contribuit de fel la realizarea lor. De aceea nu-i invidiez pe oamenii bogaţi, îi detest doar pe cei care fură de la noi toţi, pentru a se îmbogăţi ei.

...– îi dădeam dreptate lui Gică, a cărui logică se apropia de a mea în această privinţă a vieţii şi morţii, dar nu-mi plăcea starea lui negativă, deznădăjduită, deşi nu băuse decât un pahar cu vin. Şi i-am zis:

— Măi, Gică, ce e cu tine, mă? Azi eşti prea pesimist şi nu ţi se potriveşte.

— Tot ce v-am spus este adevărat. Ce să fac? Am şi eu gânduri ca orice om.

...Ascultându-l, mi-am adus aminte de tata, zice Mihai, pe gânduri, apoi de chinul meu la mina Roşia Montană, unde am muncit doi ani şi n-am luat de acolo nici măcar un gram de aur, cum mai făceau unii, temându-mă de consecinţe. N-aş fi suportat închisoarea şi batjocura.

VIII

Destăinuiri şi glume ca între prieteni într-o zi m-am întors de la cantină cu nea Mircea şi n-am mai intrat în cameră. Afară era un soare cald şi ne-am hotărât să stăm pe iarbă, sus pe deal.

La ora 22°° urma să intrăm în tură de noapte, dar până spre seară ne puteam bucura de ziua însorită la sfârşit de săptămână. Nea Mircea m-a privit fix şi m-a întrebat:

— Ce cauţi tu aici, Mihule?

— La ce te referi? i-a răspuns acesta tot printr-o întrebare, pentru că nu înţelegea rostul ei.

— După câte mă pricep eu, cred că tu ai mai multă carte decât noi, cei de aici. Ai putea găsi oriunde un post de intelectual, unde poţi lucra la un birou, mai curat, să fii apreciat şi respectat.

Mihai nu i-a răspuns. Au tăcut amândoi. În acea

pauză Mihai pregtea tactica pentru a evita răspunsul direct, real şi tot ridica din umeri şi clătina din cap. În final a răspuns:

— Caut şi eu ce caută toţi cei veniţi aici, la canal, să câştig nişte bani ca să-mi ajut mama care a rămas singură acasă, înconjurată de multă sărăcie, singurătate şi griji, de când a murit tata.

— Cred că o puteai ajuta şi dacă lucrai în altă parte, dar dacă asta a fost alegerea ta…

— Da. Ştiu că m-am cam înşelat în privinţa banilor. Acum ce să fac?

— Pentru munca de ocnaş de aici, plata nu e pe măsură.

— Sunt învăţat cu munca grea pentru că înainte am muncit în mina Roşia Montană, a spus el repede, ca să evite să amintească ce şcoli a mai urmat.

Au tăcut, din nou, amândoi. De această dată Mihai rumega cele spuse de Mircea referitor la un loc de muncă mai curat şi mai liniştit. Socotea că acesta avea dreptate, dar cum putea el să repare greşeala? „Cine ar mai fi avut nevoie de el ca profesor, după ce părăsise învăţământul? O făcuse din cauza unor oameni răi, fără suflet, iar hârtiile sunt la dosarul de cadre”, se gândea el.

Poate nici nu-i vor mai fi luate în seamă părerile, pe care i s-ar fi interzis să şi le exprime. Îşi închipuia că nu poate să mai lupte cu acel angrenaj social, destul de solid şi bine organizat; ar fi pierdut bătălia din start.

— Dar dumneata de ce eşti aici, nea Mircea?

— Ei! Cu mine este cu totul altceva. Eu n-am avut noroc în căsnicie, deşi aveam ceva minte, că m-am însurat la 34 de ani. Parcă am fost legat la ochi. Mi se părea că am luat floarea târgului din Urlaţi. Era foarte frumoasă, Mihule şi asta m-a ameţit.

— Te cred, nea Mircea, pentru că femeile frumoase atrag bărbaţii datorită calităţilor lor fizice, ceea ce niciodată nu e în avantajul soţului. În popor se spune că femeile frumoase nu sunt soţii bune, nici bune gospodine şi acestea toate se întâmplă din cauza tentaţiilor mari ce se

nasc în jurul lor şi le determină să cadă în păcat. Bărbaţii cu mai multă experienţă în domeniu preferă femeile mai puţin frumoase, unele chiar urâte, dar dotate cu reale calităţi morale şi căldură umană, care le fac mult mai atrăgătoare, decât acele frumuseţi reci, dar trufaşe.

— Ai dreptate în tot ce spui, Mihai. Ştiu că m-am înşelat şi eu în privinţa ei. Eu lucram ca mecanic pe un vapor pe Dunăre, iar imediat după căsătorie ne-am mutat la Brăila, unde aveam şi portul de origine.

Credeam că voi face casă cu ea, dar când eu eram plecat în cursă cu vaporul pe Dunăre, a început să mă înşele cu diferiţi bărbaţi şi în ianuarie 1975 a părăsit domiciliul şi a plecat cu alt bărbat, după ce mi-a golit casa de tot ce aveam mai de valoare. Ce era să fac în această situaţie? Am introdus acţiune de divorţ la Judecătoria Brăila şi în şase luni de zile am scăpat de ea. Când a început lucrarea la canal, m-am lăsat de marinărie şi am venit aici să trăiesc izolat de viaţa tumultuoasă din oraşe. Sunt aici din luna mai 1976, pentru a uita de toate relele.

De atunci cred că toate femeile sunt la fel, parcă ar fi fost făcute din acelaşi metal dubios, iar când îţi pun „coarne”, cu diferiţi bărbaţi, motivează că au făcut-o din curiozitate sau din necesitate fiziologică. Asta este judecata lor suverană.

— Ai copii, nea Mircea?

— Nu. N-am avut nici timp, deşi mi-aş fi dorit măcar doi, dar Lenuţa mea era stearpă, aşa cum ne-a confirmat un medic mamoş specialist de la spitalul Fundeni din Bucureşti, unde am fost cu ea şi i-a pus diagnosticul „sterilă”. Păţise ceva în copilărie şi nu mai producea ovule organismul ei.

Am înţeles că nici tu nu eşti căsătorit. De ce nu te însori?

— N-am găsit nicio fată care să-mi placă, să se apropie de caracterul şi de sufletul meu, iar aici, în Cernavodă, cred că nu am nicio speranţă.

— Ai dreptate, dar tot trebuie să te însori, că nu poţi sta singur toată viaţa. Eu îi invidiez pe familiştii aşezaţi la

casele lor, cu soţii, copii şi viaţă liniştită.

— N-ar fi greu. Orice bărbat poate lua o muiere care poartă fustă, o duce la starea civilă şi, după ce i-a fost eliberat certificatul de căsătorie, constată că şi-a legat viaţa de o ţoapă care mai este şi rea, pe deasupra. Azi e foarte greu să mai scapi de una ca asta, că încâlci morala socialistă, iar dacă mai eşti şi membru de partid, trebuie să alegi între partid şi libertate.

— Este adevărat ce spui tu, dar eu m-am referit la acele familii oneste, închegate, cu soţi care se iubesc şi se respectă, muncesc, fac copii pe care îi cresc şi îi educă frumos. De la o vârstă, atât bărbatul, cât şi femeia, nu mai au rost singuri, iar viaţa trece şi te trezeşti bătrân şi fără niciun sprijin.

— Părerea mea este că o căsnicie trebuie chibzuită temeinic, pentru a evita surprizele.

— Aşa este, Mihai, dar îţi mai trebuie şi un dram de noroc. Aşa a fost viaţa croită: uneori e ca la loterie.

— Desigur, asta explică şi de ce oamenii sunt atât de diferiţi.

Au tăcut iar amândoi, rămânând fiecare cu gândurile lui. La un moment dat Mircea a întors spre Mihai o faţă zâmbitoare, luminoasă. Cât scurmase în praf cu vârful pantofului, îşi amintise ceva care îl înveselise. Era acel moment când trecea brusc de la melancolie la optimism şi atunci îşi uita necazul pentru o vreme.

— De ce râzi, nea Mircea?

— Ştii bancul cu ţiganul care-şi bătea piranda?

— Nu.

— Vrei să ţi-l spun?

— Da. Şi mie îmi plac bancurile care descreţesc fruntea.

Tot râzând de cele ce ştia, Mircea a început:

— Un ţigan a fost dat în judecată de piranda lui pentru că acesta o bătea numai în gură. Când au ajuns în sala de judecată, judecătorul l-a întrebat:

— Măi omule, de ce baţi femeia numai în gură? Dacă o găseşti că e vinovată, dă-i şi tu la fund, că acolo nu se

vede şi suportă mai uşor loviturile!

— Păi, domnule judecător, să trăiţi! Cum s-a bat la cur, de cur e bună, ea este rea de gură. D-aia nu mă mai înţeleg cu ea, Paraghelia ei de muiere!

Asta e tot, Mihai, a spus la urmă.

Am râs amândoi, cam forţat, pentru că Mircea încerca să facă haz de necaz, iar bancul nu era de soi.

— Hai să mergem în baracă, se lasă răcoare. Poate dormim vreo oră înainte de a pleca la lucru – a propus Mircea, care calcula bine orele de muncă.

Când au ajuns în camera lor, au găsit o petrecere în desfăşurare: paharele pline şi încă patru sticle cu vin nedesăcute, de „Murfatlar” cu corăbioare.

Animatorul petrecerii era Gică, dar îi ţineau isonul Traian, Marcel şi Cornel.

— Veniţi să ciocniţi cu noi un pahar de vin alb din podgoria „Murfatlar”, 12, 50 lei sticla, îi îndemna Gică de cum au intrat în încăpere.

— Hai, îndrăzniţi! îi ruga şi Traian. Aici e cald şi bine, dar afară s-a cam zburlit vremea şi cred că va ploua. Apropriativă de masă că bani avem, haleală avem, ne mai lipsesc gagicile faine şi ar fi totul bine, dar nu sunt. Păi nu e aşa? se întreba el, privindu-i pe rând. Ne spetim muncind zi de zi şi n-ar fi păcat să nu beneficiem, măcar din când în când de micile bucurii, aşa-zisele avantaje de la „Patria Socialistă”?

— De unde aveţi vinul ăsta, măi şmecherilor? îi întreabă Mihai. Aţi început să faceţi chef zilnic.

— L-am cumpărat din oraş, răspunde Marcel. Vă rog să serviţi, că este destul pentru toţi!

— Serviţi din podgoriile Dobrogei! strigă iar Gică, forţându-se să scoată dopul unei noi sticle.

— De ce i se spune „Murfatlar”? întreabă Marcel. Ăsta parcă e un nume turcesc.

— Numele vine de la localitatea în care este crama şi este tot turcesc, explică Gică. Tu n-ai învăţat la istorie că Dobrogea a fost stăpânită o vreme de turci? Dar podgoria asta este renumită şi peste hotare; a primit zeci de premii

şi medalii la concursurile internaţionale ale vinului.

— Am înţeles acum, dar corăbioarele ce rost au pe eticheta de pe sticle?

— Măi Marcele, dar fleţ mai eşti, mă, spune Gică puţin iritat de neştiinţa comeseanului său. Unde ne găsim noi mă? Constanţa nu e port la mare, cu peste 500 de vapoare? Asta este emblema regiunii Dobrogea.

— Mă întreb ce va fi atunci când Dunărea se va uni cu Marea Neagră?! intervine Mircea.

...Mihai a observat că Cornel Neagoe se trântise pe patul lui cu lenjerie curată, îmbrăcat. Ar fi vrut să-i facă observaţie că i-a şifonat patul, la care ţinea mult, dar s-a abţinut, pentru a nu le strica buna dispoziţie. Gică i-a adus un pahar lui Mihai, altul lui Mircea, dar acesta din urmă l-a oprit să toarne vin în el. La fel a făcut şi Mihai.

— Dar ce aveţi, fraţilor?! i-a întrebat Gică. Hai, înţeleg că nea Mircea intră în „şut" diseară, dar tu?

— Eu mă păstrez pentru sâmbătă, când voi fi liber.

— Lasă-i Gică! Hai să bem noi patru! zice Traian. Ce mai face Măria ta?

— Ehe! Babuşca mea e o doamnă brava. Voi nici nu ştiţi cât ţine ea la mine. Deşi are numai 40 de ani, mie mi se pare că e bătrână. Asta este obsesie de când eram copil, când mi se păreau bătrâni toţi oamenii care aveau mai mult de 20 de ani.

Babuşca are casa ei, nu are bărbat cu care să se certe sau să-i ceară socoteală de ceea ce face, iar pentru mine are multă înţelegere; pentru că nu are copii, mă tratează ca pe un copil care are nevoie de ajutor, deşi sunt ditamai găliganul, după cum vedeţi.

Dimineaţa se scoală devreme şi umblă în vârful picioarelor ca să nu mă trezească, pregăteşte o gustare şi o cafea bună, apoi se bagă iar lângă mine în pat, ca să ne mai dăm odată „în bărci". Merg la ea numai în săptămâna când sunt în schimbul II, ştie asta şi nu se supără. Câteodată îmi spune: „Afară e furtună. Cred că ar trebui să rămâi la mine şi de aici pleci la lucru. N-aş vrea să ţi se întâmple ceva, că stau cam rău cu inima". „Ei, lasă inima,

că ţi-o vindec eu rapid”, la care ea răspunde: „Ar fi bine să mă vindeci tu cu totul”.

Pricep ce vrea să spună, dar nu mă pot hotărî, aşa sunt oamenii slabi, nu se pot hotărî niciodată să întreprindă ceva din iniţiativă proprie, aşteptând ca totul să se producă de la sine.

Dimineaţa la ea acasă mă trezeşte aroma plăcută a cafelei, care-mi trezeşte simţurile de mascul şi atunci cedez în favoarea instinctului primar şi rămân cu ea până la prânz. Îmi place să fiu cu ea acolo.

Maria este o doamnă plină de înţelepciune şi le sfătuieşte uneori şi pe alte doamne. Odată i-a venit în vizită o vecină, pe care a primit-o în camera alăturată. Ele discutau tare şi am auzit tot. Babuşca a întrebat:

— Te mai bate Ion al tău?

— Câteodată. Ce să-i fac, că doar e bărbatul meu?!

— Da, aşa este. Asta este soarta noastră, a femeilor. îi suportăm în casă şi deasupra noastră, le facem mâncare, le spălăm şi le cârpim rufele, iar ei ne înjură şi ne mai şi bat.

— M-am învăţat şi cu asta, răspunde vecina, spăsită. Apoi a spus: Bărbatul este ca o rochie, draga mea, dacă e frumoasă o porţi cu plăcere şi zburzi peste tot cu ea, iar dacă este urâtă şi nu ai alta, trebuie s-o porţi pe aia, de nevoie. Vocea începuse să-i tremure şi am înţeles că vecina plângea.

— Nu mai plânge, Veto, că n-ai să îndrepţi tu lucrurile rele! Toate sunt de la Dumnezeu şi trebuie să le îndurăm, încerca s-o consoleze Maria mea.

— Măi Gică, tu ne-ai ţinut aici o lecţie de viaţă în familie, înţeleg că tu te-ai legat cu totul de Măria ta, a intervenit Mircea care se forţa să taie capacul la o conservă de fasole cu ciolan.

— Ce vrei să spui, nea Mircea?

— Că duci o viaţă de familie cu acea doamnă şi ai început să dai lecţii, sfaturi, celorlalţi.

— Ei, lecţii. Eu spun ce fac, ce mi se întâmplă şi vreau să afle şi alţii. Nu e nevoie să aplice ce le spun, dacă nu li se potriveşte lor. Este la fel ca atunci când îi spui unui

om să nu se ducă în pădure, că se poate întâlni cu ursul, iar dacă el ignoră sfatul şi tot se duce, dacă îl prinde ursul şi o păţeşte, este numai vina lui.

— Pentru că veni vorba de urs, să vă povestesc ce am păţit odată în pădure, intervine Mihai:

Odată am plecat cu nişte colegi de şcoală să facem drumeţii prin munţii Făgăraş. După ce am parcurs o distanţă bună, am pierdut cărarea şi ne-am rătăcit printr-o pădure de frasini şi un păienjeniş de jnepeni. Toţi erau atenţi după semnele de orientare, ca să găsim cărarea şi, privind în copaci, am observat un râs pe o creangă; îl văzuse şi un alt coleg cum se pregătea să sară în spinarea celui care era cu 3 – 4 metri mai înaintea noastră şi l-a strigat: „Vigule! Vigule! Fii atent, măi!”

dar n-a mai apucat să-i spună la ce să fie atent, din cauza emoţiei, doar a mai putut să lovească cu băţul în trunchiul copacului şi râsul s-a speriat de zgomotul puternic şi a trecut pe deasupra noastră, sărind în alt copac, apoi a dispărut.

Tot discutând între noi acea întâmplare, am regăsit şi cărarea pe care trebuia să coborâm, dar n-am mers prea mult pe ea, că eu fiind mai în faţă, am văzut un urs mare cum mânca zmeură dintr-o tufă. Le-am făcut semn colegilor, punând degetul la gură şi le-am arătat ursul, apoi am cotit-o spre dreapta, fără să facem zgomot, ocolindu-l şi ne-am îndepărtat.

— Şi ursul ce a făcut? a întrebat Cornel. Nu v-a atacat?

— A continuat să mănânce zmeură liniştit, deşi ne văzuse şi el şi ne-a privit indiferent. Vara are ce să mănânce şi nu se dă la om, cu condiţia să nu-l deranjezi şi, mai ales, să nu intri în teritoriul său, că te sfâşie.

— Era urs adevărat sau glumeşti? l-a întrebat Cornel.

— Doar nu era de pluş, era urs mare şi periculos, de aceea l-am şi ocolit.

Cornel, ca şi ceilalţi colegi de cameră îl priveau cu respect şi-l considerau isteţ şi curajos şi proaspăt ca şi frunzişul copacilor care fusese spălat de ploaia de vară.

IX

Cuibul iubirii din strada Teiului

— Într-o zi, fiind liber, am plecat la poşta din oraş să-i pun nişte bani mamei şi o scrisoare. Eram îngrijorat că nu-mi răspunsese la ultima scrisoare, îmi povestea Mihai.

De la poştă am plecat pe strada care duce la rafinăria de petrol, cu gândul să trec şi pe la balastieră, unde Gică şi Traian lucrau în schimbul I, dar tot fiind frământat de gânduri, am trecut de şantier, dar şi de rafinărie (mai mult o staţie de îmbuteliere) şi am ajuns într-un cartier sărăcăcios, cu case scunde construite din chirpici, unde m-au lătrat nişte câini.

În capătul străzii se vedeau câteva blocuri de locuinţe vechi, cu tencuiala căzută din loc în loc, în faţa cărora se jucau şi ţipau nişte copii tuciurii, cam dezbrăcaţi. Cum m-au văzut, m-au înconjurat şi au început să-mi ceară bani ca să cumpere pâine. Le-am spus că le dau, dar să meargă cu mine la magazin.

— Ce nume are cartierul ăsta? i-am întrebat eu.

— Katanga! răspunde un puşti cu părul creţ.

— Eşti prost, bă, îi zice altul mai mare decât el. îi zice Columbia, dar Katanga e „polocru” (porecla) ca în ţările alea din Africa, de la negri.

— Nu ne-a spus, mă şi miliţanu sectorist că îi spune Katanga? înseamnă că aşa e – Katanga repetă acel puşti cu părul creţ.

…Le-am dat 10 lei şi le-am spus: „Hai la pâine!” dar ei au luat banii şi au fugit în scara unui bloc.

M-am întors pe acelaşi drum pe care venisem, iar când am ajuns în apropierea casei în care locuia Viky, m-am abătut pe strada ei, să văd ce mai face.

Mă gândeam să-mi fac lichidarea de la şantier şi să plec acasă, dar voiam s-o mai văd înainte de plecare. Poate avea dreptate nea Mircea, când m-a întrebat ce caut eu aici, pe canal?

În final am renunţat şi am mers spre centrul oraşului cu intenţia de a merge la cinematograf. Aflasem de la un muncitor că rulează un film indian „O floare şi doi

grădinari” şi voiam să-l văd. Când am ajuns la cinematograf, încă nu se deschisese casa de bilete şi mă plimbam pe trotuarul din faţă. Peste câteva minute am văzut o doamnă care venea din centru. Era singură, frumos îmbrăcată şi păşea, cu multă graţie, parcă mulţumită de solitudinea ei.

Când s-a apropiat, am recunoscut-o. Era doamna pe care o întâlnisem în biroul ing. Dolman, în ziua când mersesem acolo pentru a mă angaja şi mi se părea că acel fotoliu mare şi adânc o înghiţise cu totul.

Cred că m-a recunoscut şi ea, întrucât mă privea cu interes, dar s-a ţinut departe, iniţial tratându-mă cu indiferenţă, dar puţin încurcată şi şi-a trecut mâna sa îngustă prin părul bogat, de culoarea caisei coapte, care îi cădea pe umeri şi pe spate în onduleuri mari. Mai târziu ea a recunoscut că îşi adusese aminte de mine, dar nu voia să pară interesată. O vreme am privit-o discret, iar când a venit aproape de mine, am salutat-o: „Sărut mâna, doamnă Dolman! Casa de bilete nu s-a deschis, încă”. „De unde mă cunoaşteţi?” m-a întrebat ea. „Din biroul domnului ing. Dolman, când...” „A, da, când voiaţi să vă angajaţi. Îmi aduc aminte”. „Întocmai” i-am răspuns.

Am luat două bilete şi am intrat la film, iar când am ieşit, am pornit pe trotuar împreună. Trecând prin faţa restaurantului, am invitat-o să intrăm şi să servim un pahar cu vin sau bere, dar a refuzat: „Prefer să ne oprim la cofetărie, să luăm o prăjitură”, a spus ea, ceea ce am acceptat, iar după aceea i-am cerut permisiunea s-o conduc acasă, dacă nu are alt drum. A acceptat şi ne-am continuat drumul. Eu o studiam discret, cu coada ochiului şi-mi plăcea cum se prezenta, cum participa la conversaţie, dovedind că stăpâneşte şi arta conversaţiei şi posedă cultura necesară.

Avea nişte sâni frumoşi care i se profilau sub bluza apretată, deasupra taliei sale înguste, iar şoldurile rotunjite coborau pe coapsele bine proporţionate. În general, avea un trup viu, pe care mi-l doream să-l ţin în braţe şi s-o simt în pat lângă mine, în acea seară caldă de

vară, avea să-mi povestească Mihai mai târziu.

Când era angajată în discuţii, se aprindea şi mă privea cu ochii ei migdalaţi, plini de candoare paradiziacă şi surâdea complice, fixându-mă cu privirea şi nu mi se mai părea că este doar un zâmbet reticent, ceea ce mă făcea să gândesc că este fericită. Deodată am simţit pe obraz privirea ei grea; când m-am uitat la ea, mi s-a părut că se înmuiase.

— Vă văd privind în urmă cam des – i-am spus. Vă temeţi să nu vă vadă cineva cu mine?

— Nu mă tem de nimic, a răspuns ea cu o voce egală şi indiferentă.

— Îmi pare rău, dar numai parcul cinematograful şi o casă pot asigura discreţia unei întâlniri.

— Aşa este, a confirmat ea, oprindu-se. Aici locuiesc eu, mi-a şoptit, cu o voce caldă, mângâietoare, care parcă urca de undeva, de departe; avea în ea o intonaţie absentă, care trecea mai departe, pe deasupra capului meu.

— Ce mică este lumea! Viaţa seamănă cu un joc uneori. Nu mă aşteptam să ne mai întâlnim.

— Vă contrazic. Dacă ar fi doar un joc, ar fi prea frumoasă, plină de bucurii, fără gânduri întunecate.

— Probabil, a spus ea, ridicând din umeri.

…Mihai continua s-o privească fără să mai vorbească, dar doamna Dolman i-a simţit privirea dogoritoare şi a întors faţa spre el, apoi l-a întrebat:

— Ce faceţi, îmi studiaţi ciorapii sau…?

— Mă uitam şi eu, a răspuns el cam stânjenit. Mie îmi place trupul omenesc să-l văd gol şi să se bucure de viaţă.

— Nu să şi sufere?

— Nu, deşi uneori şi durerea e dulce, cu condiţia s-o poţi asocia cu acea nuditate pură a trupului.

— Păi e ruşinos să stai dezbrăcată în faţa unui străin.

— Nu întotdeauna, a răspuns el plin de dorinţa de a o lua în braţe. îi plăcea, iar apropierea de ea făcea ca perfumul de iris pe care-l răspândea, amestecat cu aroma ei carnală, puţin înecătoare şi iritantă, cu izul de ape molcome îl ameţeau, încât a cuprins-o în braţe. A simţit-o

învăpăiată şi tremura uşor, stare de care nici el nu era străin; amândoi erau înfioraţi şi s-au sărutat, iar ea a spus:

— Poftiţi în casă, dacă vă face plăcere să mai discutăm!

— Păi, nu e pericol?

— Nu vă temeţi, că ing. Dolman nu vine acasă decât după ora 21°°, aşa că nu este niciun pericol.

După o tăcere care se tot prelungea, Mihai a întrebat-o:

— Cum să ne adresăm unul celuilalt?

— Oricum. Pe mine mă cheamă Victoria, dar rudele îmi spun Viky.

— Este în ordine. Mie îmi place numele. Eu mă numesc Mihai, Mihai Iaru, dar poţi să-mi spui Mihu, aşa cum mă alintă măicuţa mea.

— Vai! Ce frumos i-ai pronunţat numele! a spus ea, clătinând din cap de mai multe ori, mişcare care i-a legănat părul bogat, lung, de culoare castanie, care îi acoperea umerii şi spatele. S-a ridicat din fotoliu şi s-a apropiat de Mihai, privindu-l cu ochii ei mari, cu lumina grea, prin care nu se putea trece. Înfăţişarea ei impunea, iar limbajul trupului îl invita să se apropie, aşa încât Mihai s-a ridicat din fotoliu şi a luat-o în braţe, gândindu-se: „Ce frumos parfum emană! Se pare că este o intelectuală, o profesoară care n-a trecut de 30 de ani. Eu ce să-i spun că sunt? Fierar-betonist în şantier?”

Şi-a întors privirea spre chipul ei oval şi, plin de emoţie, a strâns-o în braţe şi s-au sărutat prelung de mai multe ori, până când a simţit-o tremurând uşor.

— Gata! M-ai ameţit de tot. Lasă-mă să mă dezbrac!

Viky a tras draperiile de la ferestre şi a început să se dezbrace în semiîntunericul din încăpere.

— Nu este pericol să vină cineva? a întrebat-o Mihai.

— Nu, a răspuns ea, aşezând pernele. Dolman nu vine acasă decât seara târziu, după ora 21°°.

Au continuat să se sărute şi să se mângâie, Mihai fiind încântat de pielea ei albă şi catifelată şi de picioarele ei mici, cu tălpile fine. A urmat dragostea lor înfocată.

După ce au trecut pe la baie, s-au întors din nou în pat. Mihai o privea cu încântare. îi plăcea chipul ei rumenit, înflăcărat după împreunare, ca şi ochii căprui care îl priveau galeş. La plecare a strâns-o în braţe, iar ea l-a întrebat din prag:

— Acum unde pleci?

— În tabără. Diseară intru în tură de serviciu.

— Când te mai văd?

— Când hotărăşti tu.

— Poţi veni oricând, că mă găseşti acasă. Stai să-ţi dau numărul de telefon, ca să nu vii degeaba! Poate mai plec la piaţă. Eu nu te pot suna acolo, în tabără.

…În săptămâna următoare, lui Mihai i s-a făcut dor de Viky şi, pe la prânz a plecat în oraş; de la poştă a sunat-o şi nu i-a răspuns nimeni. A repetat apelul şi… nimic, iar atunci s-a gândit: „mi-a spus atunci vino oricând, că mă găseşti acasă. Dacă i s-a întâmplat ceva rău?”

Cu acest gând a pornit spre locuinţa ei cu pas grăbit, iar când a ajuns în dreptul porţii, a văzut-o pe trotuar, privindu-şi cu satisfacţie florile din grădiniţă, pe care tocmai le udase.

— Bună ziua! a salutat-o el Ce faci? Te-am sunat şi n-ai răspuns. Abia acum îmi dau seama de ce.

— N-am auzit telefonul. Sunt de jumătate de oră afară. Ce vânt te aduce pe aici? Hai înăuntru să mai stăm de vorbă!

— Am fost până la poştă şi am vrut să te văd.

— Bine ai făcut. Chiar m-am gândit la tine, că nu m-ai sunat atâtea zile. Ai mâncat? Să-mi spui ce!

— Da, am mâncat pâine cu unt şi marmeladă, apoi o cană cu ceai. Asta ni se serveşte dimineaţa la cantină.

— Dacă ai puţină răbdare, pregătesc ceva repede şi vom mânca împreună, a spus ea, punându-i în mână o revistă, după care s-a îndreptat spre bucătărie. Peste câteva minute s-a întors cu o tavă cu un platou cu ordevre, precum şi cu două pahare şi o sticlă cu vin Murfatlar.

Au mâncat, au băut câte un pahar cu vin, apoi au făcut dragoste, după care au rămas în pat, discutând.

— Ce zici Mihai, dacă te muţi aici, la noi, în gazdă?

— Nu se poate. Ar fi periculos pentru amândoi şi mă tem mai mult pentru tine. Dacă vrei să continuăm relaţia noastră, mă voi interesa să găsesc o gazdă în oraş, iar acolo să ne întâlnim fără teamă. Este mult mai sigur aşa. Te voi anunţa de îndată ce rezolv problema. E bine?

— Da, e bine. Eu mă gândeam să te scot din barăcile alea, unde nu este deloc confortabil, aşa, la grămadă.

S-au despărţit cu această înţelegere. Când a ajuns în tabără şi-a găsit colegii de cameră pregătindu-se de chef.

Traian fusese plecat la el acasă, în Maramureş, de unde se întorsese cu două sticle de horincă, ţuică de-a lor.

— Băi, dragi colegi de muncă şi de suferinţă! li s-a adresat el celor din cameră, am adus două „glaje” de horincă prima, clasa întâi. Hai s-o onorăm cu toţii.

— Când ai spus „glaje”, am crezut că e vorba de damigene – a intervenit Gică – dar tu ai adus două „moace”, măi Traiane. La mine în judeţ aşa se zice la sticlele alea. Ia să le văd! insistă el, căutând în valiza lui Traian. Aşa, scoate-o şi pe cealaltă! Să le testăm calitatea.

— Aşteaptă, că le scot, dar să aşez ceva pe masa asta!

— Dă-mi mie o sticlă s-o desfac!

— Mai bine ai fi şi tu mai politicos şi m-ai ajuta! Scoate şi tu paharele din dulap! Cheamă-i şi pe ceilalţi, că doar nu vom bea numai noi! Vezi că sunt afară!

— Pe care ceilalţi? Iată-i că intră!

— Mihai, Mircea, Marcel şi Cornel, să încingem o băută.

— De haleală ai adus?

— Adus: brânză de oaie, came trecută prin fum, ca la noi, nişte preparate din carne de porc şi de oaie şi ce mai e pe acolo. Dar tu ce faci? Nu desfaci odată sticla aia? Toarnă în pahare!

Au început să mănânce, lăudându-i bucatele, apoi au ciocnit paharele cu horincă şi au început să curgă glumele.

— Ce ai făcut, mă, atâtea zile la Maramu? îl întreabă Gică. Ai trăit în împărăţia cerurilor cu gagica ta cu care te

lăudai că te însori?

— Nu, mă, aia s-a măritat cu un ţapinar din sat, de peste deal de casele noastre, n-am mai găsit-o, suduie el.

— Ce te mai interesa pe tine aia din sat, mă? l-a întrebat Marcel. Dar cu învăţătoarea din Cernavodă ce faci?

— Aşa este! confirmă şi Mircea. Înainte de a pleca la el în Maramureş, Traian s-a întors din oraş atât de vesel de parcă îşi văzuse mama, iar când l-am întrebat de ce este atât de radios, ce credeţi că mi-a răspuns? „Sunt fericit că am agăţat o gagică trăsnet, cum mai vezi doar prin cărţi. E din Cernavodă, o cheamă Marcela şi este învăţătoare la o şcoală din comuna Alimanu”. „Să-ţi fie de bine, Traiane! i-am spus eu. Dar ei i-ai spus că lucrezi la canal şi eşti fierar-betonist?” „Nu i-am spus”. „Ia să-i spui şi vezi ce părere are! mai vine la următoarea întâlnire?”

— Traian face de mult explorări prin oraş, după fete, mai ceva decât Căpitanul Cook sau cercetătorul român Emil Racoviţă, glumeşte Gică, mângâindu-l pe cap. Dar ce spun eu? Este mai insistent chiar şi decât Darwin, ăla care zice că omul se trage din maimuţă. După ce am studiat la biologie chestia asta, având ocazia să ajung la grădina zoologică din pădurea Băneasa, lângă Bucureşti, am studiat şi eu o maimuţă. Mă, băiete, cam seamănă cu omul.

— Charles Darwin este părintele teoriei evoluţiei speciilor pe pământ – a precizat Mihai Iaru.

— Asta am vrut să spun şi eu – se încăpăţânează Gică să mai adauge câteva date: „Au călătorit prin sudul Americii cu vaporul ăla, botezat Belgica”.

…Marcel a lăsat paharul pe masă şi a ieşit din cameră, iar Mircea le-a spus că într-o zi, când s-a întors din oraş, Marcel i-a spus că i-a ghicit în ghioc o ţigancă, care i-a prezis că va trăi 85 de ani.

— Să-l abordăm când revine în cameră, propune Traian, ca să mai facem şi noi haz de necaz.

Întors în încăpere, Gică l-a întrebat direct:

— Ia zi, Marcele, ce viitor ţi-a ghicit în ghioc ţiganca aia?! E de aur? Ştiţi că la Congresul XXII al PCUS, N.S.

Hruşciov a spus că „Comunismul este viitorul de aur al omenirii”.

Marcel a privit spre nea Mircea – singurul căruia îi povestise episodul cu ţiganca şi, văzând că nu mai poate nega, a încercat să ia în derizoriu practica ghicitului:

— Cine mai crede azi în ghicit? Nişte proşti. Ce să vă spun? într-o zi, când mă întorceam în tabără, la poartă, acolo unde este canapeaua de la punctul de control, am găsit o ţigancă cu un ghioc mare, cam de jumătate de kilogram, care le ghicea fetelor din baraca nr. 1. M-am uitat şi eu să văd cum este făcut acel ghioc, apoi ţiganca mi-a cerut 20 de lei şi mi-a ghicit. Eu mai mult eram interesat să studiez ghiocul, că era unul şmecheros, frumos colorat, pe care îl tot învârtea în palme şi vorbea cu el şi cu mine.

— Nu ne spui ce ţi-a zis? îl întreabă Traian.

— Ba da. Mi-a zis că mă voi însura curând, voi avea opt copii şi că voi muri la vârsta de 85 de ani.

— E cam mult, Marcele, intervine Gică, dar dacă se îndeplineşte prezicerea ei, înseamnă că tu vei apuca ziua în care vor fi terminate lucrările canalului şi te vei plimba pe el cu vaporul.

— Măi Gică, de ce eşti aşa de prăpăstios şi neîncrezător în izbânda muncii noastre? intervine Mihai. Eu cred că noi, toţi de aici vom apuca să vedem canalul funcţional, că doar a fost planificat să fie gata în 1982. Fii şi tu mai optimist!

Mulţi dintre noi poate vor apuca şi ziua în care capitalismul va fi aruncat la coşul istoriei – cum susţin clasicii marxism-leninismului. Nu-ţi dai seama că Marcel are abia 28 de ani, iar până la 85 de ani are timp să le vadă pe toate.

— Am împlinit 29 de ani, îl corectează Marcel.

— Ajunge la 85 de ani, dacă nu intervine vreo „cumpănă”, vreun eveniment negativ în viaţa lui, precizează Mircea. Nu vă mai amintiţi când era să-l facă zob macaraua aia din şantier anul trecut? Era gata să-i mâncăm coliva, a adăugat el râzând.

— Aşa e, nea Mircea. Uitasem evenimentul, confirmă Gică. Asta ne dovedeşte că memoria şi... „aia”, ca şi toate care se încadrează la genul feminin, te lasă când îţi este lumea mai dragă, spune Gică, clătinând din cap. Se întoarce, apoi, spre Mihai şi îl întreabă:

— Mihule, tu ştii definiţia Comunismului? Eu am cam uitat-o, deşi n-o stăpâneam prea bine nici la început.

— Este cam o jumătate de pagină de carte, dar cred că n-o mai ţin minte pe toată. Este înscrisă în „Documentele Congresului al XXII-lea al PCUS: Comunismul este acea societate fără clase în care se va crea un belşug de bunuri materiale, un izvor de bucurie şi bunăstare pe care le va primi fiecare după nevoi; omul nu va mai fi nevoit să muncească, în locul lui vor lucra maşinile automate, iar el va folosi timpul pentru recreere şi ridicarea nivelului ideologic, cultural şi profesional etc”. Este o definiţie săracă, dar cred că am amintit principalele cerinţe.

— Înseamnă că Marcel va munci doar patru ore sau chiar mai puţine, dacă se va hotăra să-şi ridice nivelul cultural şi restul timpului se va recrea.

— Da, Gică, aşa voi face. Abia aştept acea boierie curată. Ce bine va fi să trândăveşti şi să ai totul de-a gata, fără să mai şi plăteşti.

— Ce să mai plăteşti, mă, că în comunism Hrişciov zicea că nu vor mai exista bani, ci numai bunuri materiale, din care va primi fiecare după nevoi. Nu-i aşa Mihule?

— Aşa scrie acolo, că repartiţia se va face după nevoile fiecăruia. De exemplu, dacă este vorba de o familie compusă din trei persoane, va primi 300 kg. produse, dar alta care are cinci persoane va primi 500 kg, etc.

— Păi, câte nevoi am eu, nici tot belşugul nu-mi ajunge.

— Eşti prea pretenţios, măi Marcele, îl ceartă Mircea. Tu vrei să ai totul chiar de la început? Asta nu se poate.

— Da, vreau de la început. De unde ştiu eu că voi trăi

de ani?

— Ei, nimeni nu ştie, numai Dumnezeu, care l-a stabilit. Dar tu n-ai auzit că vei munci doar patru ore pe zi? Atunci vei trăi dublu.

— Nu, nea Mircea, că în neamul meu, cam toţi s-au dus „dincolo” pe la vârsta de 50 de ani, numai bunica din partea mamei a apucat 65 de ani.

— Măi, da prăpăstios mai eşti! Ştii tu ce va fi peste ani?

— Nu ştiu, dar văd ce se întâmplă azi, când ne spetim muncind pentru acel salariu, care ne ajunge doar să supravieţuim.

— De data asta văd că ar trebui să-mi dai dreptate, când vă tot spun să vă economisiţi banii pentru zilele mai grele, dar voi îi aruncaţi cu multă uşurinţă, pe băutură, spune Mircea cu glasul lui dojenitor, dar plin de înţelepciune.

— Ia mai lăsaţi teoriile politice şi ridicaţi paharele! îi îndeamnă Traian.

— Ăsta e ţâfnos. Crede că nu ne-au plăcut horinca şi bucatele lui, explică Gică în timp ce umplea paharele cu acel lichid incolor şi puternic mirositor a zeamă de fructe.

— Aşa, colegas! strigă Traian. Umple-le până sus! Vedeţi cu câtă plăcere o face, parcă ar pune de la el! Hai noroc! spune el în continuare, ridicând sus paharul.

*

Ascultaţi-mă puţin, să vă spun un banc pe care l-am auzit în tren!

— Mă, da să nu ne plimbi mult! îl atenţionează Gică.

— Bine. De la Bucureşti a urcat în vagon un grup de tineri care spuneau că merg la Călăraşi la combinatul acela nou. La mine în compartiment mai erau doar doi oameni, aşa că au intrat cei patru tineri, îngrămădiţi pe partea opusă, pe aceeaşi canapea. Au glumit, au cântat şi au spus tot felul de glume, apoi s-a ajuns la bancuri, încurajaţi de unul din cei doi aflaţi în compartiment înainte de sosirea lor. L-am reţinut şi eu pe cel cu Bulă, elev în clasa a patra la o şcoală generală.

— Hai, măi, odată, zi bancul şi lasă descrierile! sare

iritat

Gică.

— Da, îl zic, acceptă Traian, care începe: „Profesoara întreabă clasa: „Cine ştie o poezie patriotică?” Văzând că nu răspunde niciun elev, Bulă a ridicat mâna. „Ştii tu, Bulă?” „Da, ştiu una cu canalul. Mi-a spus-o bunicul”. „Bravo! Ia s-o auzim!” „N-avem bani, n-avem mâncare.

Dar avem canal la mare.

Să se plimbe cu bărcuţa.

Ceauşescu şi Lenuţa”.

„Ieşi afară, derbedeule! Asta este poezie patriotică? Aşa gândeşti tu şi cu bunicul tău despre conducătorii partidului şi statului nostru? Eşti exmatriculat din şcoală”.

Bulă a ieşit pe coridor şi se gândea: Ce le spun eu părinţilor mei dacă mă exmatriculează din şcoală?

Ieşind din biroul său, directorul l-a văzut pe Bulă şi l-a întrebat: „De ce nu eşti în clasă, la lecţii, elev? Ce cauţi aici?” „M-a dat afară tovarăşa”. „De ce? Ce ai făcut?” „N-am făcut nimic. Dânsa a întrebat cine ştie o poezie patriotică şi, pentru că n-a ridicat mâna niciun elev, am spus că ştiu eu una cu canalul, dar nu i-a plăcut şi m-a scos afară”. „Ia spune poezia!” Bulă se gândise la o variantă pe sală:

Avem bani, avem mâncare.

Avem şi canal la mare.

Să se plimbe cu vaporul.

Ceauşescu şi poporul.

Fără să mai scoată un cuvânt, directorul a deschis uşa clasei, l-a împins pe Bulă înăuntru şi i-a strigat învăţătoarei: „Lasă elevul în pace!” după care a închis uşa şi a plecat”.

De la bancul spus de Traian nu râdea nimeni, dar îl priveau toţi cu mirare şi teamă, încât Traian i-a întrebat:

— De ce vă uitaţi aşa la mine, că n-am spus niciun cuvânt porcos?

— Nu e nimic porcos, Traianeee. a spus Gică cântându-i şi lungindu-i numele, dar cu bancul tău ne poate lua securitatea oricând.

— Nu-mi este teamă. Dacă se întâmplă ceva cu mine, plec cu voi de gât. V-am considerat pe toţi ca fiind de-ai noştri, de aceea vi l-am spus. În plus, nici nu ştiu dacă e adevărat.

— Te rog să nu mai repeţi nicăieri astfel de glume proaste! l-a atenţionat Mircea, luând mâna omului serios. Să ai mare grijă că pentru astfel de vorbe poţi sta mult şi bine undeva! Eu nu am chef să dau declaraţii pe la autorităţi, vreau să trăiesc liniştit, cu necazurile mele.

— Nea Mircea are dreptate, îi vine şi Gică în ajutor. Noi trebuie să ne vedem de ale noastre, iar asemenea glume, considerate nevinovate, ne pot costa libertatea. În cele ce mă priveşte pe mine, nu vreau să sufăr pentru alţii şi de ar fi s-o păţesc, pot rezista la injurii, mizerie, palme, dar la chinuri fizice şi la izolarea de oameni nu pot rezista.

— N-am vrut să vă fac niciun rău şi vă rog să mă iertaţi, se lamentează Traian.

— Mă, voi nu ştiţi că totul se aude? Zicala populară „şi pereţii au urechi” este foarte actuală le aminteşte Mircea.

— Nu ne iau ei pe toţi – îşi face curaj Traian – n-ar mai avea cu cine să termine construcţia canalului.

— Pot aduce alţii în locul nostru, nu te baza pe acest fapt, spune Gică.

— Până învaţă ei ce ştim noi – şi api, nu cred că le convine să ne pedepsească pe toţi, pentru nimic, zice Traian.

— Hei, Traiane, multe trebuie să mai înveţi! îi spune Gică. Măi băiete, nu-i poţi învinge niciodată pe aceşti atoatestăpânitori ai abuzului legiferat.

*

A fost o lecţie pentru ei acea perioadă de nesiguranţă şi orice afirmaţie se făcea la adresa conducătorilor de partid şi de stat era interpretată de cei care aveau asemenea sarcini speciale.

După revoluţia din 22 decembrie 1989, la televiziune a apărut o nepoată din neamul Ceauşescu (învăţătoare sau profesoară), care a recunoscut că a scris versurile despre

canal, pe care le-am reprodus mai sus.

*

Duminică, Mihai Iaru a schimbat tura, dar Mircea Boncu a rămas tot în schimbul III, pentru a urma tratamentul la cabinetul dentar pe timp de zi.

Fiind în schimbul I, în pauză şi-a vizitat colegii de la echipele vecine din şantier cu care a discutat despre necesitatea unei gazde. Norocul lui a fost că într-o echipă lucra un localnic, din oraş, care cunoştea multă lume. Acesta s-a gândit puţin, apoi l-a întrebat:

— Pentru ce îţi trebuie camera?

— Să-mi ţin acolo hainele, ce mai am şi eu, apoi să pot primi rudele când vin de acasă de la mine.

— Măi, eu ştiu o doamnă serioasă pe strada Teiului nr. 18, dar să nu aduci beţivi sau femei, că nu acceptă.

— De acord. Ţi-am spus pentru ce îmi trebuie, că în baracă suntem mai mulţi în cameră şi ştiţi cum e în colectivitate.

— Bine. Când ieşi din tură, treci pe la nr. 18 şi-i spui că te-a trimis Sile Frâncu! Nu e prea departe de aici, a treia stradă.

Mihai i-a mulţumit, iar după amiază a trecut pe la adresa indicată. A bătut la poartă şi din curte a apărut o doamnă în vârstă, cu care s-a înţeled destul de repede pentru suma de 70 de lei pe lună, urmând să-şi aducă bagajul în ziua următoare. Doamna i-a prezentat camera în care avea un pat, o masă şi două scaune, precum şi un şifonier, dar i-a explicat că wc-ul se află într-o magazie. „Pentru spălat îţi mai aduc un lighean, un taburet şi o cană mare din sticlă pentru apă”.

— Îţi convine camera? l-a întrebat ea.

— Da, doamnă, mai ales că intrarea este separată, direct din stradă şi nu trebuie să vă deranjez, a răspuns Mihai, continuând să cerceteze interiorul.

Mai am o rugăminte. Eu nu sunt din oraş, pot veni cu prietena mea aici? La tabăra din canal locuim câte 5 – 6 într-o cameră, iar noi urmează să ne căsătorim şi…

— Nu am nimic împotrivă să-ţi aduci prietena din

când în când, dar să nu faceţi aici bordel sau loc pentru chefuri, ca să mă faceţi de râs în cartier. Eu sunt femeie bătrână, singură şi nu am nevoie de aşa ceva.

— Să nu aveţi nicio grijă în acest sens. Aici nu va intra nimeni în afară de prietena mea, care va veni numai ziua.

Spunând toate acestea, Mihai s-a înclinat, i-a spus „Sărut mâna!” şi a ieşit în stradă. De acolo, a trecut pe la Viky, să-i dea vestea cea bună. Aceasta l-a ascultat, apoi l-a întrebat:

— Eu când pot veni acolo?

— De luni voi schimba tura de serviciu, voi fi în schimbul III – de noapte, iar dimineaţa te aştept acolo, după ora 73°. Deci, te aştept miercuri. E bine aşa?

— Da, voi veni miercuri, după ora 73°, a spus ea.

— La revedere! Ne vedem acolo.

— Pleci? Nu vrei să intri puţin în casă?

— Mă grăbesc să ajung la cantină, poate mai găsesc ceva de mâncare, a răspuns el cam încurcat. Nu voiam să te deranjez şi mă tem să nu vină acasă domnul inginer.

— Intră şi lasă-l pe el! Nu vine niciodată mai devreme de 203°. Abia mâncăm împreună, că singură nu-mi vine să mă aşez la masă, deşi am destulă mâncare.

Mihai a dat curs propunerii, a intrat în casă, au mâncat împreună, au băut câte un pahar cu vin, apoi au făcut ce trebuia, încât s-au despărţit mulţumiţi.

*

Ajuns în tabără, Mihai i-a găsit în cameră pe ceilalţi colegi, care veniseră de la masa de prânz.

— Tu pe unde umbli, Mihule? l-a întrebat Gică. N-ai fost nici la masă, la cantină. Ai început şi tu să faci explorări?

— De ce să nu fac explorări? Ce, eu nu sunt bărbat ca şi voi? Mi-am găsit o gazdă unde să-mi ţin hainele, dar nu prea este de soi şi e cam departe de aici.

— Înseamnă că vrei să ne părăseşti? întreabă Mircea.

— Nu plec din tabără. Vreau doar să am şi eu o cameră unde să-mi ţin hainele şi să mă întâlnesc cu o

prietenă, din când în când.

— Am înţeles acum – răspunde Mircea, care ştia ceva.

— Poate e vorba de o femeie şi asta e bine, îl încurajează Gică. O femeie este altă viaţă, mai simţi că trăieşti.

— À-propos! intervine Mircea, pentru a abate discuţia de la Mihai. Tu cum o mai duci, Gică, cu Măria ta?

— Ei, babuşca mea este o femeie brava, aşa cum v-am mai spus; este o femeie bună, curată şi ţine foarte mult la mine. Sunt mulţumit de ea, după câte eşecuri am avut în scurta mea viaţă.

— Lasă, Gică, nu te mai necăji, că toţi am trecut prin greşeli şi evenimente neplăcute. Doar ştii bine că greşelile le fac oamenii şi din greşeli se învaţă, spune Mircea.

— Aşa o fi, dar eu n-am prea văzut oameni fericiţi care să fi făcut greşeli şi să capete mai multă învăţătură.

— Dacă la Mihai e vorba de o femeie, înseamnă că este căsătorită, intervine Traian, după ce ascultase atent.

— Pe tine ce te face să crezi asta? îl întreabă Mircea.

— Păi, dacă n-ar fi aşa, ne-ar arăta-o şi nouă, că fetele abia aşteaptă să fie văzute şi prezentate altor bărbaţi.

— Măi Traiane, văd că îţi merge mintea. Bravo, mă! îl gratulează Gică, ieşind din cameră. După el a ieşit şi Traian, iar atunci l-a întrebat pe Mihai:

— Asta era prietena ta secretă de care mi-ai povestit?

— Da, nea Mircea, dar Traian nu ştie nimic precis, doar că într-o zi m-a căutat o femeie la poarta taberei.

*

Miercuri de dimineaţă, Mihai şi Mircea au ieşit din schimbul de noapte. Au mers împreună o bucată de drum, apoi Mihai l-a anunţat că trece pe la gazda lui şi s-au despărţit. Ajuns în cameră, Mihai s-a dezbrăcat şi se pregătea să aranjeze patul, dar, privind pe fereastră, a văzut-o pe Viky, trecând prin dreptul ferestrei; a ieşit şi a adus-o în încăpere.

— Asta este camera ta? l-a întrebat ea în şoaptă,

rotindu-şi privirile peste tot.

— Da, asta. Cam modestă, dar necesară, nu găseşti?

— Da, repetă ea. Este bine că are intrarea asta separată, direct de pe trotuar. Eu mergeam la poartă, nu ştiam de această intrare. Este necesară, dar mai puţin confortabilă, i-a amintit ea. La noi n-ai vrut să vii. Cât plăteşti aici?

— 70 de lei. Pentru a avea lux trebuie mai mulţi bani.

— Dar să te speli în lighean, nu e deloc comod, spune ea, văzând ligheanul pe taburet. Ce să mai discutăm!

— Acum lasă şi tu mofturile! Dezbracă-te şi vino în pat, lângă mine!

Viky s-a dezbrăcat şi a intrat sub aşternut, lângă el.

— Eşti foarte rece, observă Mihai.

— Este destul de frig afară, confirmă ea. Bate şi vântul.

— Ce s-a întâmplat cu tine? Ai cearcăne adânci la ochi.

— Nu ştiu să-ţi explic. De la o vreme nu mai pot să dorm, stau cu ochii deschişi şi privesc în tavan sau pe pereţi. Azi de dimineaţă m-am gândit că ar fi bine să mă grăbesc spre tine ca să te găsesc acasă. Abia aşteptam să te văd. Te bucuri că am venit?

— Cum să nu mă bucur? Te aşteptam. Mai ales că azi sunt liber toată ziua. În afară de mama, tu eşti tot ce am pe lume, i-a declarat el, în timp ce o strângea la piept. Viky l-a privit galeş şi s-a culcuşit în braţele lui, întocmai ca un copil alintat.

S-au mângâiat, au făcut dragoste, apoi au rămas amândoi în căldura aşternutului, povestindu-şi câte ceva din viaţa lor. Viky i-a spus că este profesoară de limba română, ceea ce l-a determinat şi pe el să-i destăinuie că este profesor de istorie şi geografie, dar a ajuns la canal din cauza unor împrejurări, despre care ar vrea să discute altă dată.

— Bine, acceptă ea. Spune-mi ce mai face mama ta!? îl întreabă, privindu-l drept în ochi.

— Ce să facă? Se plânge şi ea de singurătate. Am

primit scrisoarea vineri şi spune că este sănătoasă.

— Atât scrie? e curioasă Viky să afle.

— Celelalte nu cred că te interesează pe tine.

— Ba să ştii că mă interesează şi te rog să-mi spui!

— Să-ţi spun că i-a murit vaca şi că i-au mai rămas o capră, un porc şi câteva găini în toată ograda? Uitasem: mai are un câine şi o pisică, revine el cu inventarul.

M-am hotărât să-i trimit nişte bani pe 15, când iau salariul. Acum hai s-o lăsăm pe mama şi să ne vedem de noi doi!

— Cum putem s-o ajutăm? îl întreabă ea după câteva clipe de meditaţie şi o ploaie de sărutări.

Mihai nu i-a mai răspuns. Au făcut dragoste, s-au spălat în lighean, apoi s-au întors în pat, continuând să discute.

— Of! Ligheanul acela incomod şi apa rece.

— Atât îţi pot oferi aici, se scuză Mihai.

— Ai fugit de confortul pe care încercam să ţi-l ofer.

Viky a adormit în câteva minute cu capul pe braţul lui Mihai, cu chipul relaxat şi destins, întocmai ca un copil cu somnul liniştit, legănat de vise.

Prin frunzişul aproape galben al unui pom aflat în dreptul ferestrei lor, razele soarelui se strecurau şi treceau prin perdea, mângâindu-i faţa. Lui Mihai îi amorţise braţul, dar nu voia s-o trezească, pentru că dormea atât de frumos! S-a mulţumit s-o privească cu duioşie, iar în gând se întreba: „ce aş putea face pentru ea ca să-i schimb viaţa?”

Afară un vânt de toamnă mişca frunzişul din copaci şi freamătul lui a trezit-o din somn. L-a întrebat, puţin speriată:

— Cât este ceasul?

— 1345, i-a răspuns Mihai, privind la ceasul lui, aflat pe pervazul ferestrei.

— E târziu, iar tu n-ai mers la masă. Nu este bine să rabzi de foame, l-a sfătuit ea ca o mamă grijulie pentru copilul ei.

— Mai am câte ceva de mâncare aici, în cameră, iar

dacă vrei, putem mânca împreună, fără mari pretenţii.

— Accept cu plăcere propunerea ta.

Viky era veselă şi proaspătă după partida de iubire şi somnul odihnitor, care o transfiguraseră, împurpurându-i chipul şi aducându-i pe buze zâmbetul dulce al omului mulţumit.

…Mihai a scos din şifonier o faţă de masă curată, pe care a întins-o pe masă, peste care a aşezat un şervet personal, apoi a adus dintr-o nişă o farfurie lată pe care a aşezat felii de salam, felii de brânză, un ardei gras; a mai scos o sticlă de vin roşu pe eticheta căreia scria „IAS Cernavodă”.

— Pahare nu aduci?

— Ba da, răspunde el, râzând. Mai întâi să le şterg.

A turnat vin în ele, au ciocnit şi şi-au urat o relaţie trainică, după care el a completat:

— Poftă bună! Trebuie să mâncăm tot, că aici eu nu am frigider, iar la gazdă nu le pot duce.

Au mâncat cu poftă, au băut câte un pahar cu vin, iar Viky a spus, ridicându-se de la masă:

— Mulţumesc pentru masă! Să nu te mire ce-ţi voi spune! A fost cea mai bună mâncare pe care am mâncat-o în ultimul trimestru, că, în general, mâncând singură, doar ciugulesc. Asta înseamnă să fii doi şi să mănânci cu poftă şi să faci dragoste.

— Am impresia că râzi de mine. Eu atât ţi-am putut oferi.

— Nicidecum, dragule. Este tot ce simt eu acum şi aici. Pot să jur că ţi-am spus întregul adevăr.

— Mă bucur dacă ţi-au priit mâncarea, somnul şi… deşi, încă mai era puţin descumpănit, ştiind cum se tratează oamenii care dispun de condiţii bune.

— Crede-mă, Mihai, că mă simt foarte bine acum, din toate punctele de vedere. Îţi spuneam că n-am dormit atâtea nopţi din cauza gândurilor. Azi am aflat aici că şi tu mă întrebi la fel ca Dolman: „Te simţi bine, Viky?” Bineînţeles că el mai adaugă: „Mă iubeşti, Viky? Eşti fericită cu mine? De fapt nu-ţi lipseşte nimic ca să fii

fericită, nu-i aşa?” Iar eu sunt obligată să răspund că nu-mi lipseşte nimic, că am o stare materială bună deşi, în realitate îmi lipseşte totul, spiritul meu, viaţa şi tinereţea mea, profesia mea, nu au nicio importanţă? a adăugat ea, apăsând pe fiecare cuvânt.

Eu am doar 31 de ani, iar el 56 de ani, iar viaţa mea de femeie casnică se rezumă la mâncare, apoi să-i îndeplinesc rolul lui de saltea – pe care o fac fără vreun sentiment – după care el se rostogoleşte de pe mine, trece pe marginea patului, respiră adânc şi e mulţumit. Nu se gândeşte că s-ar putea ca eu să sufăr că pentru a-i face lui plăcere, mă strădui să mă detaşez de propriul meu trup în acele momente de aşa-zisă împreunare şi mă gândesc la un bărbat şi la o adevărată dragoste, pe care o caut de mult, Mihai. Aşa trec zilele mele una după alta.

Pentru spălat rufe şi călcat vine la mine, o dată pe săptămână, o femeie care mă ajută. Mai mult ea face toată treaba.

Din cele ce ţi-am spus, vreau să înţelegi că de la tine vreau iubirea, asta caut de o vreme, iubirea adevărată. Lui Dolman îi convine să ducă o viaţă domestică pentru că el şi-a trăit viaţa, iar acum poate îşi permite să mă trateze cu gesturi paterne, să fie bun cu mine, ignorând faptul că eu n-am apucat să mi-o trăiesc pe a mea, de abia m-am obişnuit cu gândul că exist ca fiinţă.

Stau şi mă gândesc uneori la viaţa mea şi mă judec aspru pentru nesăbuinţa de a mă fi căsătorit cu el, că „i-am căzut în plasă”. E drept că în acest sens o vină o poartă mătuşa mea – sora mamei de la Târgovişte – care m-a tot îndemnat să mă căsătoresc cu el.

— Dar el a fost căsătorit. De ce şi-a lăsat soţia? Sau poate soţiile? o întreabă Mihai.

— Doar o soţie a avut. Despre ea mi-a spus că era urâtă, incultă, geloasă şi devenise posesivă şi agasantă. Era cu 8 ani mai în vârstă decât el, fusese ilegalistă la PCR, iar apoi pensionară şi mai mergea pe la partid să sprijine diferite acţiuni. Dolman era directorul şantierului de construcţii din Târgovişte.

— Şi tu de când nu mai eşti în învăţământ? o întreabă Mihai, studiindu-i chipul.

— De când m-am căsătorit cu el, în februarie 1975, iar în vara anului 1976 ne-am mutat aici, la canal. Mi-a spus că el îmi va asigura un trai suficient de decent, încât eu să stau acasă.

Mihai a închis ochii, încercând să şi-o închipuie pe Viky, tânăra din patul lui, acea profesoară frumoasă, care se mişca în clasă printre elevi, străduindu-se să le transmită cunoştinţele de limbă română şi regulile de comportare în societate. Făcea, apoi, un salt şi şi-o închipuia alături de ing.

Dolman în mijlocul elitelor din anturajul lor, unde se bucurau de atenţie împreună.

Asemenea întâlniri ea le considera un fel de compensaţie pentru lipsurile dinviaţa ei, despre care tocmai amintise. Expresia ei „îmi lipseşte totul”, voia să spună că în timp ce Dolman îşi trăia lângă ea a doua tinereţe, Viky îşi căuta iubirea adevărată şi împlinirea în altă parte.

În încăpere se lăsase o tăcere apăsătoare. Deodată, Viky a reluat povestea, trezită, parcă, din visare:

— Viaţa mea a avut timpi morţi, parcă am hibernat. Aşa a fost să fie, acum ce mai pot face?

*

Până în primăvara anului 1979 relaţia celor doi s-a desfăşurat departe de ochii lumii, întâlnindu-se mai rar, din cauza frigului iernii, Mihai neavând cu ce să facă focul în cameră. Totuşi, când se întâlneau, suportau frigul cu stoicism şi se comportau ca doi soţi, fără a se mai feri unul de celălalt, ea devenind chiar nepăsătoare în acest sens. Atât de mult se cunoşteau între ei, încât se înţelegeau uneori numai prin gesturi.

Dar în comportarea ei au apărut gesturi, vorbe, care nu mai răspundeau liniştii şi iubirii ca la început. Viky începuse să dicteze, chiar cu cuvinte categorice pentru a-şi impune voinţa şi propriile dorinţe; nu mai suporta să fie contrazisă în vreo problemă ce se ivea între ei, trecând

peste părerile lui ca un tăvălug, fără să-i pese, unele bariere fiind socotite de netrecut, dar... ce era mai rău, când era în stare euforică, chipul ei devenea aspru, în ochi îi apăreau sclipiri metalice, răutăcioase, dar Mihai o lăsa în pace, nu-i spunea nimic. Avea, însă şi momente de luciditate, când îşi cerea scuze pentru comportarea ei, când „furtuna” înceta şi se elibera de acea tensiune nervoasă: „Îmi pare rău de comportarea mea anterioară. Scuză-mă!” şi devenea, din nou, blândă şi iubitoare.

Vizitându-mă într-o zi, Mihai mi-a povestit şi acel episod, cerându-mi sfatul, cum să procedeze:

— În afară de cele ce mi-ai spus până acum, ce alte stări psihice ai mai observat la ea?

— Are o putere de transformare, de transfigurare, fantastică; în câteva clipe parcă este alta, dându-mi bătaie de cap, nu mai ştiu dacă este cea pe care am cunoscut-o la început; are alt caracter, altă comportare, încât mă face să cred că este o aventurieră infidelă, stăpânită de pasiuni sau este instabilă psihic.

Odată i-am spus că n-ar trebui să aibă pretenţii la mine să întreţin o amantă cu salariul pe care îl primesc. Răspunsul ei a fost: „Dar eu nu am nevoie de nimic, în afară de tine, fizic”. Atunci n-am înţeles sensul cuvintelor ei, dar treptat mi-am dat seama că ea „este stăpânită de o dureroasă teamă de singurătate”, pe care se străduia, din răsputeri, să şi-o ascundă de mine, considerându-l a fi marele secret ce îi dădea siguranţă, câtă vreme nu era cunoscut. Ajutaţi-mă, vă rog, să-i aflu acel secret – încheia Mihai povestea lui.

— Măi, Mihai, prietene, eu am suficiente cunoştinţe teoretice, dar, mai ales, practice în ceea ce priveşte psihologia socială, dar o reţetă infailibilă nu-ţi pot da. Zici că pe Viky o consideri o femeie de lume, destul de inteligentă, dar înclini să crezi că ar putea fi şi infidelă.

— Vă rog să mă ajutaţi, tovarăşe Maior! M-am gândit s-o evit o vreme, să stau departe de ea, iar pentru a nu mă găsi la gazda mea, să mă mut din nou, în baraca nr. 9.

— Mutarea dumitale ar fi o soluţie, dar pentru a

rezolva problema definitiv, trebuie să-i elimini cauzele. Poate nu ştii, dar Viky poate fi o fire depresivă, în urma unui şoc suferit în copilărie, un accident sau are o componentă ereditară. Nu sunt total sigur, dar dacă este depresivă, agravarea acelei stări poate avea mai multe cauze, dintre care, în situaţia ei, au contribuit la acele comportări şi anume: boala (depresia), alcoolul, singurătatea şi, poate, excesul sexual. Dumneata, dacă eşti interesat de ea, urmăreşte aceste cauze şi altele.

— Voi încerca, tov. Maior.

— Dacă te convingi de aceste cauze, oricât ai iubi-o, încearcă să te desparţi de ea. Depresia se vindecă foarte greu sau niciodată.

X

Forja lui Moxu în luna decembrie 1978, după ce a trecut Sf. Nicolae, peste canal se lăsase un ger uscat, încât la betoane nu se mai putea lucra. Câteva zile am hibernat în cameră, fără niciun rost, dar şi fără bani. Unii plecau în oraş pentru a-şi rezolva diferite interese, alţii îşi recuperau orele de somn, numai nea Mircea vizita cabinetul stomatologic, cu precizia ceasornicului.

Într-o zi s-a întors în camera noastră cu hainele pline de zăpadă, dar însoţit de Zarcu (poreclit Moxu) de la fierărie. În încăperea noastră era frig, deoarece barăcile nu erau prevăzute cu geamuri duble, decât pe la şefii şantierelor.

Fiind frig, Mihai şedea la o masă, îmbrăcat, când au intrat ei.

— Unde sunt ceilalţi colegi? l-a întrebat Mircea.

— Nu ştiu sigur, dar cred că au plecat în oraş când eu dormeam, a răspuns Mihai. Ce, tot mai ninge afară?

— Ninge mă, iar acum a început să şi viscolească.

În timp ce îşi dezbrăca şuba de pe el, Mircea a început:

— Măi, Mihai, uite ce spune Zarcu – şi l-a arătat pe Moxu – că la ei, la fierărie este nevoie de doi oameni. Iarna este lungă şi nu vom putea lucra la betoane, iar fără salarii, înseamnă să ne pierdem vremea în pagubă aici.

— Şi ce propui, nea Mircea?

— M-am gândit să-mi fac transferul la fierărie. Vrei să vii şi tu cu mine? Abia trecem şi noi iarna, că acolo este cald şi bine, pe când aici ne putem îmbolnăvi.

— Dacă dumneata zici că este mai bine acolo, vin şi eu, numai să ne dea drumul ing. Dolman.

— De asta mă voi ocupa eu, l-a asigurat Mircea, care i-a răspuns şi lui Zarcu: „Venim, Zarcule! Să ne aştepţi!”

— Bine, atunci contez pe voi, nu mai caut alţii, zâmbeşte Zarcu mulţumit, pe sub mustaţa lui stufoasă, cât o vrabie de mare. Le-a strâns mâinile la amândoi şi, înainte de a ieşi pe uşă, le-a spus râzând:

— Vă aştept la forjă mâine, cât de târziu.

— Venim imediat ce vom primi aprobarea ing. Dolman, l-a asigurat Mircea.

Rămânând în cameră doar ei doi, Mihai l-a întrebat aproape în şoaptă:

— Zici că e bine acolo? Nu te temi de fumul înţepător de cărbune, care atacă plămânii?

— Este fum, Mihule, dar este şi căldură, pe când aici şi neplătiţi… cine ştie cât va ţine iarna asta? Eu am mai păţit-o odată în anul 1977, două luni n-am lucrat, apoi, când s-a mai încălzit, ne-a scos afară la betoane şi s-au îmbolnăvit mulţi; o săptămână şi eu am stat în pat şi am tuşit până în toiul verii. Când lucrezi în ger simţi că îţi îngheaţă şi sângele şi inima. Acolo este fum, dar lucrăm cele opt ore în căldură.

— De dormit unde vom dormi?

— Eu cred că ar fi bine să dormim tot aici, în camera noastră. Să cumpărăm nişte skoci din oraş şi să lipim benzi pe locurile pe unde pătrunde frigul.

— De mâncat unde mâncăm?

— Tot la cantina din tabără. Bonurile sunt valabile numai la această cantină. Ce zici, eşti hotărât să mergi cu mine?

— Da, nea Mircea.

— Bine. Atunci ne sculăm de dimineaţă, mâncăm, apoi plecăm la şantier să-l aşteptăm pe ing. Dolman.

Pentru aprobarea de transfer voi vorbi eu cu el, că îl cunosc încă din 1976, când a venit la şantier, dar noi să fim înţeleşi dinainte: tu suferi de plămâni şi eşti sensibil la răceală, iar eu am un ulcer păcătos, care se deschide la frig.

Aşa am procedat. L-am aşteptat.

— Ce-i cu voi aici? a întrebat ing. Dolman. Nu ştiţi că pe ger nu se lucrează?

— Da, domn inginer, ştiu, dar am venit să vă rugăm ceva, începe Mircea.

— Ce mai este? S-a întâmplat ceva?

— Da. Eu şi Mihai Iaru suntem suferinzi şi nu putem rezista la frig; eu am un ulcer care se deschide în fiecare iarnă din pricina frigului, iar Mihai are bronhopneumonie.

— Tocmai de aceea v-am spus că nu lucrăm deloc afară până în primăvară sau până se va încălzi vremea. Voi nu ştiţi că betonul îngheaţă? Mergeţi şi odihniţi-vă până când vă vom chema noi! Trataţi-vă la dispensar!

— Domn inginer, fără bani nu putem sta, de aceea am venit să ne aprobaţi transferul la forja de lângă ecluză.

— Asta era? Păi acolo e fum, ce veţi face voi cu plămânii?

— Oricum muncim opt ore la căldură, nu e ca în aer liber.

— Bine, vă aprob şi ing. Dolman le-a dat nişte hârtii pentru forjă – transferul cerut şi au plecat la Zarcu.

— În bojdeucile astea vom lucra noi? l-a întrebat Mihai pe Mircea, când au pătruns în casele scunde, din care ieşea un fum gros, înecăcios.

— Mai există un atelier de fierărie, mare şi cu forje, i-a răspuns Mircea, conducându-l prin nişte uşi spre atelier. Aici sunt dormitoarele pentru muncitori.

În atelier nu l-au găsit pe Moxu şi i-au întrebat pe câţiva muncitori tuciurii, mânjiţi de fum şi de praf de cărbune:

— Unde îl găsim pe Zarcu?

— Stai că îl chem eu, a răspuns unul dintre ei, iar peste puţin timp s-a întors cu el.

Când i-a văzut Zarcu a zâmbit şi a strigat tare:

— Bine aţi venit în parohia mea! Aici sunt dormitoarele, iar dincolo forjele, în atelierul unde se taie şi se sudează fierulbeton, conform comenzilor şi planului de lucru. Hai în atelier să vă arăt menghinele, sculele cu care veţi lucra şi forjele! Iama e frig şi suntem nevoiţi să ne înghesuim aici, în ateliere, dar vara, fiecare echipă lucrează afară, pe iarbă; sunt unii care dorm tot acolo, sub cerul liber, că în camere e prea cald. Cum dă colţul ierbii, toată suflarea de aici îşi mută „calabalâcul” acolo; taie, sudează, îndoaie fierul, fac tot.

Nu vă speriaţi, că totul se învaţă uşor! îi încurajează Moxu, dar pentru asta trebuie să fiţi atenţi şi să luaţi seama la ceilalţi. Ţiganii mei sunt muncitori şi meseriaşi buni, o să vedeţi. Vreţi să lucraţi amândoi în aceeaşi echipă? îi mai întreabă el.

— Da, dacă nu aveţi nimic împotrivă, spune Mircea.

— Atunci veţi lucra în echipa lui Minei Damu. Minele! Măi, Minele! îl strigă Zarcu. Ia vino încoace puţin! îmi ziceai că ai nevoie de doi oameni. Uite, ei doi vin de la staţia de betoane. Ia-i la tine în echipă şi arată-le ce au de făcut, da ajutăi să înveţe repede, că avem nevoie să dăm producţie. Ai înţeles?

— Gata, şefii! răspunde Minei, în timp ce Zarcu le mai dă o ultimă informaţie: iarna aici se lucrează numai schimburile I şi II, că nu prea avem comenzi aşa multe ca vara, dar nu stăm degeaba.

…În echipa lui Minei, Mircea şi Mihai au învăţat repede să execute toate lucrările, s-au simţit bine la căldură şi n-au mai lucrat în schimbul de noapte, primind şi nişte sporuri prevăzute pentru munca grea de la fierărie.

Ţiganii s-au dovedit buni meseriaşi în specialitatea lor, prietenoşi cu cei doi şi s-au înţeles bine. Zarcu le-a povestit, în pauzele de lucru, câteva păţanii ale lui de prin penitenciarele prin care a trecut, iar la urmă a tras concluzia: „Căpătasem experienţă şi ştiam să mă feresc de „sticleţi” şi de „caralii”, dar atunci băusem cam mult, mă dusesem la femei ca prostul, ei m-au pândit acolo şi m-au

înhăţat, punând laba pe mine. Recunosc că atunci am fost prost de două ori”.

Mircea şi Mihai au lucrat la forjă până la sfârşitul lunii aprilie, când au fost la ecluza de la Cernavodă pentru a turna platforma şi pereţii ecluzei – zidurile de sus – unde era şef de secţie ing. Radu, un inginer tânăr, dar ambiţios şi destul de priceput în meseria lui.

Mihai îmi povestea odată:

— De la forja lui Moxu am câteva amintiri: parcă îi văd şi azi pe tuciurii mânjiţi pe faţă de fum, ulei şi cărbune cum jonglau cu fiarele, pe care le îndoiau atât de uşor, că ţi se părea că le descântă şi le vrăjeşte. Buni băieţi!

Am şi acum în imaginaţie acea alcătuire curioasă de lumini oscilante care ieşea din aparatele de sudură, ca şi flăcările date de cărbuni ce ardeau în interiorul forjelor când sufla aerul peste ei, fumul specific şi zgomotul sacadat al ciocanelor. La început toate îmi răneau vederea şi auzul şi m-am adaptat greu, mă consideram că sunt plin de inhibiţii şi complexe, care mă apăsau, mărindu-mi deznădejdea şi disperarea, pe care mi-o sporea oboseala.

Gândindu-mă la acea muncă istovitoare, aveam momente când îmi venea să urlu şi să-mi blestem soarta, deşi mă mai consideram om şi nu sălbăticiune.

La ecluză se cerea muncă calificată şi multă atenţie şi precizie, iar ing. Radu, deşi tânăr, dovedise cunoaşterea meseriei, era apropiat de oameni, cărora ştia ce să le ceară şi-i îndruma permanent, controlând atent fiecare lucrare executată. Era iubit şi ascultat de toţi oamenii care lucrau în acel sector fierbinte.

Eu, autorul, am avut două întâlniri cu ing. Radu: o dată când a venit Nicolae Ceauşescu cu elicopterul la ecluză ca să discute proiectul canalului cu specialiştii englezi care îl lucraseră iniţial şi altă dată când a sosit de la Bucureşti o comisie condusă de un inginer proiectant, al cărui nume nu-l mai reţin după ce au trecut 22 de ani de la finalizarea lucrărilor canalului; era un bărbat gras şi spelb, care îl certa pe ing. Radu susţinând – în faţa subalternilor acestuia din urmă – nişte aberaţii: el susţinea că lucrează

la o teză de doctorat tocmai având tema construcţiei unei astfel de ecluze. Îşi motiva o decizie care susţinea că pământul ţinutului dobrogean, acel pământ scade cu 2 – 3 cm pe an; fără a spune de ce scade – lucru contrazis de ceilalţi participanţi la discuţii – îi cerea inginerului Radu să schimbe reţeta şi modalitatea de turnare a platformei (podelei, pardoselii) ecluzei. Nefiind de acord, specialiştii care lucrau la acea turnare, au ripostat dur. Atunci l-am văzut şi pe muncitorul Mircea Boncu, fost mecanic pe nave dunărene, care nu s-a mai putut abţine şi a strigat tare: „Vax! Eu trăiesc pe teritoriul Dobrogei de 40 de ani şi n-am auzit şi n-am văzut aşa ceva. Dacă era aşa, de 2000 de ani de când este acest pământ, s-ar fi scufundat, iar Marea Neagră l-ar fi acoperit de mult. Poate ştie domnul de la Bucureşti despre o asemenea transformare miraculoasă”.

Pentru că pe mine mă interesa această lucrare în mod deosebit – fiind importantă atât prin costul ei mare dar, mai ales, prin rolul ce urma să-l îndeplinească în viitor, am urmărit câteva zile lucrările de execuţie, purtând şi unele discuţii separate cu ing. Radu, având proiectul în faţă. Când s-a terminat de turnat platforma betonată, câteva zile au continuat să iasă aburi din beton, însoţiţi de o spumă, apoi umezeală, dar când s-a uscat complet, a rămas în urmă o suprafaţă netedă şi destul de rezistentă. M-am liniştit. Mă temusem şi eu că proiectantul sosit de la Bucureşti ar fi putut avea dreptate, dar nu s-a validat în practică teoria lui.

XI

Victoria (Viky) îl vizitează pe Mihai la tabără

Mihai Iaru era îngrijorat pentru faptul că nu primise răspuns la scrisoarea trimisă mamei sale şi nu ştia ce s-a întâmplat acasă. „O fi bolnavă?” se întreba el de fiecare dată când răspunsul întârzia.

Dar într-o zi, întorcându-se de la serviciu, a găsit pe masa din camera lor mult aşteptata scrisoare, în care mama lui îl liniştea că totul este bine acasă.

În partea de jos a următoarei pagini, însă, mama lui continuă: „Mihule, la sfârşitul acestei luni am primit suma

de 2000 de lei pe care o expediază o femeie care semnează V. Dolan. Ce este cu ea, băiatul mamei? De ce îmi trimite ea bani? Până acum nu i-am cheltuit, spune despre ce este vorba! Ce să fac cu ei? Te anunţ că am găsit aici, în sat, o vacă tânără, de 3 ani, dar aştept să-mi trimiţi tu bani ca s-o cumpăr. Pe cei 2000 de lei mă tem să-i folosesc.

Te sărută mama ta, Saveta. Aştept răspuns".

„De ce i-o fi trimis Viky cei 2000 de lei?" se gândea Mihai. Trebuie să discut cu ea. N-am mai întâlnit-o de trei săptămâni, dar o voi căuta, să ştiu ce să-i scriu mamei.

Peste două zile Viky l-a căutat pe Mihai la tabără şi au discutat. N-a mai fost nevoie s-o caute el, iar în zilele următoare i-a scris mamei sale să cumpere văcuţa cu banii pe care i-a primit prin poştă, fiind de la el, dar i-a trimis secretara directorului de şantier.

Întâlnirea cu Viky s-a produs într-o zi pe la ora 15°°. Marcel venea din oraş şi la poartă era Viky, care l-a rugat să-l cheme pe Mihai. Portarul a insistat şi el.

— Măi, Mihai, te aşteaptă la poartă o femeie frumoasă.

— Pe mine, mă?

— Da, pe tine. E frumoasă de pică, mă. Eu aş fi în stare se duc direct la Starea Civilă. Du-te că m-a rugat portarul să te anunţ şi mă ştie om serios! Şi, în plus, nu se face să laşi o doamnă să aştepte.

Mihai a ieşit din cameră, furişându-se pe lângă baracă pentru a nu fi văzut de Viky înainte de a o vedea el, să se convingă dacă este ea. A descoperit-o într-un grup de tineri, care discutau în faţa porţii şi toţi o studiau şi o priveau cu interes. Şi-a făcut loc printre ei, a luat-o de braţ şi au mers mai departe, lângă plasa de sârmă de la gardul taberei, unde au discutat.

— Tot mai eşti supărat pe mine? l-a întrebat ea. Ce este cu tine? Te-ai dat la fund de tot şi de aproape trei săptămâni nu mai dai niciun semn de viaţă. Te-am mai căutat odată, dar portarul mi-a spus că eşti de serviciu pe şantier.

— Sunt foarte ocupat. Avem la ecluză nişte lucrări

pretenţioase şi lucrăm în schimburi prelungite, încât sunt aşa de obosit, că abia aştept să dorm. Vreau să te întreb ceva: tu i-ai trimis mamei bani?

— Da. Nu văd ce este rău în asta. Am înţeles că are nevoie şi am vrut s-o ajut. Nu te teme, că nu am de gând să mi-i restituie.

— Te rog să nu mai faci astfel de gesturi fără să ştiu eu! Dacă vrei să ne întâlnim, vino mâine dimineaţă, la ora opt, la gazda mea. Mă găseşti acolo. Am fost scos dintr-o adunare sindicală şi trebuie să mă întorc în sală. Scuză-mă! mai discutăm mâine. Îţi mulţumesc că ai venit la mine!

— Şi mă expediezi aşa, ca trenul în gară?

— Te rog să mă înţelegi, că trebuie să mă întorc în sala de şedinţe! Să nu-şi facă şefii şi colegii mei altă impresie despre mine, a încercat Mihai s-o expedieze cât mai repede.

— Bine, te înţeleg, iar mâine la opt vin acolo, a spus ea repede şi după ce a spus „Pa!” s-a îndepărtat.

…Când să intre înapoi pe poarta taberei, m-a văzut pe mine, autorul, venind din sens opus şi s-a oprit să mă salute. De departe îl văzusem discutând cu o femeie, dar nu i-am spus nimic, în afară de salut, după care eu am intrat în biroul meu, iar el a mers la baraca nr. 9 unde a fost luat în primire de colegii lui de cameră:

— Măi Mihai, cât ai lipsit tu, noi te-am forfecat aici, l-a anunţat Gică. Ne-a spus Marcel că te aşteaptă o femeie la poartă: „Bă, e doamnă frumoasă, că îl poate duce în ispită şi pe diavol”. Noi l-am întrebat dacă e de pe aici, dacă o cunoaştem, dar el a continuat: „Nu, dar e o femeie bine, trăsnet”.

Nea Mircea a completat: „Dar şi Mihai este un bărbat frumos şi deştept pe deasupra”.

Mihai a privit spre Marcel, iar acesta s-a scuzat:

— Păi, ce era să fac? Le-am spus că dama este o marfă de calitate a l-a şi că ar fi păcat ca bărbatul care este cu ea să aibă proasta inspiraţie de a ieşi din parfumul fustelor ei. Am zis bine?

— De ce nu ne-o prezinţi şi nouă, Mihule? îl întreabă

Gică.

— Măi, ea este o femeie serioasă, iar noi ne întâlnim doar aşa, ca prieteni, se apără Mihai.

— Curios lucru, spune Gică, clătinând capul, în timp ce ieşea din încăpere pentru a merge la cantină, însoţit de Marcel.

Rămas doar cu Mircea, acesta l-a întrebat:

— Cine este femeia, Mihule? Mie poţi să-mi spui, că ştiu bine când este vorba doar de un flirt sau când este vorba de o situaţie seriaosă; în popor se spune: „i-a pus oala”. Este măritată? îmi închipui că eşti într-o situaţie încurcată şi cauţi răspunsuri la diferite întrebări. Dacă tu crezi că te pot ajuta cu ceva, nu mă ocoli! Nu se ştie de unde poate veni ajutorul.

— Sigur că e măritată, o cunoşti şi dumneata.

— O cunosc? Cine e?

— Soţia ing. Dolman, răspunde Mihai, cu voce stindă.

— Ţi-ai dat foc la valiză. Îmi amintesc. E doamna pe care am găsit-o în biroul lui, când am mers cu tine să te angajezi. De atunci eşti cuplat cu ea?

— Nu. Mai târziu m-am întâlnit cu ea, din întâmplare, la cinematograf; de acolo am condus-o până la ea acasă şi am rămas prieteni. Apoi eu am căutat o gazdă unde îmi ţin hainele şi tot acolo ne mai întâlnim uneori, destul de rar. La început ei nu i-a plăcut că e destul de modestă camera şi mi-a propus să merg la ei în gazdă, dar am refuzat, pentru a evita unele complicaţii.

— Ai făcut bine că ai refuzat. Să nu te complici niciodată, orice s-ar întâmpla! Măi, dar îndrăzneaţă este femeia, spune Mircea, rămas pe gânduri; pare să fie şi egoistă, posesivă, având ocazia să devină geloasă. Auzi tu! Să-ţi aduci amantul în propria-ţi casă. Poate ştie ea ceva ce noi nu ştim?

— Mi-a zis că are o metodă a ei, încât el adoarme repede şi că nu se va prinde, dar n-am încredere şi n-am acceptat.

— Este foarte periculos. Să nu accepţi! Poate ea îl droghează şi îl face să doarmă buştean. Gândeşte-te bine,

Mihai, să n-o păţiţi amândoi! Poate ieşi un mare tămbălău, poate chiar crimă. Este bine să eviţi totul, apoi adaugă: Mă îngrijorează ce mi-ai spus tu.

Dar, ia stai! Tu o iubeşti, Mihai?

— Am început să ţin la ea, nea Mircea. Am ajuns să repet cele ce spunea scriitorul Marin Preda într-una din cărţile sale: „Femeia este ca un izvor pe care nu-l vezi decât atunci când îţi este sete”. Iar mie a început să-mi fie sete de ea tot mai des în ultima vreme.

— Ai grijă, Mihai! Cu asta nu e de glumit.

Seara au mers la cantină, iar de acolo au plecat pe şantier, lucrând în schimbul de noapte, împreună.

Tot timpul în care a lucrat, Mihai s-a gândit la întâlnirea cu Viky, din dimineaţa următoare.

La ora *7°* a ajuns în tabără, s-a bărbierit şi a plecat la gazda lui, dar în drum s-a oprit şi a cumpărat o pâine, salam şi o sticlă de vin roşu „Pinot Noir”. Nu apucase să despacheteze cele cumpărate, că în faţa uşii lui a oprit un taxi din care a coborât Viky, având în mână o sacoşă. Mihai i-a ieşit în întâmpinare şi i-a luat sacoşa din mână, conducând-o în camera lui.

— Bună dimineaţa! l-a salutat ea.

— Bine ai venit, Viky! i-a răspuns acesta. Fă-te comodă şi spune-mi ce voiai să-mi spui atunci, la tabără!

— Mă iei prea repede. Îţi spun după „aia”, ştii tu, explicându-şi spusa printr-un gest care explica tot: şi-a scos de pe ea aproape toată îmbrăcămintea, trecând în pat.

După ce au făcut dragoste, Viky l-a întrebat:

— Unde locuieşte gazda ta, că n-am văzut-o niciodată.

— Într-o altă cameră, care dă spre curte, dar mai are o ieşire la stradă, de acolo, după colţ. Este o femeie liniştită, în vârstă de 65 – 66 de ani. Ştie că îmi aduc aici prietena uneori, iar de când i-am spus că urmează să ne căsătorim, nu mă mai întreabă nimic.

— Aşază şi tu masa! Vezi că am adus două fripturi calde într-un castron de porţelan cu capac, o salată şi două

farfurii, împreună cu tacâmurile necesare.

Viky s-a ridicat din pat când Mihai aşezase doar faţa de masă şi l-a oprit, spunând:

— Întoarce-te cu faţa în altă parte, ca să mă pot spăla! Of! Ligheanul ăsta incomod şi apa rece!

După ce a orânduit mâncarea şi tacâmurile pe masă, l-a întrebat:

— Tu bei tot vin roşu? Eu n-am găsit decât alb, dar e Muscat Ottonel.

— Am cumpărat şi eu o sticlă de Pinot noir, aşa că putem alege, a răspuns Mihai.

…Au mâncat, au băut, au făcut dragoste, iar până la ora 13°° au discutat despre viaţă, despre conştiinţă, viitor şi chiar despre copii. La un moment dat ea l-a întrebat:

— Te-ai mai gândit la propunerea mea, să ne fii chiriaş?

— Da. Răspunsul meu este „Nu!” Hotărârile mai importante trebuie judecate temeinic şi cu multă înţelepciune, nu mânaţi de ambiţii şi presiuni de moment.

Venirea mea în casa voastră ar fi o mare neglijenţă din partea mea şi a ta şi un mare pericol pentru noi amândoi, mai ales pentru tine. În ceea ce mă priveşte, te asigur că eu n-aş putea trăi acolo, văzându-l zilnic pe soţul tău. M-aş simţi veşnic vinovat şi n-aş putea suporta aşa ceva.

— De ce nu laşi tu totul în seama mea? Inclusiv acel păcat de care spui că te simţi vinovat şi nu-ţi mai face atâtea griji. I-am spus că am nevoie de o sumă de bani pentru a-mi cumpăra ceva, iar o chirie nu ne strică, mai ales că două camere stau goale. El a zis: „Mai vedem”, dar sper să-l conving până la urmă. Voi doi nu vă veţi întâlni decât foarte rar pentru că Dolman e toată ziua pe şantier, iar tu lucrezi în ture şi acum eşti la ecluză şi nu mai ai legătură directă cu el.

— Nu merită să riscăm. Înţelege că pericolul este prea mare. Iar eu consider fapta noastră o impietate, un sacrilegiu, un conreligios al păcatului deplin şi nu pot locui în casa voastră ştiind că noi doi…

— Ce dracu’ eşti aşa de prost, de mă tot refuzi!? s-a supărat Viky. Eu îţi ofer gratis o cameră confortabilă, împreună cu masa şi pe mine, pe deasupra, iar tu continui să faci mofturi şi să fabrici motive – a spus ea îmbufnată. Mi-ai promis că o să te mai gândeşti la propunerea mea. Te-ai gândit? l-a întrebat ea cu o sporită autoritate în glas.

Probabil se aşteptase ca el să accepte imediat oferta şi, plin de atâta încântare, să-i mulţumească sărutând-o.

— Desigur, m-am gândit destul. Tu ştii bine că aş vrea să fiu mereu cu tine, dar mutarea mea acolo ar constitui un mare pericol. Ceea ce spui tu este, într-adevăr o întreprindere curajoasă, dar ce facem dacă el află despre legătura noastră sau ne prinde în fapt?

— Măi, tu eşti mai fricos ca o muiere! a decretat ea în zeflemea, privindu-l cu ochii ei mari din care licăreau două luminiţe argintii, trecând printre genele ei lungi, întredeschise.

— Te-am ascultat ce-mi oferi tu. Nu ţi se pare că este prea mult pentru o chirie modestă pe care o iei de la mine?

— Fac ceva pe banii tăi de chirie şi nu mă mai enerva atâta! a ripostat ea.

— De ce vrei tu să intru în gura lupului şi să nu stau cât mai departe de ochii lui? Poate este vorba de un capriciu al tău, mă consideri un obiect de care ai nevoie şi faci orice ca să-l obţii. Ai reuşit, în parte, să mă cunoşti. Nu te gândeşti că şi eu sunt om şi că am şi eu nişte sentimente? Nu am numai instincte animalice, mai posed şi minte, ca şi instincte de conservare.

— Despre sentimente şi instincte mai putem vorbi, dar, poate reuşim să vorbim şi despre vinovăţii? Nu eşti tu cel care m-ai acostat la cinematograf, iar pe parcurs m-ai făcut să mă ataşez de tine? La început ai spus că vrei să faci dragoste cu o femeie frumoasă şi te-am invitat în casa mea şi n-ai spus că e un risc să intri la mine în casă şi că te temi, dimpotrivă, abia aşteptai.

— Aşa este, recunosc. De la cofetăria aceea am venit la tine acasă şi am făcut ce spui tu. Dar una este să te întâlneşti o dată şi alta să locuieşti sub acelaşi acoperiş, în

calitate de amant al soţiei proprietarului, care mai este şi şeful meu.

— Să ştii că eu îmi cunosc bine soţul cu care locuiesc sub acelaşi acoperiş din luna februarie 1975. Ştiu că pe el nu-l interesează nimic în afară de cariera lui şi de problemele ce i se ivesc la serviciu. În plus, m-am convins că se încrede în mine şi nu crede în minciuni, oricâte i s-ar spune în legătură cu mine.

— Bine. Ia spune, cum vei proceda dacă voi accepta să vin la tine – la voi – în gazdă?

— Simplu. Dolman obişnuieşte să bea alcool seara, iar dacă eu îl voi „ajuta" puţin, va dormi buştean până în zorii zilei, când va pleca la serviciu.

Mihai se gândea: „Câtă dreptate avea nea Mircea!" Deci acesta este procedeul?

— Draga mea, răspunsul este tot „Nu!" Te voi aştepta oricând aici, când vei putea veni şi îţi promit că nu-mi voi schimba comportarea faţă de tine.

— Cât de superficial! Cât de uşor tratezi tu sentimentele mele, neştiind prin ce am trecut eu în scurta mea viaţă! îţi voi povesti un episod din viaţa mea: Când eram în clasa a IX-a de liceu, am plecat într-o tabără pentru elevi în Arbănaşi jud. Buzău, unde se ţineau cursuri practice „Sanitarii pricepuţi". Părinţii mei, cu care locuiam împreună într-un bloc din Târgovişte, pe str. Republicii, mi-au promis că vor veni cu maşina noastră să mă aducă acasă. îi aşteptam, dar când au ajuns aproape de Ploieşti, nu ştiu ce s-a întâmplat, că au intrat cu Dacia 1300 sub un tir care să-i fi oprit brusc, dar au murit amândoi, eu rămânând orfană şi singură pe lume. Mama avea o soră, profesoară în localitatea Răcari. S-a mutat la Târgovişte şi a locuit împreună cu mine în apartamentul nostru, îngrijindu-se să-mi fac studiile şi am stat cu ea până în februarie 1975, când am fost cerută în căsătorie de ing. Dolman, pe atunci director la Şantierul de construcţii din Târgovişte.

— Nu-l iubesc, tanti! strigam eu.

— Fata mea, iubirea ţine un an, doi, apoi se stinge ca

o lumânare care şi-a epuizat fitilul. Încep grijile, copiii şi altele.

După moartea părinţilor mei am suferit un şoc puternic şi am fost bolnavă multă vreme de depresie, fiind tratată de un psihiatru. Abia am reuşit să termin liceul. Mătuşa Marilena m-a ajutat să mă pregătesc în vederea examenului de admitere în Institutul Pedagogic, pe care l-am trecut şi am absolvit în mai 1973, fiind repartizată la un liceu din municipiul Târgovişte ca profesoară de limba română. M-au mai curtat şi pe mine bărbaţii dar i-am refuzat, inclusiv pe un preot, care se ţinea scai de mine, căruia i-am spus că nu mă voi mărita, prefer să merg la o mănăstire. Dar în 1975 a venit acest ing. Dolamn, iar mătuşa Marilen s-a ţinut de capul meu până când am acceptat. Ea îmi zicea: „Ştiu că nu-l iubeşti, dar în căsnicie, cu timpul intervine obişnuinţa, poate şi dragostea, Victoria, că a trecut vremea marilor iubiri. Ele au rămas doar în cărţi. Doar nu vrei să te măriţi cu unul tânăr, dar sărac, cu care să tragi targa pe uscat toată viaţa, să strângeţi cureaua ca să plătiţi rate la haine, mobile, maşină etc?!” Nu ştiu câtă dreptate avea ea.

Mătuşa Marilena era pensionară, deja şi mi-a spus ceva care m-a speriat: „Eu am insuficienţă cardiacă şi pot da „ortul popii” oricând. Ce vei face fără mine?”

— Recunosc că mătuşa te-a sfătuit corect, ţinând cont de interesele tale, iar acum tu dai cu piciorul liniştii căminului tău, făcând greşeli şi o alegere necorespunzătoare. Eu sunt săracul cu valuza despre care îţi povestea mătuşa ta. Atât am, doar o valiză şi câteva haine.

— Dar, înţelege odată că eu vreau să trăiesc, nu să vegetez! Sau vrei să mă lupt pentru a obţine graţiile tale?

— Înţeleg, dar ce vei face cu ing. Dolman?

— El se va regenera repede. Are o capacitate colosală de regenerare, pe când eu încerc abia tentativa de a mă salva. Aş vrea să plec, să nu mai duc cu el aceeaşi viaţă, acelaşi dialog stereotip şi sterp. Lângă el simt că îmbătrânesc şi mă prostesc de-a binelea şi că mă depăşesc

fetele care vin din urmă, candide şi frumoase şi cu talente deosebite.

— Deci, ce te gândeşti să faci? o întreabă Mihai.

— Ştiu că nu se poate tot ce vreau eu, dar cel puţin să încercăm să plecăm undeva de aici, departe de lume; aici simt că mă sufoc. Simt nevoia de iubire, de încredere de libertate, restul nu mă mai interesează.

Uneori te privesc şi constat pe chipul tău o candoare de invidiat, amestecată cu o naivitate dezarmantă.

Frământată de un gând mai vechi, dar luminată brusc ca de o idee salvatoare, Viky i-a spus:

— Vino cu mine, dragule! a strigat ca atunci când făcuse o descoperire.

— Unde vrei să mergem?

— Oriunde. Hai să fugim în munţi, unde să trăim ca sălbaticii, hrănindu-ne cu fructe de pădure, rădăcini de plante şi vânat! Vreau să nu întâlnim picior de om, să fim numai noi doi.

Mihai a zâmbit amar, privind-o tăcut, dar insistent în ochii ei mari, unde încerca să afle adevărul.

— Eu vorbesc foarte serios. De ce râzi?

— Doar am zâmbit, aducându-mi aminte de un cântec popular care se cântă pe la noi, în Ardeal. Este vorba de nişte tineri îndrăgostiţi care vor să se izoleze de lumea rea:

„Întreabă-ţi, mândro, părinţii Lasă-te să trecem munţii?

Să trecem munţii Carpaţi.

Să trăim necununaţi… etc”.

— Asta vrei tu? Află că şi eu am avut momente dureroase, umiliri, nedreptăţi. Atunci doream să evadez din această lume rea, să merg în pădure şi să mă urc în vârful celui mai înalt copac, de unde să văd doar cerul şi vulturii care străbat văzduhul, în zborul lor planat, ajutaţi de curenţii calzi de aer.

Dar, după ce mă linişteam şi-mi mai trecea supărarea, ajungeam la concluzia că izolarea nu este bună şi că trebuie să rămân printre oameni, împreună cu care să muncesc şi să trăiesc, apoi s-o ajut pe mama rămasă

singură după ce a murit tata, al cărui loc în gospodăria noastră rămăsese în seama mea.

Eu m-am născut în comuna Sântana de Mureş, un loc frumos, pitoresc, de pe malul râului Mureş. Am venit pe canal în vara anului 1978 şi nici azi n-am reuşit să mă acomodez total, pentru că eu urăsc mizeria, jegul, vânturile şi toate celelalte stihii de aici, din Dobrogea, acest ţinut de stepă.

Am învăţat carte tocmai pentru a putea lucra într-un loc curat, mediu prielnic muncii şi vieţii şi să-mi duc traiul casnic într-o locuinţă confortabilă, având toate anexele şi utilităţile la nivelul actualului nivel de civilizaţie. Sper că le voi avea vreodată.

— Până atunci, preferi condiţiile din această cameră, observă Viky, fără căldură, wc, apă etc, refuzând să vii acasă la mine, unde ţi se oferă toate acestea şi un suflet cald.

— Te rog, să încheiem acest subiect! Ar fi bine să ne mulţumim cu ce avem. Citeam undeva, într-o lucrare, că ştiinţa a avansat atât de mult, încât nu va trece mult şi vor apărea androizii, oamenii donaţi, care vor executa anumite comenzi comandate după un program prestabilit, fără sentimente, fără dureri, etc.

— Şi asta te-a speriat? Pe mine mă lasă indiferentă.

— Nu. Mai mult mă îngrijorează starea ta depresivă, iar această stare te oboseşte şi îţi produce deznădejde şi nu trebuie să renunţi la cuibul tău de linişte.

Tu nu ai nevoie de izolare în singurătate ci de oameni care să te ajute să-ţi uiţi gândurile cenuşii ce te însoţesc.

— Asta îţi ceream şi eu ţie: o doză de nebunie şi de nepăsare. Pentru asta să plecăm undeva departe de lume şi de mizeria vieţii, măcar pentru o vreme.

— Ce vei face dacă rămâi însărcinată?

— Nu am eu un asemenea noroc. Abia i-aş da de lucru lui Dolman la bătrâneţe. Dar eu îţi spun să nu-ţi faci griji, orice s-ar întâmpla, voi fi în stare să mă descurc.

În situaţia de acum tu nu ai nicio obligaţie faţă de mine, de aceea ţi-am spus că nu vreau decât să ne iubim

puţin şi să ne simţim bine.

Mihai a vrut s-o întrebe la ce obligaţii face aluzie, dar a renunţat, fiind preocupat să analizeze garanţiile pe care i le dădea ea în legătură cu Dolman, dacă ar fi acceptat propunerea ei să le fie chiriaş.

— Nu te teme! insistă Viky. Dolman este un tip tăcut – chiar acru uneori – dar periculos nu este, el nu crede în minciunile care s-ar spune pe seama mea.

Întotdeauna mi-a spus că pentru el contrează doar ceea ce vede personal, nu ascultă bârfa cartierului, îi explică ea. După ce l-a privit în tăcere câteva clipe, l-a întrebat din nou:

— De ce mă refuzi, Mihai? Vezi cât te rog.

— Draga mea, ce vom face dacă ne prinde într-o zi? S-ar putea să trecem prin cine ştie ce dramă.

— Ar fi cu atât mai bine pentru noi. Abia putem afla pe ce drum să ne îndreptăm împreună.

— Păi, dacă astfel vrei tu să te răzbuni pe Dolman, de ce te foloseşti de mine? Ca motiv pentru a scăpa de el? Nu consideri că este mai bine şi legal să divorţaţi?

— Ei, dacă aş aştepta calea legală a divorţului, nu am nicio speranţă, voi rămâne soţia lui până voi îmbătrâni, iar eu tocmai asta nu vreau să se întâmple.

— Nu înţeleg, spune Mihai.

— Ce este atât de greu de înţeles? Dacă introduc acţiune de divorţ, nu am nicio şansă pentru că are „pile" peste tot, aici în Cernavodă. Şi casa în care locuim este a lui, moştenită de la părinţi, iar eu nu am niciun drept, pot doar să-mi iau valiza şi să plec, în cel mai fericit caz. De aceea tot insist să vii la noi, în gazdă, ca să fim împreună şi să trăim puţină fericire, sex şi libertate, pe care să le furăm din patrimoniul lui Dolman. Asta era singura mea speranţă.

— Dar mie nu-mi place să fur de la alţii. Vreau să am ceva care să fie numai al meu – a protestat Mihai. Iar dacă vrei să continuăm prietenia noastră, trebuie să accepţi să ne întâlnim în camera aceasta, pentru că nu-ţi pot oferi altă posibilitate.

— Nu am altă alternativă, deşi eu aş fi vrut să duc o altă viaţă cu tine, dar…

— Ce motiv are să te ţină acasă la vârsta ta?

— Gelozia. Nu vrea să mă întâlnesc cu altă lume. Doar în cercul lui de prieteni mă ia cu el la unele sindrofii şi nu-l pot refuza, trebuie să-i cânt în strună. Îmi tot spune că în societatea prietenilor şi şefilor, asta dă bine, iar un şef care cade, se mai poate ridica greu sau deloc. El a fost căsătorit cu o ilegalistă, cu opt ani mai în vârstă decât el. Uneori, în cercul lor de prieteni şi eu mă simt ca o bătrână „decăzută”, parcă mi-au dispărut toate ambiţiile profesionale şi orice nădejde de viaţă, nevoită să accepte rolul de bibelou printre atâtea „antichităţi”. În prezent nu am niciun fel de distracţii, nici împliniri sufleteşti, fiind nevoită să mă mulţumesc cu starea materială bună pe care mi-o oferă el şi de care îmi aminteşte des: „Ce îţi lipseşte? Nimic”.

25 de ani este diferenţa dintre noi, spune Viky, ca în transă, aşa că răzbunarea la care te-ai referit tu nu este decât una care vorbeşte de sentimente şi tocmai, de aceea pun eu atâta preţ pe orele şi minutele când noi doi suntem împreună şi ne putem bucura în voie de trupurile noastre tinere. Asta este viaţa mea, Mihai. Poate acum mă vei înţelege, a mai spus ea, izbucnind într-un plâns spasmodic, cu suspine şi sughiţuri.

Mihai o mângâia, îi ştergea lacrimile şi încerca s-o liniştească. De această dată o credea în totalitate, considerând-o sinceră; renunţase la masca ei obişnuită spoită cu o doză de cinism, devenind Viky cea adevărată.

— Îţi înţeleg situaţia, dar acum linişteşte-te! o ruga el.

— Este o dramă, Mihai, pe care continuu s-o trăiesc, de aceea aş vrea măcar tu să-mi înţelegi comportarea faţă de familie, care nu-mi face cinste în calitate de soţie.

— Te înţeleg, deşi nici eu n-am ajuns să înţeleg prea bine ce este viaţa, dar voi depune eforturi s-o înţeleg în viitor, ca să pot hotărî ce am de făcut.

Deocamdată ştiu că vreau să trăiesc, privind viaţa cu

ochii larg deschişi, pentru a o înţelege şi învăţa.

Când eram în facultate, am citit biblia – pe furiş, că dacă se afla, o păţeam. Acolo scrie că trebuie să-ţi iubeşti aproapele ca pe tine însuţi, dar, spre mirarea mea, am întâlnit în practică, în viaţa normală, o cu totul altă atitudine: unii oameni luptă împotriva semenilor lor cu scopul de a-i distruge.

De asemenea, în şcoală am învăţat despre Inchiziţia lui Torqemada, din secolul al XV-lea, care îi consideră „eretici" pe toţi cei care aveau idei contrare bisericii şi îi condamna la moarte prin acea metodă crudă „arderea pe rug". Se cunosc cazurile lui Galileo Galilei şi Giordano Bruno – mari oameni de ştiinţă şi mulţi alţii.

— Tu îmi vorbeşti de biblie şi de morală, dar nu vezi câţi slujitori ai bisericii îşi permit să încalce şi astăzi regulile statornicite de înaintaşii lor. Totul este compromis, Mihai, nimic nu mai este pur ca altă dată.

— Pentru mine viaţa este importantă şi nu am de gând să renunţ la ea, spune Mihai. Dimpotrivă, vreau s-o trăiesc şi să aflu ce mistere ascunde.

— Nici eu n-am trăit-o, doar am supravieţuit, în condiţiile în care viaţa mi-a fost organizată şi dictată de alţii după ştiinţa şi după gusturile lor. Mi-a fost foarte greu.

— Te cred. Tocmai de aceea aş vrea – mă amăgesc şi eu cu gândul – să apuc s-o trăiesc după propriile mele reguli şi nu dictată de alţii.

— Ar fi bine să pot face şi eu cum spui tu, dar nu mai sper să vină acele vremuri sau, poate, nu le vom mai apuca noi, generaţia de astăzi, i-a spus ea, privindu-l printre gene, să-i vadă mimica lui Mihai.

Ar fi vrut să-l întrebe ceva şi nu ştia cum, dar a început rar:

— În ultima vreme am senzaţia că tu nu te mai bucuri ca altă dată, de clipele când suntem împreună. Mă refer la acele clipe de iubire şi contopire şi la momentele de tandreţe pe…

— Te înşeli! a întrerupt-o el brusc. Mă încântă toate

clipele petrecute cu tine, unele parcă îmi dau viaţă, dar mă exteriorizez mai puţin zgomotos.

— Aşa mi s-a părut… a mai spus ea rămasă pe gânduri.

Mihai o privea oarecum compătimitor. Constatase că ea are unele manifestări de om debusolat, de pasiv, care aleargă peste tot să găsească un punct de sprijin şi, poate, a unei posibilităţi de a se salva din situaţia în care se află. Se gândea, poate, la el, ca la un „accident” din viaţa ei, dar de care devenise tot mai dependentă şi tot mai conştientă de asta, în acelaşi timp, dar nu putea renunţa la el deşi se temea că îl va pierde. Ceea ce nu ştia Viky atunci era faptul că Mihai începuse s-o iubească şi, la rândul său, căuta soluţii ca s-o păstreze lângă el cât mai multă vreme. Nu voia ca relaţia lor să ajungă o amintire.

Suferea şi el din cauza ei, dar nu-i putea spune să plece şi să renunţe la relaţia lor. Ceva îl oprea. Se obişnuise mult cu ea, încât îi plăceau gesturile ei, frumuseţea trupului şi căldura pe care el o emana, precum şi realizarea actului sexual, care le aducea împăcarea de fiecare dată, făcându-i să uite de toate neînţelegerile dintre ei. Mihai recunoştea că în acele momente uita chiar şi de ing. Dolman, de care discutaseră câteva momente mai devreme.

— Cum să mă despart de ea? a rostit Mihai, fără să-şi dea seama, deşi o făcuse în şoaptă.

— Asta vrei? l-a întrebat ea, care îi auzise şoapta. Nimic mai simplu. Spune-mi să plec şi se rezolvă totul, se rezolvă ca între doi oameni normali, civilizaţi! Este atât de uşor, iar despărţirea vine de la sine, fără ceartă, aproape fără a se băga de seamă, a răspuns Viky cu vocea sugrumată. S-a oprit puţin, apoi a continuat, cu cuvinte egale, liniştite: în acest caz eu voi rămâne tot măritată cu Dolman, iar tu te vei îndrepta spre o nouă iubire. Poate te şi însori, că eşti tânăr, frumos, deştept şi cu viitor.

— Altceva am dorit să spun. Doi oameni, bărbat şi femeie, care trăiesc alături clipe de iubire, se ataşează unul de celălalt şi le vine greu să se despartă.

Totdeauna există întrebări care şi le pun, dar se cere o judecată temeinică pentru a preveni consecinţele.

— Desigur, dar dacă tot se nasc asemenea întrebări, consider că cel mai bine ar fi să le discutăm şi să ne despărţim prieteneşte, înainte ca relaţiile dintre noi să se altereze pentru a evita să mai trecem şi prin alte experienţe păguboase. Nu găseşti că aşa trebuie?

— Ai înţeles greşit tot ce am spus. Află că mie îmi vine foarte greu să mă despart de tine, a rostit Mihai supărat. Îmi vine foarte greu când eşti departe de mine şi, mai ales, când ştiu că aparţii legal altui bărbat.

Au tăcut amândoi câteva minute şi în cameră parcă era şi mai frig sub acea tăcere apăsătoare.

— De ce stai tu acasă? De ce nu mergi undeva, la serviciu? Poate chiar în profesia ta, la o catedră din învăţământ? a întrerupt Mihai acea tăcere dureroasă. Pierzi atâţia ani de serviciu care nu se vor regăci în cartea ta de muncă, deşi ei trec, se scurg mereu.

Te-ai gândit ce vei face dacă i se întâmplă ceva soţului tău? Dacă îţi reiei serviciul, vei fi mai independentă şi poţi beneficia de dreptul la pensie.

— Ai dreptate, Mihai, dar ce pot să fac dacă el nu mă lasă să lucrez? Mie îmi lipseşte curajul cu desăvârşire să încep să mă lupt cu el, să mă cert etc, aşa că sunt speriată, total debusolată şi nu sunt în stare să iau vreo hotărâre în acest sens.

De când au murit părinţii mei am suferit mult. Închipuie-ţi că aveam doar 14 – 15 ani şi de atunci am trecut prin tot felul de încercări. Speram că mă vei înţelege, măcar tu, care ai reuşit să mă cunoşti mai bine, a spus Viky în timp ce se îmbrăca pentru plecare. S-au despărţit. În uşă ea l-a sărutat spunând:

— Aştept telefonul tău! apoi a plecat.

Mihai s-a culcat, iar seara a mers direct la ecluză, în schimbul III, unde s-a întâlnit cu Mircea.

XII

Am o noutate, fraţilor!

Într-o clipă amiază, grupul despre care am făcut

vorbire mai des, ieşeau din cantină, pe la ora 153° şi discutau între ei:

— Mâine e duminică şi suntem liberi până luni, când se schimbă tura, le-a amintit Mihai. Vă propun să facem un duş şi să ne culcăm.

— Eu plec în oraş diseară, spune Traian. Care mai merge cu mine? Tu nu mergi la babuşca ta, Gică?

— Ai „ciocnire” cu învăţătoarea? îl întreabă Gică. Atunci te însoţesc eu până în centru, că azi îi fac o vizită, deşi n-am anunţat-o.

Dintre ei lipsea Mircea, care lucra numai schimbul III pentru a urma tratamentul stomatologic, în conformitate cu programul pe care i l-a stabilit doctoriţa Paula Zamă. L-au găsit dormind şi au păstrat liniştea, mergând pe vârfurile picioarelor prin încăpere. După ce au făcut duş, unii dintre ei s-au băgat în pat să se odihnească până la masa de seară, alţii s-au bărbierit sau au făcut altceva.

Marcel fusese în vizită la un prieten de la baraca nr. 3, aducând un pachet legat, pe care l-a băgat în dulap şi i-a întrebat:

— Cine vrea să bea un pahar de horincă?

— De unde o ai, mă? l-a întrebat Traian.

— Mi-a adus-o de acasă un consătean al meu, care locuieşte în baraca nr. 3 şi am zis să n-o beau singur.

— Bravo, mă! Bine ai făcut! Ăsta e spirit de echipă, nu glumă, fraţilor! i-a apreciat Gică gestul.

— Bă, Marcele, bă! Tu eşti băiat bun, bă. Parcă ţi-a ieşit un porumbel din gură, a intervenit Traian, care s-a interesat câte glaje (sticle) i-a adus.

— Trei, mă, dar azi ne ajunge una. Mai bem mâine. Azi nu facem chef, doar câte un pahar fiecare. Este o propunere.

— Tu pune glaja aia pe masă, toarnă în pahare şi abia după aia să ne faci propunerea, Marcele! Hai, execută ordinul repede! zice Gică, râzând în hohote.

Mircea se trezise din somn şi auzise tot ce se discutase.

— Vedeţi cât spirit de colectivitate are Marcel? Nu

putea să bea singur, îl laudă Mircea.

— Păi aşa ar trebui să fie un prieten adevărat, îl completează Mihai, care căuta de zor pahare în dulap.

— Ce faci acolo, Mihule? Ce cauţi?

— Pahare. Nu vreau să aştepte omul cu marfa.

Dintr-o traistă, Marcel a scos un borcan cu castraveţi acri, căruia i-a scos capacul şi le-a spus tuturor:

— Luaţi fiecare cum puteţi, că farfurii nu am.

— Te-ai orientat bine, colegas, îl laudă Traian. Să ştii că sunt foarte buni, taie tăria la homică. Se vede că eşti oşan de-al meu. Acum umple tu paharele, ca să nu mai zici că pun eu prea mult lichid incolor! Aşa.

— Ei, hai noroc, fraţilor! îi îndeamnă Gică, cu paharul ridicat, aşteptându-i pe ceilalţi să le ciocnească, apoi s-a întors spre Marcel, zicând:

— Spune repede, care îţi este propunerea de care pomeneai mai adineauri?

— Da, da. M-am gândit că dacă tot suntem liberi mâine, să mergem la Constanţa, ca să facem şi noi măcar o plajă ca domnii şi să ne mai clătim ochii, văzând nişte trupuri frumoase de fete, doar în chiloţi. Ce ziceţi?

— Nu este rea propunerea ta, apreciază Gică, dar să vedem cine e de acord. Ce zici, Traiane, Mihule?

— Merg, dar aş vrea la Mamaia, răspunde Traian. Aş vrea să văd şi eu hotelurile alea noi. Mi-a zis unul că s-au construit sute şi au ajuns aproape de restaurantul „Hanul Piraţilor”.

— Ne ţii şi tu companie Mihule? repetă Gică invitaţia.

— Eu am o treabă în oraş şi…

— Ce treabă aşa importantă ai? îl întreabă Traian. O fi doamna aia care te-a căutat într-o zi la tabără? Hai cu noi la Mamaia, că pe ea o mai găseşti!

— Bine, măi, merg cu voi! răspunde Mihai hotărât.

— Aşa, Mihule! zice Gică. Dar ce-ar fi s-o iei şi pe ea? Abia o cunoaştem şi noi.

— Nu se poate. M-ar refuza, răspunde el dus pe gânduri. M-aţi convins, merg cu voi. Mergi şi dumneata, nea Mircea?

— Nu pot, Mihule, că diseară intru în schimbul III, mâine vin obosit, iar seara intru din nou. În plus, acolo vom bea ceva alcool, că doar nu mergem să asistăm la o liturghie. Nu vreau să-l supăr pe ing. Radu, care este un om atât de bun. N-am mai fost de mult la mare şi eram dornic să merg cu voi, dar…

— Hai, bre nea Mircea, că ne întoarcem devreme de la mare! De ce vrei să te rupi de colectiv? insistă Traian. Iar acolo doar nu mergem să ne îmbătăm şi să ne tăvălim prin boscheţi. N-am ajuns chiar aşa de rău.

— De ce nu înţelegeţi voi că eu nu mai sunt de vârsta voastră şi nu mai pot face multe din cele ce faceţi voi?

— Lasă, că n-ai ajuns moş, mai ales de când doamna dr. Paula Zama ţi-a pus dinţi noi. Te-am văzut ieri la cantină cum te uitai lung după ospătară aia cu părul blond, legată peste păr cu o bentiţă albastră. Erai gata să-i spui că o aştepţi în pat.

— Aşa e nea Mircea? îl întreabă Gică. O cunoşti?

— O cunosc bine de vreo doi ani de zile, am glumit cu ea de câteva ori, dar n-am avut nimic cu ea. Odată, la o glumă, ştiţi ce mi-a spus? „Ştiu ce vrei. Toţi vreţi. Mă priviţi toţi şi vreţi să-mi faceţi „aia” (ea a zis direct), dar niciunul nu vreţi să mă luaţi de nevastă. Mie nu-mi place doar să fiu tăvălită, la fel ca fufele alea mai tinere”.

Apoi, când i-am spus că mi-ar face plăcere să facem o probă, a râs şi mi-a zis direct: „Mai poţi să rezişti la probă, după atâta muncă? Mergi, mai bine la alea care sunt de meserie şi ştiu să facă amor în toate poziţiile, fufele dracului!” Asta e blonda cu bentiţa albastră.

— Şi n-ai mai insistat? se miră Marcel.

— Nu avea niciun rost, de vreme ce ea m-a trimis la fufele de meserie. Acum lucrează în blocul alimentar unde este şef de cantină Caraman – machidonul. Acolo toţi sunt machidoni aduşi de el. Se ajută mult între ei.

— De unde ştii că sunt machidoni? îl întreabă Gică.

— Le cunosc limba, că am umblat mult printre ei. Într-o zi m-a trimis directorul general Ionescu să-l chem pe Caraman la el şi i-am găsit certându-se pentru 3 kg. de

carne lipsă la cântar. Cum să nu înţeleg?

— Înseamnă că şi preşedintele de sindicat este tot machidon, că l-am auzit vorbind tot ca ei, îşi dă cu părerea Marcel.

— De preşedinte nu ştiu dacă este machidon.

Văzând că paharele s-au golit, iar în sticlă nu mai era nimic, Traian i-a avertizat, arătându-se nemulţumit:

— Păi, ce facem colegas, noi nu mai bem nimic?

— Convinge-l pe Marcel, că ar fi mai creştineşte să se milostivească de noi şi să mai aducă o „moacă”, la fel ca cealaltă! intervine Gică, în timp ce se chinuia să sugă din paharul lui, cu capul dat mult pe spate.

— L-ai auzit, Marcele. Executarea!

— Măi Gică, de ce îi tot zici moacă, întreabă Mihai.

— E un banc cu olteni. Să vi-l spun:

Doi olteni auziseră de o băutură „Sinha Mocca”. Într-o zi au poposit în Bucureşti şi, după ce şi-au terminat ce aveau de făcut, au intrat într-un restaurant. „Ce facem, bem o tărie?” îl întreabă Ion pe Mărin. „Bem, mă, de aia albă, de-i zic ăia de la televizor Mocca”. „Păi, comandă tu, Mărine, că te pricepi!”

Cum a apărut ospătarul, Mărin l-a strigat: „Ospătar, două moace la băieţi!” a cerut el. „V-am văzut, v-am văzut, de când aţi intrat pe uşă” a răspuns ospătarul.

Marcel privea spre Gică, aşteptând finalul discuţiei lor.

— Ce te uiţi, mă, aşa la mine?

— Să spui dacă i-a servit şi ce s-a mai întâmplat?

— Păi, n-ai înţeles ce a spus ospătarul? Că cei doi erau două moace de la ţară. Le-o fi dat ceva să bea.

— Aaa! Asta era? Acum pricep.

— Pricepi greu, dovadă că şi tu eşti o „moacă”, i-a zis Gică, râzând. Acum du-te şi mai adu o glajă că mi s-a uscat cerul gurii! Vezi să fie neîncepută! Şi fă-te încoa cu ea mintenaş!

S-au străduit şi au reuşit s-o consume şi pe a doua glajă, după care au început să cânte fiecare ce şi cum se pricepea, acompaniindu-se cu uşoare lovituri cu furculiţele

în sticle şi pahare.

— Mai încet, măi băieţi! îi atenţionează Mircea. Nu vă daţi seama că pot trece şefii pe aici şi, auzind zgomote, vor intra să vadă ce se întâmplă? îi deranjaţi şi pe ofiţerii care locuiesc cu familiile în baraca din spate. Ce-aţi zice să treacă pe aici maiorul de la Miliţie?

— Astăzi nu l-am văzut deloc prin tabără, le-a spus Traian. Poate o fi plecat şi el la familie, în Constanţa?

— Ar fi ruşine să afle că tocmai noi am ajuns atât de zgomotoşi şi producem dezordine. Ne mai vizitează el sau poate vine doar să ne amendeze? continuă Mircea cu dojana şi explicaţiile necesare.

— Azi este sâmbătă şi se poate să fi plecat acasă, intră în discuţie şi Marcel, dar poate afla când se întoarce că e isteţ. Atenţie! strigă el, ţinând braţul ridicat. Să vă spun o noutate, fraţilor! Sau nu vreţi?

— Spune, mă, odată, nu te mai bâlbâi atâta!

— Atunci faceţi linişte! Aşa. Joi am fost în oraş şi l-am văzut pe Moxu, plimbându-se cu o femeie de-a lor, tot tuciurie ca şi el. Bă, fraţilor, da' era aşa de urâtă că semăna cu ciocănitoarea Woody, aia pe care o prezintă la televiziune pentru ora copiilor perforând totul cu ciocul ei lung şi ascuţit.

— Las-o, mă, pe ciocănitoare şi spune-ne de Moxu, Ce făcea?

— Nu făcea nimic, discuta cu femeia şi se plimbau. Dar noutatea este alta. M-am întâlnit cu un cunoscut din tabăra aia de pe lângă şosea, unde este şi un restaurant. Mi se pare că e pe raza satului Mircea Vodă.

— Acolo este tabăra „Făclia", precizează Mircea.

— Da, da, Făclia, aşa a spus şi cel cu care am discutat eu.

— Şi ce ţi-a spus? îl întreabă Gică iritat de aşteptare.

— Că pe fata de la baraca nr. 1, de lângă portar, ar fi înjunghiat-o Moxu anul trecut. Zice că trăiseră o vreme împreună, apoi ea şi-a găsit alt bărbat şi îl tot refuza, deşi el voia s-o ia şi să plece amândoi în alt loc. Văzând că nu mai are nicio speranţă, a „şundrit-o" cu cuţitul.

— E grav, dacă este adevărat, a spus Mircea Boncu.

— Eu mă mir că nu l-a descoperit Miliţia până acum.

— Dar tu de ce râzi de femeia lui Moxu, Marcele? Ce, Gherghina aia cu care te-am văzut eu pe centru, este mai frumoasă? Nu este tot una de prin cartier? l-a luat în primire Traian.

— N-o cheamă Gherghina, mă, Sanda mi-a spus că o cheamă. Şi e, totuşi, mai arătoasă decât Woody.

— Mie mi s-a părut că e bucătăreasă pe undeva.

— De ce vă sfădiţi, colegas? intervine Gică. Să fiţi mulţumiţi că vă acceptă. Toate sunt bune într-un fel, una e croitoreasă, alta laborantă, alta văduvă cu pensie de urmaş – cum este Babuşca mea – trebuie să trăiască şi ele.

Unde ne-am fi petrecut noi weekend-ul (parcă aşa îi zice) dacă n-ar fi fost ele? Şi sunt femei din popor, mă.

— Dar Marcela mea este învăţătoare, nu e din popor – se laudă Traian. Eu am investit ceva în ea şi o consoder că este a mea, măcar până se vor termina lucrările la canal, dar poate neom înţelege pentru a fi împreună mereu.

— Deci, tu vrei să te însori cu ea, concluzionează Gică. Află că şi ea este tot din popor. Nu suntem noi, toţi, poporul? Iar dacă te însori cu ea, nu te vei mai întoarce acolo, la voi, în Maramureş, încearcă să-l sperie Gică.

— De ce crezi asta?

— Se spune că cine bea apă din Dobrogea, rămâne aici, iar tu ai băut destulă din Carasu şi din Dunăre.

— Cine mai ştie adevărul, spune Traian, cu privirile fixate pe blatul mesei şi cu faţa îngândurată.

Mircea se îmbrăca de zor ca să plece la masă şi de acolo la serviciu, în schimbul de noapte. I-a întrebat:

— Care dintre voi mergeţi cu mine la cantină?

— Hai să mergem toţi şi să continuăm discuţia după ce revenim în cameră. Mie mi-a produs foame horinca asta. le spune Mihai Iaru. Sunteţi de acord?

— De acord! răspunde Gică, da cu o condiţie: Marcel să aducă pe masa asta şi a treia sticlă.

— Nu e bine aşa, îl temperează Mihai. Cred că pentru

astăzi am băut destul. Trebuie să ne odihnim, ca să ne putem trezi la ora 6°° dimineaţa pentru a prinde acceleratul de 740. Lăsaţi-o pe aia pentru mâine, când vom reveni de la plajă! Tot ce este mult strică – ştiţi proverbul.

Parcă ziceaţi că plecaţi în oraş, Traian, la întâlnire cu Marcela, iar Gică la Babuşca?!

— În situaţia în care ne găsim, renunţăm. Şi aşa este târziu, se scuză Gică şi nici n-am anunţat-o că mă duc.

— Dacă plecăm în oraş, aveam de gând să cumpăr nişte vin Murfatlar, din acela cu corăbioare – zice Traian, dar a venit ăsta cu horinca şi… e un „încurcă lume!”

— Acum tot voi sunteţi nemulţumiţi? îi întreabă Marcel.

— Ba suntem mulţumiţi, Marcele! zice Gică, dar suntem şi îngrijoraţi, în acelaşi timp.

— De ce sunteţi atât de îngrijoraţi, mă?

— Păi, zi şi tu, dacă nu bem noi horinca, s-ar putea să vină şi s-o bea alţii în lipsa noastră, se tânguie Traian. N-ar fi mai bine s-o bem noi? Pe principiul: „decât să-i ducem grija, mai bine să-i ducem dorul”. Nu zic bine?

— Măi, Traiane, dar tu eşti foarte hotărât, intervine Mihai. Nu ştiam că tragi la măsea, doar că îţi place uneori.

— E mare sugativă! îl gratulează Gică, dar azi am fost şi eu de partea lui, când a prezentat principiul ăla. Ar fi bine, când ne întoarcem de la plajă, s-o găsim şi s-o bem tot noi, dar… mai ştii?

— Eu plec! strigă Mircea din prag. Hai cu mine!

Au plecat toţi la masă. Pe drum, Traian l-a întrebat pe Marcel dacă a ascuns sticla.

— E pusă bine, a răspuns Marcel. N-o găseşte nimeni.

— Adevărul este că eşti cam zgâscit. Eu nu procedez aşa când aduc ceva, îl ceartă Traian.

…Când s-au întors de la cantină, Marcel a scos din fundul dulapului o sacoşă, din care a scos o sticlă învelită în prosop de baie. A scos-o şi a pus-o pe masă.

La vederea sticlei, toţi s-au bucurat, dar Gică i-a făcut teoria comunismului, unde toate sunt ale tuturor:

— Brava, Marcele! Ai făcut bine că ai adus-o! Totul trebuie folosit în comun, aşa cum glăsuieşte directiva congresului al XXII-lea al PCUS că ele aparţin poporului. Toarnă cu nădejde în pahare! spune el râzând.

Acum este rândul tău, Mihai să ne explici cum vine chestia cu belşugul de bunuri materiale, pe care îl aduce cercetarea tehnico-ştiinţifică. Am văzut că stai destul de bine cu învăţământul politico-ideologic. Te pricepi.

— Tu ce ai vrea să ştii? Tocmai acesta este rolul cercetării ştiinţifice în cadrul revoluţiei tehnice, să creeze acel belşul de bunuri materiale pentru societate, dar şi mijloace tehnice care să uşureze munca fizică, brută, a oamenilor, iar treptat, chiar să-i înlocuiască.

Poate aţi auzit că au fost realizaţi roboţii care pot lucra în locuri unde sunt condiţii toxice sau periculoase pentru oameni.

— Înţeleg, dar oamenii ce vor face, dacă se va produce suficientă tehnică, capabilă să lucraze în locul lor? Noi, cei care lucrăm aici, vom rămâne şomeri? De ce îi mai criticăm pe cei din lumea capitalistă?

— Vezi că n-ai înţeles? Aşteaptă să termin! Văd că tu iei totul mecanic, nu iei în calcul şi alţi factori.

La început, mijloacele tehnice perfecţionate nu vor putea înlocui omul în totalitate, dar îi vor uşura munca şi nu va mai fi nevoie să lucreze tot opt ore.

— Sau mai multe! sare Gică, roşu la faţă, adică 10 – 12 ore, program prelungit şi sâmbătă şi duminică.

— Tocmai acesta va fi rostul lor, să crească viteza de lucru, productivitatea muncii şi rducerea timpului de ocupare a omului în procesul muncii. Acestea vor duce la eliberarea lui şi îşi va putea folosi timpul rămas pentru calificarea în mânuirea noii tehnici, în ridicarea nivelului cultural, prin şcoli sau studiul individual şi pentru relaxare: plimbări, vizite, excursii, drumeţii, în ţară şi în străinătate.

— Păi, asta se cheamă boierie curată, zice Traian. Cred că a avut dreptate ţiganca, ghicitoarea aia care i-a prezis lui Marcel că va trăi 85 de ani. Altă viaţă!

Gică tot nu era suficient de lămurit cu tehnica nouă, care va lucra în locul omului şi a intervenit:

— Măi Mihule, în timp ce explicai tu toate avantajele noii tehnici, eu mă gândeam la viaţa ţăranilor noştri din sate, care muncesc din zorii zile până se face noapte în Cooperativele Agricole de Producţie (CAP) aproape pe degeaba. Îşi pun mămăliga şi ce-o mai da Dumnezeu, în traistă şi o sticlă cu apă, pe care o beau aproape fiartă din cauza arşiţii verii şi muncesc de zor pe răzor. Băi, fraţilor, vă spun că munca pământului este foarte grea! De aceea acceptă ei uşor să vină aici, la canal, unde nu e deloc uşor, dar au găsit alte condiţii: mănâncă la ore fixe o mâncare caldă, dorm în paturi curate, fac duş, nu se mai spală în butoiul de lângă fântână, nu mai ies în ger pentru a merge la wc în curte, acesta fiind în interiorul barăcii, au salarii bunicele, etc.

— Ţăranii au fost aduşi în oraşe de când a început industrializarea intensivă pentru a asigura forţa de muncă în fabrici şi pe şantiere – explică Mihai. Este adevărat că ei se simt desrădăcinaţi din comunităţile lor şi mulţi preferă să facă naveta din sat la locul lor de muncă şi să se adapteze ceva mai greu.

— Atunci, asta nu înseamnă că fac şi ei parte din clasa muncitoare, ca noi toţi de pe aici? întreabă Traian Badiu.

— Greşeşti, Traiane! îl contrazice Gică. Unii dintre ei nu se vor simţi niciodată că fac parte din clasa muncitoare, nici până la sfârşitul anului 2000, dacă îl vom apuca noi.

— De ce, mă? Că doar şi ei trăiesc viaţa de muncitori pe şantiere, ca şi noi. Şi de ce te temi că nu vom apuca anul 2000? Mai ales dacă vom lucra numai câte patru ore pe zi, cum zice Mihai. Eu îl cred, spune Marcel.

— Înseamnă că tu n-ai înţeles psihologia ţăranului, continuă Gică să explice. Ei trăiesc aici, pe şantier, alături de noi, dar gândul le este tot acasă, la îndeletnicirile cu care s-au născut şi au trăit şi la grija familiilor lor, la obiceiurile lor, pe care nu le uită uşor, adaugă Gică, cu oarecare superioritate de cunoscător.

Râde, semn că şi-a adus aminte de ceva mai hazliu:

— Săptămâna trecută am fost în oraş şi am ajuns dincolo de secţia de produse petroliere, în cartierul pe care toţi îl numesc Katanga. Acolo este un bufet şi în faţa lui se încinsese o bătaie între ţigani şi vreo 10 – 12 ţărani, pe care i-am recunoscut că locuiesc cu noi în tabără, în barăcile 11 şi 13; am stat de vorbă cu ei şi mi-au spus că toţi erau din satul Licurici, judeţul Teleorman.

Ce se întâmplase? Un ţigănuş venise la mesele lor din bufet să le ceară bani, dar ei au refuzat şi l-au alungat de la masă, numindu-l „baragladină”. Ţigănuşul s-a tăvălit pe jos şi a început să urle, zicând că l-au înjurat, ceea ce nu era adevărat. Când au ieşit în faţa bufetului, cei 12 au fost înconjuraţi de liota ţigănească şi a început bătaia. Să-i fi văzut pe ţărănuşi cum mânuiau nişte bucăţi de ţevi metalice sau fier-beton, aşezaţi spate în spate câte doi, de ziceai că te afli în luptele spartane din vremea lui Spartacus.

Luptau vitejeşte, de-ţi era mai mare dragul şi au reuşit să-i învingă pe balaoacheşi, după care s-au retras strategic spre tabără, lăsând în urma lor vaiete, ocăreli şi înjurături.

— De unde aveau ei ţevi? îl întreabă Marcel.

— Nu sunt atâtea peste tot prin şantiere? Dar ei le purtau pe mâneca salopetei, dovadă că se pregătiseră din vreme să le folosească, în caz de nevoie, pentru a se apăra de tot felul de derbedei care vieţuiesc în zona canalului, localnici sau veniţi pe canal.

Mihai se întinsese pe pat şi voia să doarmă, astfel că a făcut apel la ceilalţi să facă la fel:

— Hai să-i mulţumim lui Marcel pentru homică şi să ne culcăm, pentru a prinde trenul de la 740 de mâine de dimineaţă!

— Să trăiască şi să mai dea! a strigat Traian vesel.

— Va avea destul timp să mai dea. Nu i-a prezis ghicitoarea că va trăi 85 de ani? El este cel mai sigur dintre noi că va apuca finalizarea construcţiei canalului, a adăugat Gică. Mai ales dacă se va însura cu vreo

dobrogeancă şi va rămâne pe aici.

— Aşa va fi, susţine şi Traian. Nu i-a zis că va avea cinci copii? îi faci marinari pe toţi, Marcele?

XIII

La plajă, pe nisipul de la Mamaia

Dimineaţa, pe la ora 6°°, Traian s-a ridicat din pat şi a strigat, ca la armată:

— Deşteptarea!

— De ce ţipi, mă, aşa? l-a certat Gică. Cei din camerele vecine dorm, s-au întors de la muncă.

— Nu ne-am înţeles că trebuie să plecăm de dimineaţă? răspunde Traian.

— Şi pentru asta trebuie să ţipi ca un apucat?

— Bă, eu am fost gornist în armată şi în fiecare dimineaţă sunam deşteptarea. Hai, sus! ca să mâncăm ceva la cantină şi să avem timp să prindem trenul.

S-au ridicat toţi din pat, s-au spălat, unii s-au bărbierit şi se pregăteau să meargă la masă.

— Du-te în cealaltă cameră şi scoală-l pe Marcel, că merge şi el cu noi! îi spune Mihai. Acolo să nu mai strigi, că îi trezeşti şi pe ceilalţi! Mişcă-l uşor şi şopteşte-i că plecăm.

Marcel era gata îmbrăcat. Auzise „goarna" lui Traian. Au mers la cantină şi au mâncat, apoi s-au grăbit să ajungă la gară, cu zece minute mai devreme.

Au urcat într-un compartiment unde mai era o singură persoană, care a coborât în gara Medgidia. Rămânând doar ei, şi-au aprins ţigările şi s-au sfătuit unde să meargă la plajă. Gică le-a propus plaja Mamaia:

— Eu zic să mergem la Mamaia, că n-am mai fost de anul trecut! Ce ziceţi?

— Sunt de aceeaşi părere, intervine Mihai, dornic să mai vadă staţiunea Mamaia pe care n-o mai văzuse decât o dată, în 1972, când fusese şi în tabăra de la Costineşti. Am auzit că s-a construit mult, sunt hoteluri noi.

— Da, încuviinţează Traian, care umblase prin toată staţiunea. S-a ajuns cu construcţia hotelurilor până aproape de restaurantul „Hanul Piraţilor". Anul trecut,

prin luna septembrie am fost acolo cu nişte prieteni şi am hoinărit prin toată staţiunea.

— Mamaia! repetă Marcel. Ce nume!

— Ce, nu e frumos? îl întreabă Gică. Este numele de alint al bunicelor noastre.

— Este frumos, dar puteau să-i spună şi altfel.

— Cine mai ştie motivul de atâţia ani, din 1910.

Pe coridor s-a auzit vocea baritonală a conductorului de tren: „Urmează gara Constanţa!”

Au coborât şi au mers în staţia de troleibuze:

— Luăm troleibuzul nr. 40, le explică Traian.

— Dar pe ăsta scrie „Gară-Pescărie”, zice Marcel, care nu mai fusese la Mamaia. Ce căutăm la pescărie?

— Nu vezi, mă, că ăsta are nr. 40? Ce dacă scrie şi pescărie? Trece pe lângă pescărie şi opreşte la cap de linie, în apropierea hotelului „Parc”. Coborâm şi străbatem staţiunea pe jos, putând să ne oprim unde dorim să facem plajă, explică mai departe Traian.

— Abia aştept să ajungem odată la Mamaia, zice Gică. M-am încălzit de tot în aglomeraţia din acest troleibuz, îmi ia foc cămaşa, şopteşte Gică.

— Da, e cald, răspunde Mihai. Ne coacem de tot aici.

Au coborât la cap de linie şi, după ce au trecut de hotelul Parc, Traian le-a făcut o propunere:

— Vreţi să ne oprim pe plaja din faţa staţiei de radio „Radio-Vacanţa”? Abia mai ascultăm muzică, poate halim ceva de pe la chioşcuri, poate o bere.

— Aici este cam aglomerat, constată Mihai şi le propune să meargă mai departe, poate găsesc un loc liber.

Marcel a privit spre Nordul plajei şi s-a speriat câte mii de oameni populau plaja, încât a strigat:

— Ia uitaţi-vă, fraţilor, câtă lume este pe plajă la ora asta! Cât vezi cu ochii, peste tot e lume, atât pe nisip, cât şi în apă. E de mirare câţi sunt.

— Aceştia pot să spună că sunt oameni fericiţi, zice Gică, cu o oarecare părere de rău în glas.

— De ce spui asta, Gică, îl întreabă Mihai.

— Pentru că au primit concediul de odihnă vara, în

toiul sezonului estival. Ziua pot face plajă, iar seara pot merge la un teatru sau la un concert, într-o discotecă sau la restaurant, continuă să mormăie Gică, nemulţumit de actualul său statut de muncitor.

— Să ştii că nu se duc toţi la teatru sau concerte.

— Şi eu sunt de aceeaşi părere, zice Traian. Mulţi preferă să stea pe nisip, cu burta la soare până când se prăjesc de tot, devenind roşii ca racii. Uitaţi-vă la barca de acolo, pe care fâlfâie un steag! Lângă ea, pe cearşaf, aproape de omul cu maimuţa, este o femeie bronzată, de parcă este o castană coaptă, abia căzută din pom.

— Am mers destul, le-a spus Mihai. Hai să ne aşezăm aici, unde este mai mult loc liber!

...S-au dezbrăcat şi s-au aşezat direct pe nisipul fierbinte, numai în slipuri. Cearşafuri nu aveau.

— Era bun un cearşaf, dar…

— Nu e al nostru, ci al taberei, iar dacă ar afla administratorul, ne-ar jupui de piele, spune Marcel.

— Să ne mulţumim cu ceea ce avem! îi linişteşte Mihai, privind şi el spre cei care aveat toate dotările necesare, inclusiv umbrele mari închiriate, care să-i apere de soarele torid de la amiază, când frige ca un cuptor.

— Acum aţi înţeles de ce îi fericesc eu pe turiştii de aici? îi întreabă Gică. Pentru că ei şi-au câştigat dreptul de a se odihni după un an de muncă, de stres şi de alergătură prin viaţă. Ce-aş mai vrea şi eu să fac concediul după alegerea inimii, dar nouă ni se dau 21 de zile pe timp de iarnă, când şantierele nu funcţionează, din cauza gerului şi zăpezii.

— Poate vom merge şi noi în concediu vara, după ce se termină canalul, e de părere Traian.

— Sau, poate, vom avea mai mult noroc în acel comunism desăvârşit pe care ni l-a explicat Mihai atât de frumos, când vom lucra numai patru ore pe zi, iar celelalte patru ore vor lucra pentru om aparatele create în vederea uşurării muncii, mai zice Gică, privindu-l pe Mihai cu coada ochiului.

— Măi, eu nu ştiu când şi dacă vom avea noi parte de

beneficiile comunismului şi de acele aparate, degeaba mă ironizaţi voi. V-am înşirat date din documentele de propagandă pe care le-am citit. Desigur, aş vrea şi eu să muncim cât mai puţin să ducem o viaţă fără griji, să avem posibilitatea să ne ridicăm nivelul profesional, cultural şi să fim fericiţi, cu zâmbetul pe buze.

— Deşi n-am ajuns în comunism, privind peste lumea asta de aici, întinsă la soare, constat că toţi sunt liniştiţi, pe nimeni nu interesează altceva decât să facă plajă, spune Traian. Ce griji să mai aibă, dacă masa le este asigurată încă de când şi-au cumpărat biletele?

Gică se ridică în picioare şi, privind peste plajă, şopteşte, clătinând din cap:

— Vacanţele oamenilor nu seamănă între ele, sunt diferite ca şi oamenii, sub toate aspectele. Care mergeţi cu mine în apă, că simt că îmi ia pielea foc?

— Este bine să mergem câte doi, pentru a ne păzi hainele, este de părere Mihai. Nu ne-ar avantaja deloc să ne întoarcem la Cernavodă fără bani şi doar în slip.

— Ai dreptate, Mihule. Într-o asemenea situaţie, ar trebui să mergem pe jos până la Cernavodă şi să ne grăbim să ajungem până la ora când vom intra în „şut”, că nici de bilete nu mai putem discuta.

Au făcut baie pe rând, apoi au stat toţi la soare, în picioare, pentru a li se usca slipurile.

— Ar fi bine să mergem să mâncăm ceva, le-a propus Mihai. Unde ziceţi să mergem?

— Hai în Satul de Vacanţă! propune Gică. Ştiu acolo un restaurant cu terasă afară, sub pomi, de-i zice „Feciorii Vrânceoaei”. Se mănâncă bine, bem şi o bere.

Fiind toţi de acord, s-au îmbrăcat şi au plecat. Spre ora 14°° au ajuns la podul care traversează canalul prin care ghiolul mic se uneşte cu ghiolul mare.

— Unde zici, mă, că e restaurantul ăla? întreabă Marcel.

— Uite-l, mă, aici! strigă Traian.

Avea poarta şi firma lui acoperite de iederă, d-aia nu se vedea. El a împins portiţa masivă din lemn şi i-a invitat,

cu plecăciune: „Poftiţi, pe aici, domnilor! Grădina este acolo!”

Dinspre bucătărie venea un miros plăcut de mici şi frigărui, încât îţi făcea o teribilă poftă de mâncare.

S-au aşezat la o masă liberă şi s-au sfătuit:

— Ce luăm, băieţi? i-a întrebat Mihai.

— Mici, câte patru mici! se agită Marcel. Eu n-am mai mâncat de multă vreme şi-mi este poftă. Miros atât de frumos!

— Tu ce zici, Gică?

— Eu sunt de acord să luăm câte o friptură, apoi să bem câte o bere şi să plecăm înapoi, la tabără, unde ne-am învăţat. Pentru azi ne ajunge: ne-am însorit, ne-am îmbăiat în mare şi ne-am clătit ochii cu trupurile frumoase aflate pe plajă, acum să mâncăm ceva şi să ne întoarcem acasă, pentru că noi avem griji, nu suntem turişti! Acum înţelegeţi?

— Dar eu vreau mici, insistă Marcel.

— Atunci, tu iei separat, mici!

— Iau o friptură cu voi, dar şi doi mici, că mi-e poftă.

— Bine, mă, ia şi doi mici! acceptă Gică. Dar nu te-ai săturat tu de fasole cu ciolan sau cu câte două bucăţele de şuncă, abia sesizabile? Iar micii înseamnă tocătură prăjită sau friptă pe grătar, cu mult fum, care cade greu la stomac. Cred că este mai bine să luăm câte o friptură mare, cât talpa cizmei, că poate meritäm şi noi după atâta muncă.

— Bine, mă, m-ai convins. Renunţ la mici.

Ospătarul care a venit le-a luat comanda: „patru fripturi mari, bine rumenite, dar nu uscate, cu garnitură de legume: roşii, ardei şi cartofi natur, şi patru sticle cu bere locală”, aşa cum hotărâse Gică.

După ce au mâncat şi au băut berea, Marcel i-a întrebat:

— Mai luăm câte o bere? Le dau eu.

— Se acceptă! au strigat ceilalţi, în cor.

Marcel i-a făcut semn ospătarului să mai aducă patru sticle cu bere, apoi a spus colegilor săi:

— Eu credeam că aici vom bea cel puţin un metru de sticle cu bere şi câte 5 – 6 mici de fiecare, dar cu voi…

— Îţi apreciem buna intenţie, pe care o poţi pune în aplicare altă dată, nu acum, îl sfătuieşte Mihai. Vezi şi tu ce zăpuşeală este în atmosferă, iar noi, la ora 22°° intrăm la muncă. Ar fi bine să plătim şi să plecăm. Este prea cald şi ne topeşte de tot până la tabără.

Când am coborât din troleibusul nr. 40 în staţia de la gară, pe trecerea de pietoni au întâlnit trei doamne, pe care Traian le-a abordat cu cuvinte care indicau intenţii languroase, aşa cum erau şi zâmbetele tinerelor femei; una era îmbrăcată într-o rochie foarte transparentă, expunându-şi trupul vederii şi toate treceau semeţe, cu un râs seducător, lăsând în urma lor, ca o trenă, un parfum care te ameţea. Se lăsau fotografiate de un bărbat la fel de tânăr ca ele, îmbrăcat într-un tricou, pe pieptul căruia era desenat un cap de câine, cu limba roşie. Toate au întors capul spre obiectivul aparatului de fotografiat în acelaşi timp.

— Băăă! zice Traian cu o sublimă indiferenţă, dar parfumul ăsta al lor e mai puternic decât un gaz de luptă lansat de inamic.

Între timp Marcel a întrebat-o ceva pe una dintre ele, dar alta a oprit-o să-i răspundă, spunând:

„Lasă-l dragă în pace! Nu-l vezi că este de la ţară? Abia a scăpat şi el din ţarc, dar încă mai simte nevoia să împungă cu coamele”, a adăugat ea cu un aer de inteligenţă superioară. „Nici mie nu mi s-a părut a fi vreun lord. Poate unul fără moştenitori, fără avere” a răspuns cealaltă.

— Vezi, Marcele, dacă nu-ţi vezi de drumul tău? Ai primit ceea ce meritai, îl cerată Mihai.

— Este morala pe care s-ar putea s-o primeşti chiar de la nişte prostituate, Marcele, intervine Gică. Fiind bine îmbrăcate, te iau la mişto. „A scăpat din ţarc”.

— Domnule, ce comedie mai este şi cu prostituţia asta? se întreabă Traian. Noroc că la noi nu se face pe faţă.

— Să încetăm discuţia asta, până ajungem pe peron!

propune Mihai.

Au luat bilete şi au mers pe peron în aşteptarea trenului. Mai aveau 25 de minute până trăgea la peron.

— Zii, Mihai! îl întreabă Traian.

— Ce să zic?

— Povestea aia cu prostituatele.

— Prostituţia – începe Mihai cu vocea scăzută – este cunoscută încă din antichitate; unii zic de când e lumea. Este un fel de insaţietate în faţa vieţii, care seamănă cu bovarismul.

— Ce este bovarismul? îl întreabă Marcel.

— Ai citit romanul „Madam Bovary”?

— Nu.

— Atunci e mai greu. Dar este exemplul pe care l-a dat acea Madam Bovary din roman, întruchipând cel mai bine rolul de prostituat de lux. Îţi recomand să-l citeşti!

Prostituatele n-au nici principii, nici linişte, de aceea, prin ele natura cunoaşte o degradare completă şi totală, prostituţia fiind secreţia unei lumi fundamental bolnave, rău întocmite, chiar absurde, a unei lumi urâte.

Eu nu sunt un tip exclusivist din fire, dar nu sunt de acord nici cu marele profesor Pitagora, care cerea expres să se respecte regulile pudorii, iar femeilor să li se pună obligatoriu centura de castitate; dar nu sunt de acord nici cu dezmăţul sexual, şi nici cu pornografia.

*

Acum, când scriu aceste rânduri, după ce au trecut 22 de ani de la finalizarea lucrărilor canalului Dunăre – Marea Neagră, gândul îmi fuge la Mihai Iaru, pe care îl văd tânăr, plin de principii sănătoase şi de dorinţa de afirmare. El credea că toate relele se produc în lumea capitalistă, la noi nu vor ajunge niciodată să umble pe stradă prostituatele. Nici eu nu credeam atunci în totalitate, dar am trăit să văd aproape la fiecare colţ de stradă unde sunt restaurante, şcoli, facultăţi sau alte locuri de adunare, câte o „nepoată” a doamnei Bovary, acele păpuşi ale sorţii, femei precare şi frivole, nestatornice, dar speriate de simulacrul lor de viaţă care le scapă printre

degete zi de zi. Cunoscând toate acestea, eu – autorul – m-am apucat să studiez mai aprofundat viaţa unor asemenea femei şi am scris cartea „Vieţi în derivă”.

Cauzele sunt multiple:

Unele femei devin prostituate pentru că nu şi-au găsit împlinirea în dragoste, ori au fost păcălite prea uşor şi atunci suferă de o penibilă neputinţă; altele sunt frigide şi tot căutând bărbaţi care să le satisfacă, devin cochete înverşunate şi sunt nefericite, dovadă că ele au avut senzaţia clară că dragostea ar trebui să fie altceva, poate să semene cu cea din filme.

Cu prilejul exercitării acestei „meserii”, prostituatele dau peste tot felul de drame sentimentale, boli incurabile, unele catastrofe familiale autentice, care le determincă să se refugieze în nevroză, încercând să fugă de acel vid şi de inevitabila lor decădere. Păcat că prostituţia primeşte şi ascunde şi unele femei inteligente, titrate, care, în timp ce devin viitoarele profesioniste ale sexului, acum mai nou – prostituate de lux – cu tarif important.

*

Discuţia lor de pe peron a devenit şi mai ineleresantă şi l-au tot întrebat pe Mihai, până când i-au pus întrebarea cheie: „De unde ştii tu toate astea?”

— Bă, Mihai, tu eşti deştept şi ai o voce plăcută. Nu era mai bine să te fi făcut popă? l-a întrebat Traian Badiu.

— Aşa cred şi eu, Mihule – a intervenit Gică, că ai fi trăit mai bine ca noi şi nu erai nevoit să munceşti atât de mult. Ştii de ce? Popa stă degeaba toată săptămâna, iar duminica vine la biserică, cântă o oră-două şi gata. Toţi sunt graşi, bine îmbrăcaţi şi nu scapă niciun botez, nuntă sau înmormântare, de unde tot câştigă.

Bunicul meu din partea mamei a fost clopotar şi paracliser la biserică. De la vârsta de 12 ani ei mi-au fost părinţi şi m-au îndrumat în viaţă. Mă rugam adesea să mă ia cu el la biserică şi m-a învăţat să trag clopotul pentru liturghie, înmormântări, diferite sărbători, etc. Cu acel prilej am văzut şi eu cum trăieşte un preot de ţară. Să ştii că o duce bine, Mihule.

— Poate că ai dreptate, Gică, dar mie o asemenea profesie nu-mi place, a răspuns Mihai.

— Bine, am înţeles! Dar, vorbind despre prostituţie, să ştii că eu mă tem să am relaţii cu ele, nu numai din cauza bolilor venerice, dar îmi este silă de ea când ştiu că o folosesc mai mulţi şi că dacă n-o iubesc, nici nu pot s-o posed. Ăsta sunt eu şi cred că o pot face numai acei „bărbaţi săraci cu duhul”, care merg doar să se descarce. Mie îmi produce repulsie.

— Măi, Gică, află că în zilele noastre mulţi bărbaţi şi femei au pierdut gena iubirii şi au uitat că dragostea, alături de religie şi artă, este un mijloc de cunoaştere a lumii. Ce să facem dacă uneori sunt mai puternice instinctele animalice?

— Da, Mihule, eu aş vrea să fie preţuite acele clipe unice, înălţătoare, când cei doi parteneri se iubesc şi, cu prilejul împreunării lor ajung în „Paradis”, unde să continue acel zbor, în plutire lină, ca atunci când cobori din văzduh cu paraşuta, în aerul răcoros şi binefăcător. Este o dovadă că hormonii au fost prezenţi şi au lucrat bine, la fel ca în versiunea ştiinţifică a „fântânii tinereţii”.

— M-aţi întrebat mai adineauri, de unde ştiu eu toate acestea. Din cărţi le ştiu. La fel ca şi Gică. Eu am citit foarte mult, cam tot ce mi-a căzut în mână. Din orice se învaţă ceva. Important e să citeşti. Nu neg faptul că practica are rolul ei în toate.

— Asta zic şi eu, intervine Traian umflându-şi pieptul. Pe tine te-a învăţat multe lucruri, în special acelea legate de iubire, doamna aia frumoasă, care te tot caută la poarta taberei noastre.

— Poate fi şi aşa, dacă spui tu. Acum hai să urcăm în tren! Vom mai vorbi când vom ajunge în tabără! pune Mihai capăt discuţiei când trenul se oprise la peron.

— Ce să mai discutăm, Mihule? Ar fi bine să facem un duş, pentru a scăpa de nisipul lipit de piele, apoi să ne odihnim vreun ceas, că intrăm în şut la ora 22°°, propune Gică.

Când au ajuns în camera lor, l-au găsit pe Mircea

dormind şi Mihai le-a făcut semn să păstreze liniştea, dar Mircea i-a auzit şi s-a trezit din somn, întrebându-i:

— V-aţi întors, fraţilor? Cum aţi petrecut la mare?

— Bine, a răspuns Mihai pentru toţi. Am făcut plajă, baie, la Mamaia, apoi am trecut în satul de vacanţă şi am intrat la grădina restaurantului Feciorii Vrâncioaei, unde am mâncat câte o friptură şi ne-am răcorit cu o bere.

— Cât este ceasul?

— Aproape 17°°, îi răspunde Mihai, privindu-şi ceasul de la mână.

— Deci am dormit trei ore. E bine.

…După ce au făcut duş s-au culcat toţi şi au dormit până la masa de seară, apoi au plecat la serviciul de noapte. A doua zi de dimineaţă s-au întors de la lucru, au trecut pe la cantină unde au mâncat orez cu lapte şi unt cu marmeladă, apoi au revenit în cameră. Marcel a plecat în baraca vecină, de unde s-a întors cu un pachet legat într-o hârtie maron, pe care l-a pus pe masă.

— Ce ai adus acolo, Marcele? l-a întrebat Traian.

— Ghici!

— O cutie cu biscuiţi. Ar fi bună ca desert, că tot nu m-am săturat cu orezul ăla.

— Altcineva?

— Ceva de haleală, spune Gică.

— Vedeţi-vă de treabă, mă! intervine Mircea. Ăsta nu poate avea acolo decât vreo sticlă cu băutură.

— Aşa este, recunoaşte Marcel şi despachetează o sticlă de coniac marca „Milcov”.

— De unde o ai, mă, speculantule? se miră Gică.

— Un sătean de-am meu din baraca vecină se întorcea din oraş de unde cumpărase două sticle de coniac şi două de vin „Fetească albă”. I-am plătit una şi am luat-o.

— De ce nu i-ai cerut şi o sticlă de vin?

— Ei, lasă că şi aşa nu aveam apă minerală şi nu mergea.

— Ba, ştii cum ar fi mers? îl asigură Traian.

— După orezul cu lapte nu merge nicio băutură, Traiane! îl corectează Mircea. Doar s-o bei aşa, cum o torni

într-un butoi, casă scapi de ea. Nu e bună nici pentru stomac.

— Cât costă licoarea asta, Marcele? îl întreabă Gică.

— 48 de lei. Eu zic s-o bem după masa de prânz.

— Şi d-aia o mângâi aşa? Toarnă în pahare, să-i testăm calităţile! ia-le din dulap, din cutia aia de pantofi!

— Bine, mă. Pun pentru toţi? întreabă el din priviri pe fiecare. Dumneata bei, nea Mircea?

— Pune-mi şi mie puţin, că doar n-o fi foc! Hai noroc!

— Noroc! au repetat toţi, ridicând paharele veseli.

— Aşa mai merge, e altă viaţă! mai putem cânta şi discuta despre orice, chiar şi despre femei. Aţi auzit voi vreo broască să cânte pe uscat? îi întreabă Gică.

— Mai pun un rând? îi întreabă Marcel.

— Pune-l pe tot! îl îndeamnă Traian, nu fi zgârcit!

După ce au mai băut puţin, Gică a trecut pe patul lui Mihai şi tot glumind, i-a spus acestuia:

— Tu te pricepi să explici mai bine ca noi. I-a spune cum trebuie să fie femeia ideală, în stare să-l reţină pe un bărbat lângă ea?

— Măi, ce să vă spun, până acum eu încă n-am văzut cum poate să arate o femeie ideală. Poate vor fi existând, dar eu nu le-am întâlnit. Aş putea să vă spun doar cum consider eu sau cum aş vrea eu să fie acea femeie, care să merite iubirea bărbatului. Să fie ca o scrisoare de dragoste, izvorâtă din inima unui îndrăgostit autentic, iar forţa ei afectivă să nu vină doar din emoţia pe care este în stare s-o producă bărbatului, ci din interior, din suflet.

Este bine să ştim că frumuseţea fizică a unei femei nu prea are legătură cu dragostea, în toate cazurile, mai importante pentru un bărbat aşezat fiind alte calităţi: carisma, personalitatea, cultura şi inteligenţa, dublate de încrederea pe care o degajă. Ele pot exercita atracţia bărbatului şi, pe termen mai lung, reţinerea alături de ele.

Dacă relaţia celor doi este trainică, bărbatul mai poate face încă un pas, îi va iubi şi sufletul, optimismul şi tăria de caracter. Iubirea va fi deplină atunci când femeia îi dăruie bărbatului ei, în fiecare dimineaţă, acel zâmbet

luminos ca o rază de soare abia răsărită în zori, iar chipul ei radiază acea doză de fericire, care îl va determina pe el să-şi spună în gând: „Mi-a trimis-o Dumnezeu în dar”.

În realitatea de fiecare zi nu ştiu dacă există asemenea exemplare, poate sunt, însă, prea rare. De aceea vă sfătuiesc să nu alergaţi după ele pentru a evita vreo eventuală dezamăgire ulterioară. Sau s-ar putea să rămâneţi neînsuraţi, dacă sunteţi prea pretenţioşi. Cine ştie?

— Ia zi, Mihule! o cunoşti pe d-na dr. Munteanu? îl întreabă Gică.

— Am fost o singură dată în cabinetul medical, am văzut-o, dar nu pot spune că o cunosc.

— Ai văzut cât de frumoasă este? Mie mi s-a părut că e foc, mă. Are tot ce vrei, de la cap şi până la tălpi. Şi poartă la gât un lănţişor din aur care se termină în partea de jos cu o cruciuliţă ce se odihneşte în golul dintre ţâţe, ridicându-se odată cu respiraţia ei. Am fost şi eu la ea o dată ca să-mi elibereze o reţetă şi cât timp mi-a scris reţeta, numai acolo m-am uitat.

— Este trăsnet, mă! confirmă Traian, dar nu este pentru noi. În comparaţie cu ea, doctoriţa Paula Zama e urâtă, dar are bulane frumoase, chiar mişto şi un mijlocel de fetiţă şi un profundor (fund) care pare că se află în continuă mişcare. Nu e frumoasă, dar altora…

— De ce nu-ţi place, mă? îl întreabă Mircea. Tu râzi de toţi.

— Pentru că seamănă la cap cu iapa de la căruţa aia care aduce pepeni la poarta taberei.

— Tu eşti mai frumos?

— Nu ştiu, nea Mircea, dar am o scuză: se spune că un bărbat trebuie să fie mai frumos decât dracul, iar eu cred că îl întrec în frumuseţe pe Scaraoschi.

— Asta e părerea ta despre ea, dar tu ştii ce suflet bun are?

— O ştiu şi nu i-am criticat sufletul. Anul trecut am fost la ea în cabinet împreună cu moş Iordache de la camera 19.

— Tot cu moş Iordache am fost şi eu, reia Mircea discuţia. Acolo era mare aglomeraţie şi am stat cam mult, încât am putut să observ că doctoriţa Paula vorbea cu blândeţe cu fiecare pacient care se aşeza pe scaunul ei şi făcea chiar glume în timp ce le scotea măselele, încât nici nu simţeau durerea.

Are obiceiul să dea sfaturi practice pacienţilor şi-i planifică din vreme pentru zilele de tratament. Tocmai comportarea ei mi-a dat curaj să mă las pe mâna ei pentru a-mi repara dantura, pe care am cam neglijat-o până acum.

Vouă vi se par urâte unele femei, pentru că v-aţi obişnuit cu „fufele” din Cernavodă, cum le numeşte blonda din blocul alimentar; alea care poartă părul peste faţă, de le intră în ochi şi se îmbracă în nişte tricouri scurte care lasă buricul gol şi cu pantaloni de blugi rupţi în genunchi, pe fund şi pe fese; în loc de pantofi poartă tenişi sau adidaşi şi îşi înfig tot felul de inele în nas şi chiar în buric, semănând cu belciugele pe care le pun ţiganii în nasul ursului pe care-l joacă prin satele şi oraşele noastre. Dar dr. Paula Zama are aproape 40 de ani, iar frumuseţea ei a cam trecut. Acum contează ce face ea.

— Aoleu! exclamă Traian. Atâta are? Şi eu mă gândeam să-i fac curte, mai spune el, cam în zeflemea.

— Fii sigur, Traiane, că nu se uită ea la un pierde vară ca tine.

— Nea Mircea, nu li se spune blugi la acei pantaloni de salopetă pentru mecanicii negri din SUA, ci „blue jeans”, zice Gică. Iar tu, Traiane, ar trebui să mai citeşti şi să te îmbeţi mai rar. Poate aşa vei afla că marele cercetător Darwin, conform teoriei evoluţioniste, ne-a calificat oameni care ne tragem din maimuţă din motive de ştiinţă zoologică, deşi i s-o fi părut că suntem mai frumoşi decât celelalte animale.

— Dar şi animalele se aseamănă între ele, nu numai oamenii, intervine Mircea. Odată am fost în Delta Dunării şi, tot colindând prin pădure, am întâlnit un câine Enot. Ştiţi cât de bine seamănă cu câinele Dingo din Australia?

— Am auzit că există scoici care fac perle, spune

Marcel, ca să schimbe subiectul cu doctoriţa Zama, care dăduse prilej de ceartă. Cine ştie unde se găsesc acestea pe glob?

— Desigur că există perle adevărate, care sunt fabricate de scoici; cele artificiale seamănă cu primele, dar calitativ diferă mult, răspunde Mihai Iaru. Asemenea scoici nu trăiesc la noi, în Marea Neagră, ci în Perú sau în Strâmtoarea Bab – El – Mandel din Marea Roşie. Mai demult am citit într-o carte că în acele locuri pescuitorii de perle se scufundă la mari adâncimi, fără instalaţie de oxigen şi echipament de protecţie, folosindu-se doar de nişte prăjini lungi care le servesc drept ghid pentru a se întoarce la suprafaţa apei cu scoicile, dacă au avut norocul să le găsească. Ei se pot şi îneca dacă întârzie prea mult sub apă, deoarece fără aer nu mai au forţa necesară să înoate spre suprafaţă.

Este o muncă foarte periculoasă. Fiecare scoică face o singură perlă de culoare gri, care este foarte preţioasă, dar un pescuitor scoate cam 200 de perle pe an. Cu cât efort!

Le vinde şi asigură traiul familiei sale.

— Eu am citit într-un almanah, în urmă cu vreo doi ani că în antichitate, pe la greci sau la fenicieni – nu mai ţin minte – ar fi existat un om care se numea Ikar, iar acesta şi-a făcut nişte aripi cu care putea zbura hăt, departe, peste munţi şi văi, spune Traian. Dar eu nu cred că a existat aşa ceva. Este la fel ca în poveştile noastre cu zmeii şi Făt Frumos.

— De ce te miri? l-a întrebat Mihai. În mitologia greacă stă scris că Ikar a existat şi a fost fiul lui Dedal, un mare arhitect şi artist meşteşugar, care a trăit în epoca antică în insula Creta – în Grecia de astăzi – în cetatea regelui Minos, care era, pe atunci, cea mai dezvoltată din punct de vedere economic, politic, cultural şi administrativ. Această cetate a cunoscut o mare înflorire în timpul cuceririi ei de către Imperiul Roman, explică Mihai Iaru ca la catedra sa de profesor de istorie.

— De ce i se spune Grecia Antică? îl întrebă Marcel.

— Pentru că ea a existat încă înainte de Hristos, de la care s-a început noua numărătoare a anilor. Tot ce a fost înainte de acea dată s-a numit antic.

— Tu eşti pasionat de istorie Mihule, de aceea ţi-am spus că mai bine te făceai popă, repetă Gică. Aveai timp berechet să studiezi şi nu ajungeai fierar betonist.

— Ai dreptate. Sunt pasionat de istorie şi de literatură. De aceea am citit foarte mult, tot ce mi-a căzut în mână, dar mi-au îngrădit alţii posibilitatea de a studia şi de a mă realiza ca om. Apoi a murit şi tata când aveam mai multă nevoie de el şi… tot aşa.

— Te superi dacă te întreb şi eu ceva? îl întreabă Traian.

— Cum să mă supăr? M-aş bucura să-ţi pot răspunde.

— Când eram acasă la mine în sat, preotul mi-a dat o carte de-a lor, cam subţire, ca o broşură, ca s-o citesc.

Traian a tăcut apoi.

— Zii mai departe! a strigat Gică la el. De ce ai tăcut?

— Mă străduiam să-mi aduc aminte coperta ei. Da, scria „Legenda Dănţuitorului Maicii Domnului”. Parcă era vorba de un bărbat care a dansat într-o mănăstire, până a căzut pe jos şi a început să plângă. În faţa lui s-a arătat Maica Domnului care i-a spus ceva… dar nu mai ţin minte ce i-a spus şi ce a mai urmat. E posibil aşa ceva?

— Am citit şi eu acea legendă. Bărbatul a dansat în subterana unei mănăstiri unde era icoana Maicii Domnului sub care ardea o candelă; când a obosit, bărbatul s-a aşezat pe podea şi a început să plângă privind spre icoană. Se spune că Maica Domnului, văzându-l că plângea, a coborât din acea icoană şi i-a şters lacrimile cu poala rochiei Sale.

— Aşa scria, confirmă Traian. O fi adevărat?

— Nu ştiu, poate fi o legendă, dar cât de adevărată este, nu pot eu să spun.

— Gata, ajunge! am vorbit destul, le-a atras atenţia Mircea. Acum hai să ne culcăm vreo două-trei ceasuri.

XIV

Două discuţii interesante într-una din zile am făcut

controale la depozitele de carburanţi şi lubrifianţi din zona Cernavodă, de unde m-am întors pe la ora 233°. Toată ziua alergasem prin şantiere şi eram obosit, încât dimineaţa m-am trezit din somn abia la ora 63°. M-am bărbierit, m-am spălat, apoi am citit nişte ordine primite şi alte lucrări din birou, urmând să merg la masă după ce pleacă muncitorii din cantină.

Auzind un ciocănit fin în uşă, am răspuns scurt:

— Intră!

Uşa s-a deschis larg şi în prag s-a ivit doctoriţa Munteanu.

— Bună ziua, domnule Maior! m-a salutat doctoriţa.

— Sărut mâna, doamnă doctor! Poftiţi înăuntru şi luaţi loc! i-am spus, indicându-i un scaun.

S-a aşezat, dar nu spunea nimic. Atunci am întrebat-o:

— Cu ce vă pot fi de folos?

— Cu nimic. De fapt nici nu ştiu pentru ce am venit, a spus ea, continuând să mă privească insistent. Poate pentru a sta puţin de vorbă cu dumneavoastră, că această meserie mă pasionează, nu ca s-o practic, doar aşa, să aflu.

— Nu veţi reuşi să aflaţi mare lucru de la mine. În plus, profesia dumneavoastră este mult mai nobilă decât a mea, fiind şi mai utilă, mai interesantă şi nu este veşnic presărată cu riscuri şi privaţiuni.

— Văzând că o vreme n-aţi mai trecut pe la mine, am venit eu să vă văd.

— Vă mulţumesc pentru vizită! Pe mine vă rog să mă scuzaţi, dar am fost atât de ocupat, încât am rămas în restanţă şi cu somnul. Când era să mai fac şi vizite?

Doctoriţa se tot încurca şi nu găsea un subiect interesant de discuţie, încât am vorbit un sfert de oră banalităţi.

În uşă s-a auzit un nou ciocănit, la care am răspuns ca de obicei:

— Intră!

În cadrul uşii a apărut Mihai Iaru, care, văzând-o pe dr. Munteanu, n-a mai apucat să salute şi să intre în

încăpere, s-a scuzat şi s-a retras, cam fâstâcit.

— Aştept pe coridor, a mormăit el.

Dr. Munteanu s-a ridicat de pe scaun, spunând:

— Eu plec. La revedere! Vă aştept peste o oră la cabinetul meu să bem împreună o cafea. E bine?

— Da, e bine, am răspuns, apoi am condus-o până la uşa de la intrarea în baracă.

Mihai venea de pe coridor, din partea unde este spălătorul.

— Intră Mihai, l-am îndemnat eu, punându-i mâna pe spate. Stai jos, profesore! Spune-mi, ce-ai mai făcut de când nu ne-am văzut!?

— N-am făcut nimic. Munca de flecare zi. Uneori mai fugim aproape de satul Salygni să pescuim pe canal. Cam atât.

— Într-o zi veneam de la şantierul Centralei Nucleare şi te-am văzut discutând, lângă gardul exterior am taberei, cu o doamnă frumoasă pe care o cunosc şi eu. Am întâlnit-o odată în biroul ing. Dolman. N-am văzut-o decât din profil, iar femeile care sunt privite din profil se descifrează mai greu şi dacă mai sunt şi urâte, dai să fugi. Doamna respectivă este frumoasă.

— Pe aici nu prea sunt fete de ispravă. Când eram profesor la Mureş aveam unele colege tinere care îmi dădeau târcoale, semn că mă plăceau, dar eu eram indiferent. Acum le doresc, dar…

— Este o poveste pe care o trăiesc femeile frumoase: când sunt prea frumoase le râvnesc toţi bărbaţii, ele devin prea încrezătoare, fac nişte prostii care le costă, iar mai târziu pierd şi rămân singure, încât bărbaţii încep să se teamă şi le ocolesc.

Multe femei nu sunt conştiente de frumuseţea lor, dar cele care nu sunt frumoase ca primele, posedă alte calităţi umane care suplinesc cu succes lipsa frumuseţii.

— Acum, dumneavoastră pot să vă spun. Da, era chiar doamna Dolman.

— Când ai cunoscut-o?

— Acum doi ani de zile.

— Ooo! Aveţi vechime împreună! Nu este riscant?

— Am o cameră cu chirie în oraş, unde îmi ţin hainele şi ne întâlnim acolo de două – trei ori pe lună. Ne înţelegem bine, dar eu n-am alte intenţii mai departe. I-am spus că nu-mi pot permite să întreţin o amantă şi a fost de acord, ca totul să se facă fără pretenţii exagerate. De când o cunosc am aflat de la ea că are tot confortul material, dar este nefericită în căsnicie.

— Femeia este frumoasă, dar relaţia voastră implică riscuri mari, din cauza statutului ei de femeie căsătorită.

Mihai a tăcut ruşinat, apoi, dorind să scape de alte întrebări – pe care mă hotărâsem, în gând, să nu i le mai pun – m-a întrebat el pe mine:

— Tovarăşe Maior, e grea munca de poliţist?

— Da, este foarte grea şi destul de periculoasă uneori, când poliţistul este nevoit să pătrundă în medii cu mare risc pentru a descoperi şi cerceta anumite fapte antisociale. Dar, în general, privită de afară (de civili) este o meserie frumoasă.

Trebuie ştiut, însă, că pentru practicarea ei cu eficienţă, necesită o pregătire teoretică temeinică şi o practică pe măsură.

De ce mă întrebi? Vrei să devii poliţist? Să ştii că nu mai prezintă frumuseţea şi avantajele de altă dată. Nu-mi cere alte explicaţii, că n-o să ţi le dau.

— Nici dacă vă rog? Aş vrea să ştiu cum se dobândeşte acea pregătire temeinică a unui ofiţer de poliţie. Dumneavoastră cum aţi făcut?

— Voiam să evit acest subiect, dar dacă ţii neapărat, să nu crezi că o fac din egoism, să nu pătrundă şi alţii în profesia mea, etc. etc.

Am respirat greu şi apoi am început:

— Am urmat o şcoală de ofiţeri cu durata de trei ani în Bucureşti. Era primul an când şcoala avea şi profil de facultate de drept – orele fiind predate de profesorii facultăţii de Drept: Răpeanu, Prisca, Paul Gogeanu şi alţii; apoi anii patru şi cinci i-am urmat la fără frecvenţă, iar peste patru ani de la licenţă am susţinut şi lucrarea la cei

doi ani de studii postuniversitare.

— Nu aţi susţinut examen de diplomă?

— Ba da, imediat după terminarea celor cinci ani de studii am susţinut examenul de licenţă.

Referitor la profesia de ofiţer de poliţie, pregătirea se făcea paralel cu facultatea, învăţând mereu 10 ore pe zi. Experienţa practică adevărată am dobândit-o treptat, în activităţile din unităţile în care am lucrat după şcoală.

La început pot spune că viaţa a decurs normal, dar în ultimii trei-patru ani de zile situaţia s-a înrăutăţit, aplicându-se măsuri drastice de economie în toate domeniile, deci şi în poliţie, reducerea numărului de cadre, în timp ce sarcinile s-au înmulţit, a început tot mai pregnant o politizare făţişă a muncii etc, iar unele vise cu care pornisem în profesie, au rămas doar vise, pur şi simplu, având parte de renunţări şi privaţiuni, piedici în ascendenţa stabilită, suportarea unor consecinţe neplăcute şi deloc meritate. Este o istorie lungă.

Am tăcut, rumegând în gând nemulţumirea mea împotriva şefilor vremelnici de la Inspectoratul Judeţean Constanţa, care, deşi mă ştiau bine încă din 1965 şi-mi cunoşteau toată evoluţia pe o perioadă de 28 de ani de muncă în Miliţie, mă trecuseră la canal din răutate, ştiind bine că eram specializat în circulaţia rutieră în care obţinusem rezultate notabile an de an.

Pentru mine a fost o lecţie dureroasă, crudă, usturătoare, pe care mă străduiam s-o uit, dar memoria mea mi-o aducea mereu înaintea ochilor, deşi încercam să mă împotrivesc ei, păstrând doar învăţămintele în tainiţele conştiinţei mele. Câtă ură pot semăna unii oameni!

Cum puteam să-i spun lui Mihai că repartizarea mea la canal era rodul răzbunării suspecte a unor şefi nedemni, răi la suflet, din conducerea Inspectoratului de la acea vreme? De fapt ce eram eu acolo la canal, când ei au hotărât să-mi ia din schemă patru ofiţeri operativi şi doi subofiţeri, pe care i-a trimis în altă parte, lăsându-mă să mă descurc singur în tot haosul de pe canal. Mă simţeam întocmai ca un comandant de oşti care, pierzând bătălia,

rătăcea pe câmpul de luptă, căutând să mai îndrepte câte ceva. îi întrebasem înainte de a pleca la canal: „nu credeţi că aş putea fi mai util în serviciul circulaţie?” „Nu! Te duci acolo unde te trimitem!”

Azi, cei trei care mi-au hotărât soarta la acea vreme, nu mai sunt printre noi. O fi o pedeapsă divină?

...Văzându-mă îngândurat, Mihai mi-a respectat tăcerea şi nu m-a mai întrebat nimic. L-am privit şi eu şi am spus aproape în şoaptă, numai pentru mine:

— Câtă ură! Şi pentru ce? Adevărul stârneşte suferinţe acute, Mihai, suferinţe adânci. Când mi-ai povestit despre plecarea ta de la Inspectoratul Judeţean de învăţământ din Tg. Mureş, te-am înţeles perfect. Sunt aspecte de nedreptate, de umilinţă şi de terfelirea demnităţii persoanei.

Honoré de Balzac – scriitor francez – scria: „Ura este viciul sufletelor înguste; ei o hrănesc în toate meschinăriile lor şi o folosesc ca pretext pentru tiranii josnice”.

Mihai şedea pe scaun cu capul plecat, iar când a auzit cele ce am spus, a ridicat privirea spre mine. Avea nişte ochi blânzi, care îmi simţeau durerea lăuntrică.

— Am observat mai demult la dumneata că aveţi pe chip un fel de mască plină de gânduri de care sunteţi profund preocupat, frământat. Uneori chiar m-am şi întrebat: când vă odihniţi? V-am văzut de multe ori apărând în diferite locuri pe şantiere, în diferite puncte de lucru. Vă distraţi vreodată sau măcar vă destindeţi?

— De obicei meditez cum să rezolv mai repede şi mai bine unele probleme de serviciu, dar nu neg că mă frământă şi unele probleme personale, care mă poartă până în perioada tinereţii sau a copilăriei mele.

— V-am văzut într-o zi plimbându-vă, cu mâinile la spate şi privirea în jos, printre barăcile 10 şi 11, iar ieri v-am văzut prin depozitele de materiale şi de carburanţi.

— Cum aşa? Mă urmăreşti?

— Aşa mă credeţi? Eram la pescuit dincolo de satul Saligny, cu un coleg. Mai pescuim şi noi pentru a ne completa hrana şi ne mai distrăm pescuind. Acolo mâncăm

şi peştele.

— Aveţi sculele necesare? Aveţi grătar? Deci, odihnă activă.

— Nu ne trebuie prea multe, doar undiţe, două pietre şi o tablă, câteva vreascuri şi chibrituri; Pâinea şi sarea le aducem cu noi din tabără. Ne temeam că ne veţi găsi, ne confiscaţi sculele, peştii şi ne daţi amendă.

— Aşa mă ştii dumneata? Bănuiam că ai început să mă cunoşti.

— Eu nu, dar toţi se tem de dumneavoastră. Ştiţi de ce?

— Hai, dă-i drumul! Dacă am vreo vină, trebuie să mă corectez.

— Toţi vă consideră zbir, că au auzit ei că alergaţi prin şantiere, prin depozite şi prin barăcile din tabără după cei care consumă băuturi alcoolice, joacă poker, barbut sau aduc în tabără droguri.

— Ei, bine, asta este o mare exagerare! închipuie-ţi câte sarcini am de îndeplinit, ca să-mi mai rămână timp şi pentru unele mărunţişuri, ca de exemplu pescuitul vostru sau alcoolul.

Tot ce îţi voi spune în continuare să ştii că nu constituie niciun secret. Secretă este numai munca şi metodele şi procedeele folosite pentru prinderea infractorilor. Restul e public, face parte din obligaţiile generale pentru apărarea ordinii şi liniştii publice, a proprietăţii socialiste şi a persoanei.

Acum judecă singur următoarele fapte: găsesc adesea autobasculante în jurul punctelor unde se excavează pământ pentru a lărgi senalul canalului; mulţi şoferi, în înţelegere cu normatorii, dorm în maşini cum se înserează, cursele pe foaia de parcurs le sunt confirmate de normator, iar şoferii merg şi vând motorina neconsumată la IAS-uri, CAP-uri sau în sate şi oraşe, în special celor care au motopompe sau sobe de încălzit cu motorină. Găsesc unele nereguli în şantierul 18, sau la gater, la ecluză, unde se toarnă nişte stâlpi din beton de un milion de lei valoare, dar greşit executaţi, etc. Am o listă

cu peste o sută de condamnaţi la locul de muncă pe care i-am dat în primire unor colective să-i pună la treabă şi să-i supravegheze să se îndrepte, dar nu se ocupă nimeni de ei. Şi altele.

Despre toate acestea am vrut să discut cu ing. Ionescu, directorul general aici, dar m-a amânat mereu, că nu are timp, fiind prea ocupat. Directorul adjunct a promis că va lua măsurile ce se impun, dar n-a făcut nimic până în prezent.

…Acum să revenim la cei care joacă poker sau cărţi pe bani sau consumă băuturi alcoolice; nu este nevoie să-i caut eu. Mă cheamă ei singuri după ce consumă alcool, se înşală între ei la bani, apoi se bat, se taie cu cuţitele, apoi ţipă, produc larmă în toată tabăra şi sunt obligat de lege să aplanez scandalul, să identific pe cei vinovaţi şi să-i sancţionez cum prevede legea, nu cum vreau eu. Despre droguri vom mai vorbi când am toate datele, dar ele sunt fapte periculoase, pe care le tratez cu toată severitatea.

— À-propos, cum îi ghiciţi pe infractori? mă întreabă Mihai.

— Munca de poliţie nu se bazează pe ghicit, profesore, ci pe acţiuni reale şi probe sigure. Unele dintre reuşitele mele în această muncă au avut la bază experienţa, priceperea, rapiditatea cu care am acţionat şi o intuiţie rapidă, fără greş, care duc la rezolvarea corectă a cazurilor.

Află că intuiţia nu este vreo noţiune mistică, nu e nicio revelaţie de origine divină, ci, mai degrabă, o combinaţie între experienţa practică, gândirea profundă şi acuitatea simţurilor.

Ea ocupă un rol aparte în activitatea noastră, fiind departe de dilentatism.

În toate cazurile când sunt descoperite faptele infracţionale se cercetează, în mod logic, şi cei care le-au comis, iar pentru asta este nevoie de experienţă, pricepere…

Mi-am privit ceasul de la mână şi Mihai a înţeles că trebuie să plece. Cu mâna pe clanţa de la uşă, mi-a

mulţumit că l-am ascultat şi şi-a cerut scuze pentru că a venit la o oră nepotrivită, care a dus la întreruperea discuţiei cu dr. Munteanu.

— N-a fost nicio întrerupere, dânsa tocmai pleca.

— Eu o apreciez. Este o femeie frumoasă şi îşi face bine meseria.

— Da, se poate.

— Bună ziua! mai pot trece pe la dumneavoastră?

— Oricând eşti bine venit, profesore, i-am răspuns râzând. La revedere!

*

Mi-am strâns hârtiile de pe masă, am încuiat biroul şi am plecat spre cabinetul medical. Ajuns acolo, am bătut la uşă, iar din holul cabinetului mi-a răspuns o voce subţire: „Intră, că este deschis!” Era o doamnă care se pregătea de plecare, cu geanta în mână.

— Sărut mâna! m-am adresat eu.

— Bună ziua, domnule” O căutaţi pe doamna doctor?

— Da.

— Este în cabinetul dumneaei, pe stânga, a precizat ea, apoi a deschis uşa şi a plecat.

În cabinet, dr. Munteanu consulta un pacient şi mi-a spus să intru în camera alăturată şi să iau loc.

— Vă rog să mă aşteptaţi un pic! Termin imediat.

Din camera alăturată auzeam discuţia lor: „Uneori simt o balonare şi dureri în colon”.

„Boala dumitale este pe fondul unei intoxicaţii, cel mai adesea prin autointoxicare, iar dacă toxinele nu sunt eliminate şi staţionează mai multă vreme în colon, ele se vor întoarce în circuitul sangvin, existând pericolul otrăvirii generale a organismului

Dacă acea otravă rămâne ascunsă o vreme, ea poate exploda, producând agravarea bolii. Deocamdată nu vă prescriu medicamente, dar recomand uleiul de măsline în salatele de legume: roşii, ardei gras etc, precum şi cataplasme aplicate, tot cu ulei de măsline, pe locurile dureroase, care are rol de drenare şi eliminarea toxinelor, îşi încheie aceasta recomandarea. Vă aştept aici, joi pe la

ora 16°° să vedem rezultatul! La revedere!”

După aceea s-a auzit uşa deschizându-se şi yala pocnind spre închidere, iar apoi dr. Munteanu a intrat în încăperea unde aşteptam eu.

— Vă rog să mă scuzaţi că v-am făcut să aşteptaţi! s-a scuzat ea cu o voce tremurată de emoţie şi cu chipul îmbujorat, părând uşor emoţionată.

— Nu mă afectează câteva minute. Sunt probleme profesionale care, odată începute, trebuie şi finalizate.

— Desigur, am găsit vreo opt persoane în salonul de aşteptare şi toţi aveau probleme de sănătate.

— M-am prezentat la cafea! i-am adus eu aminte.

— Imediat! A făcut-o asistenta mea înainte de a pleca, cu câteva minute mai devreme.

— Ne-am întâlnit când am intrat eu.

— A plecat până la secţia financiară să-şi rezolve o neînţelegere cu impozitul casei în care locuieşte, m-a informat dr. Munteanu în timp ce turna cafeaua în ceşti.

— Cu zahăr? Fără? m-a întrebat ea.

— Da, cu puţin zahăr, i-am răspuns.

— Credeam că a intervenit ceva profesional şi nu mai veniţi, mi-a spus pe un ton de „mucenică”.

…Cu dr. Munteanu mai discutasem o dată, în primele săptămâni când m-am prezentat la post pe canal. A fost o discuţie aprinsă despre muncă, despre viaţă, despre profesiile noastre. Mi-a plăcut şi fizic şi cum avea mintea mobilată, dar nu m-am gândit la vreo relaţie cu ea, pentru că nu aveam nevoie să cedez sentimental, în faţa calităţilor ei, aşa că mi-am permis să fiu mai puţin îngăduitor şi puţin ironic. Atunci o urgenţă ne-a întrerupt discuţia.

În acea încăpere pe care cred că o folosea şi drept birou, avea o masă dreptunghiulară, câteva scaune din lemn şi o canapea. Ne-am aşezat amândoi la masă, faţă-n faţă, ea stând pe scaunul din partea opusă, dar foarte aproape de mine, încât îi simţeam respiraţia.

— Vreţi să reluăm discuţia pe care am întrerupt-o la prima noastră întâlnire, când am avut acel muncitor adus din şantier pe targă?

— Nu am nimic împotrivă, i-am răspuns.

Constatam pe viu că dr. Munteanu, în acele clipe de sinceritate şi purpurie la chip, era destul de frumoasă, dar emoţia ce o cuprinsese o făcea să pară lipsită de apărare.

A început să-mi povestească problemele pe care le avea în familia ei, cum s-au destrămat relaţiile ei cu soţul de nu s-a ales nimic din acea familie, care a fost destul de promiţătoare la început.

— Aşa cum vă spuneam şi data trecută, avem unele probleme în familie şi nu mai e loc de conciliere.

— Toţi avem probleme, din diferite motive, dar important este să căutăm şi să găsim soluţii pentru a le rezolva, altfel vom ajunge să ne pierdem şi slujbele. Ştiţi cum este privită familia la noi, încât vinovaţii sunt jedecaţi de şefii de partid şi se poate ajunge până la pierderea slujbelor.

— Bănuiesc că şi dumneavoastră sunteţi căsătorit?

— Desigur. Am şi copii, am răspuns în timp ce în gând mă mustram, socotindu-mi o slăbiciune ideea de a accepta invitaţia ei.

— Aceasta este şi cauza pentru care vă „blindaţi” atât, ca să nu ajungă nimeni la dumneavoastră, îmi reproşează, privindu-mă cu ochii ei verzi ca mărgeanul.

Poate gândiţi că procedaţi bine, dar nu uitaţi, domnul meu că viaţa este una singură. Nu mai aşteptaţi alta, că nu mai vine!

— Ştiu foarte bine şi, dovada este tocmai pentru că mă aflu aici, cu dumneavoastră, o femeie veselă, plină de viaţă, puternică şi hotărâtă. Mai ales hotărâtă.

— Mă flataţi!

— Ba, deloc, aşa vă simt eu.

Terminând cafeaua, m-am ridicat de pe scaun, i-am mulţumit pentru cafea şi pentru companie, anunţând-o că trebuie să plec pentru că trebuie să rezolv o problemă.

— Asta este o scuză? m-a întrebat ea, privindu-mă languros pe sub genele rimelate, apropiindu-se mult de mine. Şi acele probleme nu mai pot aştepta? Tot nu v-aţi convins că trăim degeaba, hrănindu-ne cu probleme

profesionale?

Ne-am trezit îmbrăţişaţi, aproape fără să-mi dau seama şi sărutările ne-au încălzit inimile şi restul, încât am ales să mai zăbovesc acolo încă vreo zece minute.

— Dacă vine cineva care are vreo urgenţă? am întrebat-o.

— Nu vine nimeni, uşa e încuiată, m-a asigurat ea.

Ne-am despărţit prieteni, dar la plecare mi-a spus:

— Îmi pare rău că pleci. Aş fi vrut să fie…

— Unde să plec?

— Ştiu că ne vei părăsi, că vei pleca din tabără.

— Nu plec nicăieri. Aş fi fost primul care ar fi aflat despre acest fapt.

— Eu aşa am aflat din sursă sigură. De aceea venisem acolo, la birou.

— La revedere! Mi-a făcut plăcere discuţia şi – totul.

În drum spre biroul meu mă certam în gând şi mă judecam aspru pentru fapta mea: „De ce a trebuit să procedez astfel? Ea este femeie, dar eu? Iată unde duce viaţa în singurătate a omului, izolarea lui şi munca fără răgaz”. Îmi părea bine că se întâmplase, dar, pe de altă parte, mă certam pentru că cedasem ispitei, deşi nu mai puteam repara greşeala.

XV

La revedere, profesore!

Într-o dimineaţă mă întorceam din zona depozitelor, unde verificasem sistemele de pază.

Intrând pe coridorul unde aveam biroul, am auzit un zgomot, urmat de înjurături şi alte voci, venind dinspre spălător. Am mers să văd despre ce este vorba şi, în spălător am găsit câţiva tineri; unul dintre ei, săpunit pe faţă, voia să se bărbierească. Când m-a văzut, şi-a cerut scuze pentru gălăgia produsă.

— Ce s-a întâmplat? l-am întrebat eu.

— Oglinzile de aici, din spălător s-au degradat şi n-au mai fost schimbate, încât nu-ţi mai poţi vede faţa în ele. Am adus oglinda mea pe care am pus-o pe ţeava aceea, dar a alunecat, s-a spart de ciment şi mi-a stricat şi aparatul de

ras.

— Împrumută de la alt coleg până îţi cumperi altele şi caută să păstrezi liniştea pentru cei care au venit din schimbul de noapte şi se odihnesc!

M-am întors în biroul meu şi am început să studiez nişte documente, când am auzit un ciocănit uşor în uşă. Am crezut că mi s-a părut, dar aceasta s-a repetat.

— Intră! am spus.

Uşa s-a deschis şi în cadrul ei a apărut Mihai Iaru.

— Bună dimineaţa! a spus el, neîndrăznind să intre în încăpere. Respira repede, dar îmi zâmbea.

— Bună, Mihai. Intră, nu sta în prag! Ia loc pe scaunul de acolo, că pe celelalte le-am ocupat cu acte. Ce te aduce pe la mine?

— Veneam de la serviciu împreună cu colegii mei şi v-am văzut intrând în tabără, iar când ne-am întors de la cantină m-am gândit să vă fac o vizită.

— Ai făcut foarte bine.

— Nu vă deranjez? Văd că aveţi treabă, mai spune el, arătând spre documentele sortate şi aşezate pe scaune.

— Caut ceva printre ele, dar nu este urgent. Presimt că vrei să-mi spui ceva. Dă-i drumul!

— Ieri veneam din oraş şi treceam pe lângă baraca ne 1, unde sunt cazate femeile. Doamne, cât de gălăgioase sunt! Erau ferestrele deschise şi se auzea tot până în stradă, dând impresia că este un stup de albine. Le-am văzut altă dată stând pe treptele din faţă şi sporovăind în continuu, se ceartă, ţipă, fac bârfă.

— Le-am auzit şi eu câteodată. Ai văzut vreodată un grup de coţofene? Lor nu le place singurătatea şi se adună în grupuri mai mari sau mai mici şi fac gălăgie; sunt atât de forfotitoare încât ajung adesea să se încaiere între ele, producând o larmă asurzitoare. După ceartă se liniştesc şi iar se adună, rămânând împreună. Unele femei sunt la fel de gălăgioase ca şi coţofenele, doar motivele pot fi altele.

— Îmi închipui că aşa se întâmplă în toate colectivităţile unde vieţuiesc femei la un loc.

— Se poate, i-am răspuns eu.

— Tovarăşe Maior, pot să vă întreb ceva mai secret?

— Ce ar putea fi atât de secret? Dacă este vorba de munca mea, eu nu fac niciun secret din ea, cu excepţia metodelor specifice pe care sunt nevoit să le folosesc pentru prinderea şi cercetarea unor infractori.

— Am auzit că l-aţi descoperit pe cel care a ucis-o anul trecut pe femeia de la baraca nr. 1.

— Da. Dosarul este la Miliţia oraşului Cernavodă iar eu am contribuit numai cu o informaţie pe care am primit-o de la cineva care fusese martor la săvârşirea faptei, dar se temea să-l denunţe pe criminal. Acum a plecat din şantier şi din tabără şi mi-a dat informaţia. Cercetările au fost extinse şi autorul se află în custodia miliţiei oraşului Medgidia, urmând să fie prezentat la judecătorie. Asta este toată povestea.

Mihai mă privea în tăcere, dar din respect, nu îndrăznea să-mi mai ceară alte amănunte, iar ca să evit alte întrebări în legătură cu acea faptă, l-am întrebat:

— Ce mai face prietena dumitale? Vă înţelegeţi?

— Da, ne înţelegem bine, dar acum este puţin bolnavă.

— Zilele trecute am văzut-o şi eu pe strada Dunării. Mi să părut că era cam palidă. Ai grijă, că femeile frumoase se veştejesc repede, dacă sunt neglijate! Să ştii că femeia are mai multă nevoie de bărbat, decât invers. Înţelegi la ce mă refer?

Fiind mai în vârstă şi având mai multă experienţă decât el, îmi permiteam să-i dau sfaturi de viaţă, iar asta nu-l supăra, dimpotrivă.

Văzându-l că se tot freca pe scaun, mi-am dat seama că îl frământă ceva şi l-am abordat direct:

— Văd că eşti neliniştit. Vrei să-mi spui ceva şi fie nu îndrăzneşti, fie este prea grav. Nu mai ai încredere în mine?

— Vă rog să nu credeţi despre mine aşa ceva! Nu ştiu cum să vă întreb pentru că este adevărat şi nu aş vrea să greşesc.

— Dragă profesore, eu nu am nimic de ascuns, deci,

întreabă-mă şi-ţi voi răspunde!

— Am auzit că plecaţi de la noi, de la canal.

— Cine putea să lanseze un astfel de zvon? Nu este nimic adevărat. Mutarea mea se poate face numai printr-un ordin scris venit de la Inspectoratul Judeţean sau de la Ministerul de Interne. Nu ştiu nimic. Dar dumneata de unde ai auzit?

— Într-o zi eram în cabinetul stomatologic cu nea Mircea Boncu şi a intrat doctoriţa Munteanu, care a luat-o de-o parte pe dr. Paula Zamă şi au discutat aproape în şoaptă. Era vorba despre dumneavoastră, dar n-am auzit decât frânturi de discuţii. Dr. Munteanu susţinea că i-a spus ei sigur directorul adjunct că veţi pleca, pentru că „s-a discutat mai sus”.

Mi-ar părea rău să plecaţi, abia ne obişnuiserăm cu dumneavoastră aici. Dacă spuneţi că nu este nimic, cred că cineva nu are de lucru, iar doctoriţele cobesc, aşa cum fac cucuvelele noaptea. Acum plec liniştit.

După plecarea profesorului a sunat telefonul şi am recunoscut vocea şefului de Inspectorat:

— Ce faci, tovarăşe Dinu?

— Să trăiţi, tovarăşe colonel! Studiez nişte documente cu care abia m-am întors din şantier de la ecluză.

— Cum mai merge treaba acolo? înaintează lucrările?

— Da, desigur, dar se mai ivesc şi unele probleme.

— Mâine este sâmbătă. Fă-ţi timp şi treci pe la mine înainte de prânz să discutăm o problemă!

— Am înţeles!

— La revedere! şi telefonul s-a închis.

*

În dimineaţa următoare, după ce am pus toate problemele în ordine şi m-am informat – ca de obicei – dacă sunt evenimente în tabără sau pe vreun şantier, am urcat în maşina mea şi am pornit spre Constanţa.

La ora I.000 mă aflam în cabinetul Şefului de Inspectorat Judeţean.

— Zici că nu ai probleme în zonă? reia discuţia din

ziua precedentă şeful Inspectoratului.

— Nu sunt probleme care să ţipe, dar se mai ivesc unele pe care le rezolv eu sau împreună cu alţii.

— Măi, tovarăşe Dinu, zilele trecute am fost chemat de primul secretar Ion Stoian, care m-a întrebat: „Cine este maiorul care răspunde de zona Cernavodă?”

I-am spus că eşti dumneata, după care mi-a povestit că a avut o discuţie cu conducerea şantierului de la Cernavodă şi directorii s-au plâns că îi faci infractori, încât nu mai pot lucra. Am încercat să-i explic că dumneata eşti un ofiţer educat şi nu foloseşti un astfel de mod de adresare, dar primul secretar a ţinut să te schimb cu alt ofiţer.

— Tovarăşe Colonel, în această mapă am 14 dosare în care am efectuat actele premergătoare şi le-am adus să le înregistrez la serviciul cercetări penale; în unele apar şi doi directori şi contabilul şef, dar nu am avut discuţii cu niciunul dintre ei, nici măcar o notă explicativă nu le-am cerut. Neavând nicio discuţie cu ei, de unde au tras concluzia că eu îi consider infractori? Am încercat să discut preventiv cu Directorul General Ionescu, dar m-a tot amânat, motivând că nu are timp, fiind prea ocupat.

— Vrei un răspuns sincer?

— Desigur.

— Eu te cred, dar Primul Secretar cere să te schimb. Lasă că este mai bine să vii la Miliţia Municipiului Constanţa, unde să iei în primire formaţiunea Ordine şi Pază.

— Nu pot, tovarăşe Colonel. Eu sunt ofiţer specializat în circulaţia rutieră, nu pentru ordine şi pază. Regret că trebuie să vă dezamăgesc.

— Ba ai să poţi! Eşti ofiţer cu facultate şi trebuie să lucrezi în oricare formaţiune şi să cunoşti toate problemele muncii de miliţie. Ştim că ai fost şef la circulaţie şi poate vei mai fi, dar acum va trebui să iei în primire această formaţiune. Nu vei lucra singur, mai ai şapte ofiţeri în subordine, 40 de sectorişti şi 150 de subofiţeri pentru ordine şi pază. Ai putut să lucrezi dumneata singur pe o

zonă atât de întinsă a canalului!

— Da, tovarăşe colonel, deşi aveam în schemă patru ofiţeri şi doi subofiţeri, m-am trezit singur acolo, ca un comandant fără oşti, care pierduse bătălia.

— Cu data de 1 octombrie eşti numit şeful formaţiunii PO. Săptămâna următoare vei merge înapoi la Cernavodă să asiguri toate documentele la sediul Miliţiei Cernavodă, după care te vei întoarce să iei în primire PO de la lt. col. Crăciun, care a fost numit şeful Miliţiei Mamaia.

— Am înţeles! am răspuns eu ca un soldat disciplinat, după care am salutat şi am părăsit biroul, supărat din cauza celor ce mă aşteptau în viitor.

Pe drumul spre casa mea mă gândeam: „Ce mă aşteaptă la PO este foarte greu, dar voi fi acasă, lângă familia mea. Dacă ştiam că faptele mele îi supără pe şefii şantierelor din zonă şi ei mă reclamă, aş fi început mai demult să-i cercetez şi chiar să le aduc personal la cunoştinţă faptele pe care le descoperisem. Nu m-aş mai fi chinuit atâta vreme acolo”.

Abia luni m-am prezentat la Cernavodă, iar până la prânz am strâns toate actele şi documentele, pe care le-am transportat la Miliţia Cernavodă, unde aveam un fişet. Cheia am predat-o şefului Miliţiei, în ziua următoare.

*

În timp ce-mi împachetam documentele, am auzit un ciocănit în uşă.

— Intră! am spus eu.

— Bună ziua! m-a salutat Mihai Iaru din prag.

— Intră şi stai jos! l-am îndemnat eu.

Mihai s-a aşezat pe scaunul de lângă uşă şi, privind pe biroul meu, unde se aflau pachetele legate, a spus:

— Unde le duceţi? Parcă vă pregătiţi de mutare.

— Aşa este. Dr. Munteanu aflase bine ştirea: Conducerea canalului din această zonă s-a plâns la Primul Secretar Ion Stoian că nu-şi poate realiza sarcinile de plan din cauza mea, iar acesta a discutat cu şefii mei să fiu schimbat de aici.

— Ce le-aţi făcut? De ce sunt aşa timoraţi?

— Lor nu le-am făcut nimic, nici nu am discutat cu ei, dar am descoperit nişte fapte, iar din cercetări a rezultat că nu sunt străini câţiva dintre ei; probabil au aflat de la cei cărora le-am luat declaraţii.

Primului secretar ei i-au spus că eu i-am făcut infractori, nu l-au informat despre ce fapte este vorba.

— Unde veţi fi mutat?

— La Miliţia Municipiului Constanţa.

— Va fi mai bine? înseamnă promovare?

— Este un fel de promovare, dar sub aspectul muncii profesionale nu este mai bine. Trebuie să răspund de peste 190 de oameni, iar în armată nu se glumeşte cu ordinele. Nu se poate ca unul să greşească, iar bobârnacele să le primească şeful şi tocmai asta se întâmplă des, iar mie nu-mi place. Singurul meu avantaj este că voi fi acasă, lângă familia mea.

— Acum vă spun şi eu că se fură mult pe şantiere, iar dumneavoastră singur nu le puteţi cuprinde pe toate; unii fură cu acordul şefilor sau pentru şefii respectivi.

Abia acum înţeleg eu de ce vi se spunea „zbir" şi toţi se temeau de dv. Deci, de la directori a plecat pâra la Primul Secretar?

— Când am început verificările pe teren şi am constatat că pe lângă faptele de sustrageri în cantităţi mici – aşa-zisele găinării – faptele mari au legătură cu şefii cei mari, nu mi-a venit să cred. Atunci m-am hotărât să continui, ca să văd până unde se ajunge.

— Deci, plecaţi? Ne părăsiţi?

— Plec, Mihai. Sunt militar şi trebuie să mă conformez, îmi pare rău doar de faptul că unii se vor bucura că au scăpat de mine, am adăugat eu, pe gânduri.

— Dacă vin la Constanţa, pot să trec să vă vizitez?

— Desigur, dacă îţi face plăcere. De la gară, spre centru, cu autobuzul sunt trei staţii până la sediul Miliţiei Municipiului, care este situat pe str. Cuza Vodă.

— Dacă voi avea prilejul, voi veni să vă văd şi să discut cu dumneavoastră. Sunteţi omul de la care oricine are ce să înveţe – a mai spus el, în timp ce se ridica de pe

scaun, pregătindu-se de plecare.

— Dacă nu ne vom mai întâlni până când plec, te rog să transmiţi colegilor de cameră, pe care îi ştiu mai bine şi chiar îi apreciez (cu unele lipsuri), că le doresc multă sănătate, putere de muncă, mai mulţi bani, dar şi mult noroc! Roagă-i, din partea mea, să nu mai discute politică şi să nu mai facă bancuri politice. Puteţi avea neplăceri cu consecinţe greu de trecut.

Iar dumneata, dacă ţii la mine, nu mă mai lăuda.

— Promit! a spus Mihai, ridicând mâna ca la jurământ.

— Acum poţi să le spui că ştiam multe în legătură cu ţigările Kent, Marlboro şi altele, cumpărate pe ascuns, dar n-am acţionat deloc pentru că aproape toţi le cumpărau pentru a se folosi de ele când aveau nevoie să obţină câte un drept şi trebuiau date celor de care depindea acel drept. Ei fumau tot ţigări Carpaţi, Snagov, etc.

Mi-a plăcut expresia lui Gică Grosu, atunci când v-am vizitat odată şi eraţi toţi în cameră: „De când lucrez aici, pe canal, sunt mândru că am învăţat meseria de român”. După aceea s-a explicat: „Trăim într-o colectivitate ca într-o familie, manifestând spirit de solidaritate şi prietenie, fiecare ştie ce are de făcut, fără a fi împins de la spate şi atmosfera este destinsă”.

Ne-am ridicat în picioare amândoi, l-am îmbrăţişat, apoi ne-am strâns mâinile bărbăteşte, spunându-i: „La revedere, profesore! îţi doresc sănătate şi mult noroc în viaţă! Te aştept la Constanţa!”

XVI

Hai să mergem la Târgovişte!

Într-o zi, Mihai plecase în oraşul Cernavodă să-i trimită mamei sale nişte bani prin poştă, iar după ce a terminat şi-a adus aminte de Viky şi şi-a zis în gând: „Ia să-i dau un telefon, să văd ce mai face!”

Telefonul suna, i se auzea ţârâitul, dar nimeni nu-i răspundea. S-a încăpăţânat şi a mai repetat apelul de câteva ori, temându-se să nu i se fi întâmplat ceva, dar când era gata să renunţe, a auzit vocea ei: „Da!”

— Ce faci, dragă, de nu răspunzi? a întrebat-o el.

— Eram afară, în grădină şi udam florile. Tu unde eşti?

— În centru.

— Ajungi aici în zece minute? Acasă la mine. Da?

— Sper să ajung. Pa!

— Vino repede că am să-ţi povestesc multe! Pa!

A găsit-o tot în grădină. De această dată rupea frunzele veştejite şi lujerele rupte ale florilor din faţa casei.

Avea în braţe un buchet mare de flori pe care le-a aranjat într-o vază de pe masa din salon.

— Nu ştiam de ce nu răspunzi. Eram îngrijorat.

— De afară se aude telefonul mai greu. Hai să mergem în casă! Ai mâncat ceva astăzi?

— Da, ceai, unt, pâine şi o bucată de brânză la micul dejun invariabil de la cantină.

— Ce este cu tine? Constat că nu prea eşti dornic să mă strângi în braţe.

— Hai, dragă, n-o lua aşa! Aveai braţul plin cu flori. Doar ştii că eu te-aş ţine mereu în braţe, dar mai am şi altceva de făcut, mai şi muncesc…

— Aşa este, nu prea ai timp. De aceea faci totul în fugă, apoi dispari.

— Bine. Ca să-ţi dovedesc că nu ai dreptate, te anunţ că joi sunt liber toată ziua şi te aştept la gazda mea să stăm împreună. De acord? E bine aşa?

— Este foarte bine. Şi la ce oră să fiu acolo?

— La ora 8°° dimineaţa. E prea devreme pentru tine?

— E bine. Ce să aduc de mâncare, pe lângă vin?

— Ce crezi tu că putem mânca amândoi într-o zi. Ar fi bine să nu rămână, că frigider nu am, a adăugat Mihai, ridicându-se din fotoliu.

— Ce faci, pleci?

— Nu plec. Vin la tine să te strâng în braţe şi poate mai facem şi altceva, a adăugat râzând, în timp ce o îmbrăţişa.

— Acel ceva nu e posibil, ştii… ciclul.

— Trece până joi?

— Mâine trece. Bei ceva? îl întreabă ea.

— Poate un pahar cu vin, îngăduie Mihai.

— Aşteaptă-mă câteva clipe! a rostit ea repede, după care a dispărut înspre bucătărie, de unde s-a întors cu o tavă pe care era o sticlă cu vin, două pahare şi plăcintă cu brânză.

— Desfă tu sticla! E vin Murfatlar alb. Gustă-l şi spun-mi dacă vrei să aduc acolo tot de ăsta alb!

Mihai l-a desfăcut, a turnat în pahare, l-a gustat, apoi i-a spus:

— Eu cred că e bun şi pentru tine. E puţin dulceag.

Au mâncat plăcintă şi au băut câte un pahar cu vin, apoi s-au despărţit, cu înţelegerea: joi la ora 8°°.

Joi dimineaţă, Mihai şi Mircea s-au întors de la lucru, au trecut pe la cantină, apoi au revenit în camera lor. Mircea s-a spălat şi se pregătea de culcare, pe când Mihai s-a bărbierit şi şi-a schimbat hainele, urmând să plece la gazda lui.

— Pleci în oraş? l-a întrebat Mircea.

— Da. Merg să mă întâlnesc cu Viky.

— Când te întorci, te rog să-mi cumperi şi mie un pachet de lame de ras „Astor special”!

— Îţi cumpăr, nea Mircea. Somn uşor! La revedere!

— Mulţumesc! Succes, Mihai! a adăugat el, râzând.

— Sper să am, mulţumesc!

Aerul rece de afară arăta că toamna se instalase în drepturile ei, zilele erau mai scurte, iar soarele răsărea mai târziu. Mihai se gândea: „Vin zile grele, iar în camera mea de la gazdă va fi tot mai frig”.

Când a ajuns la colţul străzii Teiului, a văzut-o pe Viky, având în mână o sacoşă voluminoasă, pe care abia o ducea.

— Dă-mi mie sacoşa! Ce ai în ea, încât este aşa grea?

— Ce să am? Mâncare, două sticle cu vin, una cu apă minerală şi umbrela mea. Astăzi cred că va ploua, a spus Viky, privind spre cerul acoperit de nori negri. Mi se pare că este zăpuşeală.

— E toamnă şi în curând va veni iama, zice Mihai.

— Da, şi în camera ta de aici vom tremura de frig. Uneori este mai frig ca într-un frigider. Noroc că noi doi ne încălzim repede, a adăugat Viky râzând.

Mihai a băgat mâna în buzunarul de la piept şi a scos o cheie cu care a descuiat uşa, timp în care Viky a izbucnit în râs.

— De ce râzi? o întreabă el.

— De cheie. Tu o ţii la piept ca pe o comoară.

— Păi, nu este comoara noastră? Fără ea…

Au intrat. Înăuntru era frig şi aerul era stătut.

— Ar fi bine să deschid fereastra să intre aer curat.

— Da, răspunde ea. Mai bine nu. Dacă trece pe la fereastră gazda ta şi ne vede? À-propos, câţi ani are? N-am văzut-o niciodată.

— Cred că are vreo 65 de ani. Este o femeie aşezată, nu-şi bagă nasul în treburile noastre. Eu i-am spus de la început că îmi voi aduce aici, din când în când, viitoarea mea soţie. A fost de acord şi de atunci nu se mai interesează. îi plătesc chiria la fiecare chenzină şi cred că nu are ce să-mi reproşeze.

Mihai a deschis fereastra, dar a închis-o peste zece minute, când a început o ploaie măruntă.

— Tu n-ai adus aici nicio femeie? îl întreabă ea.

— Nu.

La acest răspuns sec, Viky s-a strâmbat.

— Eşti geloasă?

— Doar te-am întrebat. Hai să aşezăm masa, că mie îmi este foame! a cerut ea.

Mihai a adus faţa de masă şi un şervet mare de casă pe care l-a întins deasupra ei, apoi a ajutat-o să întindă farfuriile şi tava cu sticle, pahare şi apa minerală.

— Lasă-mă pe mine să tai pâinea, iar tu scoate dopul la sticla de vin, că eşti mai puternic.

Mihai se execută de îndată, toarnă vin în pahare, pe care îl completează cu apă minerală, apoi ridică sus paharul, invitând-o şi pe ea:

— Hai noroc! Bine ai venit! şi au ciocnit paharele.

— Bine te-am găsit şi întâlnirea noastră să fie într-un

ceas bun! Azi avem multe de discutat, că data trecută m-ai luat repede şi n-am putut lămuri unele lucruri, poate acum o vom face.

Au mâncat, au băut câte un pahar cu vin, apoi s-au dezbrăcat şi s-au băgat în pat.

— E cam frig doar cu pătura asta cu cearşaf, a spus ea.

— Dacă ar arde focul în sobă n-ar mai fi necesară nici pătura, dar…

— De ce nu aduci un reşou?

— Mi s-a atras atenţia să nu folosesc prizele, deoarece instalaţia electrică este veche şi poate lua foc. Nu vreau să mai produc şi pagube.

După ce s-au încălzit, au făcut dragoste şi au rămas în pat amândoi, fără să scoată vreo vorbă.

— Ce este cu tine? o întreabă. De ce taci?

— Mă gândesc şi eu la viaţa noastră. Hai să plecăm undeva câteva zile! Măcar vreo zece zile să plecăm din oraş şi să uităm de toate.

— Doar ştii că eu nu pot pleca. Cine mi-ar da mie aprobare să plec tocmai acum, când pe şantier este atâta zor şi este nevoie de fiecare om la lucru?

Poate pe la sfârşitul lunii decembrie sau în ianuarie să-mi pot lua concediul de odihnă, dacă vor fi zile geroase şi nu vom mai putea turna betoane pentru că îngheaţă. Cum să plec acum? Ar fi în stare să mă caute peste tot şi să mă aducă înapoi, pe şantier, cu miliţia.

— Ascultă-mă puţin! Să mergem la Târgovişte! Acolo locuieşte o soră a mamei mele, chiar în apartamentul nostru. I-aţi zece zile din concediul legal de odihnă, iar eu voi aranja cu Dolman să mă lase să plec să-mi vizitez mătuşa, care este bolnavă. Acolo vom locui la mătuşa mea.

— Repet: Cine îmi va aproba mie concediu de odihnă acum, în toiul muncii la ecluză?

— Tu nu suferi de nicio boală? îl întreabă ea, după câteva clipe de gândire.

— Nu. Sunt sănătos tun.

— Ce-ai zice dacă eu îţi aduc un certificat medical

care atestă că ai ceva la plămâni? Am o prietenă care îmi face rost de el. Mă descurc eu.

Mihai s-a gândit câteva clipe şi şi-a adus aminte că în iarna anului 1978 a obţinut mutarea la „Forja lui Moxu”, tocmai pe motiv că suferă de plămâni, iar doctoriţa Munteanu avea cunoştinţă de acel diagnostic.

Trebuia, deci, să meargă cu acel certificat şi pe la dânsa, să confirme situaţia de fapt.

— Bine, să zicem că reuşesc să-i conving pe ai mei, dar tu cum îl convingi pe Dolman?

— Asta este o treabă uşoară pentru mine. Dolman ţine la mătuşa Marilena şi o respectă, are încredere în ea, astfel că îi dau un telefon mătuşii, ea îl va suna pe Dolman şi-i va spune că este bolnavă şi doreşte să merg s-o văd şi s-o ajut câteva zile că, fiind singură, nu are cine să-i facă menajul casei. Ştie ea cum să-i vorbească.

...Peste câteva zile, Viky l-a căutat la tabără, i-a dat certificatul medical, i-a dat vestea bună că mătuşa ei a obţinut aprobarea lui Dolman.

— Putem pleca chiar azi, a spus Viky.

— Astăzi nu se poate. La ora 14°° intru în serviciu, merg la lucru în schimbul II. Trebuie să-l anunţ pe ing. Radu să mă înlocuiacă pentru zece zile, a mai spus Mihai îngrijorat. N-am luat nici lichidarea, unde plecăm noi aşa?

— De ce îţi faci griji pentru bani? Am eu de ajuns pentru amândoi, dar să plecăm odată. Spune-mi, putem pleca mâine, cu acceleratul de 745?

— Trebuie să discut, mai întâi, cu ing. Radu şi cu maistrul meu de lucrări, iar pe la ora 18°° te sun la telefon şi-ţi spun cum facem. E bine aşa?

— Aştept telefonul tău!

S-au despărţit.

Mihai a discutat cu şefii lui, le-a arătat certificatul medical şi episodul de la Forja lui Moxu, iar după ce a obţinut aprobarea, a sunat-o pe Viky.

— Alo! Dragă, s-a aprobat. Mâine plecăm.

— La ora 73° ne întâlnim în gară. Biletele de tren le iau eu, a spus bucuroasă.

Din Bucureşti au avut tren spre Târgovişte la ora 1545 şi spre seară au ajuns acasă la mătuşa Marilena.

În autobuz Mihai a întrebat-o:

— Ştie mătuşa ta că venim azi? Ştie sau nu?

— Sigur că ştie. Am sunat-o după ce mi-ai dat tu vestea că plecăm. Ne aşteaptă bucuroasă, a zis ea.

Peste câteva minute, cei doi călători „incognito”, o îmbrăţişau pe mătuşa Marilena, pensionara de la Târgovişte, „Profesoara pensionară”, cum îi plăcea ei să se prezinte.

— Cum aţi călătorit? a întrebat-o pe Viky, dar trăgând cu coada ochiului spre Mihai, care tăcea.

— Bine, a răspuns ea.

— Cred că vă e foame. Până când vă spălaţi voi la baie, eu aşez masa aici, în sufragerie.

La masă Viky a adus o sticlă de vin din valiza ei, au mâncat, au băut un pahar cu vin, apoi au stat de vorbă până aproape de ora 23°°.

— Ce mai face Cristian? a întrebat-o mătuşa. Ce a zis când i-ai spus că sunt bolnavă?

— A zis să vin, dar să mă întorc cât pot de repede.

— Care este relaţia voastră? a pronunţat ea cam autoritar, privindu-i pe rând pe cei doi „împricinaţi”. Nu greşiţi voi, comportându-vă copilăreşte?

— Nu-l mai pot suporta pe Dolman, tanti! a spus Viky aproape ţipând şi ochii i s-au umplut de lacrimi. Nu trebuia să mă măriţi cu el atunci. Dumneata ai insistat să mă căsătoresc cu el, deşi nu-l iubeam; mi-ai spus că iubirea va veni mai târziu şi că a trecut vremea „marilor iubiri”. La fel ai spus şi după ce l-am refuzat pe preot, că voi ajunge să mă mărit cu un sărăntoc, cu care voi trage toată viaţa targa pe uscat, plătind rate la mobilă şi la îmbrăcăminte, îi reproşa Viky, printre suspine.

— Dar aşa şi este, draga mea! intervine mătuşa hotărâtă. Dragostea ţine un an, doi ani, apoi se cam termină; căsnicia aduce obişnuinţa între soţi, iar dacă mai ai parte şi de o viaţă plină de lipsuri materiale, acea iubire se stinge încet, întocmai ca o lumânare căreia i s-a

terminat fitilul. Greul în căsnicie începe când vin grijile mari, apar copiii, greutăţile, etc.

Zici că port vina căsătoriei tale cu Dolman?

— Da, aşa am spus, replică Viky hotărâtă. Mai întâi m-ai îndemnat să mă mărit cu preotul Anton, zicând că preoţia este o mare cinste dată de Dumnezeu preoţilor pentru a avea autoritatea morală asupra celorlalţi oameni. Dacă am spus că nu1 vreau, ai insistat să mă mărit cu ing. Dolman care era director de şantier şi că liniştea familiei este aur, iar el mi-o poate asigura.

Azi constat că aurul este o povară, dar eu nu-l mai pot suporta pe Dolman, oricât m-aş strădui.

— Aşa este, recunoaşte mătuşa puţin iritată. Văd că n-ai uitat nimic din cele ce ţi-am spus atunci, în anul 1975, dar ai uitat faptul esenţial pentru care am insistat: atunci, cu tot tratamentul pe care l-ai urmat, aveai dese crize de depresie şi de anxietate, încât nu mă mai puteam înţelege cu tine, atât deveniseşi de nervoasă. Căsătoria cu Cristian a fost în avantajul tău. Medicul psihiatru care te-a tratat a spus că boala se va vindeca foarte greu că şocul a fost puternic şi în această fază, există pericolul de sinucidere.

Am fost atât de speriată, încât am fost nevoită să studiez o serie de cărţi de specialitate. Acolo am găsit unele remedii, printre care şi viaţa în familie, într-o căsătorie liniştită şi fără lipsuri, pe care tu le ai, dar continui să te plângi fără temei.

Nici azi n-am uitat cele ce am citit atunci.

Şi mătuşa Marilena le-a ţinut o lecţie despre depresie, anxietate, singurătate, etc.

— Aşa cum scrie în cărţile de specialitate, anxietatea este

O tulburare mentală şi, împreună cu depresia, constituie principalele probleme emoţionale care afectează personalitatea oamenilor, până a-i aduce în împrejurări să se sinucidă.

Anxietatea se manifestă, în general, printr-o teamă puternică faţă de un pericol iminent, care poate fi real sau imaginar (ex. un accident, o despărţire, un eşec

profesional etc). Desigur, cauzele sunt multiple: o predispoziţie genetică moştenită de la părinţi, anumite traume suferite în perioada copilăriei, lipsa acută a unor minerale din sânge – iod, fosfor, calciu, magneziu etc, o glandă tiroidă hiper funcţională, stresul ridicat care amplifică depresia şi anxietatea.

Persoana cu asemenea boală nu trebuie să stea singură, iar pe atunci eu lucram, încă, lipsind de acasă.

Acea stare face ca ea să aibă teamă excesivă de însingurare, lipsă de orizont, este năpădită de tristeţe şi gânduri de tot felul, are momente de panică şi o apucă un tremurat în tot corpul, are chiar şi senzaţia de infarct, de pierderea controlului, etc., se izolează de ceilalţi.

— Mai bine mă lăsai să mor! a spus Viky. Înţelege că nu

1 mai suport pe Dolman! Am găsit şi eu un om tânăr, care este profesor ca şi mine şi vreau să trăiesc şi eu, să simt viaţa, să mă distrez puţin, că mâine-poimâine îmbătrânesc şi n-am simţit că am trăit, doar am supravieţuit. La serviciu nu mă lasă, copii nu avem, pensie nu voi avea… ce voi face?

— Eu te înţeleg, dar nu uita că eşti căsătorită legal cu el şi ştii că legile nu-ţi dau voie să te desparţi, iar scandalul vostru iar cauza, mai ales lui.

Dumneata, tinere, ce intenţii ai cu ea? îl întreabă pe Mihai.

— Doamnă, eu o iubesc, dar nu pot s-o forţez să divorţeze, dacă ea nu vrea. Noi doi ne cunoaştem de doi ani de zile şi am discutat despre asta, însă n-am găsit calea legală pentru a rămâne împreună. Asta este tot ce vă pot spune.

— Este destul de dificil, a spus Marilena, pe gânduri. Hai să ne culcăm că s-a făcut târziu! Vom mai discuta şi mâine. În ce cameră vrei să dormiţi? i se adresează ea nepoatei.

— În cea din spate, lângă baie, răspunde Viky.

— V-am făcut patul acolo. Am bănuit eu. Noapte bună!

A doua zi s-au trezit devreme, s-au spălat şi au mers în sufragerie unde au găsit-o pe mătuşa Marilena, aşezând tacâmurile peste o faţă de masă albă.

— Sărut mâna! au spus ei aproape în acelaşi timp.

— Bună dimineaţa! Cum aţi dormit, amorezilor? i-a întâmpinat ea cu multă bucurie şi voie bună în glas.

Voiau toţi să uite discuţia din ajun şi încercau să facă o atmosferă cât mai plăcută pentru perioada în care hotărâse Viky să rămână în Târgovişte.

Într-una din valize aduseseră câteva sticle cu vin „Muscat Ottonel”, iar Viky le pusese în frigider, la rece. S-a dus şi a adus una, din care a turnat în pahare, cu gândul s-o facă şi pe mătuşa sa părtaşă la aventura lor, poate se mai îmbunează, în timpul mesei, au reuşit în parte.

După masă au discutat cu totul altceva. Mihai a povestit ce este acel canal, la ce foloseşte el şi cât timp mai durează lucrările şi cum este viaţa în Dobrogea. Explicând totul în linişte şi cu talent, acesta a ajuns la viaţa amestecată din oraşul Cernavodă, lipsită de orice distracţie, de când s-a aglomerat cu mii de oameni care muncesc la canal.

— Tanti, îţi propun ceva: noi vrem să mergem la restaurantul din centru. Vii cu noi? Acolo are şi ring de dans, iar eu n-am mai dansat de când am plecat de aici, din oraş. Hai, te rog, vino cu noi! Te rugăm amândoi, insistă Viky.

— Nu pot, draga mea. La vârsta mea nu mai rezist să pierd nopţile. Şi aşa m-am obişnuit să mă culc devreme, imediat ce se termină programul la televizor, iar când nu mă atrage programul mă culc şi mai devreme.

— Vino cu noi că nu stăm mult! Ne întoarcem devreme, insistă nepoata luându-i faţa în palmele ei.

— Mergeţi voi doi că sunteţi tineri! Să-ţi dau o cheie de la intrare, ca să nu mai suni că scoli vecinii.

Discuţia aceasta avea loc la sfârşitul mesei de prânz, după care mătuşa i-a sfătuit să doarmă o oră-două pentru a fi odihniţi la restaurant.

Au mers amândoi în camera lor şi, în timp ce se

dezbrăcau, Mihai a prins-o în braţe în poziţia cu braţele sus şi rochia peste cap.

— Fii cuminte şi lasă-mă să mă dezbrac!

— Îmi promiţi că… altfel nu te las.

— Bine, promit!

Au râs amândoi şi s-au sărutat. Cântând încet o melodie veselă, Viky s-a dezbrăcat şi a venit lângă el în pat.

— Mergem diseară la restaurant?

— Mergem, dacă tu ţii neapărat. Eu nu cunosc pe nimeni aici, deci îmi este indiferent.

— Mă cunoşti pe mine.

— Da, aşa este. Şi asta îmi este de ajuns.

Au dormit aproape două ceasuri, după care Viky s-a pregătit pentru ieşirea în oraş. Mihai dormita încă.

— Hai, scoală-te şi bărbiereşte-te! îi spune ea. Ar fi bine să plecăm pe la ora 173° şi să ne întoarcem mai devreme de ora 21°°

La ora stabilită, mătuşa i-a condus până la uşa de intrare în apartament şi le-a amintit:

— Să nu întârziaţi după miezul nopţii!

— Venim devreme, a asigurat-o Viky, sărutând-o pe obraz.

— Este departe? o întreabă Mihai.

— Nu. Mergem pe jos până acolo.

Când s-au apropiat de local, s-a auzit până la ei un sunet strident de trompetă.

— I-auzi, cântă o trompetă ca la bâlci! îi atrage atenţia el, râzând.

— Cântă muzică de jazz, iar trompeta nu poate lipsi din formaţie, explică Viky.

Au intrat. În fundul sălii cânta orchestra, iar mesele păreau să fie toate ocupate şi între ele spaţiul era cam incomod.

— Ce facem? îl întreabă ea pe Mihai.

— Să vorbim cu chelnerul de colo, poate ne găseşte un loc la vreo masă.

— Mai întâi să ne orientăm. Iată lângă fereastră, la o

masă sunt numai două persoane mai în vârstă decât noi. Să încercăm să ne facă loc la masa lor, ce zici?

— Încercăm. Bună seara! Locurile sunt libere? întreabă

Mihai.

— Da, răspunde bărbatul.

— Ne permiteţi să ne aşezăm şi noi?

— Poftiţi! Ne face plăcere să avem compania unor tineri, completează bărbatul, care era vesel.

— Vă mulţumim pentru amabilitate!

Imediat ce s-au aşezat, domnul vorbăreţ i-a întrebat:

— De unde sunteţi, că nu păreţi să fiţi de pe aici?

— De la Constanţa, răspunde Mihai. Am venit în vizită la rude. Ce comandăm? i se adresează el lui Viky, care asculta muzica şi bătea tactul pe masă cu degetele; trompeta plângea, se tânguia, iar împreună cu ea suspina o vioară, acompaniate de un ţambal şi un acordeon.

— Ce comandăm? repetă Mihai.

— Să consultăm meniul, îi răspunde ea.

Între timp a venit şi chelnerul, care le-a recomandat o friptură de porc cu garnitură de orez.

— Vin „Muscat Ottonel” aveţi?

— Nu. Dar avem „Pino Noir”. Este foarte bun.

— O sticlă de Pino Noir, hotărăşte Mihai.

— Avem şi vinul casei, insistă chelnerul.

— De ce nu ai cerut vinul casei?

— Vinul casei este un fel de amestec din toate şi nu are o aromă prea plăcută, a răspuns Mihai. Unii îi zic „poşircă”. Pe când Pino Noir este un vin plăcut la gust, de culoare roşu închis. Îţi va plăcea.

Chelnerul le-a adus fripturile, apoi vinul, a turnat în pahare şi le-a urat „Poftă bună!”, apoi s-a îndepărtat.

— Aţi făcut foarte bine că n-aţi luat vinul casei, a spus vecinul lor de masă. Data trecută ne-a păcălit şi pe noi, nu este un soi bun.

Au început să mănânce şi au gustat din vin.

— Vinul este foarte bun! apreciază Viky, dar m-a cam încălzit, îi şopteşte lui Mihai. Dacă dansăm, mă tem să nu

transpir.

— Vom dansa mai târziu, când se mai eliberează ringul de dans, o linişteşte el. Acum orchestra este în pauză.

— Ştii ceva? Am început să mă simt bine aici.

— Şi eu la fel, i-a răspuns Mihai. Am senzaţia că petrecem o seară specială, pe care n-o voi uita prea curând, dimpotrivă.

— Eu îmi voi aminti că am fost aici, împreună, de câte ori voi fi singură sau departe de tine. De fapt, m-am străduit să înregistrez în memoria mea, toate clipele pe care noi doi le-am petrecut împreună de când ne cunoaştem.

Orchestra a terminat pauza şi a început să cânte un tangou. Cei doi s-au ridicat de la masă, şi-au îndreptat ţinuta vestimentară şi au trecut pe ringul de dans, alături de alte perechi şi au început să se mişte în ritmul muzicii. Viky şi-a pus capul pe piptul lui şi încerca să murmure melodia, în surdină.

Deodată şi-a ridicat privirea spre el şi i-a declarat:

— Îţi mulţumesc, Mihai, pentru tot cee ai făcut pentru mine! De când suntem împreună, m-ai făcut să uit de anxietatea care m-a chinuit atâţia ani şi mi-ai dat curaj să lupt cu tristeţea şi depresia mea!

— Mă bucur sincer că ţi-am putut fi de ajutor, i-a şoptit el la ureche, strângând-o şi mai tare în braţe. Intrând şi mai mult în ritmul dansului, ea a exclamat cu glas sugrumat:

— Ah, cât de bine mă simt astăzi! Parcă plutesc. Muzica mi se pare excelentă, ringul nu este aglomerat. Parcă totul a fost ales special pentru noi. Nu ştiam că poţi dansa atât de bine. Unde ai învăţat?

— În liceu, apoi m-am perfecţionat în perioada studenţiei. Eram nelipsit de la reuniunile tovărăşeşti din şcoli. Nu este greu: un pas, o răsucire, încă doi paşi şi dansul curge lent, unduitor, devenind aproape hipnotic, cu mişcări care trec din una în alta, fără ca cei doi dansatori să facă un efort prea vizibil. Tu zici că dansez uşor şi te

conduc bine, dar rolul principal îl joci tu aici, în sensul că îmi vii în ajutor, unduindu-te aidoma unei alge pe care curenţii de apă o mişcă ritmic.

Dansau, îşi zâmbeau şi îşi vorbeau în şoaptă, în timp ce degetele împreunate ale mâinilor lor, împleteau între ele firele nevăzute ale unor destine neştiute şi incerte. Din când în când Viky privea în sus spre ochii lui, parcă dorind să se încredinţeze că Mihai se află lângă ea şi nu visează. Simţea că trăieşte o feerie şi că dansa un dans de la începuturile lumii, atunci când îngerii nemuritori coborau din înalturi pentru a se cunoaşte cu oamenii. Iar asta se întâmpla în „Era zeilor”, gândea Viky. În acele momente era transfigurată şi-l privea insistent. Mihai a observat-o, s-a aplecat şi a sărutat-o, şoptindu-i:

— Cât de frumoasă eşti astăzi! Să ştii că te iubesc!

— Şi eu pe tine, deşi la început n-am vrut decât să fim amanţi. Voiam să te cunosc mai bine, dar a fost uşor să-mi dau seama, de la prima noastră întâlnire, că eşti un bărbat cald, care apreciază femeia şi o poate ajuta la nevoie. Iar eu aveam şi încă mai am nevoie de ajutor. Mai târziu m-am ataşat de tine şi am început să te caut. De fapt tu m-ai silit să te caut, refuzând să vii în gazdă la mine, aşa cum aş fi vrut eu să fim împreună mereu.

— De ce crezi că te-am silit eu?

— Pentru că m-ai făcut să-ţi simt lipsa, apoi să mă îndrăgostesc de tine. Nu este suficient sau nu vrei să mai recunoşti?

*

Victoria (Viky) era o femeie frumoasă, iar când mi-a povestit el acea scenă, i-am dat dreptate. Pot spune şi astăzi că era înzestrată cu ceva nevăzut, care cucerea şi excita bărbaţii, de parcă ar fi fost încărcată cu electricitate ca o pilă galvanică, care abia aşteaptă să se descarce. Am văzut-o de aproape şi eu – autorul.

*

…Dansau uşor, pe loc, discutând în şoaptă, despre situaţia lor, mai ales despre dorinţele lor fierbinţi:

— Îţi aminteşti prima zi când ne-am întâlnit în birou

la Dolman? Veniseşi să te angajezi. Atunci nu te-am crezut deloc că ai doar opt clase, cum i-ai spus lui. De ce ai făcut asta?

— Nu doream să afle nimeni că sunt profesor şi, în plus, voiam să cunosc viaţa reală a oamenilor de pe şantiere.

— Vrei să-ţi spun ceva? îmi venea să strig tare: „Minte! Este intelectual, profesor, ziarist, nu muncitor!”

— De unde îţi venea bănuiala?

— Pentru că vorbeai fluent şi logic, nu te prefăceai deloc; deşi foloseai cuvinte simple şi erai stăpân pe tine, îmi venea să te întreb pe loc unele noţiuni de pedagogie, ca să mă conving, dar am renunţat.

Muzica a încetat, iar cei doi s-au întors la masa lor.

— Observi că ne-au plecat comesenii?! o atenţionează Mihai. Pe ringul de dans nu i-au văzut.

— Da. Poate este mai bine că au plecat. Putem vorbi mai lejer.

— Vrei o prăjitură sau o îngheţată?

— Nu! a răspuns Viky. Să achităm nota de plată şi să mergem acasă, că s-a făcut târziu. Este 2215 şi i-am promis mătuşii că ne întoarcem devreme.

Mihai a aprobat cele spuse de ea, a chemat chelnerul şi a achitat consumaţia, apoi au ieşit în stradă.

— Luăm un taxi? l-a întrebat ea.

— Mergem pe jos, a răspuns Mihai. Este o seară minunată, care invită la plimbare.

Viky i-a strecurat mâna pe sub braţ şi au pornit cu pas uşor pe trotuar, spre casă, discutând. Ea avea obiceiul să spună, de fiecare dată, vorbe simple, obişnuite, dar de o mare puritate; le rosteau cu multă sinceritate şi aşa căpătau un firesc dezarmant.

— Ştii al cui este apartamentul în care locuieşte mătuşa Marilena?

— Bănuiesc că este al statului, iar dânsa e chiriaş.

— Este primit de la stat, dar este pe numele părinţilor mei. Dânsa s-a mutat aici, după moartea lor, ca să stea cu mine. Aveam doar 14 ani şi eram şocată după

accident.

Când au ajuns acasă, Viky a descuiat uşa fără să facă zgomot şi au trecut pe vârfurile picioarelor, fără s-o trezească din somn pe mătuşa ei.

S-au dezbrăcat, şi-au făcuttualeta de seară, pe rând, apoi s-au aşezat pe perne, mângâindu-se şi sărutându-se, ca de obicei, au făcut dragoste, apoi au rămas îmbrăţişaţi. Viky i-a şoptit la ureche:

— De câteva luni de zile îmi este gândul numai la tine. Te iubesc, păcătosule!

— Şi eu pe tine, a răspuns el şi iar au început să se sărute, să se mângâie şi tot zvârcolindu-se, au dat pe jos o pernă, care a căzut pe covor, cu zgomot.

— Cea fost asta? l-a întrebat Viky.

— Perna mea a aterizat pe parchet. Stai s-o iau!

— Las-o acolo! O iei pe urmă!

După vizita la baie, s-au aşezat pe perne, Viky în braţele lui, cu capul pe braţul lui drept şi obrazul pe piept.

— Şi ce mai credeai tu despre mine, după ce ne-am cunoscut mai bine? a reluat Mihai discuţia lor din timpul dansului din restaurant.

— După ce ţi-am cedat, am avut impresia că mă ocoleşti, că fugi de mine ca un hoţ, nu mai ai nevoie de mine, tocmai când începusem să ţin puţin la tine şi simţeam nevoia să fii cu mine Mai târziu am înţeles că nu fugeai de mine, ci te temeai de Dolman.

Aşa am acceptat eu să ne întâlnim pe str. Teiului, unde înduram amândoi frigul şi condiţiile acelea modeste, numai ca să fim împreună.

Mihai o asculta şi, deodată, vocea ei a scăzut şi s-a moleşit, iar respiraţia i se auzea ritmică şi liniştită, semn că a adormit. A rămas pe gânduri multă vreme înainte de a adormi, meditând la situaţia lor.

Obosit cum era, a adormit şi el şi a început să sforăie şi să înghită în somnul lui puţin agitat, care a trezit-o pe Viky. Poate şi pentru că îi amorţise braţul pe care se odihnea capul ei. De la sforăitul lui moderat, a trecut la tare, revenea la moderat şi iar creştea în intensitate, semn

că visa ceva. Ea l-a mişcat puţin şi s-a liniştit, apoi a adormit şi ea din nou, dar dimineaţa, când s-au sculat, i-a spus:

— Tu sforăi noaptea, Mihai!

— Doar când dorm cu faţa în sus, a răspuns el. De ce te miri? Omul când doarme, singurul semn că mai trăieşte este acel sunet numit sforăit; este momentul când el se agaţă, cu furie, de viaţă. Sforăitul este elogiul adus vieţii, când moartea ne dă târcoale cu paşii ei moi de pisică. De fapt, se spune că somnul este acea mică repetiţie a trecerii de la existenţă la moarte, adică şi el este „o mică moarte”.

Dacă vrei să fiu puţin romantic, îţi spun că sforăitul este cel mai frumos dar al omului pe care i-l face nopţii. Desigur, sforăitul are multe cauze fizice, mecanice, traume suferite, unele boli, etc.

Dacă sforăitul este însoţit şi de vise, îţi pot spune că se întâmplă în viaţa unor oameni şi unele experienţe când visând, pot ieşi din trupul lor şi pleacă într-o călătorie bizară, iar când se întorc din acea călătorie, îi poţi auzi spunând: „am scăpat din strânsoarea morţii şi mi-a fost dat să mă întorc iar printre oameni, însă acolo am învăţat că de azi înainte va trebui să trăiesc altfel”.

— Mă uimeşti, Mihai, cu astfel de idei.

— Asemenea experienţe au existat, s-a scris despre ele. Dovadă că cei ce se întorc din moartea clinică, aşa povestesc, ceea ce înseamnă că în „călătoria lor din vis” au învăţat ceva util, cum să trăiască, să se comporte, etc.

— Spui lucruri foarte interesante. Mă bucur că ştii atât de multe. De unde le ştii?

— Mi-a plăcut să citesc foarte mult. Şi astăzi, dacă aş avea prilejul, aş citi toată ziua într-o bibliotecă şi nici mâncare nu mi-ar mai trebui.

Au tăcut amândoi o vreme, Viky îl privea cu un interes sporit.

— De ce gemeai spre dimineaţă? a întrebat Mihai.

— De ce? Visam urât, dar cam confuz.

— Despre ce era vorba în visul tău?

— Ne plimbam amândoi pe o alee pe marginea unui

lac. Din spate a venit un bărbat înalt, un găligan, care mă trăgea tare de braţ şi-mi spunea să plec cu el. Tu ai încercat să mă smulgi din strânsoarea lui, dar te-a lovit în cap cu o ţeavă din fier şi ai căzut în iarba de lângă lac, iar el te-a împins în lac şi te-am văzut cum te duceai la fund. Găliganul m-a târât câţiva metri într-o zonă întunecată şi nu puteam să ţip. Nu ştiu de unde a apărut o patrulă de poliţie, căreia mă străduiam să-i povestesc ce s-a întâmplat, dar nu puteam să vorbesc deloc. Apoi, peste tot s-a aşternut o ceaţă şi n-am mai văzut nimic în jur şi m-am trezit când mă mişcai tu.

— Vise de noapte! a spus Mihai, rămânând gânditor. Eu te-am auzit gemând şi am vrut să te liniştesti.

— M-am speriat în vis, dar când m-am trezit şi te-am văzut lângă mine, m-am liniştit. Te rog să nu mai pleci de lângă mine, ca să rămân singură!

— Nu plec nicăieri fără tine! a încredinţat-o el.

— Numai tu mă poţi înţelege.

— Divorţează, draga mea şi totul va fi bine pentru noi.

— Deşi te iubesc mult, ştii bine că nu voi putea s-o fac. Cu Dolamn n-o pot rezolva pe cale amiabilă pentru că este gelos şi poate deveni nervos şi imprevizibil.

Am înţeles că tu nu-mi vrei doar trupul, ci şi sufletul „pe tavă”, dorind să ai totul. Dar uiţi că eu am cu cinci ani mai mulţi decât tine şi că femeile se trec, se uzează mai repede decât bărbaţii, iar mai târziu se va vede diferenţa dinte noi. De asemenea, nu iei în calcul şi faptul că am în spate un sac de necazuri: n-am reuşit să scap de anxietatea mea, de depresia care mă încearcă din când în când. Ce bine ar fi fost dacă aş fi putut afla cine deţine acea cheie capabilă să-mi pună în funcţiune creierul care s-a blocat din cauza şocului pe care l-am suferit când mi-au murit părinţii! Aceste gânduri mă apasă greu şi mă împiedică să accept să-ţi fiu povară în viitor.

Ţi-am dat atât cât am putut eu omeneşte, înfruntând pericolele ştiute, ca şi condiţiile modeste.

Mă întorc la cele spuse de mătuşa Marilena. Cred că

are dreptate: dragostea nu va ţine prea mult, ea va pleca odată cu tinereţea noastră, care nu e veşnică, a adăugat ea plângând. Erau vorbe pentru limpezirea gândurilor.

— Nu mai plânge! încerca Mihai s-o liniştească. Eu ţi-am spus că vreau să fac totul legal cu tine, insistă el, mângâindu-i umerii rotunzi, care trepidau, se arcuiau, urcând şi coborând în ritmul suspinelor sale.

— Am senzaţia că noi nu vom fi niciodată împreună.

Mihai.

— De ce crezi asta? Doar dacă nu ai încredere în mine. Atunci ţi-am spus-o şi azi ţi-o repet: „Dacă divorţezi vom pleca împreună în judeţul Mureş sau în altă parte, unde ne vom căsători legal, apoi ne vom angaja profesori la un liceu şi totul se va aranja”. De doi ani de zile, de când suntem împreună, am constatat că ne înţelegem bine, uneori chiar şi fără cuvinte; cu timpul, trupurile noastre şi-au format un limbaj propriu, cu care comunicăm, de parcă am fi trăit împreună de când este lumea.

*

Au trecut cinci zile de când cei doi erau împreună în casa mătuşii Marilena. Păreau că se înţeleg bine împreună, discutau, povesteau, etc. Dar, în seara care a urmat, Marilena a chemat-o în camera ei pe Viky şi au discutat aproape două ore. Când s-a întors în camera lor, Mihai a observat că faţa ei era plânsă şi ochii umflaţi.

— Ce este cu tine? Ce ţi-a spus de ai plâns?

— Nu este nimic! Hai să ne culcăm! a răspuns ea.

— Nu ne culcăm până nu-mi spui ce ţi-a zis!

— Mi-a zis multe. Am să-ţi spun doar câteva: „Vezi-ţi de căsnicia şi de bărbatul şi de casa ta!” A muri pentru o idee o fi o cauză nobilă – să zicem – poate fi un privilegiu pentru oricine dovedeşte curaj, dar să ajungi să te stingi ca o lumânare care se topeşte sub acţiunea flăcării, tot pritocind ideea respectivă, fără nicio zvâcnire care s-o pună în aplicare este o mare nedreptate, dar şi o mare ruşine, în acelaşi timp.

— Vorbeşte mai limpede, că nu te înţeleg!

— Ce vrei să faci tu e târziu, poate prea târziu, iar eu

încerc să te înţeleg, Mihai.

— Dar fă-mă să înţeleg şi eu! Spune concret ce vrei!?

— Cum să mă exprim? Tu, în exterior, arăţi ca un om echilibrat, cu o fire dârză, dar în interior, ai o fire stăpânită de o mare candoare şi lipsă de hotărâre, parcă ai o teamă de aventură. De aceea spun că nu cred în acţiunea ta, iar în final, nu cred că noi doi vom fi împreună.

— Ce-mi reproşezi, concret? insistă Mihai.

— Faptul că tu laşi adesea să decidă alţii pentru tine. Şi asta pentru că ai o fire comodă, iar eu, cu păcatele mele, mă refer la depresie, anxietate, unele momente de nesiguranţă, nu voi fi în stare să conduc „corabia" noastră.

Poate că ţi-ai dat seama şi tu de toate acestea, mai ales după ce ţi-am destăinuit dorinţa mea, visul meu, de a trăi în libertate alături de tine, dar să fim în totală libertate, plutind pe spaţii largi, nemărginite, fără poluare fonică şi să nu mai vedem acele figuri dizgraţioase şi incerte, să trăim în aer curat şi linişte deplină.

Ştiu că ai să-mi spui că e un vis pretenţios, dar am şi eu dreptul să visez, la fel ca tine, care doreai să-ţi duci viaţa în vârful unui pom din cel mai înalt pisc de munte.

— În ce sens vezi tu la mine comoditatea şi nehotărârea? Şi de ce ai ajuns la concluzia că trebuie să decidă alţii pentru mine?

— Credeam că ai înţeles că cei care ne conduc azi vor accentua treptat gradul de umilinţă şi de degradare a omului în numele demnităţii pe care o flutură pretutindeni toţi activiştii de partid.

— Nu văd ce legătură are asta cu mine.

— Vom trăi şi vom vedea. De azi nu te voi mai contrazice. Spune-mi în ce zi suntem azi? l-a întrebat ea.

— Doisprezece. Dar de ce plângi?

— Mâine plecăm înapoi la Cernavodă. Acolo ne vom despărţi şi, din acel moment, te rog să mă uiţi! a spus ea, în timp ce lacrimile îi şiroiau pe chip. Dacă mai crezi în mine şi în intenţiile mele bune, te rog să mă ajuţi să îndeplinesc această hotărâre! în viaţa ta va apărea acea Ileană Cosânzeană pe care o meriţi.

— Mă indispui cu gândurile şi cu lacrimile tale. Ar fi mai bine să ne culcăm, fiind destul de târziu.

A doua zi de dimineaţă şi-au luat rămas bun de la mătuşa Marilena, care a atneţionat-o: „Nu uita ce ţi-am spus!” şi cu trenul de 8 45 au plecat spre Bucureşti.

În timpul călătoriei, Viky a dormit, iar la Bucureşti au discutat puţin pe peronul gării, până când au urcat în trenul accelerat care îi ducea la Cernavodă. Ajunşi în gara de la Cernavodă, la ora 1750, s-au despărţit în linişte, Viky a plecat acasă cu un taxi, iar Mihai s-a întors pe jos la tabăra lor, îngândurat şi trăgându-şi valiza după el.

*

În camera lor, toţi colegii l-au înconjurat şi i-au pus întrebări: „Cum a fost? ziceai că stai zece zile”, etc. Mihai le-a răspuns scurt: „Ne-am despărţit, definitiv!”

— Cum, măi Mihai, ai părăsit tu aşa frumuseţe de femeie? l-a întrebat Traian. Nu-mi vine să cred. V-aţi certat? Ce a fost?

— De ce refuzi tu să crezi? Se mai întâmplă. Nu ne-am certat deloc. Altul este motivul.

— Tu nu eşti luptător deloc, mă, l-a certat Gică. Asta era o femeie pentru care trebuia să lupţi, s-o aperi cu pieptul tău şi cu preţul vieţii. Ai cedat uşor, continuă el să-i ţină o prelegere: „o apărai chiar şi împotriva propriului ei soţ”.

— Lăsaţi-l în pace! îi sare în ajutor Mircea. Situaţia îl priveşte numai pe el şi nu vă mai băgaţi voi, care nici nu ştiţi ce s-a întâmplat.

Acum hai la cantină să mâncăm ceva, că eu plec la lucru!

XVII

Întâlnirea din tabăra Cumpăna

La sfârşitul lunii iunie 1982 mă aflam pe raza comunei Cumpăna, jud. Constanţa pentru supravegherea modului cum se desfăşura campania de recoltare a orzului şi grâului. În toată ţara, în conformitate cu ordinul primit de la CC al PCR, ofiţerii de miliţie executau astfel de acţiuni pentru ca recoltele să fie strânse fără pierderi.

Plecam din Constanţa, cu maşina mea, la ora 6°°, iar la 615 participam la şedinţa organizată unde se repartizau sarcinile pentru toate unităţile agricole; la ora prânzului mâneam la cantina taberei, iar seara, după ora 21°° plecam acasă, în Constanţa.

Într-una din zile l-am zărit pe Mihai Iaru la o masă apropiată şi l-am urmării" când a terminat de mâncat, ca să-l abordez la ieşire. Surpriza a fost mare pentru amândoi când ne-am văzut.

— Ce faci, profesore? l-am întrebat, după ce ne-am salutat şi ne-am strâns mâinile prieteneşte.

— Ce dă fac? Lucrez de vreo două zile la ecluza Agigea. Ce surpriză mi-aţi făcut! Dumneavoastră ce faceţi? Vă ocupaţi tot de lucrările de la canal?

— Nu! Am fost trimis să supraveghez modul cum se desfăşoară campania agricolă pentru recoltarea orzului şi grâului. Sunt de patru zile pe aici şi voi rămâne până când se va termina recoltarea, probabil 15 iulie. Ia spune-mi, cum ai ajuns aici?

— Am fost aduşi de la Cernavodă 6 muncitori pentru a participa la turnarea betonului la ecluza de la Agigea. Lucrăm acolo, dar mâncăm aici, la cantină şi dormim tot aici, în baraca din nordul taberei. Dormiţi aici şi dumneavoastră?

— Nu, Mihai, dorm acasă, în Constanţa, dar vin zilnic aici şi toată ziua alerg pe câmp, între orele 63° şi 2130.

Ce mai este pe la Cernavodă? Ce fac ceilalţi colegi?

— Au rămas toţi acolo, unii la betoane, alţii la forjă, iar câţiva fac finisările la cele două compartimente ale ecluzei. Maistrul meu a primit ordin să vină la Agigea şi m-a luat cu el pe mine şi alţi cinci din fosta echipă. De când am plecat de la Cernavodă nu mai ştiu nimic de ei.

— Hai să ieşim de aici!

Afară l-am întrebat la ce oră se întoarce la ecluză, apoi i-am pus direct întrebarea: „Ce mai face prietena dumitale?"

— Ne-am despărţit. E o poveste mai lungă.

— Bine, am spus eu, privindu-mi ceasul de la mână.

S-o lăsăm pe mâine! îţi propun să ne întâlnim la masa de prânz la ora 123° şi vom avea vreme, după aceea, să mai stăm de vorbă. De acord?

— Da. Eu am pauză între 12°° şi 14°°, apoi mai lucrăm încă 3 ore – în total 8 ore în fiecare zi.

…Am stabilit întâlnirea pentru a doua zi tot la cantină, apoi am plecat fiecare la îndatoririle noastre.

Ne-am întâlnit şi am mâncat la aceeaşi masă, după care am stat pe o bancă în zona taberei din Cumpăna, unde mi-a povestit tot ce s-a întâmplat la Târgovişte.

— Noi doi discutaserăm în trenul cu care călătoream spre Târgovişte ca ea să divorţeze de Dolman şi să plecăm la Tg. Mureş sau în alt loc din ţară, unde să ne căsătorim, apoi să ne angajăm profesori la un liceu, îmi povestea Mihai Iaru.

— Şi ce v-a împiedicat? l-am întrebat eu.

— Nu ştiu ce i-a spus mătuşa Marilena, că într-o seară a revenit în cameră cu faţa plânsă şi m-a anunţat că ne vom întoarce la Cernavodă, ceea ce am şi făcut.

După o săptămână m-a căutat ea la tabără, ne-am mai întâlnit de două ori, apoi am anunţat-o că am fost mutat cu serviciul la ecluza de la Agigea. A venit la gară la ora când urma să plec, ne-am luat rămas bun şi mi-a dat adresa unei prietene unde să-i scriu. I-am scris trei scrisori, dar nu mi-a răspuns la niciuna.

Mi-a rămas doar amintirea chipului ei încremenit şi mut, cu buza de sus uşor ridicată în stânga sus, tremurându-i uşor şi pe faţă parcă licărea o rază de lumină.

A şoptit doar atât: „*Te-aştept să te*

— V-aţi mai întâlnit de atunci?

— Nu. N-am putut pleca de aici niciodată.

— Se spune că orice rău este spre bine în viaţa omului.

— Dacă voi avea ocazia să vin la Constanţa, pot să trec să vă văd? Aş vrea să mai discut cu dumneavoastră unele probleme.

— Desigur. După 15 iulie sper să se încheie aici

campania de recoltare şi mă voi întoarce la îndatoririle mele de serviciu de la Miliţia Municipiului Constanţa. Unitatea se află pe str. Ştefan cel Mare şi cobori la a treia staţie de troleibus – cum vii de la gară.

De atunci nu l-am mai întâlnit la masa de prânz niciodată, dar tot alergând pe câmp, la fiecare punct de recoltare a cerealelor, n-am mai avut timp să mă ocup de el. La 21 iulie 1982 s-a încheiat campania agricolă şi m-am întors la serviciu.

Multă vreme am crezut că Mihai Iaru s-ar fi întors la Cernavodă cu echipa care îl adusese la Agigea şi mă întrebam de ce nu trecuse pe la mine între timp?

XVIII

Mihai Iaru mă vizitează la serviciu

— Aveţi pe cineva la poartă! îmi raportează ofiţerul de serviciu. Spune că se numeşte Iaru Mihai.

— Să-l conducă până la mine ajutorul dumitale!

— Am înţeles!

L-am aşteptat în prag la biroul meu şi l-am condus înăuntru. Era 22 septembrie 1982. Ne-am salutat, ne-am strâns mâinile şi l-am invitat să se aşeze pe scaun.

— De ce ai întârziat atât de mult? l-am întrebat eu.

— N-am putut veni în cursul săptămânii, iar odată, când am venit în oraş, mi-am închipuit că nu vă găsesc aici, poate sunteţi în misiune sau acasă.

— Azi este marţi. Cum ai scăpat de acolo?

— Mi-am făcut lichidarea de la canal. Plec acasă.

— Cum te-ai hotărât aşa, deodată, după ce ai lucrat aproape şapte ani la canal?

— Doar şase ani şi două luni, mă corectează el. Îmi ajung. Trebuia să pun capăt acestei experienţe.

— Când ai venit în Constanţa?

— Ieri, pe la ora 16°° şi m-am cazat la hotelul Tineretului. Dar am hoinărit prin oraş până când s-a întunecat. Aş vrea să studiez nişte vestigii istorice de pe raza oraşului Constanţa. Ce mă sfătuiţi să fac?

— Scuză-mă câteva clipe!

Am trecut în biroul alăturat şi am spus secretarei

mele să ne facă două cafele, apoi m-am întors şi am reluat discuţia:

— Ai văzut statuia din parc a lui Vasile Pârvan?

— Da. Am văzut şi acele blocuri de piatră frumos aranjate pe alei, apoi am citit tot ce scrie pe peretele clădirii din marginea parcului Central, ca şi harta.

— Ai multe lucruri interesante de văzut şi cred că ai face foarte bine să mergi la Muzeul de Istorie şi Arheologie din Piaţa Ovidiu şi să-l cauţi pe directorul Adrian Rădulescu; să-i spui că vii din partea mea şi te va asculta. Noi ne cunoaştem de ceva vreme şi chiar îl voi suna la telefon să-l informez.

— Vă mulţumesc pentru ajutor!

— Chiar în Piaţa Ovidiu vei găsi statuia poetului Ovidius Nasos, născut în anul 43! Hr în Roma şi exilat la Pontul Euxin în anul 8 d Hr de împăratul roman Augustus.

Ovidius Nasos era considerat părintele poeziei antice. El a scris 50 de poezii în Arta iubirii (Ars amatoria), apoi a scris elegii de jale (Tristele şi Ponticele), dar opera lui principală, cu care a influenţat poeţii din perioada Evului Mediu au rămas Metamorfozele. A trăit şi a murit la Pontul euxin, fiind îngropat în Cetatea Tomis.

Lângă muzeu, chiar pe malul portului, vei găsi mai multe vestigii romane care sunt protejate de nişte garduri din plasă de sârmă, inclusiv „Mormântul Hipogen”.

— Despre ce este vorba?

— Despre un cavou din secolul al IV-lea după Cristos, descoperit de Arh. Chera şi Arh. Lungu de la Muzeul de Istorie şi Arheologie din Constanţa. Acel cavou a aparţinut primilor creştini din Tomis (azi oraş Constanţa), care făcea parte din Imperiul Roman. Creştinismul era interzis, iar cei care îşi declarau credinţa creştină erau pedepsiţi; era epoca în care romanii începuseră, treptat, să treacă de la credinţa păgână, la cea creştină. Aşa se explică găsirea în interiorul cavoului a unei fresce cu simboluri înţelese doar de cei care săvârşeau ritualul împărtăşaniei, pe care îl numeam, oficial, ospăţ, fără o conotaţie religioasă.

— Am citit câte ceva despre Cetatea Histria şi despre

Monumentul de la Adamclisi, dar nu le-am văzut, încă.

— Dacă vorbeşti cu directorul Rădulescu, spune-i ce ai dori să vezi şi te va ajuta! Ai multe de văzut. Acum spune-mi ce ai văzut prin oraş în timpul plimbării de aseară! insist eu.

— De la hotel am mers pe b-dul Tom is până în dreptul Consiliului Judeţean, apoi am intrat în parc, unde am studiat pietrele de pe alei, statuia marelui arheolog Vasile Pârvan şi am citit ce era scris pe clădirea din marginea estică a parcului. Când am trecut prin faţa hotelului Continental (în prezent este demolat) mirosea atât de frumos a friptură şi frigărui! Mie îmi era foame, dar nu m-am oprit, dorind să văd cât mai multe până se va înseră, aşa că am ajuns până la malul mării, pe str. Mircea, unde adia un vânticel cald de toamnă, iar de jos venea un sunet plăcut, un clipocit ritmic al apei care atingea malul. Se lăsase înserarea şi s-au aprins luminile pe străzi, iar pe cer se vedea Luceafărul de seară şi câteva stele timide, care se oglindeau în apă.

Mi-am zis în gând: „Azi este 22 septembrie, echicnocţiul de toamnă, noaptea vine mai devreme”.

Am respirat aerul iodat şi am pornit încet, cu paşi rari, spre hotel. Intrând în hol, m-a întâmpinat acelaşi miros plăcut de carne friptă şi am intrat în restaurant, m-am aşezat la o masă şi am privit, de lângă fereastră, tot interiorul localului, până când a venit ospătarul să mă întrebe ce doresc să servesc. Mă bucuram că era linişte, nici muzică nu avea. Ospătarul era…

— Unii ospătari sunt cam impertinenţi, ai vrut să spui, i-am luat-o eu înainte.

— Da, m-a întrebat alene, fără tragere de inimă, cam aşa: „Ce vrei să serveşti?” I-am cerut 50 ml coniac şi o friptură, pentru început. „Să fie de vită!” i-am spus.

— După vocabularul folosit, omul nu e de prin Dobrogea. Poate e din Moldova, ei zic „serveşti”.

— Când mi-a adus friptura, i-am văzut faţa mai bine şi mi s-a părut că este impenetrabilă, cred că era un om realizat şi nu

1 mai interesa nimic. Văzusem la o altă masă oameni care beau bere în nişte halbe mari, brumate şi i-am spus: „Vreau şi eu o halbă cu bere!” apoi am zis: „Ion Creangă considera mâncarea ca fiind o simplă şi deşartă fudulie”. „Avea dreptate! Ştia el ce spune, doar este născut pe la noi”, răspunde vesel ospătarul, apoi m-a întrebat: „mai aduc o halbă?” „Da, dar să fie cu spumă deasă!” „S-a făcut!”

Am achitat plata şi am urcat în camera mea. Era o cameră cu două paturi, iar al doilea colocatar încă nu apăruse. M-am întins pe pat şi am adormit târziu, muncit de gânduri.

— Nu ai avut timp să vezi prea multe. Dobrogea are o istorie bogată, tumultuoasă, greu de cuprins în câteva vizite. Istoria ei începe din vremurile imemoriale, încă de când nu se inventase scrisul; noi nu ştim decât frânturi din istoria ei: începând din anul 86 e.n., Dobrogea făcea parte din Moesia Inferioară. Dar romanii, când au cucerit-o, au găsit aici, pe malul Mării Negre cetăţile Istros, Callatis şi Tomis, pe care le înfiinţaseră grecii veniţi din Milet, cu corăbiile lor puternice, încă din sec 8 – 6 î.e.n. Colonizarea grecească a avut loc de la strâmtoarea Gibraltar, pe malurile Mărilor Mediterana, Egee şi Marea Neagră, ajungând până la râul Don, din Rusia. În Dobrogea există documente despre existenţa grecilor, încă din sec 3 î.e.n. „Roirea” lor s-a produs imediat după destrămarea statului macedonean, care devenise foarte puternic sub regele Filip al II-lea, întinzându-şi puterea până la gurile Dunării de jos. Lui i-a urmat Alex. Cel Mare, apoi, după moartea acestuia a urmat Lisimah, aşa numit rege şi satrap al Traciei, imperiu din care a făcut parte şi Dacia pentru o vreme.

Istoria noastră reţine faptul că relaţiile dintre greci şi daco-geţii din Dobrogea au fost durabile şi au influenţat reciproc cele două popoare, care au trăit în pace şi înţelegere multă vreme.

— Abia aştept să văd cetatea Istros (Histria) şi celelalte, spune Mihai. Acum plec. Bănuiesc că aveţi

destulă treabă.

— Te aştept să vii şi să discutăm ce ai văzut. La revedere!

— La revedere şi mulţumesc pentru tot!

L-am condus până la ieşirea din sediul Miliţiei şi acolo ne-am despărţit, atenţionându-l:

— Când vii aici, să spui ofiţerului de serviciu că te-am chemat eu!

— Am înţeles! Deci, pot veni oricând?

— Desigur, prietene. De ce mai ai reţinere?

*

După vreo patru zile, pe la ora 103°, ofiţerul de serviciu m-a anunţat prin telefon:

— Aveţi la intrare un bărbat care spune că l-aţi chemat dv. Se numeşte Iaru Mihai.

— Da, l-am chemat. Trimite ajutorul dumitale să-l conducă până la biroul meu!

— Vă salut, tovarăşe Maior! Greu se intră aici, la dumneavoastră. Şi este o atmosferă sobră.

— Noroc, Mihai! Este unitate militară care funcţionează după regulamente cu reguli stricte.

Ia loc, profesore şi să-mi povesteşti pe unde ai umblat, ce ai văzut, ce ai mai făcut? Descarcă sacul cu ştiri!

— Să ştiţi că am văzut multe şi mi-am notat la fel de multe. De la dv am plecat direct în Piaţa Ovidiu, la Muzeul de Istorie şi Arheologie unde am întrebat de directorul Adrian Rădulescu. Omul de la intrare m-a condus în birou, i-am spus că vin din partea dv. şi apoi am trecut la subiect; a fost foarte amabil cu mine, dar a sunat un telefon, care l-a anunţat de o şedinţă la un şef mare, iar dumnealui, înainte de a pleca, l-a chemat pe arheologul Radu Printopol şi l-a întrebat:

— Azi pleci la cetatea Histria pentru lucrarea aceea?

— Da, tovarăşe Director.

— Îl iei cu dumneata şi pe tovarăşul… Iaru Mihai, am completat eu; să-i explici ce am realizat noi acolo! Eu plec la Comitetul Judeţean, la o şedinţă.

— Da, tovarăşe Director, a răspuns cel chemat, care mi-a făcut semn să-l urmez.

Acesta mi-a explicat că vom pleca, cu maşina lui, peste vreo oră, din faţa sediului Muzeului, astfel că până atunci pot face ceva personal.

— E bine? m-a întrebat el.

— Da, e foarte bine! i-am răspuns, părăsind biroul său. M-am întors la hotel, de unde mi-am luat o mapă în care aveam un caiet de notiţe şi un pacheţel cu un sandwici cu pâine, brânză, unt şi gem de caise, pe care îl aveam în cameră de la micul dejun luat în restaurant.

M-am întors în faţa Muzeului şi l-am aşteptat pe o bancă, privind spre statuia poetului roman Ovidius Nasos, despre care citisem câte ceva când eram în liceu.

La ora fixată, arheologul Radu a venit din partea din spate a clădirii, conducând un autoturism „Dacia 1300” şi a oprit, făcându-mi semn să urc.

— Hai să mergem, că mai târziu va fi prea cald! a spus el.

Avea dreptate. Deşi septembrie era pe sfârşite, atmosfera era caldă, soarele nefiind acoperit de nori, dimpotrivă, strălucea pe cerul senin, ca în luna iulie.

Când am ajuns în dreptul staţiunii Mamaia, a redus viteza şi m-a întrebat:

— Aţi fost vreodată la Mamaia?

— Da, de două ori, am răspuns.

Omul conducea cu multă prudenţă şi am profitat de ocazie ca să-l întreb: „Este adevărat că de la Sulina şi până la Constanţa, pe lângă malul Dobrogei, aproape de ţărm, trece un curent de apă mai cald?” „Da, este un curent cald, destul de liniştit, aflat aproape de suprafaţă, care vine de la Sulina şi ajunge până la Strâmtoarea Bosfor, dar nu ştiu prea multe amănunte în legătură cu el”.

Am continuat să privesc Marea Neagră, în apa căreia se oglindea cerul albastru senin, iar spuma de pe crestele unor valuri mărunte avea licăriri fosforescente sub razele calde ale soarelui. În stânga noastră vedeam ghiolul, la fel de liniştit şi de albastru, mărginit de stuful care se uscase,

lansa în aer un foşnet destul de sonor, la fiecare adiere de vânt, din cauza frecării săbiilor uscate ale firelor dese.

Tot circulând pe şosea, în apropierea mării, am ajuns în tabăra de copii din Năvodari; trecând podul, jos am văzut muncitori care lucrau la ecluză, la fel ca cea la care lucrasem şi eu. După pod am virat spre dreapta, trecând pe lângă Rafinăria Midia-Năvodari, apoi am intrat pe şoseaua naţională, străbătând câteva localităţi rurale. Nici nu mi-am dat seama când am ajuns la destinaţie. L-am auzit pe dl. Radu zicând calm:

— Iată şi cetatea Histria! Aţi mai fost pe aici?

— Nu, niciodată! Deşi am avut prilejul să lucrez aproape şase ani şi o lună în Dobrogea, spre ruşinea mea nu mi-am făcut timp s-o vizitez. O ştiu doar din cărţi şi unele lucrări pe care le-am mai citit şi eu.

— Ce profesie aveţi?

— Profesor de istorie şi geografie.

Iniţial am vrut să-i spun că am o meserie cu denumire tehnică, dar nu puteam justifica interesul meu subit pentru istorie.

— Unde aţi lucrat ca profesor în Dobrogea?

— În Dobrogea am lucrat la canal în zona Cernavodă, apoi la Agigea, dar cu ani în urmă am fost profesor de istorie şi geografie la un liceu din Tg. Mureş, unde intenţionez să mă întorc în următoarele zile.

— Curios! spune dl Radu, clătinând din cap.

— Da, este o istorie mai lungă. Poate vom avea vreme s-o mai discutăm, am răspuns eu puţin încurcat.

XIX

Cetatea Histria – o oră de istorie

— Cetatea Histria – acest orăşel antic – face parte din „Dacia Scittiae Minor”, întemeiată de navigatorii fenicieni greci cu 2600 de ani în urmă, a spus dl Radu, după ce a oprit maşina în apropierea porţii de intrare.

Astăzi o veţi vedea şi din interior şi sper să vă intereseze ceea ce veţi vede, zice el, descuind lacătul.

— Abia aştept s-o văd, am răspuns eu.

…Am trecut pe lângă o gheretă de paznic, în care nu

era nimeni şi am intrat într-un fel de ţarc larg, împrejmuit cu plase de sârmă şi, mergând pe o cărare pietruită, am ajuns lângă o construcţie veche, albă şi destul de scundă, care semăna cu o casă părăsită.

Pe peretele din stânga uşii de la intrare era prinsă o placă cu inscripţia „Muzeul de Istorie şi Arheologie Constanţa” şi mai jos „Cetatea Histria”. Am intrat într-o sală mare care m-a surprins prin goliciunea sa: înăuntru era o masă, câteva scaune vechi, desperecheate, precum şi câteva unelte – cazmale, lopeţi, un târnăcop, un ciocan şi o pereche de cizme din cauciuc; într-un cui era agăţat un costum de salopetă prăfuită; lângă fereastră, prins pe perete, se afla un dulăpior din lemn vopsit alb, pe uşa căruia era o cruce roşie şi inscripţia „Prim ajutor”.

Ne-am aşezat pe scaune şi dl. Radu m-a întrebat:

— Ce v-ar interesa să ştiţi despre cetatea Histria?

— Totul, dacă se poate, i-am răspuns

— Nici eu nu ştiu totul despre ea, pentru că, până la această dată au fost executate săpături doar pe din suprafaţa probabilă a teritoriului său. Săpăturile au fost începute aici în anul 1941 sub conducerea şi îndrumarea reputatului arheolog român Vasile Pârvan, care a căutat urmele trecutului în fiecare ciob care putea ascunde tainele unor secole de istorie de pe teritoriul României. El a descoperit Cetatea Histria şi alte vestigii româneşti, salvând astfel de la pierire arheologia românească, chiar şi în perioada comunistă pe care o traversăm acum. Opera lui a fost continuată de arheologii Emil Condurachi şi D.M. Pippidi.

O parte din piesele descoperite aici se află expuse în Muzezul de Istorie şi Arheologie din Constanţa, iar unele mai sunt aici, pe lângă pereţi, după cum vedeţi, ce urmează să fie curăţate şi studiate.

Cetatea Histria se află, deja, în Patrimoniul Cultural European.

Pe şantierul de săpături arheologice deschis aici de V. Pârvan, au lucrat şi s-au format majoritatea arheologilor români. De exemplu, Dumitru Berciu, împreună cu echipa

sa, au descoperit „Gânditorul de la Hamangia” în urma săpăturilor executate la Canalul Dunăre Marea Neagră, în perioada 19491952.

De asemenea, în anul 1957, cu prilejul lucrărilor de lărgire a carierei de cretă şi var de la Basarabi, aceasta s-a surpat, dând la iveală mai multe biserici rupestre, în care au fost găsite încăperi cu pereţii încadraţi de semne misterioase. Cinci ani de zile au săpat acolo arheologul Ion Barnea şi echipa lui, cu care prilej audescoperit patru biserici, mai multe chilii, cripte şi paraclise datând din anii ’900 – 1.000 după Hristos, precum şi nişte scrieri runice-alfabet folosit de wikingii din peninsula Scandinavă; acestea dovedesc că în Dobrogea au locuit wichingii şi alte neamuri sălbatice.

— Chiar şi anul trecut (1981) când se excava la Valul Traian pentru noul canal, au fost descoperite peste o sută de locuinţe datând din perioada Evului Mediu Timpuriu, precum şi patru ateliere meşteşugăreşti – reia dl Radu după o pauză.

— Când a luat naştere cetatea Histria? l-am întrebat pe dl.

Radu.

— În sec I î.Hr. câteva corăbii greceşti au pornit din cetatea Miletului şi au navigat până în Marea Neagră, astfel că au ancorat pe ţărmul Dobrogei, altele au ajuns până pe râurile Nipru şi Don. Aşa au luat fiinţă cetăţile Apolonia (din Bulgaria), Callatis (Mangalia), Tomis (Constanţa) şi Istros (Histria).

Aceste noi comunităţi s-au înţeles cu geţii băştinaşi şi au făcut comerţ cu ei şi, împreună s-au luptat cu hoardele barbare care au năvălit peste ei, rezistând chiar şi armatelor regelui macedonean, Lisimah, ca şi trupelor romane conduse de împăratul Traian şi Tiberius, mai târziu. Romanii au numit-o „Histria” şi a rezistat până în sec VI d.Hr.

În vreme ce se întemeiau cetăţile greceşti de la malul Mării Negre, din sudul peninsulei Scandinave se desprindeau popoarele germanice, nişte triburi compuse

din vandali, goţi, ostrogoţi, care în sec. al II-lea după Hristos au reuşit să se instaleze în zona râului Nipru din Ucraina, după ce i-au învins pe sarmaţi, obligându-i să-şi părăsească vatra şi locuinţele şi să migreze spre sud. Mai târziu, din Asia Centrală au năvălit şi mongolii, gepizii, hunii, sciţii, care au ajuns în stepele ruseşti, formând Imperiul de pe Nipru, prilej cu care i-au alungat pe germanici, cimerieni şi tătari, care au migrat spre sud, trecând ca un tăvălug peste cetatea Histria şi peste tot teritoriul Dobrogei de azi, ajungând până în Moesia Superioară, stăpânită de Imperiul Roman, încă din anul 29 î.Hr., formată din Serbia, Ungaria şi nordul Bulagriei, la sud de Dunăre.

Menţionez că în anul 15 î.Hr. şi Dobrogea fusese încorporată în Imperiul Roman, folosită ca scut de apărare împotriva dacilor şi sarmaţilor, aflaţi mai la nord şi care constituiau un pericol. Tot atunci Tiberius pusese să se construiască un zid de apărare de la Tom is şi până la Cetatea romană Capidava, dincolo de Cernavodă (spre Hârşova).

Pe atunci pământul dintre Dunăre şi Marea Neagră era botezat „Scintia Minor”, ocupată de romani în anul 46 d.Hr. (azi i se mai spune pământul dintre ape).

Popoarele barbare au migrat spre sudul Dunării, au avut confruntări violente cu romanii din Moesia Superioară, legiunile cărora au fost învinse, apoi au trecut mai departe, spre vest, ajungând până la Roma.

— Priveam prin acea încăpere – reia Mihai povestirea – şi am observat o machetă pe suport, rezemată de perete. Ce semnifică macheta? l-am întrebat pe dl. Radu.

— Cetatea Histria, aşa cum va fi după terminarea săpăturilor, dar nu este completă şi a atins-o patina vremii.

…Pe lângă pereţi, aşezate direct pe pardoseala de piatră, se odihneau mai multe relicve (pietre şi fragmente) care păstrau pe ele diferite inscripţii vechi; toate erau pline de noroi, amestecate cu nisip. Am pus întrebări şi am primit răspunsuri în legătură cu unele dintre ele, după care am părăsit încăperea, îndreptându-ne spre locul

principal al cetăţii, printre ruine, pe un trotuar îngust.

Ne-am oprit la poarta de intrare, străjuită de două turnuri interioare şi alte două turnuri exterioare.

— Acestea sunt ruinele oraşului antic, anunţă dl. Radu. Hai să intrăm! mă îndeamnă el, păşind primul pe pavajul din piatră, care se continua cu dale din marmură, întrerupt din loc în loc.

— Interesant! şoptesc eu, de teamă să nu tulbur liniştea locului. Pe aici cred că au păşit cândva – în urmă cu un amar de ani – şi strămoşii noştri geţii, dacii, romanii şi grecii care au trăit în această cetate.

— Da, aşa rezultă şi din descoperirile făcute până în prezent. Asta este o treaptă de la prag, dar inscripţiile de pe ea vorbesc despre o persoană decedată de mulţi, foarte mulţi ani, ceea ce înseamnă că la început a făcut parte dintr-o piatră de mormânt a unui şef, poate chiar militar.

— Şantierul de săpături nu se vede aici. Mai săpaţi?

— Mai facem săpături foarte rar, deoarece am rămas foarte puţini – se fac economii şi s-au redus posturile; de exemplu, de două luni, aici am rămas doar eu, iar pe timp de vară, când avem vizitatori, nu prea pot lucra.

— A fost descoperită vreodată toată cetatea? îl întreb.

— Nu. Când a început săpăturile aici, în 1914, arheologul Vasile Pârvan – tatăl arheologiei româneşti, a reuşit să descopere o suprafaţă importantă, dar abia în anul 1922 a reuşit să fie eliberată de moloz şi nisip. Cetatea a suferit mult din cauza năvălirii hoardelor barbare, apoi, în anii 1914 – 1918 (primul război mondial) pe aici au trecut şi armatele bulgare care au făcut mari stricăciuni. În timpul celui de-al doilea Război Mondial Germania a luat o parte din fotografii şi fragmente importante ale cetăţii, pe care le-au dus în ţara lor. Există nişte fotografii ale cetăţii înainte de război, dar construcţiile de aici au fost avariate şi nu mai seamănă cu fotografiile.

— Ce fel de oameni erau băştinaşii care au trăit aici?

— Din documentele pe care le avem, rezultă că erau

geţi. După colonizarea grecilor şi întemeierea cetăţii Istros, au trăit împreună cu geţii, făceau comerţ.

Despre geţi, grecii spuneau că erau nemuritori întrucât ei nu-şi plângeau morţii, dimpotrivă, sărbătoreau moartea şi se bucurau.

*

Mi-am notat în caietul meu multe date. A fost o zi plină, iar pentru mine o lecţie pe viu. Spre seară ne-am pregătit de plecare spre Constanţa, continuă Mihai Iaru.

Înainte de a urca în maşină, am mai privit o dată locul acela plin de istorie, adormit sub rouă înserării, cu resturile Templului lui Zeus şi ale bazilicii, cu porţile lui masive şi coloanele ce străjuiau cetatea în răcoarea serii, părând nişte „stele funerare”. Parcă şi înserarea se grăbea să învăluie în linişte şi pace acel mormânt aproape nevăzut, care ascundea milenii de existenţă.

Pe deasupra cetăţii Histria treceau păsări în zbor, care ţipau strident, în timp ce îşi căutau culcuşul de noapte.

Doarme şi cetatea, care parcă a uitat de grecii din Milet, întemeietorii ei cu secole în urmă, cei care au făurit oraşul antic de pe nisipul Mării Negre. Odată cu năvălirea hoardelor sălbatice peste această cetate, au rămas ruinele, dar viaţa a continuat sub alte forme, încât istoria va rămâne veşnic vie.

— Cum pot să vizitez şi cetatea Callatis? l-am întrebat pe dl. Radu.

— La Mangalia voi merge joi. Am ceva de văzut la un castra roman şi la Balta din comuna Limanu. Dacă vreţi să mergeţi cu mine, plecăm la ora 83° tot din faţa muzeului nostru.

— Merg, cum să nu merg! am spus eu bucuros.

…Joi am plecat tot cu dl. Radu la Mangalia, unde am dat ocol oraşului şi am văzut vestigiile „Callatisului”, atât cât au mai rămas, după care am mers la peştera din marginea localităţii Limanu. Lipsindu-ne echipamentul adecvat n-am putut intra şi m-am mulţumit cu câteva explicaţii.

— Ce ştii despre monumentul de la Adamclisi? l-am întrebat eu pe Mihai Iaru. Ai fost vreodată acolo?

— Nu, n-am fost, dar am văzut câteva fotografii la Muzeul de Istorie şi Arheologie din Constanţa.

— Monumentul este ca un fel de cetate împrejmuită cu gard, iar în centru se află construcţia propriu-zisă. Este situat în partea de răsărit a comunei Adamclisi, la câteva sute de metri în dreapta şoselei naţionale Constanţa-Ostrov.

L-am vizitat şi eu în iunie 1967, cu prilejul deplasării într-o misiune de serviciu. Acolo i-am găsit pe profesorularheolog Vasile Canarache din Bucureşti şi pe directorul Muzeului de Istorie şi Arheologie din Constanţa, arheologul Adrian Rădulescu, care tocmai discutau cu specialiştii care restaurau monumentul.

Profesorul Canarache, privind metopele aduse de la Roma cu trenul la sfârşitul lunii mai 1967, a observat că una era ciobită pe la colţuri şi i-a şoptit ceva lui A. Rădulescu.

S-a făcut linişte şi V. Canarache a făcut o incursiune în istoria războaielor purtate între daci şi romani între anii 101102, 105 – 106 şi 109 – 112, ultimul fiind condus de însuşi împăratul Traian, care, după lupte, a dispus ca pe teritoriul unde au existat înfruntările crâncene şi au murit 3800 de soldaţi romani, să fie ridicat un monument: „Monumentul a fost distrus odată cu cetatea de năvălirile carpo-goţilor din a doua jumătate a secolului III d.Hr., care au trecut peste acest spaţiu dobrogean, numit pe atunci Scythia Minor”. Au mai urmat şi alte popoare barbare care au trecut peste aceste locuri, lăsând în urma lor incendii şi dezastre, apoi s-au îndreptat spre vestul şi centrul Europei: vandalii, gepizii, sciţii, hunii, avarii, tătarii, mongolii, uzii, cumanii, pecenegii, slavii, etc.

Pe acest loc a fost construit, la început, un altar militar, în partea de răsărit, apoi un mausoleu în partea de nord, iar între ele a fost construit monumentul în cinstea celor 3800 de ostaşi romani căzuţi în luptele cu geto-dacii.

După cum vedeţi, pe acelaşi loc a fost construit noul

monument al cărui turn circular are înălţimea de 18 metri şi diametrul de 27 metri, putând fi folosit şi ca observator pentru supravegherea teritoriului din jurul lui, la fel ca primul, aici fiind cota cea mai înaltă a platoului. Pe acest teritoriu s-au înfruntat armatele imperiului roman, conduse de însuşi împăratul Traian şi armatele geto-dacilor, timp de trei ani (109112).

Lucrările de restaurare a acestui monument, vor avea în vedere refacerea lui, prima dăugarea metopelor aduse de la Roma. Acestea sunt copii fidele ale celor de pe Columna lui Traian. Ele au fost executate încă din anii 1939 – 1943, dar din cauza celui de-al II-lea Război Mondial n-au putut fi transportate în România până acum.

Reţineţi că restaurarea acestui document în piatră este certificatul de naştere al poporului român!

Arh. V. Canarache punea suflet şi pasiune în tot ceea ce făcea, iar munca lui de cercetare a fost încununată de succes şi apreciată atât în ţară cât şi în străinătate.

Expozeul său a fost o lecţie de istorie pe viu, care m-a emoţionat profund.

Monumentul de la Adamclisi a fost salvat de la distrugere de arhitectul Grigore Tocilescu imediat după Primul Război Mondial. De fapt tot el a salvat şi Cetatea romană de la Capidava (situată între Cernavodă şi Hârşova) care fusese hotărâtă să fie transformată în carieră de piatră şi piatra să fie folosită pentru construirea picioarelor podului „Anghel Salygni" care urma să traverseze apele Dunării şi Borcei.

— Mâine aş vrea să plec acasă. Ultima scrisoare pe care am primit-o de la mama mea nu este prea veselă. Îmi spune că ar fi bine să mă întorc acasă, că şi ea s-a săturat de singurătate, iar pe mine mă vede o dată pe an.

— Şi eu te sfătuiesc să te întorci acasă şi să-ţi reiei profesia nobilă de dascăl. Învaţă-i pe tineri istoria poporului! învaţă-i să fie patrioţi şi să-şi iubească poporul şi pământul acestei patrii, singura pe care o avem!

Ce părere ai despre Complexul Arheologic de la Sarmizegetusa? Ai fost acolo vreidată?

— Da, am fost o singură dată, când eram elev în clasa a IX-a de liceu, cu şcoala.

— Poate ar trebui să mergi acolo ca profesor de istorie şi, dacă poţi, să faci ceva pentru conservarea acelui act de naştere al poporului român, care este partea din istoria noastră cea mai importantă de după cucerirea romană.

— Poate o voi face!

— Îmi place să te ascult şi te rog să-mi spui ce ai făcut în aceste zile când nu ne-am văzut?

— M-am plimbat prin oraş şi jos, pe malul mării, ca să las libere gândurile. Cu acest prilej m-am convins că lângă mare gândurile parcă au altă culoare şi o amplitudine mai mare, aleargă peste întinderea nesfârşită.

Apoi am vizitat acvariul din parcul de la Casino şi am strâns în palme balustrada şi am studiat mişcarea apei la mal, clipocitul ei în contact cu digul şi furia valurilor, când marea este agitată; am observat că şi atunci când pe cer nu este niciun nor şi când soarele străluceşte, marea freamătă şi când pe deasupra ei trece doar briza, cu zefirul ei.

— Probabil acea frământare vine din adâncuri, prevestind furtuni ce se produc mai aproape sau mai departe.

— Aveţi dreptate, viaţa este mereu prezentă în mare, deşi la mal vedem numai unduirea lină şi clipocitul apei care se loveşte de piatra digurilor.

Îmi place zborul planat al pescăruşilor care privesc apa de sus, apoi plonjează în valuri, de unde ies la suprafaţa ei cu câte un peşte în cioc.

— Nu ies totdeauna cu peşte în cioc, spun eu. Mai dau şi rateuri, dar continuă să caute hrana, ţipând strident.

— M-a încântat peisajul Dobrogean din toamna aceasta. Dacă n-ar fi vânturile de stepă, aici ar fi frumos în toate anotimpurile. La noi, în Ardeal, atmosfera este altfel, mai blândă, iar în sat la mine îmi place să colind peste dealuri, să mergem la horă, unde să văd feciori şi fete

dansând tot felul de dansuri populare, moderne sau învârtite, aşa cum se încing jocurile pe la noi; mi-e dor să ascult doine cântate la taragot.

— Aşa cum ştie să cânte maestrul Dumitru Fărcaşu?

— Da. Şi el, dar mai sunt mulţi alţii care cântă fain şi mă bucur să văd cum toată lumea din jur este veselă, fericită şi cu sufletul împăcat, cum aş vrea să fiu şi eu. Dintotdeauna am considerat că nu este o crimă mai mare decât aceea de a răpi omului bucuria de a trăi în tihnă şi în pace.

— Când vrei să pleci, Mihai?

— Mâine dimineaţă, cu acceleratul de 704 ca să pot prinde trenul de Cluj şi să ajung acasă până seara.

De aceea am venit astăzi, să-mi iau rămas bun de la dvs, ca de la un frate mai mare.

Spunând acestea, Mihai s-a ridicat de pe scaun, pregătindu-se de plecare. M-am ridicat şi eu, l-am îmbrăţişat şi l-am rugat să-mi dea de ştire când ajunge acasă la el. L-am condus până la ieşirea din sediul unităţii, i-am strâns mâna şi i-am urat „Drum bun!”

După două zile am primit telegrama lui: *fain* acasă. Totul e în regulă, Iaru”.

Magistrala Albastră este navigabilă şi în sărbătoare

Lucrările la canalul Dunăre – Marea Neagră fuseseră planificate să se încheie la sfârşitul anului 1982, dar din cauza complexităţilor acestora şi a unor dificultăţi provocate de teren, finalizarea lor a fost posibilă la 26.05.1984.

Inaugurarea şenalului navigabil a fost făcută de Nicolae Ceauşescu, preşedintele Republicii Socialiste România de la acea vreme, venind dinspre Dunăre cu vaporul Mihai Viteazu, la bordul căruia se mai aflau şi Elena Ceauşescu, precum şi unii activişti superiori de partid şi de stat. Preşedintele a primit onorul gărzii militare, apoi a fost intonat imnul de stat al RSR – Tricolorul, după care a tăiat panglica inaugurală ce se întindea pe toată lăţimea canalului. Au fost trase trei salve de tun, după care nava Mihai Viteazu a pornit în marş de la

Cernavodă la Agigea – Port, pe o lungime de 64, 2 km. De la prova la pupa (din faţă până în spate), nava era mobilată cu „Marele Pavuaz”, semn de mare sărbătoare.

M-au emoţionat până la lacrimi atitudinea şi credinţa multor localnici din comunele riverane, veniţi să vadă măreaţa construcţie. Majoritatea lor băteau din palme plângând de bucurie, de când a început să cânte Tricolorul, apoi cele trei salve de tun, tăierea panglicii de peste canal şi semnalul dat de nava Mihai Viteazu, care a pornit în marşul spre mare.

M-am bucurat când am văzut că împreună cu bărbaţii în vârstă lăcrimau şi unii mai tineri, semn că şi ei trecuseră prin armată, precum au trecut vârstnicii prin războaie, având acelaşi motiv: imnul şi salvele de tun.

Nava Mihai Viteazu înainta spre mare cu o viteză de 15 km/h, pentru a nu isca valuri pe canal, însoţită, pe tot traseul de melodia „Magistrala Albastră” interpretată impecabil de Dan Spătaru şi Mirabela Dauer, care au repetat cântecul de câteva ori:

„Magistrala Albastră.
Drum de ape şi vis.
Drum de suflet purtând.
Cântec fără cuvânt.
Un drum spre mare deschis…”

Construirea canalului Dunăre – Marea Neagră a fost visul de veacuri ăl mai multor înaintaşi ai noştri, vis împlinit abia în anul 1984. Acest canal a scurtat drumul apelor Dunării spre mare cu 400 km, contribuind la efortul general de a uni toate statele Europei prin care acest râu trece de secole.

Înainte de a fi dat în folosinţă, Dunărea ajungea la Marea Neagră, după ce trecea prin localităţile Brăila, Galaţi, Tulcea, iar de acolo, prin cele trei braţe ale sale: Chilia, Sulina şi Sf. Gheorghe.

Pe ambele maluri ale canalului erau oameni care veniseră să vadă măreaţa construcţie şi să-i ovaţioneze pe şefii Partidului şi Statului în trecere spre mare cu nava care aluneca încet, în uralele lor.

Această nouă „Magistrală Albastră” a înnobilat harta României cu o nouă cale de navigaţie şi o nouă poartă spre lume, cu care poporul român se mândreşte, fiind opera sa, pe care a realizat-o prin munca a peste 33.000 de oameni, suportată de cele 22.000.000 de cetăţeni, care au strâns cureaua ca să poată achita sumele luate împrumut de la Banca Mondială. Efortul a fost deosebit, iar din punct de vedere tehnic, a fost realizat de oamenii care au nânuit peste 7.000 de maşini şi utilaje.

De asemenea, sacrificiile făcute de acest popor sunt astăzi apreciate că au meritat, lucrarea constituind o reuşită tehnică menită să transforme Dunărea în „Coloana Vertebrală a Europei”, care leagă Marea Nordului de Marea Neagră pe drumul fără pulbere.

…Cu o maşină am „alergat” pe şosea până la Agigeapod, unde urma să aibă loc Marea Adunare Populară la care preşedintele României a susţinut o amplă cuvântare cu prilejul inaugurării canalului.

Astfel am luat parte şi la măsurile de ordine de la Agigea-pod, unde erau peste 2000 de persoane aduse în zona ecluzei încă de la orele 8°° dimineaţa, cu autobuzele, din toate întreprinderile din Constanţa. Toţi participanţii erau îmbrăcaţi în straie de sărbătoare şi stăteau aliniaţi, având pancarte cu lozinci, precum şi tablouri cu portretele membrilor PCR şi erau conduşi de activiştii de partid anume stabiliţi, din instituţii şi întreprinderi. Afară era cald.

În jurul orei 12°° nava Mihai Viteazu a sosit la debarcaderul improvizat în apropierea podului Agigea, care traversează canalul, făcând legătura între oraşul Constanţa şi staţiunile din sudul Litoralului românesc.

Pe ponton aştepta o gardă militară pregătită să dea onorul Preşedintelui Republicii. Când nava a acostat la ponton, trompetistul militar a dat semnalul. Nicolae Ceauşescu a coborât pe ponton şi garda de onoare i-a prezentat onorul, conform uzanţei.

Un grup de pionieri le-a oferit flori preşedintelui şi soţiei acestuia, în uralele şi ovaţiile mulţimii adunate, după

care s-a făcut linişte deplină şi cei doi au fost întâmpinaţi de o tânără îmbrăcată în portul nostru popular, care le-a oferit pâine şi sare.

La intrarea în ecluză aşteptau, în amonte, patru barje mari, legate două câte două, iar în pupa lor un remorcher împingător. Sub privirile preşedintelui României şi ale mulţimii, s-a efectuat operaţiunea de trecere a convoiului, pe care am urmărit-o şi eu de sus, de pe parapetul din dreapta. Când s-a deschis poarta din amonte, convoiul s-a pus în mişcare şi a intrat în ecluză, iar după ce s-a egalizat nivelul apei, acesta a ieşit pe a doua poartă din aval, silenţios şi fără incidente.

Atunci n-am înţeles prea bine cum s-a desfăşurat operaţiunea de ecluzare şi am fost nevoit să merg în altă zi la ecluza din Agigea pentru a mă edifica, ceea ce voi explica mai jos.

Aflându-mă sus, pe parapet, mi-am adus aminte de profesorul Mihai Iaru şi mi-am zis, în gând: „Ce bine ar fi fost dacă era şi el aici, ca să vadă finalizarea muncii miilor de oameni care au trudit aici, la care şi el şi-a adus o contribuţie”. Probabil a urmărit şi el la TV.

În apropierea mea se aflau ing. Dimoiu, director al Administraţiei Portului Constanţa, ing. Dumitru Zeicu, directorul Şantierului Naval Constanţa, ing. Ţolinghiber, directorul ICH, care mi-au zâmbit, bucuroşi şi ei de izbânda ecluzei. Era multă vânzoleală înjur, încât nu i-am putut aborda atunci pentru a înţelege toate operaţiunile de ecluzare.

A urmat, apoi, cuvântarea Preşedintelui Republicii, din care voi reproduce numai câteva pasaje pe care le-am reţinut atunci: „Dragi tovarăşi şi prieteni! Azi se împlinesc nouă ani de când a fost începută construcţia acestei importante lucrări… etc. Trebuie să menţionez acum, cu multă satisfacţie, că toţi oamenii muncii care au lucrat la această mare realizare tehnică şi-au îndeplinit cu cinste misiunea încredinţată de partidul şi statul nostru socialist, de poporul nostru. Alături de ei şi-au adus contribuţia specialiştii din institutele noastre de cercetare, precum şi

miile de militari din Forţele noastre armate.

Toţi participanţii la canalul Dunăre-M. Neagră au demonstrat că, acţionând în spirit revoluţionar, sub conducerea

PCR, oamenii muncii din patria noastră, fără deosebire de naţionalitate, pot învinge orice greutăţi şi, împreună, pot să dureze cele mai îndrăzneţe visuri ale poporului nostru, precum şi ale înaintaşilor noştri etc”.

...Când preşedintele şi-a încheiat cuvântarea, un elicopter aflat pe malul din dreapta Canalului i-a ambarcat la bord şi a zburat spre ecluza de la Năvodari unde urmau să participe la o altă Adunare Populară.

*

Populaţia care a participat la adunarea de la pod s-a dispersat, ieşind în şoseaua naţională, unde îşi căuta mijloacele de transport cu care fusese adusă la Agigea, dar nu le-a mai găsit, plecând pe jos spre Constanţa, pe o distanţă de 10 – 12 km. Mergând pe şosea, a produs îmbulzeală şi dezordine în traficul rutier, maşinile abia strecurându-se printre oamenii care ocupaseră partea carosabilă.

În megafoanele de la ecluză şi în aparatele de radio, se mai auzea, încă, melodia „Magistrala Albastră”.

*

La câteva zile după inaugurarea canalului am revenit la ecluza din Agigea pentru a urmări cum se derulează operaţiunile tehnice complete privind trecerea prin ecluză a unui convoi de barje, iar cu sprijinul specialiştilor ecluzei am reuşit să înţeleg fiecare operaţiune.

Astfel, când se vorbeşte de un convoi, acesta presupune un grup de patru barje, în greutate de 3 tone fiecare şi câte 90 metri lungime; barjele se alătură şi se leagă două câte două, fiind împinse din pupa de un remorcher – împingător care are o lungime de 30 metri; în total convoiul are 210 m lungime.

Marinarii numesc aceste barje „ligheane”, întrucât sunt împinse pe apă. Pentru dirijarea fără greşeli a convoiului, în prova sunt postaţi membri ai echipajului,

dotaţi cu staţii de emisie-recepţie, care transmit toate mişcările.

Intrarea în ecluză a convoiului, ca şi ieşirea lui, sunt nişte operaţiuni de fineţe, care necesită mare atenţie şi precizie în mişcări, dată fiind lăţimea ecluzei de numai 25 de metri; pe pereţii laterali ai ecluzei sunt instalate tampoane din cauciuc, dar acestea trebuie folosite fără bruscări.

Cum se execută, practic, asemenea manevre?

Când convoiul vine din amonte (dinspre Cernavodă), în momentul apropierii de ecluză, pilotul convoiului solicită prin staţie Turnului de control al ecluzei, permisiunea de intrare. Operatorul de la camera de comandă verifică dacă toţi lucrătorii sunt la posturi şi, în caz afirmativ, apasă butonul care va deschide porţile din amonte; apa pătrunde în interiorul ecluzei şi, după ce sasurile acesteia au fost umplute cu cei 750.000 m^3 de apă se face egalizarea nivelului şi abia apoi se permite intrarea convoiului între pereţii ecluzei. Pentru ca convoiul să poată ajunge în mare, operatorul va deschide cele două porţi din aval, având fiecare 180 tone, dând drumul şi perdelelor de aer de pe fundul ecluzei, care încep să fiarbă la fel ca o cascadă.

Deschiderea porţilor se face concomitent cu eliberarea din legăturile laterale şi, odată cu apa pleacă şi convoiul, iar apa dulce de pe canal se amestecă cu apa sărată de mare.

În bolboroseala ei se grămădesc lişiţele şi pescăruşii care ţipă strident şi se bat pentru a prinde peştele adus de apa din canal.

Dacă convoiul vine din aval (din mare) pentru a pătrunde în canal, operaţiunea se derulează în sens invers şi anume: la solicitarea pilotului convoiului operatorul deschide porţile din aval şi le închide pe cele din amonte; după ce intră convoiul, le deschide pe cele din amonte pentru a intra apa din canal, cele din aval fiind închise; urmează egalizarea nivelurilor, apoi deschiderea porţilor din amonte şi ieşirea convoiului în canal.

*

Referindu-mă la arhitectura acestui canal, voi prezenta câţiva parametri pe care îi consider lămuritori:

— De la Cernavodă şi până la Agigea, canalul are o lungime de 64, 2 km (alţii susţin că ar avea 64, 4 km) şi se desfăşoară aproape în linie dreaptă până la Agigea, cu excepţia porţiunii de 30 km de la Poarta Albă până la Năvodari, unde se produce o deviaţie, în unghi ascuţit, pe sub podul rutier şi de cale ferată din punctul de curbură de la Poarta Albă (coincide cu braţul canalului spre Năvodari);

— Lăţimea canalului este de 70 m. cu malurile taluzate, care permite navigaţia convoaielor în ambele sensuri: aceeaşi lăţime are şi pe zona Carasu, ca şi pe braţul spre Năvodari; în zona de platou lăţimea este de 90 de metri, unde pot naviga şi unele nave maritime, care nu depăşesc cota de pescaj de 3, 80 metri şi 5.000 de tone şi cu condiţia să nu depăşească viteza de 9 km/h, pentru a fi asigurată protecţia talazului malurilor;

— Pe canal au fost construite trei ecluze: una la Cernavodă, una la Agigea – gemene – având o lungime de 310 m fiecare, lăţimea de 25 m şi o adâncime de 7, 5 metri; a treia este cea de la Midia Năvodari;

— De asemenea, în apropierea ecluzei de la Cernavodă au fost construite două hidrocentrale de câte 5 MGW, care utilizează diferenţa de nivel a apei dintre aval şi amonte.

Astfel, când nivelul Dunării scade sub 7, 5 m, o staţie complexă de pompare pompează în canal apa din Dunăre, asigurând un debit de 250 m^3/sec.

— În 36 de puncte au fost construite poduri rutiere şi feroviare care permit traversarea canalului dintr-o parte în cealaltă, însumând 13650 metri, în total, din care 11 constituie lucrări mai importante, iar altele constituie adevărate monumente de arhitectură şi tehnică avansată, aşa cum sunt considerate podurile rutiere de la Agigea, Basarabi, Medgidia şi Cernavodă;

— Pe şantierele canalului au lucrat peste 38.000 de oameni, din care 10.000 de militari şi aproape 20.000 de specialişti şi cercetători în diferite domenii tehnice şi de

cercetare, precum şi un număr mare de studenţi şi elevi constituiţi în brigăzi de muncă patriotică. Majoritatea au fost cazaţi în opt tabere muncitoreşti din Cernavodă, Făclia, Medgidia, Valea Seacă, Cumpăna, Agigea, Nazarcea şi Năvodari, prevăzute cu cazare, cantine muncitoreşti, poştă, etc.

Imediat după terminarea lucrărilor canalului din Dobrogea, toate unităţile militare, împreună cu maşinile şi utilajele lor, cu care lucraseră aici, au fost mutate pe râul Argeş pentru lucrări la canalul Dunăre-Bucureşti. Mai târziu au plecat, tot acolo, alte întreprinderi de construcţii civile, care au săpat în dreptul unor localităţi, dar la revoluţia din 22 dec 1989 toate lucrările la acea porţiune de canal au fost sistate, şantierele părăsite, sate distruse şi totul s-a transformat în junglă.

Canalul din Dobrogea funcţionează, dar rolul pentru care s-au făcut atâtea eforturi – anume de a asigura irigarea pământului secetos, n-a ţinut decât vreo şase ani, după care toate motopompele şi canalele de irigaţii frumos taluzate cu dale din beton armat, au fost furate cu totul (ţevi din aluminiu, dale din beton, pompe de apă, motoare etc). S-a spulberat visul de secole al înaintaşilor noştri, de a iriga pământul şi să practice o agricultură modernă şi intensivă. Statul le-a abandonat şi le-a lăsat la îndemâna jefuitorilor avuţiei naţionale. Astfel am revenit de unde am plecat înainte de 1975: să aşteptăm ploaie de la Dumnezeu.

Construcţia Canalului Dunăre-Marea Neagră n-a fost zadarnică. Această lucrare grandioasă a adus României un statut european care ne-a permis să ne înscriem în politica comunitară de transport pe apă. Astăzi România face parte din Coridorul nr. 7 paneuropean şi se poate spune, are renume european, mai multe ţări europene doresc facilităţi de transport pe acest canal a mărfurilor dinspre Constanţa spre Europa şi invers. Cauza o constituie alternativa preţurilor mai mici şi mai convenabile ca durată în timp decât dacă ar fi folosită ruta: nordul continentului European – Marea Mediterană – Istanbul – Marea Neagră

şi invers.

Folosirea Dunării, apoi legătura ei direct cu Marea Neagră, scurtează distanţa cu 4.000 de kilometri.

De la 22 septembrie 1992 au fost finalizate şi lucrările cavalului german Main-Dunăre, între localităţile Bamberg şi Kebheim, astfel încât a fost deschisă calea navigabilă de la Marea Nordului şi până la Marea Neagră pe distanţa de 3500 km.

Pe teritoriul Dobrogei, canalul dintre Dunăre şi mare permite – prin dimensiunile sale – accesul convoaielor cu lungime până la 296 metri şi lăţime de 22, 8 metri, având posibilitatea să oprească în porturile Basarabi, Medgidia, Agigea şi Năvodari, înainte de a trece prin ecluze.

Când a fost finalizat canalul, i se stabiliseră trei utilităţi importante:

— Facilitarea transporturilor de mărfuri spre şi dinspre centrul Europei;

— Irigarea şi înlesnirea unei agriculturi intensive, lucrată cu mijloace moderne;

— Asigurarea transporturilor de minereuri şi cărbune pentru combinatele siderurgice Galaţi şi Călăraşi.

După 22 decembrie 1989, Combinatul Siderurgic de la Călăraşi care a costat miliarde de dolari, a fost abandonat de stat şi lăsat fără pază, la îndemâna jefuitorilor şi hoţilor de fier vechi, o investiţie care a fost suportată de întregul nostru popor. Nu i-a mai interesat pe cei care au condus vremelnic ţara, lăsând o investiţie în paragină şi un oraş întreg în şomaj.

Până când acest canal va ajunge să fie exploatat la capacitatea lui maximă, va mai trece mult timp.

Acum, singurul beneficiar permanent este Centrala Nuclear-electrică de la Cernavodă, care utilizează aproape 70% din apa din canal pentru răcirea reactoarelor sale.

De întreţinerea porturilor şi canalului se ocupă Administraţia Canalelor Navigabile din Constanţa, având un efectiv de 400 – 450 angajaţi.

Sfârşit

09.02.2006

Constanţa

CUPRINS

I Istoricul Canalului Dunăre-Marea Neagră 3
II Ideea construirii canalului revine 14
III Centrala Nuclear-electrică de la Cernavodă 17
IV Un control de rutină la baraca nr. 9 20
V Profesorul Mihai Iaru 30
VI Viaţa de şantier cu bune şi rele 50
VII Cumpărături, băuturi, femei şi destăinuiri 56
VIII Destăinuiri şi glume ca între prieteni 66
IX Cuibul iubirii din strada Teiului 74
X Forja lui Moxu 98
XI Viky îl vizitează pe Mihai la tabără 104
XII Am o noutate, fraţilor! 120
XIII La plajă pe nisipul de la Mamaia 132
XIV Două discuţii interesante 148
XV La revedere, profesore! 160
XVI Hai să mergem la Târgovişte! 168
XVII întâlnirea din tabăra Cumpăna 191
XVIII Mihai Iaru mă vizitează la serviciu 194
XIX Cetatea Histria – o oră de istorie 201
XX Magistrala albastră este navigabilă şi în sărbătoare... 211